

ประกาศที่มีในนี้

ประกาศห้าม

ไม่ให้แต่งตัวเกิดด้วยเครื่องทองเงิน

“มีผู้จับเอาตัวเกิดๆ จะแก่เอาแต่สิ่งของมา
ส่งกรมพระนครบาล ถ้าเจ้าของมาคิดตาม
ต้องจ่ายเท่าราคาของ เช่นรางวัลผู้จับ ผู้ร้าย
ทำอันตรายเด็ก ไม่คืนของแต่ให้เสียเบี้ยปรับ
ค่าปลุกตัวแต่ค่าของอีกต่อหนึ่ง เช่นรางวัลของ
ผู้จับ” หน้า ๖๕๒ ถึง ๖๖๖

ประกาศ

ขายสวนขายน้าขายฝากแก่กัน

“ให้ขุนศาลทุกกระทรวงตัดสิน ให้แปลสิทธิ์แก่
ผู้ใดหนังสือสำหรับที่ ถ้าจำหน่ายทำให้เช่าต้องมี
หนังสือสัญญาเหมือนนสารกรมธรรม จึงแปลให้
เช่าแต่จำหน่ายแท้” หน้า ๖๕๗ ถึง ๖๕๘

ประกาศ

พระราชบัญญัติเรื่องผิวชายเมีย

“ผิวลักเอาชื่อเมียชายแล้วหนีไป เกาะเมียเร่ง
เอาตัวผิวไว้ เมียแปลทนายเขาอยู่แล้วผิวลักเอาชื่อ

ไปขาย ให้เกาะนายประกันแคว้นเวียน พ่อแม่
 ชายชดอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ไม่มีแกงไตขายได้ ชาย
 เกิน ๑๕ ปี ต้องลงแกงไตจึงเป็นชาย เกาะเป็น
 จำนำได้ใน โรงศาล ถ้าแยกย้ายไปขยอื่นให้เกาะ
 ผู้รับเวียนแลนายประกัน ลูกเขยให้มาเลี้ยง
 ได้ อายุ ๗ ขวบชายได้ เกินกว่าไปต้องลงแกงไต
 ให้จึงเป็นชาย เมียทาสผู้ทาสมีเฮกสามชายได้
 ภารที่ จะ ชาย กัน ถ้าลงกำ แหง แกงไตให้ เป็นอัน
 ชายได้,, หน้า ๗๐๐ ถึง ๗๐๒

ประ กาศ

พิภักภานี เรือ โรง ร้าน

๘
 ๘๘ บกภานีเรือเรื่อเรือจร ให้คงเก็บแต่เรือประจำ
 เรือบรรทุกอิฐ ชาย กระเบื้อง วาละบาท โรงร้าน
 ตกทนมพลตระเวนรักษา เก็บ ๑๒ ซักหนึ่งถึง
 แพไว้สินค้ำน้อห้องละ ๖ สลึง สินค้ำ ๕ สึง ๖ สึง
 ห้องละ ๒ บาท แพไว้สินค้ำมากฤาเขียนหอยคั้ง
 บ่อนห้องละ ๓ บาท โรงทำครามทำกลุ่มชายห้อง
 ละสองสลึง ไว้ชั้น เข้าสาน น้ำมัน แลทุกของ
 ต่าง ๆ ชาย โรงสีเข้าทำเรือแลโรงเลี้ยงสุกร
 ๑๖ ทั่วแปดไก่ ๕๐ ทั่วขึ้นไปห้องละบาท ถ้าทำกว่า

ร.ปนท.โดยกลางแจ้งไม่ต้องเสีย ภาษีค.บ.ง.ภาษ
ปร.ย. ๓ ค.อ.,, หน้า ๗๐๗ ถึง ๗๑๔

ประกาศพระราชบัญญัติลักษณ

๕ ชายหญิงมีบิดาคักก็เสมอกัน ตักสิ.เต.ตามใจ
หญิงสมัค หญิงคักก็สูงชายคักก็ต่ำตามใจบิดามาร
ดาหญิง ๆ จะยกให้แก่ผู้ใดก็ได้ ทรัพย์สินของ
หายไปให้ชายใช้จนครบ ผู้ชักตลอดเจ้าสำนัก
เกาะเร่งเอาตัวชายหญิงได้ ถึงการฉุดลากถ้า
หญิงสมัคอยู่กับผู้ชายจะว่าผิดไม่ได้ หญิงตามชาย
หญิงทำชู้จะปร.ย.เป็นชู้ไม่ได้ ฟ้องได้แต่สิ่งของ
ที่หาย ถ้าพ่อแม่หญิงหนีชายว่าเป็นเชยถ้ามีชู้
ฟ้องได้ ,, หน้า ๗๑๕ ถึง ๗๒๒

ประกาศห้ามผู้ไม่ใช่สังกัดวังหน้า

๖ โทณผมครั้งพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าสวรรคตที่ ๑
ผู้ไม่ใช่สังกัดชั้นวังหน้า โทณผมผิดก็ให้มาตุกะ
โทษรับตัว,, หน้า ๗๒๓

ประกาศผู้ไม่ใช่สังกัดวังหน้า

๗ โทณผมครั้งพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าสวรรคตที่ ๒
เติมข้อความว่าถ้าโทนก่อนเดือนยี่แรม ๖ คำ
ไม่ห้าม ,, หน้า ๗๒๔ ถึง ๗๒๕

ประกาศพระบรมราโชวาท

ไม่ให้ทิ้งสัตว์ตายลงในน้ำ เรื่องทะเลสาบเพลิง

ให้ทำลุ่มประทุน้ำต่าง

“ถ้าชนทั้งสัตว์ตายต่าง ๆ ลงในน้ำ ให้นำอำเภ
จับตัวตระเวนประกาศห้ามผู้อื่นต่อไป, ให้ก่อเตา
ไฟด้วยอิฐปูนตามตัวอย่างที่ห้องสนาม ถ้ายากจน
จะใช้เตาอย่างเดิมให้เอาหินทผา แลกองฟนให้
ห่าง ๆ เตาไฟ, ให้ทำลุ่มประทุน้ำต่างให้ต่าง ๆ กันอย่า
ให้ผู้ร้ายลักของได้” , หน้า ๗๒๖ ถึง ๗๓๐

ประกาศห้าม

ไม่ให้ขี่ม้าวิ่งม้ามา ในพระบรมมหาราชวัง

“เมื่อหลวงม้าพระเจ้าลูกเธอ ให้เข้าออกทางประตู
ศรีสุนทร ถ้าข้าราชการขี่ม้าวิ่งเข้าไปชั้นในปรัย
ซึ่งหนึ่งชั้นกลาง ๑๐ คำถึง ถ้าเข้าเข้าว่าวขุนนาง
วิ่งเข้าไปชั้นในให้นำเสียบเขี้ยวปรัยซึ่งหนึ่ง ๑๐
พระราชอาญา ๕๐ ที่ ชั้นกลาง ๑๐ คำถึง ปรัย
เป็นม้าหลวง ม้าพลกเข้ามาให้ถ่ายเต็มราคาตัว
ไม่ถ่ายให้ขายแบ่งให้กรมม้ากรมวังผู้จับ” ,

หน้า ๗๓๑ ถึง ๗๓๔

๑๐ ประกาศตั้งผู้สำเร็จราชการสถลเลข
แลบอกเลขเข้ามาสถล รั้งหนึ่งสี่คัมสถล

สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาพิไชยญาติ แยกหนังสือพิมพ์คัมสถลยังไม่สำเร็จถึงแก่พิลาไลย์ ไปรค
ให้เจ้าพระยาธิบดีมนตรี แยกหนังสือพิมพ์ต่อไป
ให้ผู้ซึ่งคอยจับเลข สังเกตตราวิมานลอยล้อมด้วย
เมฆประทัยมาลูบมือให้เชื้อฟุ้งกึ่งตราจันทร์มณฑล,,
หน้า ๗๓๕ ถึง ๗๓๖

๑๑ ประกาศร่างพระราชหัตถเลข

พระราชทานนา พระเจ้าตากเชอ

๖๖ นาในแขวงเมืองนนทบุรีฝั่งใต้ ๑๖๐ ไร่ เมือง
นครไชยศรีฝั่งเหนือ ๕๓๘๖ ไร่ ฝั่งใต้ ๕๑๘๔ ไร่
แบ่งส่วนขอมยกให้แก่ผู้ใด เมื่อยังไม่ได้ขเบ
ให้แก่ผู้ใดไม่ต้องเสียค่านา ,, หน้า ๗๓๗ ถึง ๗๓๘

ประกาศ

เรื่องเสวฐูข่างแมว แลเงินทองเช็ดเปนิคนโกง
๖๖ เสวฐูข่างแมวซึ่งรปนที่ขุนพินิงโวหาร เป็นคน
โกง ทายสิ่งเงินก็ไม่รับ เปนเจ้าด้อยหมอ
ความ เงินทองเช็ดแพ้วความเรื่องมรฎกแลเรื่อง

ผู้มีส่วนทำอากรแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดถือทาบหรือทาง

หน้า ๗๓๙ ถึง ๗๔๑

๑๓

ประกาศทรงพระราชบัญญัติ

พระอัครกรมหมื่นมเหศวรศิววิลาสประชวน

ว่าไม่ทรงแคะไ้ ให้หมอลวดยายัยคยารนซึ่งรัง
เก็ยอนุญาตให้หมอลชดลยคักกรักษา ๆ หายระพระ
ราชทานนางวลวาคาเท่ากับคีย ทรงพระราชหัดเตธา
ถำรังเก็ยหมอลหลวงถำให้หมอลหลวงไปเส็ย

หน้า ๗๔๒ ถึง ๗๔๗

๑๔

ประกาศ

ตั้งกรมขนสพระองค

เดอนกรมหมื่นนรจกทวานภาพ กรมหมื่นนราชสค
วกรมเปนกรมขน เดอนสมเต็จพระเจ้ำองยาเชอ
เจ้าฟ้ามหามาธา แลสสมเต็จพระเจ้ำลูกยาเชอเจ้า
ฟ้าจุฬาลงกรณเปนเจ้าฟ้ากรมขน

หน้า ๗๔๘ ถึง ๗๕๑

๑๕

ประกาศ

เพ็มเค็มชายสวณชายนา

ชายฝากชายจำนำ ไม่ให้ตักสึนให้ถำยไ้ ฉำคัก
สึนให้ถำยให้ถรวยบังคมทูลพระกรรณา น่ำโศคเคอชุกไ้ผู้

๑๖ โทเป็นสิทธิของผู้นี้,

หน้า ๗๕๕

ประกาศ

ว่าด้วยไม่เคารพเสนาบดี

“ พระยาโบราณราชธานินทร์มหาราช เจ้าชอกว้ายบังคับ
ทูตพระกรรณากลาวไทยเจ้าพระยามหาศิริธรรม ใน
เวลาเสด็จออกแต่หัวใต้ เวียนเสนาบดีก่อนไม่ เป็น
ความผิดให้ลงพระราชอาญาเพิ่มนแลจำ ,”

หน้า ๗๕๓ ถึง ๗๕๕

๑๗

ประกาศคนไทย

ร้องถวายฎีกาทวงเสด็จพระราชดำเนิน

“ ให้เจ้าของติมเจ้าของตรงห้าม อย่าให้คนไทย
ร้องฎีกาสักทางเสด็จฯ ถ้าจะเสด็จฯ ที่ใดให้กรมวัง
บอกให้เจ้าของติมรู้ แล้ววันกำหนดที่จะถวายฎีกา ,”

หน้า ๗๕๖ ถึง ๗๖๑

๑๘

ประกาศ

ว่าด้วยนำมัตราษประคิษฐ์

“ ให้คนเรียกว่าวติ ราชประคิษฐ์สถิตยมหาสิมาราม
ไม่ให้เรียกว่าวติราชบัณฑิตย์แต่อย่างอื่น ถ้าขึ้นเรียก
ต้อง ปรบเงิน ๒ ตำลึง ชุชทรายถมวติ ,”

08/10/256๘

หน้า ๗๖๒ ถึง ๗๖๖

ประกาศ

สุริยปราสาทมหาดวง

“จะเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรที่เมืองประ
จวบคีรีขันธ์ สุริยปราสาทแห่งนี้ ๕๐๐ ปีเป็นคราวหนึ่ง,
หน้า ๗๖๗ ถึง ๗๖๘

ประกาศ

มหาสงกรานต์ ขบชาติผู้ตก

“มีสุริยปราสาท ๒ คราว จันทรปราสาท แลดาวพระ
เสาร์จะเข้าในดวงพระจันทร์ ขึ้นแปดสองหนในเก็ช ๕
แลบอกกำหนดการพิธี แลลักษณะจดหมายเหตุ
หน้า ๗๗๐ ถึง ๗๗๘

๒๑

ประกาศกำหนดให้ใช้คำพูด

“ในที่ควรใช้ว่า กั บ กั แต่ แต่ ต่อ ทรง นั
คาย กั แชง ใช้ในที่ควรใช้, หน้า ๗๘๘ ถึง ๗๙๒

๒๒

ประกาศเตือนสติ

ในคำที่เรียกว่าภาษามาลำแลวักพนัญเชิง
“ให้คงเรียกตามชื่อเดิม อย่ายักเยื้องเรียกให้
ผิดไป, หน้า ๗๙๓ ถึง ๗๙๔

๒๓

ประกาศเงินยืมเงินยืมชวตทำถนน

“เงินยืมเงินยืมชวตทำถนนได้ทำถนนแล้ว เงินยืมใหม่

๑๗๗๕
๑๗๗๖
๑๗๗๗
๑๗๗๘
๑๗๗๙
๑๗๘๐
๑๗๘๑
๑๗๘๒
๑๗๘๓
๑๗๘๔
๑๗๘๕
๑๗๘๖
๑๗๘๗
๑๗๘๘
๑๗๘๙
๑๗๙๐
๑๗๙๑
๑๗๙๒
๑๗๙๓
๑๗๙๔
๑๗๙๕
๑๗๙๖
๑๗๙๗
๑๗๙๘
๑๗๙๙
๑๘๐๐
๑๘๐๑
๑๘๐๒
๑๘๐๓
๑๘๐๔
๑๘๐๕
๑๘๐๖
๑๘๐๗
๑๘๐๘
๑๘๐๙
๑๘๑๐
๑๘๑๑
๑๘๑๒
๑๘๑๓
๑๘๑๔
๑๘๑๕
๑๘๑๖
๑๘๑๗
๑๘๑๘
๑๘๑๙
๑๘๒๐
๑๘๒๑
๑๘๒๒
๑๘๒๓
๑๘๒๔
๑๘๒๕
๑๘๒๖
๑๘๒๗
๑๘๒๘
๑๘๒๙
๑๘๓๐
๑๘๓๑
๑๘๓๒
๑๘๓๓
๑๘๓๔
๑๘๓๕
๑๘๓๖
๑๘๓๗
๑๘๓๘
๑๘๓๙
๑๘๔๐
๑๘๔๑
๑๘๔๒
๑๘๔๓
๑๘๔๔
๑๘๔๕
๑๘๔๖
๑๘๔๗
๑๘๔๘
๑๘๔๙
๑๘๕๐
๑๘๕๑
๑๘๕๒
๑๘๕๓
๑๘๕๔
๑๘๕๕
๑๘๕๖
๑๘๕๗
๑๘๕๘
๑๘๕๙
๑๘๖๐
๑๘๖๑
๑๘๖๒
๑๘๖๓
๑๘๖๔
๑๘๖๕
๑๘๖๖
๑๘๖๗
๑๘๖๘
๑๘๖๙
๑๘๗๐
๑๘๗๑
๑๘๗๒
๑๘๗๓
๑๘๗๔
๑๘๗๕
๑๘๗๖
๑๘๗๗
๑๘๗๘
๑๘๗๙
๑๘๘๐
๑๘๘๑
๑๘๘๒
๑๘๘๓
๑๘๘๔
๑๘๘๕
๑๘๘๖
๑๘๘๗
๑๘๘๘
๑๘๘๙
๑๘๙๐
๑๘๙๑
๑๘๙๒
๑๘๙๓
๑๘๙๔
๑๘๙๕
๑๘๙๖
๑๘๙๗
๑๘๙๘
๑๘๙๙
๑๙๐๐
๑๙๐๑
๑๙๐๒
๑๙๐๓
๑๙๐๔
๑๙๐๕
๑๙๐๖
๑๙๐๗
๑๙๐๘
๑๙๐๙
๑๙๑๐
๑๙๑๑
๑๙๑๒
๑๙๑๓
๑๙๑๔
๑๙๑๕
๑๙๑๖
๑๙๑๗
๑๙๑๘
๑๙๑๙
๑๙๒๐
๑๙๒๑
๑๙๒๒
๑๙๒๓
๑๙๒๔
๑๙๒๕
๑๙๒๖
๑๙๒๗
๑๙๒๘
๑๙๒๙
๑๙๓๐
๑๙๓๑
๑๙๓๒
๑๙๓๓
๑๙๓๔
๑๙๓๕
๑๙๓๖
๑๙๓๗
๑๙๓๘
๑๙๓๙
๑๙๔๐
๑๙๔๑
๑๙๔๒
๑๙๔๓
๑๙๔๔
๑๙๔๕
๑๙๔๖
๑๙๔๗
๑๙๔๘
๑๙๔๙
๑๙๕๐

ชาวเวทกณ์ทำถนนต่อไปอีก,, หน้า ๓๗๕ ถึง ๓๗๖

๒๕ ประกาศ กำหนดการเฉลิมพระชนมพรรษา

กำหนดวันอังคารเดือนสิบเอ็ดแรมสามค่ำ แล
แรมสี่ค่ำ ของเดือนพระให้ทำเครื่องเค็มแลของ
แห้ง เพราะถือว่าฆ่าสัตว์บาป หน้า ๓๗๗ ถึง ๓๗๘

๒๕ ประกาศ ทำของเดือนพระในวันเฉลิม

ห้ามไม่ให้ฆ่าสัตว์ทำของเดือนพระ,, หน้า ๓๗๘

๒๖ ประกาศ ทงหนังสือแสดงหนังสือพิมพ์

อย่าให้ผู้อ่านเชื่อหนังสือทงไปลงพิมพ์ ถ้า
ความจริงควรร้องถวายฎีกา,, หน้า ๔๐๐ ถึง ๔๐๑

๒๗ ประกาศ ร่างพระราชกัตเลขาพระราชาทานเงินเจ้านาบ

เงินส่วนพระราชทรัพย์ข้างใน พระราชาทาน
ให้ประคอบหาผล ขันหนึ่งมีกำไรเท่าใดให้กรวยบั
คมทุก ห้ามไม่ให้ใช้หน้แลเงินการพนัน,,

หน้า ๔๐๒ ถึง ๔๐๕

๒๘ ประกาศ วิชิตชอกคักราช

ใช้ชอกสองอย่าง ๆ หนึ่งใช้ลดหลังเพิ่มหน้า อย่าง
หนึ่งใช้ลดหน้าเพิ่มหลัง แลกำหนดให้ลูกตามขี
ปรกติแลชอกมีคำ หน้า ๔๐๖ ถึง ๔๐๘

ประกาศ

พระบรมราชาไชวาท เรื่อง เติง เป็นขุนนาง
 “เมืองนครสวรรค์ จะไปรทให้พระยอกเมือง
 ขวางเป็นพระยานครสวรรค์ หลวงเท็บรมราชเป็น
 พระยอกเมืองขวาง นายเกตเป็นหลวงเท็บรมราช
 เมืองไชยา พระยาไชยาซ้ายช่วยถ้ำถึงแก่กำม
 จะให้พระยาอัยยงคตทศรักษา ฤาพระยาอะภย
 สงครามฤาเมันเท็กชายเป็น ออย่าให้ผู้ใดเทินเทิน
 ไป เช่น,, หน้า ๘๑๐ ถึง ๘๑๕

ประกาศ

รางวัลราษฎรคุ้มห้ามค่านา

“ลาวพอนลาวทรงกำ ทำที่ประทับที่เขามหา
 สนนไต้ความเหน็ดเหนื่อยมาก เจ้าพระยาศรีสุริวงษ
 ขอพระราชทานตราภุมพิเศษ ให้คุ้มค่านาเสมอ
 คนละ ๔ บาท,, หน้า ๘๑๖ ถึง ๘๒๐

ว่าด้วยวันธรรมสวระนะ

“กำหนดวันเพ็ญวันกัษ แลวันธรรมสวระนะรักษา
 อุโบสถมถวันมาฆะบูชาให้ถูกต้อง,, หน้า ๘๒๑ ถึง ๘๒๓

๓๒

ประกาศ

ว่าด้วยผ้าสีนิต

“เป็นผ้าสำหรับใช้รองนั่งเพื่อรักษากาย ไตรจีวร
เสนาสนตามวินัยบัญญัติ” หน้า ๘๒๔ ถึง ๘๒๗

๓๓

ประกาศว่าด้วยพัชนี

“แต่โบราณว่าเป็นเครื่องประดับยศ ของผู้มีบันดา
ศักดิ์ ๆ ล่วงไปก็ถวายพระสงฆ์ ๆ ใช้ คุไม่่งงาม”
หน้า ๘๒๘ ถึง ๘๓๓

๓๔

ประกาศว่าด้วยเหนือนิดสาบนี้

“ทำด้วยทองคำส่วนหนึ่ง เงินส่วนหนึ่ง ทองแดง
ส่วนหนึ่ง เป็นของไต่บริสุทธิ ผสมทำแหวน
นวลปลอกมิด พระราชทานสำหรับใช้ในการมงคล
หนักวงละ ๒ สลึงเพียง” หน้า ๘๓๔ ถึง ๘๓๗

๓๕

ประกาศมีละครฉลอง

พระศรีวิรัตนมหาเจดีย์ ให้ผู้มาคเข้าส่วนบุญ
เมื่อชูแผ่น หน้าอชญาเงินเพองทิดเที้ยนแลวรับ
ตัวเข้าไปกุละคร” หน้า ๘๓๘ ถึง ๘๓๙

๓๖

ประกาศแก่พระราชกุศล

ขอกเข้าขินไทกระเทียมมถมพนวัคราษประภิชฐ์
“ใครมีไทกระเทียม ฤากินซึ่งมาจากเมืองจีน

โปรดให้เข้าในส่วนบุญ ในถาวรณพินพระอุโบสถ
ฤาเอามาขาย ผู้มาบุตรใครให้มีโทษเทียมนเข้า
เรียไรด้วยจึงบุตรใคร,, หน้า ๘๔๐ ถึง ๘๔๒

๓๗

ประกาศกำหนดที่

จะเอาทองแปมาขึ้นเอาเงินแต่ท้องพระคลัง
ผู้ที่ได้รับขยทวิเคเปทองแปไป ถ้าผู้ที่ได้รับ
ทองแปไว้ จะต้องการเงินให้ไปขึ้นเอาเงินที่พระ
คลัง หน้า ๘๔๓ ถึง ๘๔๔

๓๘

ประกาศกำหนดที่รับ

ทอง ทศ พิศ พิศ กิ่งสี
ผู้ที่ได้รับทองแปไป ถ้าจะต้องการเงินให้มาขึ้น
ที่ข้างพระที่นั่งสุทไธสวรรย์ใต้ทุกวัน หน้า ๘๔๕

๓๙

ตัวกำกับทองแปพิศกิ่งสี

กำหนดราคาทองแปแลขะอนุญาตให้ยุบทำรูปพรรณ
ได้ หน้า ๘๔๖

๔๐

ประกาศ

ว่าด้วยปฏิสังขรณ์วัดชนแดน
“พระมหาสุปเจดีย์ แลสิ่งชำรุดเขนของโบราณ
แลราษฎรนับถือว่าศักดิ์สิทธิ์ โปรดเกล้าฯ ให้
ราษฎรเข้าส่วนบุญในการปฏิสังขรณ์ หน้า ๘๔๗ ถึง ๘๔๘

08/10/2526

๑๑ ประภาคว่าด้วยเครื่องร่อนน้ำฝนอย่างยุโรป
 “ เป็นของเจ้ากวิณวิภคชเรี่ย แต่งเป็นเครื่อง
 ราชบรรณาการทูลเกล้าฯ ถวาย, หน้า ๕๕๐ ถึง ๕๕๑

๑๒ ประภาคว่าด้วยวิธีคิกคอกอีกมาค
 “ให้ตั้งลูกศักราชลง เอาสลบ ๑๕ ทหารถ้าเทศ
 ๓ ๖ ๙ ๑๑ ๑๔ ๑๗ เทศสูญ ถ้ามีในปีคอกคิ
 มาคทกในขบนั้น, หน้า ๕๕๒ ถึง ๕๕๓

๑๓ ประภาคว่าด้วยทำเงินแดง
 “ผู้ทำเงินแดง ผู้ใช้เงินแดง ผู้ให้สำนัก
 ให้มาตลกโทษแลส่งเครื่องมือ ภายในไม่มีโทษ
 แล้วไม่มีโทษ จะให้เป็นช่างทองแดงทองขุ ถ้า
 เป็นตลกมือมาตลกโทษ ซ้ำระผู้ทำเป็นสัจจะพระราช
 ทานรางวัล ไม่ตลกโทษมีโทษมาร้อง มีโทษ
 ตามพระราชกำหนด, หน้า ๕๗๑ ถึง ๕๗๓

๑๔ ประภาคว่าว่าไต้
 “คำว่าไต้ใช้ในคำที่ไม่มีตัว ของมีตัวว่าไต้ไม่ได้,
 หน้า ๕๗๔ ถึง ๕๗๕

๑๕ ทราบถมคุ้มห้าม
 “เปลี่ยนตราถมเก่า ให้สังเกตุตราประจำชื่อแลประจำ
 คุก ประจำเงินพระราชทาน ถ้าแพ้ความไม่

ต้องเสียเงินพิไฉน,

หน้า ๘๙๖ ถึง ๘๙๗

๘๖

ประกาศพิกตอากรค่าน้ำ

“ให้รู้พิกตอากรค่าน้ำ มิให้เก็บอากรค่าน้ำเกิน
พิกต ถ้าเก็บเกินพิกต ให้ฟ้องเจ้าพนักงานพระ
คลังหัวเมืองฟ้องต่อผู้ว่าราชการ ให้ชำระให้เสร็จ
ใน ๑๕ วัน ถ้าการมีตลอดให้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา”

หน้า ๘๙๒ ถึง ๘๙๙

๘๗

ประกาศมหาดสงกรานต์ข่มะโรง

กำหนดลักษณะโทษหมายวันคืนเดือนปี แล้ววันพระราช
พิธีแลพระบรมราชาไชวาท แลมีสุริยุปราคาครึ่งหนึ่ง
วันทรยศปราดาครึ่งหนึ่ง”

หน้า ๙๐๐ ถึง ๙๑๓

๑ ๖ พ.ค. ๒๐/๒๗

ประกาศ
พระราชบัญญัติ ต่างๆ
เล่ม สี่
ในรัชกาลที่ ๔

ประกาศ

ห้ามไม่ให้แต่งตัว เก๋ก้วย เครื่องทอง เงิน

มี พระบรมราชโองการ มหาราช บัญชา สั่ง
ให้ ประกาศ แก่ ข้าทูลละอองธุลีพระบาท
ผู้ใหญ่ผู้น้อย แล ทวยราษฎร ทั้ง ปวง ใน กิ่ง แล หัว
เมือง ให้ ทราบ ทัดกัน ว่า ทุกวัน ให้ ชาวบ้าน ชาว เมือง
อย่า ใฝ่อยาก อวด ว่า มีงี้ ทำ เครื่องทอง เครื่องเงิน

349.593

W174

ค.4

๒๙๓ ๑-๒

แต่งตัวให้เต็ท ๆ แล้วปล่อยให้เที่ยวอยู่ตาม
 ลำพัง ในน้ำในบกตามถนนหนทางด้วยความ
 เลินเล่อไม่มีใครระวังระไว จึงมีชายผู้ร้าย
 มาลอบลักพาเด็กไปฆ่าเสีย แล้วเก็บเอาของ
 แต่งตัวเด็กไปทิ้งในเหมือง ๆ ไม่ใคร่ขาดขี้แฉก เกือบ
 คนอยากขอตัวมันก็มีก็ไม่ฟัง ยังขึ้นแต่งเด็กด้วย
 เครื่องทองเครื่องเงิน เปนเหยื่อพ่อค้าขายกษัตริย์
 กษัตริย์ให้กินเด็กเสียไม่ว่างวายขี้เกียจ เพราะ
 ฉนั้นตั้งแต่หนีไป ห้ามไม่ให้ผู้ใดคือบิดามารดา
 แลญาติพี่น้องทำของแต่งตัวเด็ก ๆ ซึ่งเปนบุตร
 หลานเหลนแลบุตรเลี้ยงหลานเลี้ยงๆ เปนทาสด้วย
 เครื่องทองเครื่องเงิน ทำเปนรุษพรรณอย่างหนึ่ง
 อย่างใด ผูกติดแลสรวมไว้กับตัวเด็ก เปนที่
 พ่อผู้ร้าย แล้วปล่อยให้เที่ยวไปตามลำพังไม่มี
 ผู้ระวังรักษา

ข้อนี้ทรงพระราชาดำริเห็นว่า ถ้าแผ่นดินไม่
 ระวังผู้ร้าย ก็ จะฆ่าเด็กตายเสีย เหมือง ๆ จึงให้มี
 ประกาศไปว่า ถ้าใคร ๆ พบปะเด็กที่มีเครื่อง
 ทองเครื่องเงินติดตัวไม่มีผู้รักษาแล้ว ให้จับ
 ตัวเด็กนั้น มาส่งต่อนายอำเภอกรมพระนครบาล

08/10/2566

01603

ฤๅจะแก้เอา แต่ของมาก็ ตาม แต่อย่าทุยตีทำให้
 เต็กนี้เจ็บช่วย เอามามอบสั่งให้กรมพระนครบาล
 ให้กรมพระนครบาล ปรับใหม่ ผู้เจ้าของแต่งตัว
 เต็กให้ใช้ค่าถ่ายแก่ผู้จับเท่ากับราคาของนั้น ถ้า
 ไม่มีใครจับกันตั้งประกาศมานี้ ในหลวงจะแต่ง
 ให้คนหลวงออกเที่ยวจับ ถ้าคนหลวงจับตัวเต็ก
 เช่นตั้งว่านั้น ได้มาแล้ว ยึดคามารดาฤๅญาติพี่น้อง
 ผู้เจ้าของเต็กนั้น ติดตามมาทัน ในวันนั้น ก็
 จะให้เสียค่าถ่ายของให้แก่ผู้จับเท่าราคาของ แล้ว
 จะให้ปล่อยตัว เต็กมอไป ถ้าไม่มีผู้ใดติดตาม
 มาว่ากล่าวแล้ว จะให้ยึดเอาตัวไว้เป็นไพร่
 หลวง เต็กผู้ชายให้หัดโซ่ เต็กผู้หญิงให้
 เป็นละครหลวงอย่างเลว เพราะเห็นว่า มีประ
 โยชน์ดีกว่า ให้อ้ายผู้ร้ายลักพาไปฆ่าเสีย
 ใคร ๆ เอาทองเงินของตัวมาวางไว้ กลางถนน
 ถนนทางไม่เก็บระวังรักษา ด้วยจะใคร่ให้คนทั้ง
 ปวงรู้ว่ามันมี ครั้นผู้ร้ายลักไป จะมาร้องให้แผ่นดิน
 ชำระผู้ร้ายให้จะควรฤๅ? การที่เอาทองเอาเงินผูก
 แต่งเต็ก ปล่อยให้เที่ยวก็เหมือนกัน การ
 ที่อ้ายผู้ร้ายจับเต็กฆ่าเสีย จึงมีเนื่อง ๆ ผู้ร้าย

เช่นนี้ แต่ในแผ่นดินประจันต์นี้ ประการชีวิต
 เสียหลายสิบคนแล้ว ก็ยังมีผู้เขียงอย่างทำ
 อย่างนั้นไป ด้วยคิดว่า จะหลบเสียไม่ให้จับได้ ที่
 ไม่ได้ ตัวมี เป็น ตัวอย่าง ลางเรื่อง ได้ แต่ สพบเด็ก
 ตายอยู่ ลางเรื่องหาย ไปทั้ง เด็กทั้งผู้ร้ายไม่รู้ ว่าไป
 ข้างไหน การที่เป็นดังนี้ เฉพาะมี ในบ้านนี้ เมือง
 นี้ เพราะ ขรรคมืดไม่มี คิมักขอค้มังมี ด้วยการ
 แต่ง เด็ก ด้วย ทองด้วย เงิน เมืองอื่น ๆ เขาแต่ง
 เด็กแต่ด้วย เลือ แลทาง เกง ไม่มีผู้ร้ายลักขจร เขา
 ไป ไม่มีผู้ร้ายฆ่าเด็กเสีย

ชาว บ้านชาว เมืองเรา จะมาหลงผิดของ ผดเงิน
 ไว้แก่ เด็ก ให้ เขียว วัง เล่นอยู่ พ่อคน ให้ เป็น
 ฝึกษณิก เด็กทำ ไป

ถ้า เกิดผู้ร้าย ถึง ข้าราชการ ก็ไม่ คินให้ ของที่
 ง่าย ผู้ร้ายลักไป ขดให้ เป็น รวง วัลแก่ ผู้จับผู้ร้าย
 เขี่ยปลุกตัว ผู้ตายก็ ไม่ได้ ได้ จะยกให้ ผู้จับ เสีย
 แล้ว จะปรับให้ เสีย ค่าปลุกตัว แล ค่า ของอีก ต่อ
 หนึ่ง เป็นรางวัล ผู้จับ ให้ สมหน้า ใสใจ ผู้ขอค้มังมี
 จนทำให้ เด็กตาย ม่อย ๆ แล้ว ไม่ รู้ เชื้อ รู้ กล้วย เลข

๖๘๖

ประกาศมา ณ วันอาทิตย์ แรม สิบ เดือน ค่ำ เดือน ส
ปี ชาน อัฐ ศก ศักราช ๑๒๒๘ เป็นวันที่ ๕๓๘๘
ในราชการประจุบันนี้

สำนักหอสมุด

ประกาศ

ขายสวน ขายนางฝากแก่

มีพระบรมราชโองการ มารพระบัณฑูร
 สรุสังฆนาท คำนวณสั่งให้ประกาศแก่เจ้ากระ
 ทรวง ถวายการ โรง สาดทก ตำบลด ในกรุง เทพ
 พระ กษัตริย์ เมืองปากใต้ฝ่ายเหนือทั้งปวงให้
 ทรง กษัตริย์ กษัตริย์ แต่ก่อนผู้มีชื่อ เป็นอันมากมีสวน
 มี นาง ของ ตัว คือ มี ผู้ยก ให้ ขาย ให้ ฤๅ ไร่ ไร่ มรดก
 ด้ย ครอบ กัดตาม กฎหมาย ของ ชู้ ใน อำนาจ ของ ตัว
 เป็นที่ ทำ กิน ที่ อยู่ แล้ว ไม่ หนึ่ง อยู่ เห็น ว่า เงิน ที่ กว่า
 จึง เขา สอน แล นาง ขาย ไป จำ นำ ไว้ แก่ ผู้ ชู้ โดย
 ราคาค่าถูกฤๅแพง ใน เวลา หนึ่ง เขา เงิน ของ ท่าน มา
 ใช้ การ เป็น อย่าง นี้ ก็ เป็น เพราะ แต่ ก่อน สอน แล
 นาง ราคาค่าถูก ผู้ เจ้า ของ สวน เจ้า ของ นาง เห็น ว่า จะ
 ขาย จะ จำ นำ เขา เงิน มา ที่ กว่า เขา ที่ สวน ที่ นาง
 ไว้ บัด นี้ สอน แล นาง มี ราคาค่าแพง ขึ้น เพราะ มี ผู้
 ทำ นาง ทำ สวน มาก ขึ้น จึง ผู้ ขาย ผู้ จำ นำ นี้ เอง
 ฤๅ ญาติ พี่ น้อง บุตร หลาน ของ ผู้ นี้นี้ หนี ยก ใคร ได้
 สวน แล นาง คืน คิด อ่าน มา พ้อง ร้อง ถูง เลียง ว่า

ชาย ฝาก ไม่ ใ้ ชาย ชาติ แล จำ น้ ย้ง ไม่ หลุค
 จะ ขอ ถ้าย ตาม รา คา เกิม ทัวย เปน ของ เกิม ของ
 ทัว ต่อ สู้ หนึ่ง สือ สัญญา แล เถียง ทัวย อุบาย ต่าง ๆ ทั
 ใ้ สู้ พยาน ใ้ ยาก แก่ ตรี ลา การ มาถ มาย ทัลาย
 เรือง เนิอง ๆ ไป เพราะ คนนี้ บัด นี้ มี พระ บรม ราช
 โอง การ ใ้ ประ กาศ ว่า อย่า ใ้ เจ้า พนักงาน ขน สาล
 กระ ทรวง นี้ ๆ รัย มา พิจาร ณา ใ้ เปน ถ้อย คำ
 สำ นวน ยัก ยาว ไป เลข ถ้า พ้อง ค้าง โรง ทั้ว สาล
 มอ ย ก เรือง กิ ราช ใ้ ขน สาล ทัค สิ้น เสีย ใ้ แล วั
 คือ ทัค สิ้น ใ้ เปน สิทธิ แก่ ผู้ ทั ใ้ โฉนด ตรี แถง
 สำ หรับ ทั สวน ทั นา วั นี้ นี้ เถิด ใ้ ความ เปน แล วั
 ถ้ ชาย ฝาก แล จำ น้ มี แต่ หนึ่ง สือ เหมือน สาร
 กรม ธรรม เปน สำ คัญ เปน แต่ ยอม ใ้ เขา เกีย
 ผล ไม่ ใน สวน แล ทั นานา เอา เม็ด ใ้ ต่าง กะยา
 ทัอก เขย โฉนด ตรี แถง แล หนึ่ง สือ สำ คัญ อื่น ๆ แต่
 เกิม สำ หรับ สวน แล นา ไม่ ใ้ ใ้ แก่ ผู้ รัย จำ น้ แล ผู้
 รัย ชาย ฝาก ไป เจ้า ของ เกิม ย้ง เกีย วั ใ้ ย้ง ตก
 ออย ทัม อ เจ้า ของ เกิม ึ้ง ควร เหน ว่า เปน จำ น้ แท้
 เปน ชาย ฝาก แท้ ใ้ ช้ ระ เงิน ถ้าย กัน ทัน เงิน
 แล ทัอก เขย เหมือน นี้ สิ้น ถ้ ใ้ โฉนด แล ตรี แถง

แต่หนึ่งสี่ห้า คัญอื่น ๆ แก่ผู้ซื้อผู้รับจำนำไป แล้ว
 ให้ตัดสินให้ผู้รับซื้อผู้รับจำนำ เป็นเจ้าของสวนเช่น
 เจ้าของนาอันเดิม ถ้าผู้ขายฝากผู้จำนำจะเอาคืนให้ได้
 ก็ต้องใช้ราคาตามแต่ผู้รับขายฝาก ผู้รับจำนำ
 จะยอมขาย ถ้าไม่ยอมขายก็ เป็นสิทธิแก่ผู้
 รับขายฝากผู้รับจำนำ แต่ถ้าวผู้รับขายฝากผู้รับ
 จำนำจะไม่เอาไว้ จะขายจะจำนำก็จะที่แทน
 เป็นให้ผู้อื่นไปเสียเป็นเงินเท่าใด เจ้าของ
 เกิมถ้ายังเสียค่างสวนแลนาอยู่ ว่า เป็นของเกิม
 ของตัว ฤฯ ของบิดามารดาญาติพี่น้องก็ให้ใช้
 เงินตามราคาที่เขาของใหม่ จะขายแลจำนำกัน
 นั้นแล้วคืนเอามาได้ จะเอาราคาเกิมมาว่าไม่
 ได้ เพราะที่สวนแลนาแต่เกิมราคาถูก เกียว
 ไรราคาแพง ถ้าผู้อยากจะถ่ายสวนถ่ายนาให้
 ได้ไม่ยอม ออย่าให้ขัดคกไว้ให้เข้ามา ร้องถวาย
 ฎีกาเอาเดิม ผู้ขึ้นประกาศนี้มา ร้องก็เหมือน
 สมักเป็นไพร่หลวง ทั้งชายทั้งหญิง จงรู้ตัวเดิม
 ประการมา ฉวัน อาทิตย แรมสิบเอ็ดค่ำ
 เดือน ๔ มีขาน อัฐศก ศักราช ๑๒๒๘ ฤฯ เป็น
 วันที่ ๘๘๐/2566 ในรัชการ ประจุมัน

14 5
 1228
 29

ประ กาศ พระ ราช มัญญาทิพย ขา ย เม ย

มี พระ บรม ราช โอง การ มาร พระ บัน ฑาร สุร
 ดัง ทนาท ให้ ประ กาศ แก่ ข้า ทูล ลอง ขี้ ติ พระ ยา ท
 ผู้ ใหญ่ ผู้ น้อย ฝ่าย นำ ฝ่าย ใน แล ราย ฏร ใน กรุง
 นอก กรุง ให้ ทราบ ทวี ภิ น ว่า เมื่อ ฅวัน พล ุ หัก คบ ุ
 แรม ๑๔ ค่ำ เที่ย ๓ ๔ เจริ น พศ ก อ่า แดง จัน ท้า
 ฎีกา ทูล เกล่า ้ ถวาย กล่า ว โทษ นาย เที่ย ๓ ๔
 ว่า ลัก เชา ๓ อ่า แดง จัน ไป ขา ย ไร่ แก่ ผู้ ๓ ๓
 อ่า แดง จัน ไม่ ไ้ รุ ไม่ ไ้ เห็น คว ย ครัน ความ
 ทราบ ไ้ ผ่า ลอง ขี้ ติ พระ ยา ท ๓ ๓ จึง ทรง พระ
 ราช คำ ริ ห้ ว่า ผู้ ลัก เชา ๓ ขอ ฎี ปรยา ไป ขา ย ฎรรยา
 ไม่ ไ้ รุ เห็น คว ย จะ เรีย ก ว่า เป็น เรือ น เขีย ไม่
 ควร แต่ ฎฎ ทนาย เก่า ๓ ๓ ไร ้ อย่าง ไร ยัง ทา
 ทราบ ไ้ ผ่า ลอง ขี้ ติ พระ ยา ท ไม่ ฅวัน อริ คาร
 แรม ๑๐ ค่ำ เที่ย ๓ ๔ เจริ น พศ ก จึง มี พระ ราช หัก
 เสา ๓ ให้ พระ อิน ทระ เทพ เชี ญ ไป ถา ม ลุง ชุน ๓
 พร้อ ม ถัน คค ุ ย ท ฎฎ ทนาย เก่า ทูล เกล่า ้ ถวาย
 เข้า มา คึง ๓ (ถ้า ผู้ แล พ่อ แม่ นาย เจริ เชา ๓
 ลัก เมาย ข้า คน ลง ใน กร ม ขรรม ขา ย ทาน ว่า

08710/2568

เป็น สิทธิ แม้ ว่า เจ้า สิณ บอ ก ก็ ค มี ไ ต่ บอ ก ก็ คี แก่ ตั ว
 เรอ น เบย ชง มี ชอ อ ยู่ ใน กร ม ขร ม นั้ • ทา น ว่า เป น
 สิทธิ ไ ก้ ไ ต่ ย ร บิ น เมื่ อ ทา น เ หตุ ว่า เจ้ ำ ผั ว แล พ้อ แม่
 นาย เ จิน นั้ เป น อี ค ร ภาพ) (บ ท ห นั้ ง ว่า เมื่ ย ก็
 คี ล ก ก็ คี เ อ ำ ชอ พ้อ แม่ ผั ว ลง ใน กร ม ขร ม
 ขาย ทา น ว่า มี เป น สิทธิ เ หตุ ว่า เมื่ ย ล ก นั้ มี ไ ก้
 เป น อี ค ร แก่ ผั ว แล พ้อ แม่ นั้) • กฏ มา ย เ คิม มี อ ยู่
 เ ช่น นั้ จั ง ทร ง พ ระ รา ช ค้ำ ริ ห์ ว่า กฏ มา ย บ ท
 นั้ เมื่ อ พิ เ ต ร ะ ะ ห์ คู เ หมี อ น ผู้ หญิ ง เป น ค วาย ผู้ ชาย
 เป น ค น ไ ป หา เป น ย ตี ขร ม ไ ม้ ไ ก้ ย ก เ ลี ย จั ง มี
 พ ระ รา ช บั ญ ญ ตี ไ ท้ ม ำ ว่า ถ้า ผั ว จะ เ ชี ย น ชอ เมื่ ย
 ใน ส่า ร กร ม ขร ม ขาย ถ้า เมื่ ย มี ไ ช้ เมื่ ย ทา ย มี ค้ำ
 ตั ว มี ส่า ร กร ม ขร ม ใน นั้ อ ผั ว แล ัว ตอ เมื่ ย ย อ ม
 ไ ก้ ขาย • ลง ตาย นั้ อ แ ก ง ไ ค่ คั ว ย เป น ส่า คั ญ • ผู้
 เ ชี ย น ส่า ร กร ม ขร ม ถ้า มี ผู้ นั้ ง เป น พยา น รู้ เ ห็น
 คั ว ย จั ง เป น อ น ขาย ค ว ร ถิ อ ว่า เป น ตั ว เรอ น เบย
 ไ ก้ ถ้า เมื่ ย ไ ม้ ย อ ม ไ ก้ ขาย ถ้า ลั ก ำ เ อ ำ ชอ
 ไ ป ขาย ไ ม้ มี พยา น รู้ เ ห็น ไ ม้ เป น อ น ขาย แ ก้
 ถ้า เมื่ ย อ ยู่ กั บ ผั ว ไ ม้ ไ ก้ อ ย่า ร ำ ง คั ว ย แ ย ก
 ย ำ ย กั น ผั ว ลั ก ำ เ อ ำ ชอ เมื่ ย ไ ป ทำ ส่า ร กร ม ขร ม

ชายกลัวหนีไป นายเงินจะมาร้องฟ้องให้เกาะ
 ครอบเมียมาเร่ง ให้ส่งตัวผู้ตามรบินเมือง
 ใต้ ถ้ามันยอมเป็นจำนำแทนตัวมันให้ใช้
 ต่างกระยาตอกเขี่ย ค่าช่วยการ ฤายอมเป็นทาส
 ต่อภายหลังลงแกงไต ทำใบยอมให้จะยึดเอา
 ตัวเป็นทาสก็ได้ ถ้าไม่ยอมจะเกาะเป็นจำนำ
 ใต้แต่ในโรงศาลจะยึดเอาเป็นทาสไม่ได้ ถ้า
 เมียอย่าร้างขาดจากตัวเมียกัน ก่อนแต่มันหนี
 ถึงมีชื่อในสารกรมธรรม มันไม่รู้เห็นตัวบักก็
 ฤาเมียตัวมันไปชายเป็นทาส ท่านผู้อื่นไว้แต่
 ก่อน ยอมเป็นทาสใช้อยู่ในเรือนนายเงิน
 แล้ว ก่อนแต่ตัวลักเอาชื่อมาทำสารกรมธรรม
 ชายที่อื่นอีกนั้นก็ จะเกาะมันเอามาเป็นจำนำ
 ไม่ได้ ให้เกาะเอาแต่ผู้ นายประกันแลผู้รับเรือน
 นายประกันเงินของตัว ในการเรื่องตัวลักเอา
 ชื่อเมียมาขายนั้นเด็ก ในการอย่างนี้ต้องเป็น
 ความลำบากแก่ผู้มักง่ายเชื่อ กฎหมายเก่าว่า
 ผู้หญิงเป็นควายผู้ชายเป็นคน ๓
 ถ้าเมียเป็นทาสมีค่าตัว ตัวยังไม่ได้อีกสาร
 กรมธรรมยกค่าตัวให้ ถึงเป็นเมียไม่ให้ว่า

เลียให้ว่า เป็น-ทาส ทาส เป็นเมีย ก็ดี ไม่ได้ เป็น เมียก็
 ดี สาร กรมธรรม มี นายเงินซึ่ง เป็น ผู้ แล
 ไป ได้ เป็น ผู้ จะ เอา ชื่อ ไป ขาย ไม่ ยิ่ง กว่า ค่า ตัว
 เต็ม เพียง เสมอ ค่า ตัว เต็ม ฤฯ หย่อนกว่า ค่า
 ตัว เต็ม ก็ ได้ ต้อง มอบ สาร กรมธรรม เก่า ให้ ไป แก่
 ผู้ นาย เงิน ใหม่ เป็น สำคัญ ทาส ที่ ยอม เป็น เลีย
 นาย เงิน สาร กรมธรรม ยัง ไม่ได้ ถี กยก ให้ จะ
 ผิด กับ ทาส ที่ ไม่ได้ เป็น เมีย นาย เงิน แต่ เมื่อ ถัว
 นาย เงิน ผู้ เป็น ผู้ ควร จะ ได้ มรฎก ช่าง เล็ก น้อย
 ใน ฉันทกรรยา โดย ว่า ทรัพย์ มรฎก ไม่มี ผู้ รับ
 ทรัพย์ มรฎก ฤฯ เจ้า หิน ของ ผู้ ตาย ระวัง ลด ค่า
 ตัว เป็น ๑๐ ลต ฤฯ ๑๒ ลต ฤฯ ละ ลต สม มต ว่า เป็น
 มรฎก ของ ผู้ ตาย ยก ให้ แก่ มั น ที่ เป็น เมีย แต่
 ใน การ ขาย นั้น เหมือน กับ ทาส ถัว ผู้ ขาย เมีย ทาส
 ฤฯ นาย เงิน ขาย ทาส แร่ง กว่า ค่า ตัว เต็ม ไป ไม่
 ให้ สาร กรมธรรม เต็ม ไป เป็น สำคัญ ถัว มั น ลง
 แกรง ไค ยิน ยอม ทั่ว ทั้ง ว่า ก่อน ก็ เช่น อ้น ขาย ได้
 ถัว มั น ไม่ได้ รั เห็น ยิน ยอม ทั่ว ต้อง พิจารณา เอา
 ความจริง ชำ ระ เร่ง รัศ เอา ตาม ค่า ตัว เต็ม เงิน
 ที่ เกิน ให้ เร่ง เอา แก่ ผู้ ขาย ผู้ ที่ รับ เงิน ไป ถัว นาย

เงินเอาซื้อทานที เป็นเมียก็ดี ไม่ได้ เป็นเมีย
 ก็ดี ที่หลบหลีกหนี แล้วมา ขาขแด ช่วยถ่ายไว้
 ได้ ตัว เรือน เข้ม มา ให้ เรียกค่า ตัว เก็บ แลค่า บ่วย
 การ ตั้ง แต่หนี ไป ได้ แต่ ต้นชน ทอก เข้มตาม กฎหมาย
 ถ้า พ่อแม่ เอา ซื้อ ลูก มาขาย ถ้า ลูก อาย
 ยัง ไม่ ถึง ๑๕ ปี แล อยู่ กับ พ่อแม่ มัน ถึง ไม่ มี แกร
 ไท แล ค่า ขอม ด้วย ก็ เป็น อัน ชาย ได้ แต่ ถ้า ลูก แยก
 ย้าย ไป จาก พ่อ ฤฯ แม่ ที่ เป็น ผู้ ชาย แลแล้ว คือ พ่อ
 แม่ โกรธ ย่า ร้าง ก็น ลูก ถก ไป อยู่ ข้าง อัน จาก
 ผู้ ชาย หรือ ญาติ ของ ฝ่าย อัน จาก ผู้ ชาย จะ ดอม
 เอา ซื้อ มา ขาย ไม่ ได้ ไม่ เป็น อัน ชาย ให้ เร่ง เงิน
 เอา แก่ ผู้ ชาย แล ผู้ นาย ประ กั้น จะ เกาะ เรือน เข้ม
 ไม่ ได้ ก็ ถ้า ลูก ชาย ก็ ที่ ลูก หญิง ก็ ดี อายุ
 ถึง ๑๕ ปี ขึ้น ไป แลแล้ว ถ้า พ่อแม่ มัน จะ เอา มา ขาย
 ต่อ มัน ลง แกร ไท ยิน ขอม มี ผู้ รั เห็น ด้วย จึง เป็น อัน ชาย
 อาร ก็ เหมือน กับ เมีย ที่ ไม่ มี ค่า ตัว ถ้า พ่อแม่ มัน
 ผู้ ชาย นั้น หนี มัน ยัง อยู่ ใน เรือน พ่อแม่ มัน จะ
 เกาะ เอา ตัว มัน มา เป็น จำ นำ ใน โรง สาล ได้ ถ้า
 มัน ลง แกร ไท ทำ โย ขอม เป็น ทาย แทน พ่อแม่
 มัน ให้ ใช้ จะ เอา เป็น ทาย ตาม สार กรม อรรถน ก็ ได้

ถ้ามันไม่ยอม จะเกาะเป็นจํานำ ไว้ได้ในโรง
 สาลให้ มันนำตัว พ่อแม่ มันที่หนี แต่ถ้ามันแยก
 ย้ายตก ไปฝ่ายอื่น ซากไป แล้ว จากพ่อแม่ผู้ขาย
 จะ เกาะเขาเป็นจํานำก็ไม่ได้ ต้องเร่งเขาแต่ผู้
 นายประกัน แลผู้รัย เรือนผู้ประกัน ฝ่ายเดียว
 ถ้าผู้ขาย ตายผู้รัยมรฎก เป็นผิว ฤาเป็นเมีย
 ฤาเป็นลูก ฤาเป็นญาติ ของผู้ตาย ต้องรัยใช้หนี้
 แทนผู้ตาย โทษสมควร แก่กฎหมายมรฎก ถ้า
 เมียชายผิว ๆ เป็นทาสของเมีย มีค่าตัวสารกรม
 บรรณยังไม่ได้อีกยกให้ก็เหมือน กยขายทาส จะเอา
 เรืองที่ เป็นผิว มาเถียงไม่ได้ เมียชายผิว ก็ที่
 ลูกชาย พ่อแม่ก็ตีพี่น้องชายกันก็ตี เพื่อนฝูงชอบ
 พ่อกันก็ตี ถ้าตงกำแหง แกลง ไคยินยอมด้วยมีผู้
 รัยเห็น ก็เช่นอันชาย ถ้าไม่ได้ยินยอมเห็นด้วยไม่
 เป็นอันชาย ลูกที่ ไม่มีพ่อแม่ผู้ขายเอามาเลี้ยง
 เหมือนลูกของตัว แต่ได้อายุ ๗ ขวบลง มาสิทธิ์
 ซากไม่มีใครเถียง ก็ขายได้ เหมือน กยลูกตัว
 เพราะมัน จะ ได้ มรฎก ด้วยความเป็นลูกเลี้ยง
 ขายได้ ในอายุ ๑๕ ปี ลงมา เมื่อพ้นอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป
 แล้ว ต่อ เรือน เบี้ย มันยอมด้วย จึงขายได้ ลูกผู้อื่น

ที่ผู้ชายเอามาเลี้ยง เมื่ออายุมันกว่า ๗ ขวบ ถึงอายุ
 ได้ ๑๖ ปีลงมา มันไม่ยอม ไปด้วยเขาไปขายไม่
 ได้ เพราะมันไม่ควร ได้ มรดกของผู้เลี้ยง ได้ ลูก
 ขนตระลาการ ซึ่งจะพิพากษา ความต่อไปเบื้องหน้า
 ว่าตามพระราชบัญญัติซึ่งประกาศไว้ นี้ อย่าให้
 เขากฎหมายเดิมมาว่าเป็นอันขาด ถ้าลูกขนตระ
 ลาการผู้ใดยังว่าตามกฎหมายเดิมอยู่ ไม่พิพาก
 ษาความตามราชบัญญัตินี้ จะให้มีโทษตามโทษ
 มุโทษแต่ผู้หนึ่ง ๆ

ประกาศมา ณ วันที่เสาร์ เดือน ๕ แรม ๑๓ ค่ำ
 จุลศักราช ๑๒๓๙ ปีเถาะ นพศก

พระธรรมาธิบดี ภาชนะ เรือ โรง ร้าน

มีพระบรมราชโองการมาพระบัณฑูรสูงศักดิ์
 ให้นำให้พระธรรมาธิบดี ภาชนะ เรือ โรง ร้าน
 ผู้สำเร็จราชการเมืองกรมการ ณฑวเมืองปากใต้
 หมายเห็นอภัยสงแลเจ้าภานายชากร แลผู้รับ
 ช่างไปทำ แทนเจ้าภานายชากรทุกเรื่องทุกวาย
 แลกำนันนายอำเภอลำปาง แลราษฎรในกรงนอกกรงทั้ง
 ปวงให้รู้ทั่วกันว่า ด้วยเรื่องภานายชากร แลที่บ้าน
 เรือ โรง ร้าน ตกแพน แต่ก่อนเช่นชากร เบิก
 ตลาต แต่ผู้ที่ถูกกำนัน เบิกเก็บตัวชาย ของ
 ฝรั่งทรงพระราชดำริเห็นว่า "ราษฎรที่มีทวนวน
 น้อยทำของต่าง ๆ คือขนมแลอื่น ๆ ขึ้นแล้วหา
 ผลไม้แลผักต่าง ๆ มาแล้วเก็บขายวางขาย เมื่อ
 ขายไม่หมดก็ข้อมนำบุกเคี้ยวแห้งไปเสียบ ค้าง
 ชาติทนเปล่า เพราะของเก็บไว้นานไม่ได้
 แล้วผู้เก็บตลาตเคี้ยวกับไฟร คนยากจน
 เพราะ ๔ เบิน ๑๐ เบิน อื่น ๆ นำรำกาฬ จะขึ้นน้อย
 ฉนั้นใครจะคิด จะให้ราษฎรที่ยากจนไม่ต้องลำบาก
 ด้วยตั้งเถียงกับผู้เก็บตลาต เพราะเข็เล็กน้อย
 แลเสียบเข็เล็กน้อย วุ่นวายไป --" ให้ท่านเสียบ

ปฤกษาหาฤกษ์วัน จักรการ เลี้ยง ไหล่ม ให้สมควร ท่าน
 โสณาก็ปฤกษาพร้อมกัน ให้เลิกอากรตลาดนั้น เลี้ยง
 เปลี่ยนเรียกเป็นภาษีชอขาย เพราะ เห็นว่าผู้ที่
 มีทรัพย์ ตั้ง โรง ร้าน ไร่ สีน ค้า ของ ตัวบ้าง ให้เช่า บ้าง
 แล เรือ ไปขึ้น ทด สีน ค้า บ้าง รั้ง บ้าง บ้าง มีผลประ
 โยชนมาก ไม่ต้อง เสีย ค่าที่ จึง ไปรทเกล้าฯ ให้
 เลิกอากร เบิกตลาด เลี้ยง เปลี่ยนเรียกเป็นภาษีเรือ
 ค้าขาย แล ที่ บ้าน เรือ น โรง ร้าน กัก แพ ที่ ค้า ขาย
 ชนใหม่ ความ ทัง บวง แจ้ง อยู่ใน ทรา ทัง เจ้า ภาษี
 แล ราช กิจ งาน เบกษา แผ่น ที่ ๑๑ นี้ แล แล้ว ครั้น ภาษี
 เรียก ลี ย ๆ มา หลาย บ้าง จึง มี ผู้ กราย บัง คม ทล พระ
 กรุณา ให้ ทรา ย ฝ้า ลของ ฐิติ พระ ยาท เป็น หลาย ครั้ง
 ว่า เจ้า ภาษี รั้ง ทำ ภาษี แล แล้ว ชาย ช่วง ใต้ ผู้ อื่น เป็น
 คชน ๆ ไป ตาม ระเบียบ แหวง ใน กวง เทพ แล หัว
 เมือง ยาก ใต้ ฝ้าย เหนือ แล ผู้ ที่ ชอ ช่วง ไป ใน
 ทา เรียก ภาษี ทาม พิภค ที่ อัง ทรา นั้น ไม่ ไป ยก
 ข้าย เรียก ให้ เหลือ ๆ เกิน ๆ เขา รั้ง เขา เข็รีย แก่
 ราช กูร ๆ ที่ ไม่ ใ้ รั้ง พิภค ใน ท้อง ทรา ก็ ต้อง ขอม
 รั้ง ใ้ ตาม ใจ ผู้ เก็บ ที่ รั้ง ช่วง ไป จาก เจ้า ภาษี
 ไหล่ม เพราะ ผู้ รั้ง ช่วง เมือง กรม การ นาย บ้าน นาย อ่า

เกอ ถึง สอ ก ท้อง ตรากัง ไร่ แลว ก็ มิ ไค คัก
 พิกัด ใน ท้อง ตรากัง หมาย ประ กาศ ให้ ราษฎร รู ทัว
 กั้น คั้ง นี้ ทรง พระ ราช คาริ ทึ เห็น ว่า ราษฎร
 มิ เวอ ไป บัน ทก สิ้น ค้า มา ไร่ ชาย ที่ โรง ราน ตก
 แพ ๆ เลียบ ภา สึ แลว ก็ ท้อง เลียบ ภา สึ เวอ อี ก เปน
 สอ ง ซ้า ไค ความ ลำบาก

จึง โปรท เกลา ใ ให้ บั ก ภา สึ เวอ เว เวอ ร
 เลียบ ให้ คัง ไร่ แลว เวอ ชาย ของ ประ จำ เหม็ อ น กั บ โรง
 ราน แล เวอ บัน ทก อี ชู ทราย กะ เม็ อ ง คัว ย เปน
 ของ มิ ไค เลียบ ภา สึ แลว โรง ราน ตก แพ ทึ ไร่ สิ้น ค้า
 ให้ เขา ตั้ง บ่อ น เล่น เม็ ย เขียน หวบ แล โรง คน ชัว
 ให้ ทำ กำหนด ตาม พิกัด ภา สึ คี พิม พึ ประ กาศ แจก ให้
 ราษฎร ทัง ปอง ไค รู ทัว กั้น ว่า เจ้า ภา สึ ซัง จะ เว็ ย ก
 ภา สึ ใน จัง หวั ด กุง รง เทพ กัก ทัว เม็ อ ง กัก
 ถ้า ทำ ผิด ท้อง ตรากัง แล ประ กาศ นี้ ห้าม ขย่า ให้
 ราษฎร ยอม เลียบ ภา สึ ให้ ตาม ใจ เจ้า ภา สึ ให้ ราษฎร คุ
 ตาม พิกัด ที่ ประ กาศ มา นี้ แลว เขา หนัง สือ พิม พึ
 ประ กาศ ออก เถ็ ยง เถ็ ก ถ้า มิ พัง ให้ ร้อง ทก ชั ก ล่า ว
 โทษ ผู้ เก็ ย ภา สึ เถ็ ก พิกัด คั้ง นี้

๐8/10/2566
 เว็ ย ชาย ของ ประ จำ เหม็ อ น กั บ โรง ราน แล เว็ ย

มันทุกขอิฐทรายกะเบื้อง ขาในแขวงกรุงเทพ ฯ
 แลหัวเมือง เป็นของไม้ไผ่เสี้ยนภาษี ให้เรียกภา
 สักคอกละสลึงวาละบาท แต่โรงร้านตักที่ตองเสี้ยน
 ค่าจ้างไปลิศลาตตระเวนรักษา อยู่ทุกซำเดือน
 ตักโรงร้านแลที่ให้เช่า ไว้สินค่าตั้งบ่อนเดินเบี้ย
 เขียนหวยแลคนเช่าอยู่ แลโรงคนขับในท้องที่
 ลากตระเวน ให้เรียกภาษี ๑๒ ซักหนึ่งกึ่ง
 คือ ๑๒ ตำลึงซัก ๒ บาท แต่โรงร้านตักที่ไม้ไผ่
 ให้เช่าไว้สินค่าของตัวเอง ให้เรียกภาษีเทียบ
 เหมือนกันที่เช่า แต่โรงร้านตักที่ไม้ไผ่ลากตระ
 เวน แลโรงร้านตักตามหัวเมืองให้เรียกภาส
 ค่าเช่า ๑๒ ซักหนึ่ง ถ้าคือโรงร้านของตัวไว้
 สินค่าขายเอง ให้เรียกภาสเทียบตามค่าเช่า ๑๒
 ซักหนึ่งเหมือนกันที่เช่า กำหนดให้เรียกภาสแพ
 ที่ไว้สินค่าขาย สินค่าสิ่งหนึ่ง สอง สิ่ง สาม สิ่ง
 ๖ บาทสินค่าราคาน้อย ให้เรียกภาสแพต้องละหก
 สลึง สองห้องเป็นเงินสามบาท สามห้องเป็นเงิน
 ๖ บาทสองห้อง ถ้าสินค่าสิ่ง ๕ สิ่ง ๖ สิ่ง เป็น
 สินค่าราคาน้อย ให้เรียกภาสห้องละกึ่งตำลึง
 สองห้องเป็นเงินตำลึงหนึ่ง สามห้องเป็นเงินตำ

ลิง กง แล แพท มี สิ้น ค่ำ ราว คา หมา ก กือ ผัว
 ชาว ผัว ตาย ผัว แพร แล เครื่อง ของ หลี อง ของ ชาว
 เครื่อง แก้ว เครื่อง หลี ถัก แล ยืน หนึ่ง เขา ของ งาม สุรา
 ษา ผัน แล ของ ค่ำ แล แพ ให้ เข้า เขียน หอบ ตั้ง ย่อน
 เล่น เข็ม ต่าง ๆ ให้ เรียก ภาสึ ห้อง ละ สาม บาท สอง
 ห้อง เป็น เงิน หก บาท สาม ห้อง เป็น เงิน ทั่ว บาท
 ให้ เรียก ภาสึ แต่ ผู้ ที่ อยู่ ใน โรง ร้าง ตัก แพน หนึ่ง ๆ
 ครั้น จะ ให้ ผู้ ที่ อยู่ ใน โรง ร้าง ตัก แพน หนึ่ง นำ ไป หา
 เจ้า ของ โรง ร้าง ตัก แพน หนึ่ง ก็ ยาก ยาง ที่ ก็ อยู่ ไกล
 ยาง ที่ ก็ อยู่ ไกล ยาง ที่ ไป ไม่ พย บ้าง มัก เกิด วิ
 วาท ก็นั อย่าง นี้ จึง ให้ เจ้า ภาสึ เก็บ แต่ ผู้ ที่ อยู่ ใน
 โรง ร้าง ตัก แพน หนึ่ง แล จึง ให้ ผู้ เข้า ไป หัก เงิน ค่ำ
 เข้า แต่ เจ้า ของ โรง ร้าง ตัก แพน ที่ ได้ เสีย ภาสึ
 ไป ตาม มาก แล น้อย แล โรง ร้าง ตัก แพน ซึ่ง อยู่ ตาม
 แถว ค้อง ตลาด แหก ย่น อยู่ ใน ระหว่าง โรง ร้าง
 ตัก แพน ที่ วาง สิ้น ค่ำ ชาย ไม่ ประ กอบ การ ชอ ชาย
 ให้ มี ผล ประ โยชน์ เจริญ แก่ แผ่น ดิน นั้น ไม่ ชอบ
 ให้ เรียก ภาสึ เท่า กับ โรง ร้าง ตัก แพน ที่ ไว้ สิ้น ค่ำ
 ชาย เหมือน กัน แล โรง ร้าง ตัก แพน ซึ่ง อยู่ ตาม
 หัว เมือง ปาก ใต้ ฝ่าย เหนือ นั้น จะ เทียบ เป็น ค่า เข้า

ไม่ไค้ • ทว้ย ผู้จะ เข้า นั้น ก็ น้อย • ถ้า ราช ฐร ติ
 ใ้ เหล็ก แด หล่อ เครื่อง ทอง เหล็ก ของ ทู ของ ชาว แด โรง ษ
 หมื่อ ทำ คราม ทำ ป่อ ทำ ไ้ ทำ ตุ ลุ่ม แด โรง ไร่ ษ
 น้ำ มัน เข้า เป็ ลือ ด เข้า สาร ษ เป็น ลิน คำ ต่าง ๆ
 ไร่ ชาย ใ้ เรียก ภา สี่ ห้อ ง ละ สอง สลิ่ง โรง สี่
 เข้า ชาย แด ทำ เรือ ชาย ใ้ เรียก ภา สี่ ห้อ ง ละ ยาก
 ล้ำ มี ลิน คำ ๔ ลิ่ง ๕ ลิ่ง ใ้ เรียก ภา สี่ ห้อ ง ละ กิ่ง
 คำ ลิ่ง แด รัน ษ ตก มาก ตก นือ ตก ปลา
 ใน กรุง เพท ๑ แด หัว เมือง ไร่ ชาย ใ้ เรียก ภา สี่
 ห้อ ง ละ สอง สลิ่ง ราช ฐร สาน ง อบ สาน เลือ ล้ำ แพน
 เข็ ย ทก เข็ ย กระ แสง ไร่ ใน โรง รัน แด ไป รัช มา
 แด อื่น รวม ไร่ ชาย ๑ ราคา มาก กว่า คำ ลิ่ง ษ ไป
 ใ้ เรียก ภา สี่ เช่น ที่ ไร่ ลิน คำ ห้อ ง ละ สอง สลิ่ง
 โรง เลยง สุก ร ชาย สุก ร ตั้ง แด ๑๐ หัว ษ ไป โรง เลยง
 เปด เลยง ไร่ ชาย ไร่ เปด ตั้ง แด ๕๐ หัว ษ ไป ึง
 ใ้ เรียก ภา สี่ เช่น ที่ ไร่ ลิน คำ ชาย ห้อ ง ละ ยาก ถ้า สุก
 ร ทำ กว่า ๑๐ หัว เปด ไร่ ทำ กว่า ๕๐ หัว ลง มา
 แด เช่น ที่ เลยง กลดาง แจ้ง ไม่มี โรง ไม่ ต้อง เลยง
 ภา สี่ ถ้า แด โรง ทำ น้ำ มัน มี สุก ร อยู่ ใน โรง นั้น
 มาก น้อย เท่า ไ้ ใ้ เลยง แด ภา สี่ โรง ทำ น้ำ มัน อย่าง

เทียบ ถ้า ราษฎร ผู้เช่า บ้าน ตึก ที่เช่า ราคา มาก
 นอก แตะ น้อย มีค บัง ค่าเช่า ไร่ ไม่ นอก โดยตรง
 เจ้า ภาษี แล พวก เจ้า ภาษี สืบจับ ไร่ ขำ ะ ไร่ ความ
 จริง ก็ ให้ ปรวัย ใหม่ แก่ ผู้ บัง ภาษี ตาม ต่อ ตาม
 แต่ ผู้เช่า มาก แตะ น้อย แตะ เงิน สิ้น ขน มาก น้อย เท่า ไค
 ก็ ให้ เจ้า ภาษี เรียก เขา แต่ ผู้ บัง ภาษี แตะ พิ กติ ใน
 ท้อง ตรากำหนด ให้ เรียก ภาษี ตั้ง ถ้าว มา แต่
 เจ้า ภาษี ยก ย้าย เรียก ภาษี เหลือ เกิน อย ให้ ราษฎร
 ผู้ที่มี เรือ แตะ บ้าน เรือ น โรง ราน ตึก แพ ทั้ง ปวง
 พิเคราะห์ ติ ใน พิ กติ ปร กาศ มี ถ้วน ถี่ จะ ไร่ เสีย
 ภาษี ตาม กำหนด ใน ท้อง ตรากำหนด พิ กติ ถ้า เจ้า ภา
 ติ จะ เรียก เกิน ขึ้น ไป อย่า ให้ ราษฎร บอม เสีย ให้ ๆ
 ร้อง ฟ้อง เลิก ให้ ผู้ สำ เร็จ ราชการ เมือง กรม ภา
 มี ใจ เมตตา กรุณา แก่ ราษฎร รัช ปร กาศ ติ พิมพ์
 นี้ แยก ให้ ราษฎร รู้ ทั่ว กัน อย่า ให้ เป็น ใจ ด้วย เจ้า
 ภาษี แตะ บอม ให้ เจ้า ภาษี ยก ย้าย เก็บ ภาษี ให้
 เหลือ ๆ เกิน ๆ ติ ท้อง ตรากำหนด ปร กาศ ไป ถ้า ผู้ สำ
 เร็จ ราชการ เมือง กรม ภา คุม เหวง ราษฎร ให้ เสีย
 ภาษี ตาม ใจ เจ้า ภาษี ถ้า ไร่ ความ ว่า ทำ จริง จะ ให้
 มี โทษ ด้วย ฝ่าย เจ้า ภาษี เถ้า รง มี ความ เมตตา

กรณี แก ราษฎร ภาสี่จะ มีกำไรที่ เพระ ราษฎร
 ที่มาหา ถิ่น โดยคล่อง โดย สดวก จะ ได้ มาก ขึ้น
 ได้ เจ้า ภาสี่ เก็บ ภาสี่ โดย ช้อ สัตย ตาม พิ กัต
 ท้อง ตรา อย่า ให้ เรียก เหลือ เกิน จาก พิ กัต ท้อง
 ตรา แด ปร กาศ มา นี้ ให้ ราษฎร ได้ ความ เตื่อ รั อ้น
 สั่ง ไต สั่ง หน่ง ไต แล ฝ่าย ราษฎร ทั้ง ปรว ง เล่า กั ให้
 ยอม เสีย ภาสี่ ให้ เจ้า ภาสี่ ตาม พิ กัต ใน ปร กาศ
 นี้ แต่ โดย ที่ พง ทก ปร กาศ เป็น อ้น ช่วย ราช การ
 แ่น ถิ่น ซ่ง เป็น ทพ ง ของ ท่าน ทั้ง ปรว ง อยู่ ถ้า สง
 ไต ช้อ ไต กั ให้ ไป ถาม ผู้ รั กษา เมือง กรมการ
 เสีย ให้ เข้า ใจ จะ ได้ เสีย ภาสี่ ให้ เจ้า ภาสี่ ตาม พิ กัต
 ความ ดี เลอะ วิวาท ถิ่น จะ ไม่ บัง เกิด มี ก่อ ถิ่น

ปร กาศ มา ฅวัน อา ทิตย เกื่อ ฅก ฅน คำ
 หนึ่ง บ ขาด อัฐ กค รั กษ ๑๒๒๘ ฤา เป็น วัน ที่ ๔๘๒
 ใน ราช การ ปร กาศ ปร ษั น

ปีระภาค

พระราชนิพนธ์โคลง

มีพระบรมราชโองการ มาน พระบิณฑุร สร สึงค
 หนักให้ ประภาษ ให้ทราบทั่วกันว่า คนมี แผล คั้น ถ้าจะ
 ห้ามไม่ให้ เกา ยัง มี ที่ ว่า ควร จะ ห้าม อยู่ เพราะ ว่า
 เกา เข้า หนึ่ง ถลอก ถ้า ที่ คั้น นั้น เป็น เมทขอก สำคัญ
 ก็ ให้ โทษ มาก ก็ ผู้ มี บทร หนึ่ง จะ มา ชัง ไว้ ไม่ ให้
 มี ผัว นั้น คือ การ อะไร ก็ ผู้ มี บิณฑุร คัก ก็ กัก บทร
 หนึ่ง ไว้ ไม่ ให้ มี ผัว เพราะ กลัว จะ ปน รคน ด้วย
 ชาติ คำ ขำ เพราะ บทร เกิด มา เขา นี้ บิณฑุ
 ษ ขน ขอ ตาม หมู บิณฑุ ถ้า ชาย ชาติ คำ ขำ มา เป็น
 ด้ว หนึ่ง บทร ผู้ ก็ มี บทร เกิด ขน มา ก็ คง จะ
 ต้อง รู้ ต้อง เรียก ว่า เป็น บทร ไพร ตาม ตระ
 กุล บิณฑุ จะ เช็ก ชู ตาม ฝ่าย มาร กามิ ได้ ด้วย
 เหล่า บิณฑุ ของ หนึ่ง ที่ มี บิณฑุ คัก ก็ จะ ชัง จะ กัก
 บทร หนึ่ง ของ ตัว ไว้ ด้วย กลัว จะ ปน รคน ด้วย คน คำ ๆ
 ก็ ควร เพราะ ฉนั้น ถ้า บิณฑุ หนึ่ง ถ้า มาร กามิ หนึ่ง มี คัก ก็
 หนา สูง ตั้งแต่ ๔๐๐ ขึ้น ไป ถ้า ฝ่าย ตระ กุล ชาย คือ ตัว ชาย
 ถ้า บิณฑุ ของ หนึ่ง ถ้า บิณฑุ ข้าง ซีก ๆ ของ ชาย มี บิณฑุ
 คัก ก็ สูง เสมอ บิณฑุ หนึ่ง ถ้า สูง กว่า บิณฑุ หนึ่ง ถ้า

๗ แล้วยังมีตัวอยู่ มาเปรียบเทียบตกลงกัน
 ยิก้าของหญิงก็แพงก็ ถ้ามีตกลงก็ ต้องตัดสินว่าตาม
 แต่ใจหญิงสมัค เพราะ ฝ่ายชาย เป็นบุตรผู้มีบ้านคา
 ศักดิ์มิใช่ไพร่ ก็ถ้าฝ่ายชายถูกยิก้าแต่บู๊ของชาย
 ก็ศักดิ์กว่ายิก้าของหญิง ต้องสัดแต่ใจยิก้าของ
 หญิง เมื่อยิก้าของหญิงไม่รังเกียจเสียใจด้วย
 บุตรชั่วชอกแล้วนั้น จะเรียกเอาตัวคืนก็ได้เพื่อ
 จะเอาตัวมากก็ ขังไว้ รักษาตระกูลบ้านคาศักดิ์
 ก็สัดแต่ใจของยิก้าหญิงที่มีบ้านคาศักดิ์ จะยอมยก
 ให้ก็ได้ ไม่ยอมยกให้ก็ได้ จะเรียกตัวคืนมาแล้ว
 ไปยอมยกให้คนอื่นก็ได้ ชายที่ค้ำศักดิ์มาดวง
 เกินจะให้ทำโทษได้ ถ้าจะให้ปรับใหม่เป็นเบี้ย
 เล่มก็ให้ก็ได้ ถึงมาขอสมมาแล้วก็ไม่คืนเบี้ย
 เล่มก็ได้ แต่การอย่างนี้ว่า แต่ในเรื่องฝ่ายข้างยิก้า
 หญิงผู้มีบ้านคาศักดิ์สูง ฝ่ายชายผู้มีบ้านคาศักดิ์ต่ำ
 ก็ถ้าฝ่ายชายฝ่ายหญิงผู้มีบ้านคาศักดิ์สูง ด้วยกันก็
 บ้านคาศักดิ์ต่ำด้วยกันก็ ให้ตัดสินเอา
 ตามใจหญิงสมัคอย่าง เดียว ถ้าหญิงสมัค
 จะกลับมายู๊ก็ยิก้ามาราก็ให้กลับมา ถ้าสมัค
 จะไปอยู่กับชายอื่นก็ให้ไป ถ้าได้มาขอสมมาแล้ว

ข้าง บิดา ข้างมาร คาทหญิง รัชสมาก็ดี ไม่ รัชก็ค
 ไม่มี เข็ย เลมิก แต่สิ่ง ของ ๆ ฝ่าย บิดามารดา
 หญิง หายไป เมื่อ เวลา ลัก ภา กัน เท่ว ไค ให้ เจ้า
 ทรพิย ษา บาล ทรานสินไว้ โดย ไม่ ทรานสิน ด้วย เข้า
 ใจ ว่า มิ ใช ผู้ ร้าย อื่น เมื่อ มา ให้ การ กำหนด ของ
 แม่ นย้า ว่า เฉพาะ หาย ใน วัน นั้น เว ลาน นั้น เท่ว ไค
 ษา บาล ได้ เมื่อ จะ ยอม ให้ แก่ บุตร หญิง ไป เท่ว ไค
 ก็ ให้ ยอม เหลือ นั้น ให้ ชาย ผู้ ลัก ภา ต้อง ใช รง สัน
 แต่ ผู้ ชัก สือ แล พวก เพื่อน ที่ มาก ับ ชาย แล เจ้า สำ นัก
 ที่ ต่าง ๆ ถ้า แม้น ลัก ภา กัน สูญ หาย ไป ไม่ ได้ ทั่ว
 หญิง ไม่ ได้ ทั่ว ชาย ฤ ๆ ไม่ ได้ ทั้ง สอง คน จึง
 ควร ต้อง พ้อง ต้อง เกาะ ครอบ เว่ง รัต ให้ ส่ง ให้ นำ ถ้า ได้
 ทั่ว หญิง ทั่ว ชาย มา แล ้ว โทศ ผู้ ชัก สือ แล ผู้ มา เป็น
 เพื่อน ผู้ ลัก ภา แล เจ้า สำ นัก ให้ ยก เสียด แต่
 การ ช้าง ผู้ มี บัน ตาค ศัก ก็ ยังมี นัย ที่ จะ ว่า ไป หลาย
 อย่าง อยู่ ถ้า ที่ อยู่ ของ บิดา มารดา เปน วัจ เจ้า
 บ้าน ขุน นาง ผู้ใหญ่ มี ข้าง หน้า ข้าง ใน กำหนด กต ษา
 มัน คง คน ผู้ ล่วง เกิน เข้า ไป ก็ จะ ต้อง ให้ มี โทศ
 สม ควร แก่ วัจ ใหญ่ วัจ น้อย ตาม บัน ตาค ศัก ก็ ใหญ่
 น้อย ของ วัจ เจ้า ของ วัจ เจ้า ของ บ้าน ของ ผู้ มี

บันดาลศักดิ์สูงตำจะว่าตามศักดิ์นา เป็นแม่หย้า
 ก็ไม่ได้ เพราะผู้ศักดิ์สูง ลางจำพวกก็ เป็น
 แต่ผู้ต่ำเขี้ยว เมื่อมาของมาเกี่ยวข้องกับ
 บันดาลศักดิ์ สิบตระกูลมาหลายชั่วแผ่นดินก็จะ
 ต้องรู้ว่า ผู้มีบันดาลศักดิ์เขี้ยว เหมือนกับ
 ไพร แต่การในเรื่องอย่างนี้ก็ไม่เป็นวิสัยที่ลูกชน
 จะตัดสินได้ ต้องเรียนท่านเสนาบดีให้ตัดสินเญา
 กรายทูลพระกรุณาให้ทรงตัดสิน เพราะในการใน
 ทิศในทางที่ไม่เคย ถ้าตัดสินไม่ชอบกลก็จะเป็น
 เขียงเป็นอย่างไป ต้องให้ผู้หลักผู้ใหญ่ตัดสินจึงควร
 แต่ในการผู้มี บันดาลศักดิ์กับผู้มีบันดาลศักดิ์ด้วยกัน
 ในการที่เหมือน ๆ กัน เคยสมาคมกันอยู่แล้ว
 ให้ตัดสินว่า สดแท้ใจหญิง ฤๅ สดแท้ใจบิดา
 มารดาฝ่ายหญิง แต่บิดามารดาทั้งสองข้าง
 ประณีประนอมกัน ตามยศบันดาลศักดิ์ทั้งสองฝ่าย
 ถ้าบิดามารดาหญิง เช่น สูงศักดิ์ ตักอา โดยไม่เอา
 เป็นขระไม่พอใจที่จะว่าถึง ถ้าผู้หญิงคบชาย
 ที่ไม่ควรแท้ พระเจ้าอยู่หัวก็จะทรง พระราชดำ
 รัสตัดสิน ให้ทำโทษชายแต่จำ ของหญิงตาม
 อำนาจแผ่นดิน ไม่ให้เลื่อมเสียบเกียรติยศแก่

ราชตระกูลแต่ในการเช่นนี้ ไพร่ผู้ไม่มี บัญคา
 ศักดิ์ แล เชื้อ สายตระกูลสูง ที่ ใ้ ร้อย ทั่ว ๆ กัน
 นั้น แลแล้วแล มี ศักดิ์เกียรต้วกว่า ๔๐๐ ไร่ ลงไป ทั้ง สอง
 ฝ่าย ไม่ ควรที่ จะมา ทาง วุ่นวาย เขาอย่าง ท่านผู้
 มี บัญ คา ศักดิ์ สูง เลข บุตร หลาน ของ ไคว ๆ จึง ระวัง
 รักษา เอง จึง หา ฝัว ให้ เป็น ที่ ชอบใจ ให้ เร็ว ๆ เกิด
 ถ้า เกิด เหตุ ติด ตาม ผู้ ชาย ไป ก็ จะ ต้อง คง คง
 ให้ ตาม ตามใจ หลาน ส้มค ผู้ ลอบ ลัก ภา ถ้า ไม่ ได้
 ขอ สมา ก็ ให้ มี เบี้ย เล่ม ิต ของ ช้าง หาย ใน เวลา
 หลาน นี้ ตาม ชาย ไป เจ้า ทร พย สา บาต ได้ ว่า หาย ใน
 เวลา นี้ ผู้ ลัก ภา ก็ ต้อง ใช้ ต้อง เร่ง รัก ให้ ใช้ เจ้า
 ของ ทร พย จึง เต็ม ฤา ตามใจ เจ้า ทร พย จะ ยอม
 ลด ยอม ให้ บ้าง จะ ให้ ว่า ยิ่ง กว่า นี้ ไป ไม่ ได้ เพราะ
 บิคา มาร ภา แล ญาติ ผู้ ใหญ่ เลี้ยง บุตร หลาน ไม่
 ดี ว่า นี้ ตาม การ ปรกติ ถ้า การ วิ ปริต ก็ ช่าง หลอก
 ลวง ลัก ภา หลาน ไป แล ไป ฆ่า พัน รัน ติ แย่ง ชิง สิ่ง
 ของ ฤา ไป ชวน ชายอื่น มา ช่ม ชิน ทำ ยับ เป็น ผล เขา
 ไป ชาย เปน คน ชั่ว ฤา หลาน ไม่ ส้มค คุม พวก พ้อง มา คุ
 คร่า เขา ตัว ไป คุ้ม พล การ เช่น นี้ ถึง ผู้ มี บัญ คา
 ศักดิ์ สูง เปน เจ้า เปน นาย ทำ ก็ มี โทศ มี ความ ฝัก

คุยแค้น ติณ ระบีน เมือง ควบ ค่องลง พระ ราช อาญา
 เสมอ ญา โกลสถัย โทศ ผู้ ร้าย ปล้น ยับ ตาศักดิ์ แด
 คระ กล ไม้ คุ้ม ผู้ ฤๅ พิ พาท อย่าง น ถึง จะ ไม่ ใ
 พอง โรง ศาล ควบ เห็น การ ว่า จะ เนิน ชั่ว ไป จะ มา
 ร้อง ถวาย ฎีกา ที่ เติ ยก จะ รัย แต่ การ จะ เป็น อัน ฤๅ
 ญา ไม่ เป็น อัน ฤๅ จะ ต้อง พัง เคา ค่า หนึ่ง ฤๅ กลาง
 เป็น ประมาท เพราะ การ ลง เรือง ฤๅ ล้ม ๆ ก็ ก็ มี ด้
 หนึ่ง สัมค อยู่ กับ ชาย แล้ว จะ เหา เรือง ฤๅ หนึ่ง ว่า ไม่ ใ
 หนึ่ง หนึ่ง ช่ง ตาม ชาย ไป โดย ความ สัมค
 รัก ใคร ก็ หนึ่ง เอง ยิตา มาร คา ไม่ ใ ยอม ยก ให้ ไม่
 ใ ตก แต่ง มี หนึ่ง มี สิ้น สอ ค อย่าง นี้ ก็ ชื่อ ว่า เป็น
 หนึ่ง ไม่ ก็ ชาย จะ ถือ ว่า เป็น เมียบ ไม่ ใ ก็ เมียบ
 ไม่ สัมค อยู่ กับ ชาย จะ หนึ่ง ฤๅ มา หา ยิตา มาร คา
 แด ฤๅ ฤๅ หนึ่ง หนึ่ง จะ ตาม ชาย หนึ่ง ไป ก็ ก็ ชาย ที่
 เรียกว่า เป็น หนึ่ง จะ ตาม พอง ร้อง เรือง รัก เหา ควบ
 ญา จะ เหา เขียบ รัย แก่ ชาย หนึ่ง ไม่ ใ เพราะ มี หนึ่ง มา
 หนึ่ง ใ ให้ หนึ่ง หนึ่ง จะ ตาม ว่า กล่าว ใ แต่ สึง
 ของ ๆ ควบ ที่ หนึ่ง ฤๅ ล้ม ไป เมื่อ หนึ่ง หนึ่ง แด ที่ ใ ทำ
 ควบ สิ้น สอ ควบ ใ หรือ หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง แก่ หนึ่ง หนึ่ง อย่าง
 ใ หนึ่ง อยู่ ควบ หนึ่ง ก็ ใ เมียบ หนึ่ง อยู่ ใ เรือง หนึ่ง

คยชาย ชาย อันเป็นชู้เข้ามา ในเรือนตัวชายที่ เพลิน
 จับได้ หรือ สืบความได้ ชาย ที่เป็นผัวควรจะ ร้อง
 ฟ้องว่า กล่าว ให้ มี เบี้ยปรับใหม่ เหมือนอย่าง ผู้ ร้าย
 ชน เรือน แต่ เรื่อง ทำ ชู้ ใน เมีย ให้ ยก เลี้ยง เพราะ เมีย
 เป็น หญิง ไม่ ดี มาแต่ เดิม แล้ว ถ้า บิดา มารดา
 ของ หญิง กลัว มา คดี ด้วย บัตร หญิง ขอล้ม ภา ค้ำ ชู
 ให้ ทน รอน ทาย กรรม กรรม เครื่อง เหย้า เรือน หรือ
 หญิง นั้น มี บุตร กับ ชาย ที่ ตัว ตาม มา บิดา มารดา
 กลัว รัก ใคร ว่า เป็น หลาน ทั้ง แต่ การ เมื่อ หญิง นั้น
 ก็ กับ บิดา มารดา แล บิดา มารดา ของ หญิง นั้น ถือ
 ชาย นั้น ว่า เป็น เชย เรียก ใช้ สรรย กิจ การ ต่าง ๆ
 เปน ประทศ ไป เมื่อ นั้น จะ ว่า ชาย หญิง นั้น เป็น เมีย ถ้า
 หญิง นั้น มี ชู้ จะ ฟ้อง ร้อง ชาย ชู้ ตาม สัก ษณ ผัว เมีย
 ก็ ได้ เพราะ โทศ ที่ ให้ เป็น ร้าย กลาย เปน ดี ไป
 เลี้ยง แล้วย ประ กาศ นี้ ให้ รู้ ทั่ว ไป ทุก โรง ทุก ศาล
 ว่า เป็น พระ ราช กำหนด ใหม่ ให้ สุภา ภา ตรี การ
 ถือ ตาม แล อย่า ให้ ลูก ความ เกีย เขา การ ที่ ว่า ใน
 กฎหมาย เก่า ๆ ซึ่ง เปน อัน ชัด แก่ พระ ราช บัญ ญัติ
 ใหม่ นี้ มา ว่า ชู้ เป็น สำ นวน ทุ่ม เดียง วุ่น วาย ไป

ประ กาศ พระ ราช บัญ ญัติ ใหม่ มา ณ วัน พุศ

เดือนเจ็ด

ขึ้นเจ็ดค่ำ

ปีมโรง สัมฤทธิศก

จุลศักราช ๑๒๓๐

ฤาเป็นวันที่ ๖๒๒๔ ในราชการประ

พุทธ
ปีหนึ่ง

สำนักหอสมุด

ประกาศห้าม ผู้ที่ มิใช่ สังกัชน วัง นำ โคนผสม
กับ พระบาทสมเด็จพระบรมเชลยวิกรม ที่ ๑

มี พระบรมราชโองการ ดำรัสสั่งให้ ประกาศ
ให้ทราบทั่วกันว่า ในการสวรรคตพระบรมราชวงศ์
หลวงพี่ ข้าราชการแลราษฎรไพร่พลองสังกัศพรศ์ท่าย
เชลย ยืนคาที่ มิใช่ สังกัชนชาววังนำทั้งชายทั้งหญิง
เว้น แต่ข้าเจ้าที่ สนม พระชนม์ แล บ่าว นายทนาย
แลที่ โศกามาร คทา ทาย แล หญิง ผู้ตาย แล แขนก
ที่ เคย โคนอก โขยปรกติ นอกนี้ อย่าให้ พลอย โคน
ผสม เหยยปน อันขาดที่ เคี้ยว ถ้าผู้ใดมิทันรู้ พลอย โคน
ผสม เกิน ไป แลแล้ว ให้ผู้นั้นมาตุแก่ โทษต่อ จมื่นราชา
มาตุย โดยเร็ว ถ้า ไม่ มาตุแก่ โทษนี้ นอนใจ เดียว
มี ผู้ ส่อ จัญ คิว มา ไ้ จะให้ปรวิไทม มีโทษแต่ผู้เห็น
เปน การ ล่อง พระ ราช อาญา ถ้า มาตุแก่ โทษแล้ว
รับตัวประ ทักษตราไปเปนสำคัญ

ประกาศมา ณวันอังคารเดือนสาม ขึ้นเจ็ดค่ำ
ณ ลุสยัคคณ

• ประการห้าม ผู้ที่ไม่ใช่สังกัดชั้นวังหน้า

โกนผม ครั้ง พระบาทสมเด็จพระชนเกล้า ที่ ๒

มีพระบรมราชโองการให้ประกาศว่า คน
ที่โกนผมผิดสังกัด คือ คนมิใช่สังกัดวังหน้า

ถ้าผู้ชาย เป็นแขกเคยโกนมาแต่เดิมก็ไม่ว่า คน
ที่โกนด้วยเหตุคือช่วยไข้ ได้โกนมาแต่ก่อน

เดือนยี่แรม ๖ ค่ำขึ้นไปก็ไม่ว่า ข้าเจ้าข้าว่านายที่

เจ้าขุนมูลนายตาย หญิงผู้ตาย ฤ็บิดามารดา
พ่อแม่ผู้ตาย โกงเพราะเหตุนี้ก็ไม่ว่า

ฤ็ญาติอันใกล้ ของมูลนายตาย มูลนายให้โกน
ช่วย อย่างที่สพเจ้าพระยาบรมราชบุตรที่ไม่ได้

ทำราชการ ฤ็ข้าว่าทนายของพระยาปราจีนบุรีจะ
โกนช่วยในการสพก็ไม่ว่า การโกนนั้นคิดคือ

มาแต่ก่อน เดือนยี่แรม ๖ ค่ำก็ตีกลุบหลังก็ตี
ถ้าสพที่ควรอ้างยังมีเป็นสำคัญ อยู่ตราบไต่ก็

โกนได้ตราบนั้น แต่ซึ่งคนที่หลงโกนประจบไปผิด
เป็นผู้หญิงอยู่กับผู้

ฤ็เป็นบุตรอยู่กับบิดา
ที่ เป็นข้าราชการอยู่ข้างวังหลวงแล้ว จะอ้างอิง

ฟังเอาว่า เป็นข้าเจ้า ข้าว่านายข้างวังหน้าไม่ได้
หญิงที่อยู่กับผู้ฤ็นายเงิน แลผู้ที่ตัวพี่พาธา

ไครย์ อยู่ ไทไท จะ ต้อง โทณ แต่หญิง ที่ เช่น ไพร่
หลวง สัก ฤา รัย เขี้ย หวก ใน วัง น่านนี้ จำ พวก
เคี้ยว อยู่ ไท ไท ฤ ก็ ต้อง โทณ หญิง ลูก หมู ของ พวก นั้น
ก็ เหมือน กัน คน อื่น นอก จาก ไพร่ หลวง จะ อ้าง ว่า
เปน ข้า เจ้า ย่าว นาย ช้าง วัง น่านนี้ ให้อา
ตาม ที่ อยู่ คือ อยู่ กับ ผัว ก็ ให้อา ตาม ผัว อยู่ กับ บิดา มาร
ตา ฤา นาย เงิน ก็ ให้อา ตาม บิดา มารตา ฤา นาย เงิน
เจ้า บ้าน เจ้า เรือ น เจ้า ที่ อา ไครย์ จะ แก้ว ด้ว ว่า เปน
ข้า เจ้า ย่าว นาย ช้าง วัง น่านนี้ จะ รัย ไป ไท ไท โทณ
ผิด ก็ ให้อา สार ภาพ ลู แก่ โทษ เสีย โดย เร็ว แล้ว
รัย ด้ว คุ้ม จัย ไป เดิก ลู แก่ โทษ แล้ว ไม่ ต้อง ปรย
ผู้ ที่ แก้ว ด้ว ผิด ไม่ พัน ต้อง ปรย

เจ้านักหอสมุด

ประกาศ

พระบรมราชาโงวทไม่ให้ตั้งสัตว์ตายลงในน้ำ เรื่อง
ทอดเตาเพลิง เรื่องให้ทำลิ่มประตูหน้าต่าง

มีพระบรมราชาโองการ มาร พระ บัด ชูร สุรสิงห
นาท ประกาศแก่ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย แล
ราษฎรทั้งปวงให้รู้ทั่วกันว่า บัดนี้ให้ทราบคำคนนอก
ประเทศแลคนนอกกรุงเป็นลาว แลเขมรแลชาว
หัวเมืองคอนไ้ น้ำข่อ แลอื่น ๆ หลายพวกข่ม
มิเคียนว่าชาวกรุงเทพฯ นี้ ทำสมมมหนักลงใน
แม่น้ำลำคลอง ด้วยทั้งซากศพสัตว์ตายให้ลอย
ไป ๆ ลว ๆ นำเกลือกหน้าซัง แล้วยกใช้กินแล
อวยน้ำในแม่น้ำอยู่เป็นนิตย์ เป็นน้ำรังเกียจเสีย
เกียรติพระมทานคร

เพราะเหตุฉนั้นจึงทรงพระมหากรุณา โปรดตั้งสอน
ก่อนสติมาว่า แต่นี้ต่อไปห้ามมิให้ใครผู้ใดผู้หนึ่ง
ตั้งสุนัขตายแมวตาย แลซากศพสัตว์ต่าง ๆ ลง
ในแม่น้ำแลคลองใหญ่ น้อยทั้งปวงเป็นอันขาด ขอ
ให้คิดอ่านใช้สอยจ้างวานใคร ๆ เอาไป ทิ้งเสีย
ที่น้ำจ้ำกึ่งซากศพคนนั้น เกิด ถ้าบ้านเรือนอยู่
บ

ริม น้ำ จะ เอา ไป ย้ำ ซ้ำ ยาก ก็ ให้ ผัง เสียบ เงิน ใน
 โคลน ให้ ลับ ลี ไป ขยำ ให้ ลอย ไข่ ลอย มา ใน
 น้ำ ใค แล การ ชง ทง ซาก สฟ สत्व ต่าง ๆ ลง ใน
 น้ำ ให้ ลอย ชน ลอย ล่อง อย่ ตัง นี้ คิคค โดย เลอ ยค
 ก็ เห็น เป็น ทรง เกยจ แก่ คน ช่ง ไค้ อา ไค้ รย ใ้ น้ำ อย
 ทัง สน ด้วย กัน พระ สงฆ์ สาม เณร เป็น พระ สมณ ชาว
 นอก กรง เทพ ๑ คอ เมือง ลาว แล หัว เมือง ผา ย เหนอ
 ทัง ปวง แล ราช ฏว ชาว นอก กรง เมอ มี เศค
 ต้อง ลง มา ยง กรง เทพ ๑ นี้ แล วั ก็ รัง เกยจ คิ
 เคียน ว่า เพราะ ต้อง ใ้ น้ำ ใ้ สอาก จึง เป็น วัค ต่าง ๆ
 ใ้ ไม่ เช่น ศช เหมือน อย่ นอก กรง ถึง คน นอก ประ
 เศค คอ ผรัง อัง ฤษ จีน แชก ทัง ปวง ช่ง เข้า
 มา ค้า ซา ย ใน กรง เทพ ๑ ก็ คิ เคียน อย่ ตัง นี้ อย โดย มาก
 เพราะ คน น ขอ ท่าน ทัง ปวง จง พร้อ ม ใ้ กัน คิค
 เห็น ลง ใจ ว่า ท่าน ทัง ปวง ชาว กรง กับ คน นอก กรง
 นอก ประ เศค ก็ เป็น มนุษย์ ด้วย กัน ควร จะ มี กรณา
 แก่ กัน ขอ เสียบ ขยำ ทง ซาก สฟ สत्व ต่าง ๆ ลง ใน น้ำ
 ทำ ให้ เป็น ทรง เกยจ แก่ มนุษย์ เหมือน กัน เลย แต่ น
 ไป ถัว ผู้ ไค้ ไม่ ฟัง พระ บรม รา โช วาท เตอ น สค
 มา ตัง นี้ แล วั ยง ชน ทำ มก ง่า ย อย่ ตัง เก่า ก็ ใ้

นายอำเภอ ลีบชาวม้านที่ ไกล เคียง เช่นพยาน ขำระ
เอาตัวผู้ไม่เอื้อเพื่อ มั่งง่ายทำน้ำได้เป็น โส
โคกรกนั้น มาตระเวนประกาศห้ามผู้อื่นต่อไป

อนึ่งธรรมนิยมคนชาวไทยทั้งปวง มัก
เป็นคนตระหนี่เห็นขวแผ่นดินหวงทรัพย์สินของตน ไม่
อยากให้ทั่วไปแก่ผู้อื่น แม้ถึงจะเป็นคนมี
ทรัพย์สินมาก

ถอจะก่อก่อกอยู่ได้ก็เสียดายทรัพย์สิน
กลัวจะหมดจะเปลืองไป ทำแต่เรือนฝาจากฝา
และฝากระดานที่เป็นเชือกเพลิง แล้วมักทอดเตาเพลิง
ใกล้ฝาใกล้กองพน จะระวังรักษาอยู่เป็นนิตย์ก็ไม่
ได้ ด้วยมีอะไรกังวลอื่น ๆ มาก แลด้วย

ความประมาทเลินเล่อไป เพลิงจึงติดขึ้นใหม่
ย่อย ๆ เป็นการเดือดร้อน บัดนี้ทรงพระมหา
กรุณาโปรดจะให้ราษฎรมีความสุข ไม่ต้องเสีย
ทรัพย์สินเพราะเกิดเพลิง

บางที่ไหม้เสียในเพลิง
บางที่กระจัดกระจายไปด้วยร้อนชน ประชนคน
อื่นหิบนคว่ำ แลต้องลงทุนทำเรือนขึ้นใหม่ย่อย ๆ
นั้นเลย จึงได้ทรงพระมหากรุณาสั่งสอนให้
ทอดเตาเพลิงเสียอย่างใหม่ จะมีให้ไหม้บ้าน

เรือน ตั้งแทนเสียไป ให้คนที่เป็นผู้ใหญ่ใน

ย้านเรือนของคน ๆ ทอดเตาเพลิงเสียใหม่ เอาใจ
 ใส่ ตรวจตราดูแลระวังให้ดี อย่าให้ทอดเตาถ่อ
 เตาใกล้ฝาที่ รุง รั้ง ให้ทอดเตาเพลิงใหม่
 ที่ ไม่ เป็น เชื้อ เพลิง คือ ทำด้วยอิฐ ด้วยปูน ฤ
 คิน เหมือนอย่าง เตาที่ ถ่อ ไว้ เป็น ตัว อย่าง ที่ ต้อง
 สยามหลวง ริมโรงคู่อันทางใหญ่ นั้น ฤ เป็น
 คนยากจน จะ ถ่อ กัง นั้น มิ ได้ จะ ทอด เตา เพลิง
 อยู่ อย่าง เก่า ก็ ให้ เขา คิน โคลน กั้น แกลบ กั้นทราย
 ประสมกัน เข้า แล้ว ขุด ฝา ทา ฝา ที่ ใกล้ เตา เพลิง
 เสีย ให้ ดี แล้ว ให้ กอง ฟัน ที่ จะ หง เข้า ให้ ห่าง ๆ
 เตา อย่า ให้ เป็น เชื้อ เพลิง ได้ แล ให้ หมั้น ระวัง
 เอา ใจ ใส่ ใน เรื่อง ที่ จะ เกิด เพลิง ใหม่ ให้ พง มาก
 อย่า ประมาท เลย จะ ให้ กรม พระ นคร ขาด ตรวจ
 คั่น ค ทก ย้าน ทก เรือน ใน พระ นคร ถ้า เรือน ไค
 ไม่ จัก แจง ที่ เตา เพลิง ด้วย อิฐ ปูน แล คิน ให้ ห่าง
 ชน ทำให้ รุง รั้ง จะ ให้ ไล่ เสีย จาก ที่ อยู่ เอา ที่ ให้
 คน ที่ รั้ง ระวัง อยู่ ต่อ ไป

หนึ่ง ทรง พระ ราช วิ ตก อยู่ ด้วย เรื่อง โจร ผู้ ร้าย
 มี เนื้อ ๆ มา ต้อง ซ้ำระ อยู่ใน โรง ศาล ก็มี เรื่อง
 ราว ว่า ผู้ ร้าย เขา ยัน ไท พาด ชน มา ตัก ฝาคัก ล้ม ฝาคัก ลัก

ผลึกต่างลักเอาสิ่งของทองเงินไป เมื่อความ
 เกิดขึ้นที่ใด ๆ ก็ยื่นอยู่อย่างเดียว ทรงพระ
 กรุณาแก่ราษฎรทั้งปวง จะให้สลักเตียงให้พัน
 โจร ไภย์ จึงได้ทรงสั่งสอนเคื่อนสติ ให้ทำ
 ล้มสลักประตุน่าต่าง ให้หนีอย่างที โจรผู้
 ร้ายจะรู้ง่าย ให้ทำเป็นกระบวนช่างที่คนฉลาด
 คิดทำอย่างไร ๆ ตามสติปัญญาของคนนั้น ๆ ก็
 ว่าจะใส่ล้มข้างบนข้างล่างล้มขวางๆอย่างไร ๆ ก็ตาม
 แต่จะเห็นควร ให้ยกย้ายจักแรง เสียข้างใดแน่น
 ทน อย่าวให้ โจรผู้ร้ายเข้าไปลักเอาสิ่งของ
 ทองเงินไปได้ง่าย ๆ ให้ราษฎรทั้งปวงคิดถึงพระ
 เกศพระคุณ ที่ทรงสั่งสอนมานี้แล้ว จึงคิดอ่านจัก
 แรงให้ ถูกต้องตามพระกระแสทุกประการ จะได้
 มีความสุขศิริสวัสดิ์เจริญสันกาลนาน
 ประภาศมา ฅวันอาทิตย์ เกือนสาม ชัน
 เจ้าคำ บั่มโรงนักษัตร อัฐศก

ประกาศ

ห้ามไม่ให้ขี่ม้า จูงม้า มา ใน พระบรมมหาราชวัง

ประกาศมา ให้ ทราบทั่วกัน ทุกหมู่ ทก กรม
 ทั้ง พระนคร ว่า คนทั้งปวง รู้ฤา ไม่ ใน พระราชวัง
 ห้ามมิให้ ใคร ๆ ไปบนหลังม้า แล จูงม้า มา เลี้ยง
 ใน พระราชวัง ถกหญ้า หลวงให้ ม้า ที่มี ไซ้ ม้า หลวง
 กินได้ คน ทั้ง ปวง สังกศเกิด ถึง คน หลวง พนักงาน
 ซึ่ง ไป บน หลัง ม้า นำ นำ รว เมื่อ เสด็จ พระ ราชดำ
 เนิน ออกจาก พระ ราชวัง ก็ ย่อม ไป ด้วย ม้า นำ คั้ง
 แต่ นอก ประ ตู วิเสศ ไชย ศรี ไป เมื่อ เสด็จ พระ ราช
 ดำ เนิน กลับ ก็ นำ มา ศึกษ เพียง นอก ประ ตู วิเสศ ไชย
 ศรี แล้วย ก็ ลง ไป หมอบ ขอก ของ อยู่ ก็ ควร เห็น ว่า
 เป็น เคารพ ชอบ อยู่ แล้วย ม้า ข้ำ ราชการ ที่ ท้อง เกณฑ์
 นำ เสด็จ ตาม เสด็จ ใน กระ ขวน แต่ง เครื่อง แล้วย
 จะ เข้า มา ใน พระ ราช วัง ขึ้น ใญ่ ก็ ได้ แต่ ม้า เข่น่า
 ไม่ได้ แต่ง เครื่อง ของ เจ้า นาย แล ข้ำ ราชการ ที่ ไม่
 ใญ่ ต้อง เกณฑ์ เข้า ใน กระ ขวน ห้าม มิ ให้ เข้า มา ใน
 พระ ราช วัง ขึ้น ใญ่ เว้น แต่ ม้า หลวง ม้า พระ เจ้า ลูก
 เชอ ที่ ยัง อยู่ ใน พระ ราช วัง ไป รด ให้ เข้า ออก ทาง

ประสงค์ ครุ สุนทร แล ประสงค์ สอง ชั้น ได้ ม้า พระ ราช
 วงษา น วงษ์ เข้ามา ได้ เพียง ชั้น กลาง หยุดเพียง
 ประสงค์ สองชั้น จะ ล่วง เข้ามา ใน พระ ราช วงษ์ ชั้น
 ใน ไม่ ได้ ถึง เจ้า พนักงาน กรม ม้า จะ ผูก ม้า ใน พระ
 ราช วงษ์ ก็ ให้ บอก กรม วงษ์ เสีย ก่อน จึง ผูก ม้า
 ถ้า ไม่ บอก กรม วงษ์ ให้ กรม วงษ์ จับ ปรับ ให้ เสีย เงิน
 ตาม พระ ราช บัญญัติ • ถ้า มี พระ บรม ราช โอง การ
 คำ รัสสั่ง ให้ ไป บน หลัง ม้า ฤฯ ให้ ผูก ประ การ
 ไท ๆ จะ ไม่ บอก กรม วงษ์ ก่อน ก็ ได้ แต่ ข้ำ ราช การ
 ก็ ก็ ฤฯ ข้ำ เจ้า ข้าว ทาย ของ ข้ำ ราช การ ก็ ก็ จะ มา
 บน หลัง ม้า ล่วง เข้ามา ใน พระ ราช วงษ์ ชั้น ใน ฤฯ ชั้น
 กลาง ไม่ ได้ เลย เช่น อื่น ชาติ ถ้า ผู้ ชึ่ง ไป บน หลัง ม้า
 เปน ข้ำ ราช การ ล่วง เข้า มา ใน พระ ราช วงษ์ ชั้น ใน
 จะ ให้ เสีย เข็ย ปรับ ชึ่ง หนึ่ง พระ ราช ทาน เปน รวง
 จุต แก่ ผู้ จับ ล่วง เข้ามา เพียง ชั้น กลาง จะ ให้
 เสีย เข็ย ปรับ สิบ คำ ลัง • แล้ว เก็บ ม้า เปน ม้า
 หลวง ถ้า เปน ข้ำ เจ้า ข้าว ทาย ขน นาง ล่วง
 เข้า มา ชั้น ใน แล้ว เจ้า แล เจ้า หมู มล นาย เสีย
 เข็ย ปรับ แทน ชึ่ง หนึ่ง แล้ว ลง พระ ราช อา ญา ๕๐ ท
 ลัง ไป ฤก ๐๘/๑๐/๒๕๐๖ ชั้น กลาง ให้ เสีย เข็ย ปรับ สิบ คำ

ถึง แล้ว เก็บมาเป็นม้าหลวง ถึงม้าที่ไม่มี
 คนบนหลังแต่ไม่มีใครจูง พลัดล่องเข้ามาใน
 พระราชวังก็ให้จับเป็นม้าหลวง ถ้ามีเจ้าของมา
 ทิดตามก็ให้เรียกเอาค่าถ่ายตามคาราม้าที่ซื้อขาย
 ก่อนจึงให้ไป ถ้าเจ้าของไม่มาไต่ก็ให้เอาม้า
 ไปขายเอาเงินมาแบ่งปันให้ผู้จับ แต่พระราชม
 วรยานุวงศ์นั้น โปรดให้มาบนหลังม้าได้ แต่ประ
 ตูวิเสศไชยศรี จนประตูลองชัน ข้าราชการมา
 บนหลังม้าได้ เพียงนอกประตูลองชัน ไชยศรี
 เท่านั้น จะล่องเข้ามาในพระราชวังเพียงชัน
 กลางก็ไม่ได้ หนึ่งม้าที่ผู้หนึ่งผู้ใดนำมาถวาย
 ก็ให้มอบกับเจ้าพนักงานกรมม้าให้รับไว้ เมื่อมี
 พระบรมราชโองการคำสั่งสั่งให้นำเข้ามา จึง
 นำเข้ามาถวายตัวเทอดู

เพราะฉะนั้นตั้งแต่ไป ให้กรมวังกรมม้า
 คอยจับผู้ซึ่งไปมาบนหลังม้า ฤ็ม้าเปล่าที่ล่อง
 เข้ามาในพระราชวังตามกำหนดชันใน ตั้งแต่
 ประตูลองชัน สุนทรประตูลองชัน โดยรอบ ชันกลาง
 แต่ประตูลองชัน ไชยศรี มาจนประตูลองชัน คำน
 สกตเห็นอ้วน สกตได้ ในพระราชวัง

ทนต์ ถ้ำกรมวัง จักรโกฏิ ให้ แบ่ง ชั้น ถ้ำกรมวัง
กรมวัง จักรโกฏิ ให้ แบ่ง ส่วน เข็ญ ปรวิ ให้ แก่
กรมวัง เปรน รวง วัลค่า จักรโกฏิ สม ควร ให้ ท่าน ทั้ง
ปวง ทราบ ความ ดัง ประ กาศ นี้ เทย

ประ กาศ มา ณ วัน พฤหัส ๖ คี เดือน เจ็ด ชน
คำ หึง ชน เมษ สัม ฤทธิ ๖ คี เป็น วัน ที่ ๒๖๓๘
ใน ราช การ ประ จั บัน ๖

ขุน ปรวิภาต พิ จิตร เปน ผู้ รั บ ส่ง

สำนักหอสมุด

ประกาศตั้งผู้สำเร็จราชการสัก เลขแดงออก
 สั่งเลขเข้ามาสัก แลรับหนังสือพิมพ์คุ้มสัก
 ทั่วย ออกขา พระยา ราช สุภาวดี ศรี สัจ เทพ
 นรายน์ สมุห มาตยาธิบดี ศรี สุเรนทรา เมศร จางวาง
 กรม พระ สุรัสวดี กลาง รัช พระ บรม ราช โองการ
 ไล่เกล้าไล่ กระ หม่อม ทรวงพระ กรุณา ไพรคเกล้า
 ไพรคกระหม่อมสั่งว่า แต่ก่อนได้ ไพรคเกล้า ไพรคกระ
 หม่อมให้ สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาพิไชยญาติ นร เนตร
 นารถ ราช สุริยวงษ์ เป็นผู้สำเร็จราชการ ใน การ สัก เลข
 คุแลคคิ สีน เลขชราพิการ แจกหนังสือ พิมพ์ คุ้ม สัก
 สม เต็จ เจ้า พระยา บรม มหาพิ ไชย ญาติ นร เนตร
 นารถ ราช สุริย วงษ์ ได้ ประทับ ตราจันทร มณฑล
 หนังสือ พิมพ์ คุ้ม สัก แจกให้ ขุนหมื่น ใน กรุง เทพ
 มหานคร แล หัว เมือง ไปก็ มาก ครั้น ฅ วันอาทิตย์
 เดือน สาม แรม เก้า ค่ำ ยี่ มเสง นพ คัก สม เต็จ เจ้า
 พระยา บรม มหา พิไชย ญาติ นร เนตร นารถ ราช สุริย วงษ์
 ถึง พิลา ไลย์ แล้ว การ สัก เลข แล แจก หนังสือ พิมพ์ ยัง
 ไม่สำเร็จ จึง ไพรคเกล้า ไพรคกระ หม่อม ให้ เจ้าพระ
 ยานิกร ปกั นทร มคั นทร มหา กัลยาณ มิตร ที่ สมุห นาย ก
 เป็นผู้ สำ เร็จ ราช การ ใน การ สัก เลข แจก หนังสือ

พิมพ์ คຸມ สัก ก่อ ไป ^{นี้} จึง พระราชทาน ตรำวิมาน ลอย
 ล้อมด้วยเมฆให้ สำหรับประทับหนึ่ง สือพิมพ์คຸມ สัก เป็น
 ลำ คัญ ถ้า ข้าหลวง กอง สัก ผู้ สำ เร็จ ราชการ เมือง
 แล กรม การ แขวง ดำ นัน พัน ผู้ใหญ่ บ้าน คำน คอย
 ชึ่ง คอย จับ เลข เห็น ตรำ วิ มาน ลอย ล้อม ด้วย เมฆ
 กัษ ตรากรม พระ สุร สักดิ์ ใน พระ บรม มหาราชวัง
 พระ บวร ราชวัง ประทับ ถัด ด้ กั้น มาด บั บไต ก็ ให้ เชื้อ
 ถือกัษ หนึ่ง สือ คຸມ สัก ชึ่ง ประทับ ตรำ จันทร มณฑล
 เหมือน กัน แล้ว ปล่อย ผู้ ไ้ รัย พระ ราช ทาน หนึ่ง สือ
 พิมพ์ คຸມ สัก ไป มา โดย สักวก ให้ กรม มหาก ไทย
 กรม พระ กระ ลา โหม กรม พระ สุร สักดิ์ หมาย บอก เจ้า
 ค่าง กรม เจ้า ยัง ไม่ ไ้ คัษ กรม ข้า ราชการ ผู้ใหญ่
 ผู้ น้อย ฝ่าย ทหาร พล เรือน ใน พระ บรม มหาราชวัง
 ใน พระ บวร ราช วัง ให้ รัย ทั่ว แล้ว ให้ กรม
 มหาก ไทย กรม พระ กระ ลา โหม กรม ท่ำ มี ตระ
 บอก ผู้ สำ เร็จ ราชการ เมือง กรม การ หัว เมือง ชึ่ง
 คຸມ เลข ขำ มา สัก แล ขุนหมื่น เข้ามา รัย หนึ่ง สือ
 พิมพ์ คຸມ สัก ณ กรุง เทพมหานคร ให้ สั้น เชิง ขำ
 ได้ ซาก ไ้ ตาม รัย สัษ หมาย ประกาศ มา ณ วัน ประศัษ
 เกอณ ใ้ ปก ขร พาสาท ขน แจก ค่ำ ยม เมีย สัม ฤทธิ ศก

ประกาศ

ว่าง พระราชหัตถ์เกล้าฯ พระราชทาน นุพระ เจ้าลูก เขอ
 สมเด็จพระ ปรเมศวร มหา มงกุฏ พระจอม
 เกด้า เจ้ากรุง สยาม ซึ่ง เป็นพระ เจ้าแผ่นดิน ที่ ๔
 ในพระบรมราชวงศ์ ประจุบันนี้ ขอ ประกาศ แก่ชน
 ที่ควร จะรู้ คำประกาศ นี้ ว่า ที่ท้องทุ่งริม คลอง ชุกใหม่ ตั้ง
 แต่บางขวาง ไปออกบ้าน วั รายนั้น เป็นแขวง เมือง
 นนทบุรี เมือง นคร ไชยศรี เกิม รกว้าง ว่าง เปล่า
 อยู่ท่า มี ผู้ เป็น เจ้า ของ ไม่ ครนเมื่อขุด คลอง ตลอด ไป
 แล้ว ข้าพเจ้า ได้ ตั้ง เจ้าพระยา วังษ์มหาโกษา
 ธิปัตย์ ว่า ที่ พระคลัง ผู้ เป็น แม่กอง ขุด คลอง ให้
 จัยที่ ร้าง ว่าง เปล่านั้น เป็นที่ ทา อยู่ใน แขวง เมือง
 นนทบุรี ผัง เห็น ๑๖๒๐ ไร่ อยู่ใน แขวง เมือง นคร
 ไชยศรี ผัง เห็น ๙๓๙๖ ไร่ ผัง ใต้ ๕๑๘๕ ไร่ รวม
 เป็นที่ ทา ๑๖๒๐๐ ไร่ แบ่ง ๕๐ ส่วน ใต้ ส่วน ละ ๓๒๔
 ไร่ เป็นที่ นายาว ๖๐ เส้น กว้าง ๕ เส้น ๖๐ วา ที่ ทา
 ทั้ง ปวงนี้ เพราะ ไม่มี เจ้า ของ มา แต่ เกิม เป็น
 ที่ จัย ของ ของ ข้าพเจ้า แล้ว ข้าพเจ้า ขอ ยก ส่วน ที่ ว่า นั้น
 ส่วน หนึ่ง ส่วน หนึ่ง ให้ บุตร ชาย หญิง ของ ข้า พเจ้า
 คน ละ ส่วน หนึ่ง สอง ส่วน ย่าง ให้ เป็น ที่ ให้ ข้า พเจ้า

ไปทั้ง ทำนา ฤๅ จะให้ ผู้อื่น เข้าทำ ก็ตาม

ส่วน หนึ่ง ซึ่ง จะ มี สำคัญ . ด้วย หนึ่ง สอพิมพ์
ฉบับ นี้น้ำพเจ้ายอมยกให้

ให้ จงเอา หนึ่ง สอพิมพ์ ฉบับ .

นี้ ไป เป็น สำคัญ แล้ว ขอ ให้ เจ้า พระยารวิ วงษ์

มหา โภชาธิภคิ นำข้าหลวง ไปราววัด แล้ว ทำตรา แดง

ให้ เป็น สำคัญ ตาม อ่างธรรม เนียม แผ่นดิน เมือง เก็ด

นา รัช ของ ใหม่ ไม่มี คำน ใน กำหนด ตาม

ประกาศ แต่ก่อน แล้ว แต่ นาราย น ถ้า ยัง เป็น

ของ

อยู่ ตราบ ไต ไม่ได้ ชาย ไม่ ได้ยก ให้ ผู้อื่น ไป ข้าพเจ้า

ผู้ มี อำนาจ แต่ ท่าน เสนา บคิ ยอม ไว้ ให้ ยก คำน

ให้ แก่ นา ของ ผู้ใด ๆ ตาม ชอบใจ ได้ นี้ ขอ ยก คำน

นา ให้ แก่ ผู้ เป็น เจ้า ของ นา

ไป กว่า จะ ต้อง ทำ ตรา แดง ใหม่ ภาย หลัง ตรา แดง

ใน ครั้ง นี้

ประกาศ ไว้ วัน พุศ ศศ บคิ เก็ด น สิบ เอ็ด ขึ้น หก คำน

รกา ตรี ศก ศก ราช ๑๒๒๓ เป็น วันที่ ๓๘๐๒

ใน ราช การ ประ จู บัน นี้

ประ กาศ

เรือ เรือ ข้าง แมว แล่ จันทอง เชือก เป็น คน โกง
 มี พระ บรม ราช โอง การ มาร พระ บดิน ทร สุร สิงห
 ชาติ ให้ ประ กาศ แก่ พระ ราช วง ษา นว ษ์ แล่ ขำ
 ราช การ ฝ่าย หน้า ฝ่าย ใน แล่ ราช ฎ ใน กรง แล่ หัว
 เมือง ให้ ทราบ ทว่ กัน ว่า เรือ ข้าง แมว ซึ่ง เป็น ที่
 ขุน พิ นิต ไว ทาร เป็น คน มั่ง มี ก็ จริ ง แต่ เป็น คน โกง
 เจ้า ล้า นวน เจ้า ถ้อย หมอ ความ ใน หลวง จับ ล้า นวน
 ใต้ ชัก เห็น เป็น แน่ ว่า เป็น คน โกง แต่ ไม่ ช้อ สัก ด้
 ไม่ มี ความ เมตตา ปราณี แก่ ราช ฎ คน คือ คน นี้ ที่
 ทาย จะ ส่ง เงิน ก็ ไม่ รัย เงิน เลียง ว่า หน้า ไร หน้า นา
 ทำ หน้า จะ เขา ปลา ทำ นา จะ เขา เข้า ถ้ำ เกือน ๔ เกือน ๕ หลย
 ด้ว เลี้ย เกือน อื่น ไป ๑๐ เกือน ๑๑ เกือน ว่า หน้า หน้า
 เลี้ย ไม่ รัย เงิน ถึง สาม ปี ทาย อัง ทก ช้ ส่ง เงิน ยัง โรง
 ศาล ก็ ประ ลม ประ เล กับ ขน ศาล ไม่ รัย เงิน ถึง ๓ ปี ๔ ปี
 ครัง คน อื่น ๆ เขาก็ ร้อง ทก ช้ อยู่ มาก กล่าว ไทย
 เรือ ข้าง แมว คน นี้ แต่ เพราะ มั่ง มี ตระ ลา การ
 ทุก ศาล ก็ รุ่ น ไป แล่ว มัก เข้า เจ้า เข้า นาย เข้า ขุน
 นาง มี ผู้ ถ้อ ท้าย ถ้อ ทาง มี พระ บรม ราช โอง การ
 ให้ ประ กาศ แก่ นาย ขำ ราช การ ฝ่าย หน้า ฝ่าย ใน

ให้ ใคร คบ เข้า ถ้อ ท้าย ถ้อ ทาง ถ้า ใคร ชื่น คย จะ ไม่
ทรง พระ กรุณา ทยุ เตยง

อนึ่ง จี เทอง เช็ก บัตร จิน บัญ เลยง นาย อา กร เคา
สุรา แล นาย อา กร ส้ม ภูมิภาค ยร เมือง ส้ม ทสัง ความ
แต่ ก่อน ได้ มรฎก ของ บิดา ไว้ มาก ญาติ พี่ น้อง เขา
ห้าม มรฎก ถึง สาม พัน ชั่ง ก็ ยัก เรือง หลิง จิน ที่ เข้า
ส่วน ทำ อา กร ทั่วย พ้อง ว่า จิน ทอง เช็ก กับ เขา ส่วน
กำ ไร อา กร แล ภาษี ไว้ เปน เงิน พัน ชั่ง เสก จิน ทอง
เช็ก สู้ ความ แพ้ โทษ ถึง ๔ สาส แล้วย ก็ ยิง ถวาย
ฎีกา ว่า ไป ไม่ หยุด ได้ ไป รุก ให้ พระ ยา ไช ฎีก ราช
เสริ จู พระ ยา พิ พิธ โภ คัย สว รีย ชำ ระ แล้วย พระ ยา ไช
ฎีก ราช เสริ จู พระ ยา พิ พิธ โภ คัย สว รีย ได้ รวย รว ม
กำ หาคำ ให้ การ คำ พยาน ทั้ง สาม สาล แล ยา ญช
แล ฎีกา ทั้ง สาม คบ ย์ ไป พิจารณา เลอ อี ยค แล้วย ได้ ตัก
สิม ให้ เลยง เงิน ให้ แก่ จิน ผู้ เข้า ส่วน เพียง สี่ ร้อย ชั่ง
เสก จิน ทอง เช็ก ได้ ไว้ กว่า ห้า ร้อย ชั่ง คำ ตัก
สิน นั้น ได้ ถวาย ทรง ประ ทัย ให้ เปน เสริ จ แล้วย แต่ จิน
ทอง เช็ก ไม่ ยอม เทียว หาก คน ทำ ฎีกา โกง ร้อง ว่า
ไป ไม่ หยุด แล มี นาย นั่ว เข้า ถ้อ ท้าย ถ้อ ทาง นำ
ฎีกา เข้า ถวาย ผู้ ไป 2566 ความ เรื่อง นี้ ทรง พระ สัณ นิ จู าน

ทราบ อภัย ไลบ จินทอง เช็กแล้ว คนเจ้า ลำนวนไท่
 สิบ บน สิบ จ้าง ก็ แต่ง เรือง รว ให้ ว่า ใ ไป ก ล่าว ไทษ
 ขน สาล ตระ ลา การ เล็ก น้อย เสมียน ผู้คุม ผู้ที่ เข้า
 ถ้อย ท้าย ถ้อย หาง ไท่ ของ กำ นัน ไท่ สิบ บน จินทอง เช็ก
 ก็ ช่วย ว่า วุ่น ไป มี พระบรม ราช โอง การ ห้าม อย่า
 ให้ ใคร คบ จินทอง เช็ก ถ้า ใคร แต่ง ลำนวน เกิน ๆ
 ผิด ๆ ให้ แด ใคร ภา เขา เรือง รว มา ดวาย จะ เรือง เขา
 ด้ว ผู้ แต่ง ลำนวน ทำ ไทษ ความ เรือง นี้ แพบ แล้ว ใคร
 อย่า เขา มา ว่า อี ก เลย จิต จิต จิต ใคร ถ้อย ท้าย ถ้อย
 หาง เสริ จู ขาง แมว ก็ ที่ จินทอง เช็ก ก็ ที่ ผู้ นั้น จะ มี
 กิริยา เป็น ที่ เห็น ว่า เห็น แก่ เล็ก แก่ น้อย เป็น ของ
 กำ นัน แด สิบ บน

ประ ภาศ มา ให้ ขำ ราช การ รู ทั่ว กัน ณ วัน เสาร์
 ๕๕๓๒ เดือน หก ปี เถาะ นพศก จุล คั ก ราช ๑๒๕๘
 ฤา เป็น วันที่ ๕๘๓๒ ใน ราช การ ประ ฤ บัน ๕

ประ ภาศ ทรง พระ ราช ปร ญ ญา ณ

พระ อากา รกรม หมัน ม เศ ศว ร คี วิ ลาศ ปร ะ ชวน

มี พระ บรม ราช โอง การ ทรง ปร ญ ญา ณ ประ ภาศ
 ความจริงไม่ล่อลวงท่านผู้ใด ยัน ทา หมอ หลวง ใน พระ
 บรม มหา ราช วั ง เสด ขวร ราช วั ง ตั้ง แต่ ่าง วา ง แด เจ้า กรม
 ปลัด กรม ลง ไป จน ถึง ชน หมัน แด พัน แด แพท ย สม ข เสด ย
 ศัก กิ ทั้ง พระ สง ษ เณร เณร ปร ะ ชา ว รุ ษี แด กฤ
 ห์ ฐ ใน กรุง นอก กรุง . เป็น ข้ำ ราช ธาร แด ชน หมัน ใน
 พระ บรม มหา ราช วั ง แด พระ ขวร ราช วั ง หมัน กรม
 ท่าง ๆ ก็ กิ เป็น ข้ำ เจ้า ท่าง กรม แด ยัง ไม่ ได้ ตั้ง กรม
 แด ข่า ข้ำ ราช การ ก็ กิ เช่น หมอ ชาว ท่าง ปร ะ เทศ
 คือ จีน แส ทอ ก เทอ แด อื่น ๆ ก็ กิ อื่น ปร ะ ท ให้
 ปร ะ ภาศ แก่ หม่อม เจ้า แด หม่อม ข้าง ใน แด ข้ำ ใน
 กรม พระ เจ้า ลก ยา เช กรม หมัน ม เศ ศว ร คี วิ ลาศ
 ทั้ง ชาติ ทั้ง หึง แด ผู้ ไป มา หา สู้ ชอบ พอ คู้ เช ใน
 วั ง นั้น ก็ กิ เป็น มิตร สหาย ชาว เกล อ ชอบ พอ กับ หม่อม เจ้า
 หม่อม ข้าง ใน แด ข้ำ ใน กรม แด ข้ำ ราช การ ที่ มี ตำแหน่ง ราช
 ณา ร อยู่ ใน บั ย คัย บัญ ชา ใน กรม นั้น ก็ กิ ให้ ทราบ ทัว กัน
 ว่า พระ อากา ร กรม หมัน ม เศ ศว ร คี วิ ลาศ ปร ะ ชวน คร ึ่ง นี้
 มี อากา ร ฤ กช ง มาก แด ความ ชอบ พระ ไทย ของ

กรมหมื่นมเหศวรศิววิลาส ตรัส คัด ขาดไม่ให้ ใคร
 ใช้ ยา บัณฑิตยารุ่นเลยที่ เคี้ยว เพราะ ทรง เห็น ว่า
 ไม่ชอบ ไม่ สบาย ไม่ ได้ ทรง ใช้ ยา บัณฑิตยารุ่นถึง
 ๑๗ ปี มาแล้ว ทรง รัง เกียจ นึก แต่ ยา บัณฑิตยารุ่น เป็น
 กัง วล ร้อน รน กลัว นึก แต่ ยา บัณฑิตยารุ่น ไป ทรง สง โสย
 กระแสพระราชดำริห์ในหลวง ว่า จะ คัด แค่นแคะ
 ให้ เสวย ยา บัณฑิตยารุ่นด้วย อูบาย ต่าง ๆ เป็น นีวรณ ไหญ่
 อารณ ไหญ่ ที่ เคี้ยว จน หมอ หลวง ก็ ทรง สง โสย รัง
 เกียจ ว่า กลัว จะ ทำ ตาม กระแสพระราชดำริห์ เพราะ เหตุ นี้ บัค
 นี้ ไป รศ ให้ มี คำ ประภาค พระราชบัญญัติ ให้ มนุษย เทวคา
 ทั้ง ยวง เป็น พยาน ว่า ตั้งแต่ นั้น ไป จะ ไม่ ทรง คัด อ่า น แคะ
 ได้ เข้า กวน ชัก ชวน พระ เจ้า ลูก ยา เอด กรม หมื่น
 มเหศวรศิว วิ ลาส ให้ เสวย ยา บัณฑิตยารุ่น ยา ถ่าย อย่าง
 ไค อย่าง หนึ่ง เลย เป็น อัน ขาด ที่ เคี้ยว หนึ่ง จะ ไม่
 ทรง ให้ ท้าย ถือ ทาง ทำ เล่ห์ ทำ กล ย บง ให้ หมอ
 หลวง ลอบ ถวาย ยา บัณฑิตยารุ่น ยา ถ่าย อย่าง ไค อย่าง
 หนึ่ง เลย พระ โรค พระ เจ้า ลูก ยา เอด กรม หมื่น มเห
 ศวร ศิว วิ ลาส ตัน ฤก เท้า ไร การ ก็ ทรง ข พระ ราช
 ฤ ฤ ไทย อยู่ แล้ว แล การ พระ อัทธ ยา ไค รย ที่ กลั
 ยา บัณฑิตยารุ่น ทรง เห็น เลี่ย ว่า ไม่ ชอบ หนึ่ง จะมี ผล อย่าง

ไร ก็ เคย ทรง เห็น ทั่ว อย่าง มา มาก แล้ว ถึง มี รัย สั่ง
 อย่าง นี้ ทั่ว ใต้ พระ เจ้า ลูก ยา เชน กร ม หมี น ม เชน วรร คี วั
 วิ ลาศ ก็ คง ไม่ เชื้อ ไม่ ถือ เชน ษั น ชา ก ท ร ร ย พระ
 อี ทร ย ใ ไศ ร ย อยู่ แล ้ว บัด นี้ ทรง ปร ญ ญา ณ ว่า ไม่ ทรง พ ย า
 ย าม ต่อ ไป ที่ จะ ให้ พระ เจ้า ลูก ยา เชน กร ม หมี น ม เชน
 วรร คี วิ ลาศ เสน ย ษา บั ก ย าร ุ น ย าด ำ ย ก็ คน ษั ย ษา
 บั ก ย าด ำ ย ถ ก ก ษั ย อี ทร ย ใ ไศ ร ย พระ ลูก ยา เชน กร ม
 หมี น ม เชน วรร คี วั วิ ลาศ เชน หมี น ม เชน เจ้า ใน กร ม ฎ าก หมี น ม
 เจ้า ฆ ำ ง ใน แล ฆ ำ ใน กร ม ทั้ง ฆ ำ ย ทั้ง ฆ ำ ย แล คน
 ต ำ ง น อ ก ที่ ไป มา ช อ บ ภ อ ไศ ร เห็น ว่า แพ ท ย ห ม อ
 พระ ส ัง ษ ์ ศ ก ุ ห ุ ฐ ุ ฆ ำ ว วั ก ฆ ำ ว ฆ ำ น มี ษั มี อ วิ ฆ ำ
 ก าร ถ น ั ก แ ต่ ฆ ำ ง ฆ ำ ด ั บ พิ ศ ม ไม่ ใ ช้ ฆ ำ บั ก ย าร ุ น
 ฎ ำ วิ ฆ ำ เชน ท ม น ั ก ค ำ ฎ ำ ร ำ ค ำ ห ร ั บ ฎ ำ ท ม อ มี ใ ช้
 ไท ย ฆ ำ ว ต ำ ง ป ระ เเท ก จ ี น แช ก ฝ ร ั ง ก ี่ ค ี่ ก็ ใ ช้ ไป ห ำ
 ภ ำ มา ถ ว าย พระ เจ้า ลูก ยา เชน กร ม หมี น ม เชน วรร คี วั
 วิ ลาศ ทรง เลื อ ก เณ แล ป ฎ ก ษ ำ ก ั น ใน กร ม ให้
 ถ ว าย ท ำ เถ ก ผู้ ที่ มี ษั มี อ จะ มา อ ำ ส ำ ก ั จ ม ำ ท ำ ไท ย
 ส ำ ว ก เถ ก ไท ย ถ ว าย ย ำ ผิ ก ี่ ไม่ ให้ มี ไท ย ถ ำ
 ถ ว าย ฆ ำ ช อ บ ก ี่ จะ พระ ร ำ ษ ท ำ น ร ำ ง วั ล ไศ ร อ ฆ ำ ม ั น
 " ว่า ต ำ อ ั ง ส ั อ ั น ั ก ถ ล วั ต ำ อ ั ง จะ เชน ห ม อ ท ล ว ง ท ร ง ปร ญ ญา ณ

ไว้ ถ้าใคร ไม่ ต้มัก เป็นหมอลวง ก็จะไม่ เอาไปหมอลวง
 หลวง ข่า ว่ากลัว ความผิด ถ้า ไม่ หลอลวง เขา
 ข่าอื่น มาให้ คน เทียบ คน ซิม ยอก ขื่อ ข่าอื่น แล้ว เขา
 ข่าอื่น มาตอขวาง แล้ว ไม่มี ผิดไม่มี โทษ
 หมอลวง ใด ๆ เช่น กรรม เนียม พระ อาการ เจ้า นายต้อง
 ให้ มี ผู้ ที่ เทียบ ที่ ซิม ทกลอง ก่อ น จึง ควร แล หมอล
 หลวง ซึ่ง ยู่ จำ ตาม ขบวน ราช การ นั้น หมอล เซลย ศักดิ์
 ก็มัก ช่น ว่ากลัว หมอล หลวง เขา อิจ ฉา วิศยา เกีย กั้น
 ช่ม ชี่ แลอื่น ๆ ก็ ใน พระ อาการ ครัง นี้ ใน หลวง
 ไปรด เกล้า ๑ ว่า ถ้า หมอล เซลย ศักดิ์ คนใด พระ เจ้า
 ลุกขา เชอ กรม หมื่น มเหศวร ศิว วิลาศ ชอบ พระ ไทย
 จะ ให้ ถวาย ขา แล้ว ถ้า หมอล นั้น รัง เกีย หมอล หลวง
 ก็ ได้ ไล่ หมอล หลวง มา เลี้ย จาก วัง นั้น เดิก ข่า ได้
 อยู่ เหย ถึง ข้า ราช การ ที่ ไป กำกับ พระ อา การ
 แล กำกับ หมอล ถ้า หมอล เซลย ศักดิ์ รัง เกีย ก็ ได้
 ขับ ไล่ มา เลี้ย จาก วัง นั้น เดิก จะ ไม่ ทรง ถือ เป็น
 ความ ผิด เพราะ ความ คืด ความ รู้ ของ หมอล หลวง อย่าง ไ
 คืด ยู่ ที่ ไหน ทราบ พระ ราช หฤ ทัย อยู่ แล้ว เป็น
 แต่ ทรง ปฎิญาณาน ทาน ขน ไว้ ใคร รักษา พระ เจ้า
 ลุกขา เชอ กรม หมื่น มเหศวร ศิว วิลาศ ให้ พระ อา

การทายเป็นปรกติก็ ยี่หนึ่ง ยี่สิบ จึ่ง ทรง เชื่อว่า
 หายแท้ เป็นแต่ให้ ชมว่า คลาย ไป ครั้งหนึ่ง คราว
 หนึ่งก็ จะ พระ ราช ทาน แแต่ รวง วัล ต่อ แก้ว พระ อา การ
 หายเป็นปรกติก็ ได้ ยี่หนึ่ง ยี่สิบ จึ่ง ทรง เห็น
 ว่า เป็นอันหายปรกติ ได้ เหมือนนั้น จึ่ง จะ ทรง พระ ราช ทาน
 สีนขนที่ ทรง ปฏิญญาณ ไว้ เท่ากับราคาหีบ เครื่อง
 ทรง พระ ราช ทาน หัก เลขา ประมาณ ๑๒๐ ชั่ง ขึ้น ไป ๒๐๐
 ชั่ง ลง มา จะ พระ ราช ทาน แก้วผู้รักษาพระ โรคหาย
 จน เห็น ว่า เป็นปรกติก็แท้ การ ที่ สง โสย ว่า ใคร
 มา ถวายเป็น จะ มีความ ผิด ถ้า ไม่ ถ้อ ลวง เขา ย้ำ ขึ้น
 มา ให้ คน ขึ้น ชิม แล้วเขา ย้ำ ขึ้น ถวายเป็น ด้วย การ ถ้อ ลวง
 แล้ว ไม่ มีความ ผิด แลในหลวง แผ่นดิน ประ ทุ บัน นั้น
 จะ ถ้อ ชศ อย่าง ก่อน ๆ ว่า ไซ้ที่ มี อา การ สราย ทุก
 แล้วเฉพาะ ให้ ก็ แล ร้าย อยู่ ใน มือ หมอ หลวง ขย่ำ ให้
 หมอ ชเลศ ศักดิ์ พิ แฉก เข้า มา ใต้ กัง กิติ ศัพท์ เช่น ฤๅ อยู่ใน
 แผ่นดิน ก่อน ๆ นั้นก็ หามิ ได้ เลย ให้ แพทย์ หมอ ทั้ง
 ฝูงที่ ขย่ำ ใต้ รวง วัล แล สีนขน ใคร จะ รัย ขย่ำ ได้
 ก็ ให้ มา รัย ขย่ำ ให้ เต็ม มือ เกิด ข้ำ ใน กรม ข้าง

หน้าข้างใน ฤๅ ข้ำราช การ ที่ ชอบ พอ ใคร เห็น ว่า หมอ
 โหด ก็ ให้ หามา พา มา เกิด

๗๔๗

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
พระกรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้
พระยาศรีสุทนต์วิเศษ
พระยาศรีสุทนต์วิเศษ

พระยาศรีสุทนต์วิเศษ
พระยาศรีสุทนต์วิเศษ

คำนำ
เรื่อง
พระยาศรีสุทนต์วิเศษ
พระยาศรีสุทนต์วิเศษ
พระยาศรีสุทนต์วิเศษ

ประกาศเพื่อกรมชนตั้งพระองค์

มีพระบรมราชโองการให้พระภาคแม่พระ
 ราชวงษา นุ วงษ์ ผู้ใหญ่ ผู้ น้อย ฝ่าย ใน แล
 ข้าราช การให้ ทราบว่า เสด็จ เถลิง ถวัลย ราชสม
 บัติ ครอบ ครอบ แผ่นดินเป็น คณะ แก่ ท่านทั้งหลายทั้ง ปวง
 มาช้านาน ทรง เชื่อว่าการ พระราช ประสงค์ เล็ก
 น้อยไม่ ไต่ใหญ่ สลัก สำคัญ นึก ถ้า ทรง ขอบ แก่ ท่าน
 ทั้ง หลายทั้ง ปวง ให้ ยอม ตาม ก็ เห็น จะ ยอม ตาม
 บัดนี้ พระเจ้า ลูก ยา เขอ พระ องค์ ใหญ่ ทั้ง สอง พระ
 องค์ ก็ สิ้น พระ ชนม์ หมก แล้ว ไม่มี ท่าน ผู้ จะ เป็น ที่
 สำ รามัญ พระ ราช หฤ ไทย์ ใน การ ที่ คิด ถึง พระ ราช
 วงษา นุ วงษ์ ซึ่ง ร่วม สุข ร่วม ทุกข์ โกล้ เคียง มา แต่
 หลังก จึง ทรง พระ คำ วิหิ ว่า พระ เจ้า น้อย ยา เขอ กรม
 หมื่น อริ จิร ทรา น ภาพ พระ องค์ หนึ่ง แต่ ยัง ทรง พระ
 เยาว์ ยัง ไม่ ได้ ไต่ กั้น ได้ คิด ตาม เสด็จ อยู่ ด้วย ร่วม
 สุข ร่วม ทุกข์ มา แล ณ เช่น ที่ ไว้ วาง พระ ราช หฤ ไทย์
 ไข ข้าง เ้า ข้าง ใน โกล้ เคียง มา คู่ ม บัดนี้ อึ่ง
 พระ เจ้า ราช วร วงษ์ เขอ กรม หมื่น ราช สห วิ กรม อัก
 พระ องค์ หนึ่ง การ แต่ เติม ครั้ง แผ่นดิน พระ พุ
 บอดุ พ้าง พ้า โล ย เมอ เจ้า รอม มา ภาย ยัง ไม่ ได้ ใฝ่ เป็น

08/10/2566

ข้า ใน พระบาท สม เ็จ . . . พระ นิ่ง เกตุ เจ้า อยู่ หัว ยิง
 ทำ ราช การ อยู่ ใน พระ ราช วัง เติม . . . ได้ ทรง คุ้ม เคย
 ชอบ พอบ มา ก่อน นาน . . . ภาย หลัง พระ บาท สม เ็จ พระ
 พท ุ เลิศ หล้า นภา โลย . . . กับ สม เ็จ พระ ศรี สรี เชน ทรา
 มา ตย ึ่ง ได้ ทรง เลือก สัน พระ ราช ทาน . . . ไป เปน ข้า ใน
 พระ บาท สม เ็จ พระ นิ่ง เกตุ เจ้า อยู่ หัว . . . ึ่ง ได้ ประ
 สตร กรม หมัน ราช สห วิ กรม ต่อ ภาย หลัง กรม หมัน ราช สห
 วิ กรม . . . เมื่ ่ แผ่น ดิน พระ บาท สม เ็จ พระ นิ่ง เกตุ เจ้า
 อยู่ หัว ึ่ง ได้ ทรง คุ้ม เคย . . . ไป มา กลาง คิน กลาง วัน
 ร่ว ม ศี ฆ ร่ว ม ทก ษ์ มาก กว่า พระ เจ้า ลก เเชอ . . . ใน แผ่น
 ดิน นน ทก ๆ พระ องค์ . . . ท่าน ึ่ง หลาย ึ่ง ยวง ึ่ง
 ู ึ่ง เห็น อยู่ ัว ยกับ ึ่ง เรียง ึ่ง ไม่ ึ่ง ได้ แล ึ่ง บั ด ึ่ง กรม หมัน วั ร จั กร
 ทรา ุ นุ ภาพ . . . กรม หมัน ราช สห วิ กรม สอง พระ องค์
 ึ่ง ทรง ทำ ราช การ แขง แรง . . . เปน การ คณิต การ ใหญ่
 หลาย อย่าง ยาก ๆ มาก . . . กว่า พระ ราช วง ยาน ุ วง ษ์ พระ
 องค์ ่อน . . . เพราะ ฉนั้น ึ่ง จะ ฆุ ทรง เลือก สัน ท กรม หมัน วั ร
 จั กร ทรา ุ นุ ภาพ . . . กรม หมัน ราช สห วิ กรม สอง พระ องค์
 เปน กรม ฆน . . . เพื่อ แล ึ่ง ความ ชอบ ึ่ง ึ่ง มี มา แต่ หลัง
 ึ่ง ฆอ เลี้ย ้อง ำ ให้ ท่าน ึ่ง หลาย ึ่ง ยวง . . . บ่น อก ต แล ึ่ง
 ู ึ่ง ึ่ง ว่า อย่าง ึ่ง อย่าง ึ่ง ะ ไร ๆ . . . ไป เลย . . . เพราะ ึ่ง ฆง

ทดลอง เพราะว่า กรม วัง แล กรม ภาษามา ลฯ แล ไปถึง
วิเทศ คดถึง ข้าง ใน . ย่อม ได้ ทรง บัง คับ บัญชา การ
งาน ต่าง ๆ หลาย อย่าง มาก ขวาก ๆ อยู่ จริง ๆ เห็น
ทุก สิ่ง อยู่ ทั่วย กัน มี ใช่ ๆ ?

ก็ พิมพ์ ประ ภาศ มา ฅวัน พฤศ คับ คัก เกือน เก้า
ชั้น แยก คำ ี่ เาะ ระ นพศก ุค คัก ราช ๑๒๒๘
ฤา เช่น วันที่ ๕๘๓๐ ใน ราช การ ประ ุ ยัน ุ

• พระภาคเพิ่ม เต็ม ว่า กว๊ายชายสวน ขายนา

มีพระบรมราชโองการ ให้ประกาศเพิ่มเติมมาให้
 ทราบทั่ว กัน ว่า ชายสวน ขายนา ชายก็ ขวย กัน ท
 เกี้ยวขาย ฝากก็ จำ นำ ก็ ก็ ข่า ให้ มี ข่า ให้ ใคร
 ทัก สิ้น ให้ ถ่าย ใต้ ผู้ ช้อ ผู้ รับ จำ นำ เขา ให้ ถ่าย ฤ
 เขา ให้ ช้อ คิน ก็ ช้อ ใต้ ถ่าย ใต้ ถ้า เขา ไม่ ให้ คิน เพรา
 เขา ใต้ เสีย เงิน มา แท่ ก่อน แล้ว ก็ ให้ เป็น สิทธิ แก่
 เขา ถ้า โรง ไทศาล ไท ยิง ชิน เขา มา ว่า ชาย ฝาก จำ
 นำ ไม่ หลุด จะ ให้ มี โทษ แก่ โรง นั้น ศาล นั้น ถ้า มา พ้อง
 ศาล หลวง กว๊าย เรือง อย่าง นี้ ให้ ยัก เขา พ้อง ไว้ กราย
 ทล พระ กร ณา ถ้า หัว เมือง ให้ ส่ง มา จง ทล เรือง เว้น
 ไว้ แต่ โฉนด ยัง อยู่ กับ เจ้า ของ ที่ มี ชื่อ ต้อง ใน โฉนด ผู้
 อื่น เป็น ญาติ พี่ น้อง ลัก เขา ช้อ สวน มา ขาย มา จำ นำ ก็ ก็
 ขาย ไม่ ให้ โฉนด ไป ยัก โฉนด ไว้ ใต้ จึง ดูร เห็น ว่า
 เป็น ชาย ฝาก เป็น จำ นำ ถ้า เขา โฉนด ปล่อบ ไป ให้ เขา
 แล้ว เขา เป็น ขวย ซาก เป็น หลุด

ประกาศ มา ณ วัน ศุกร เดือน เก้า แรม แปด ค่ำ
 ปี เถาะ นพ ศก ศักราช ๑๒๒๙ ใน รัชกาล ประมุขนั้น

ยั้งระภาศว่าท้วยไม้ คำ รบ เสนาบกี้

มี พระบรมราชโองการ มาร พระยัด ชูรสว สึงท
 หนาท ไปรค เกด้า ไปรค กระหม่อม ให้ คี พิมพ์ ประ กาศ
 แก้วธัย แขวง อำเภอกำ นัน พิน นายบ้าน ราชภูร แขวง
 กรุงเก่า ให้รู้ทั่ว กัน ว่า ฅวัน เสาร์ เดือน อ้าย แรม
 สิบสองค่ำ ปี เถาะ สปีศคัก เวลา กลาง คีน พระ
 ยา ไบราณ บุราณ รัถย์ เอา ฅ้อ พระ พิทักษ์ เทพ อานี
 หลวง ขกกระ บัทร หลวง มหาค ไทย หลวง บัน เทาท กข
 ราชภูร หลวง เทพ ชรรมนน หลวง แพ่ง หลวง สุนทร
 รัถคี้ ผู้ ฅ้อย เข้า ฅ้อ กราย บังคม ทูล พระ กร ณา พ้อง
 กล่าว ไทย เอา เจ้า พระ ยาม ทาคี ริชรรน ต่าง ๆ จึง มี
 พระ บรมราช โองการ ตรัสถาม ว่า ความ นี้ ได้ กราย
 เรียบ เจ้า พระ ยานี กรบ คินทร เจ้า พระ ยาศรี สรี ยวงษ์ ผู้ เปน
 อิศ มหาเสนาบกี้ ผู้ ใหญ่ แล้ว ฤา แล ได้ ขอกอง มา ยัง
 ศาลา เวณ มหาค ไทย ฤา ไม่ พระ ยา ไบราณ บุราณ รัถย์ กราย
 บังคม ทูล พระ กร ณา ว่า ไม่ ได้ กราย เรียบ ศาลา เวณ
 มหาค ไทย ก็ ไม่ ได้ ขอก จึง มี พระ บรมราช โองการ
 ไปรค เกด้า ไปรค กระ หม่อม ว่า พระ ยา ไบราณ บุรา
 ณ รัถย์ ก็ เปน แต่ เพียง ปลัด หัว เมือง ควร จะ กราย
 เรียบ ท่าน เสนาบกี้ ผู้ ใหญ่ ให้ ทราบ ก่อน ฤา ให้ มหาค ไทย

นำขึ้น กราบ บังคมทูล พระ กรุณา ตาม ตำแหน่ง จึง จะ
 ชอบ ถ้า เห็น ว่า จะ กราบ เรียบ ท่าน เสนายก เกรง ว่า
 ความ จะ ไม่ ตลอด ไป ได้ ถึง ไหน ก็ ควร จะ ทำ เรื่อง รว ทูล
 เกลา ทูล กระ หม่อม ถวาย เหมือน ถวาย ฎีกา ตัว จะ
 ถวาย ถ้า จะ ให้ ผู้ โท ที่ มี ตำแหน่ง เฝ้า ช่วย ถวาย ก็ ได้
 พระ ยา โย ราช บรณ รัถย์ เข้า มา กราบ บัง คม ทูล
 พระ กรุณา ฟ้อง กล่าว โทษ เข้า พระ ยา มหา ศี ริ ชร ม
 ใน ท่า ม กลาง ข้า ราช การ ผู้ ใหญ่ ผู้ น้อย หาก ควร ไม่ จึง
 ทำ รัส สั่ง ให้ ลง พระ ราช อาญา จำ พระ ยา โย ราช บรณ รัถย์
 กัย กรม การ ที่ เข้า ขอ ทั่วย ซึ่ง กรม การ ต้อง รัย พระ
 ราช อาญา จำ นั้น จะ ได้ ต้อง เพราะ เรื่อง ที่ ฟ้อง หา มิ ได้
 ต้อง ทั่วย ไม่ เคารพ ยา เกรง ต่อ ท่าน เสนายก ที่ ออก แต่
 เรื่อง ข้อ คดี ของ ราษฎร นั้น ไป รท เกลา ไป รท กระ
 หม่อม ใ้ เข้า พระ ยา นิ กร บคิน ทร ม คิน ทร มหา
 ภัลยา ณ มิตร ที่ สม นาย ก พระ ยา จำ แล ษ ยก ก็ เข้า
 กรม มหา ก ไทย ฝ่าย พล ำ พัง พระ สุ ริ ยภัก ติ เจ้า กรม
 พระ คำ จวจ สนม ซ้าย ขึ้น มา ดำ รัส ให้ เห็น เท็จ จริง
 ทั่ว แต่ โดย ยติ ชร ม แล้ว จะ ได้ จัด แง งาน การ
 ยา เื่อ ง ให้ รัย บ รัย ราช คา ย เป น ปร กติ เพราะ ทรง
 พร หา กรุณา จะ มิ ให้ ราษฎร ได้ ความ เกิด รัย ัน ใ้

๓๕๘

อยู่เป็นเพศชาย ข้าให้ราษฎร ทั้ง ช่าง ทน ใจ คึก กว้าง
ไปต่าง ๆ เลข

ประ ภาค มา ฅวัน อว ทิตย ฅือน อ้าย แรม สิบ
สาม จำ น้ เถาะ สบ คคณ

ประกาศเรื่องคนไทย

เรื่องถวายฎีกา ทางเสด็จพระราชดำเนิ

มีพระบรมราชโองการ ดำรัสสั่งให้ประ

กาศทกหมู่ ทกกรม ยันดาที่คนไทย จำไว้คุมไว้ใน

ที่นั้น ๆ ว่าวิสัยคนไทย ต้องจำด้วยเหตุอันควร

ก็ด้วยเหตุอันไม่ควร ก็คิดอ่านกันแต่ที่

จะออกจะหนี ผู้ที่ระสมัคคิดไทยอยู่นั้นไม่มีโทษ

เป็นอ้ายผู้ร้ายปล้นแลช้องเขาวังราวแล้ว มันก็บัง

ชยากจะออกไปคุมพวกปล้น ฎายช้องเขาวังราวอีก

ตามการณัดของมัน จะว่าไปใยเล่าในคนไทย

ที่เขา ๆ กว่านั้น ที่สุกลงมาถึงคนไม่มีความผิด

แปลแต่ต้องเกาะครองเป็นจำนำ แทนญาติญาติ

ใคร ๆ ผู้ผิดก็คนไพร่เหล่านี้ มีลทธิศักดิ์อยู่ในหัว

โง่ขโมยไม่หาย ว่าเจ้าชีวิตระฮ้อยนาตาอยู่ไร

สำคัญว่าสั่งแล้วไม่มีใครขัดได้ ถ้าจะตามใจอ้าย
 ไพเราะให้ร้องแต่แก่ในหลวงแล้ว -- จะตั้งขุนนางชั้น
 ใหญ่ชั้นรอง ชั้นสอง ชั้นสามไว้ทำไม ขุนนางชั้น
 ใหญ่ก็ได้ ไปรคให้มีอาญาสิทธิ์ สิ่งงานสั่งการ
 สำเร็จสิทธิ์ขาดได้ในกรมนั้น ๆ ไม่ใช่ๆ อหังคน
 ไทยที่ต้องถักต้องขึงสกปรกรุงรังมากนัก ผู้มี
 บันดาลศักดิ์ เช่นขุนนางจะไปเป็นผู้คุมเองได้ๆ ก็คง
 จะต้องตั้งอ้ายไพเราะที่ใจแข็งกล้าร้ายกาจ มีเมตตา
 กรุณา น้อยเป็นผู้คุมใหญ่ผู้คุมรอง เมื่อเป็นทั้ง
 ผู้คุมมันก็คงคุมเหงคนไทย ผิดๆ ถูกๆ เป็น
 ขรรคมคา ถ้าขุนนางเป็นนายใหญ่ขึ้นมาเอาใจใส่
 น้อยก็คงหนักเข้า ถ้าเอาใจใส่มากก็คงจะค่อย
 เบาลง ถึงกระนั้นจะให้สมประสงค์อ้ายคนไทย
 ก็ไม่ได้ตามใจของมัน คอยหาช่องแต่ที่จะมา
 ร้อง แก่ในหลวงทุกอย่างทุกสิ่งทั้งจริงทั้งเท็จ
 ถ้าในหลวง จะเข้ารับแขกห้ามเขาพูด คำร้องของ
 อ้ายคนไทย ทุกทิศทุกทางทุกคุดตรวจแลทิมแล้ว
 ในหลวงมีที่เสด็จไปทางไหน คนไทยในทิมใน
 ตรวจนั้นๆ ก็จจะร้องแซ่เสียงไปทุกทิมทุกตรวจไม่
 วางไม่เว้น เมื่อเป็นอย่างนี้ถามแก่พระบารมี

ในหลวง แล บ้าน เมือง อยู่ แล้ว ๆ แต่ ก็ ยืน แล้ว ๆ
 ว่า ในหลวง ย่อม อยู่ ใน กำแพง ขัง . . ไม่ ให้ ไพร เข้า
 มา ทำ ชัก ชา ตี มี เวลา จะ ใ้ ออก ประ ภาศ ยี่ ละ
 ครั้ง แต่ นักร วก จีน ทาง เสด็จ ทาง เว็จ ก็ เป็น ทาง
 โกล ดิ่ง ร้อง ฎีกา อยู่ ริม ผัง ก็ ไม่ ได้ ยืน จะ มี ที่ ร้อง
 แต่ ยน ยก ถึง ภาระ นน ทาง เสด็จ ไป ใน พระ นคร ก็มี คุก
 คุก ของ ลัว มวง เสี้ย เข้า มา ไล่ ไม่ ได้ มี ทาง จะ คุก เข้า
 มา ร้อง ใ้ แต่ ที่ ข้าง โรง เว็จ หน้า ประ ตู เทวาภิรมย
 เคย วน ใน หลวง ก็ ออก อยู่ ที่ หน้า สท ไรช สวรรย เมือ ๆ
 มี วัน กำหนด นัค ใ้ ราษฎร มา ร้อง ฎีกา เค็ย ละ ๘
 ครั้ง ๗ คำ ๗ คำ ๑๔ คำ แล แรม ๗ คำ แรม ๑๔ คำ ๆ
 แรม ๑๓ คำ โกล วัณ พระ ทุก เมือ ถึง ใน วัน เหล่า นั้น
 ไม่ ได้ เสด็จ ออก ก็ ไป รก ใ้ พระ เจ้า ลก เชอ ออก
 ไป รัย เข้า มา ถวาย ก็ วัณ อื่น ๆ เมือ เสด็จ ออก ที่ หน้า
 พระ ที่ หนึ่ง ส ไรช สวรรย ใน ราษฎร ไคร ๆ จะ มา
 ชู ฎีกา ถวาย ก็ ใ้ ก็ ไป รก ใ้ รัย อึ่ง ญา ตี พิ น้อง
 พวง พ้อง ของ ไคร มี เมือ ผู้ ต้อง คค ติค กค ขง จอง
 จัว อยู่ มา ไม่ ได้ เขียน ฎีกา มา ใ้ ร้อง แทน ก็ ทรง รัย
 อึ่ง เจ้า ขน มูล นาย ญา ตี พิ น้อง ของ ผู้ ต้อง คค มี
 ทั เป็น ขั ราช ถอร อย หน้า ฝ่าย ใน จะ รัย มา ถวาย

เมื่อเวลาหนึ่งเวลาใดก็ได้ ไม่ชอบพระ ราชศฤงคาร
 อยู่แต่ที่ รังสภกัของทางเสด็จนั้น ทรง พระ ราช
 คำ รั้เห็น ว่า ไม่ควรไม่ชอบ พระ ราชศฤงคาร ไทย เพราะ
 เป็นอัน ถือ คำ รา เก่า ไป ว่า ผู้ จะ ได้ ภาย เสด็จ เพศ
 ทูลยาก จะ ได้ ช้อง ร้อง ฎีกา แต่ เมื่อ เวลา เสด็จ พระ
 ราช คำ เนิน ไป ไท่น ๆ ถ้า ผู้ ร้อง ภา ใจ จะ ไชย ศ
 ว่า สกั เสด็จ ให้อ ย กอ ย ใ้ จึง ภา ใจ ร้อง เมื่อ เวลา
 เสด็จ ก็ ผู้ ที่ ร้อง เมื่อ เวลา เสด็จ พระ ราช คำ เนิน
 นี้ ก็ ก็ ไม่ ไปรค ใ้ ชำ ระ สกั เรือง หนึ่ง ก็ ยัง ชื่น ร้อง
 รำ ไป ไม่ ฟัง คำ ปร ระ ภา ศ เมื่อ เสด็จ พระ ราช คำ
 เนิน ไป มี ผู้ ร้อง ทรง หนึ่ง เสียบ กระ ขวน เสด็จ ล่วง ไป
 ที่ ทุก วัน เรียก ว่า เียบ เียบ นี้ ผู้ ร้อง ก็ ลุก ชน วัง
 ตาม กระ ขวน เสด็จ ร้อง เสียบ ทั่ง ตาม มา ข้าง หลัง ว่า
 ไปรค สัก วั ผู้ ยาก เจ้า ขำ ไปรค สัก วั ผู้ ยาก เจ้า ขำ
 สัก ๆ เสียบ เหมือน หนึ่ง ร้อง ว่า เจ้า ชี วั ทร ไวย หยุค
 ถอน ไวย เหมือน หนึ่ง งาม บ้าน งาม เมือง อยู่ แล้ว ภา
 คน เกิด มา เป็น คน ก็ ควร จะ ต้อง มี ญา ตี หนึ่ง ของ พวก หนึ่ง
 เผ่า พันช บคร ภรรษา เจ้า ชะ มุล นาย ผู้ ไท ผู้ หนึ่ง
 ชึ่ง รั จัก หนัก คุน ควร จะ เป็น ที่ ฟัง ได้ อย่าง ไท อย่าง หนึ่ง
 ลาร ชึ่ง มู ร้อง ฎีกา แทน หนึ่ง ถ้า ส่ง ทั้ว เจ้า ของ ฎีกา ใ้

แล้ว การก็ ไม่ เกียวข้องอะไร กับผู้เอาฎีกามา
 เว้นแต่ผู้เจ้าของที่ ว่า ให้เอาฎีกามา^{นี้} ไม่รับ ว่าให้
 ร้องแลผู้ถวายฎีกา^{นี้} เกียวข้อง ในความเรื่องนั้นด้วย
 ผู้ถวายฎีกาจึงต้อง เป็น โทษด้วย ก็ อ้ายคนโทษซึ่ง ตัก
 ขังอยู่ จนหา ผู้ประกัน ตัวมา ให้ ร้องฎีกาก็ ตัก
 มา ร้องฎีกา แทนก็ ตักไม่ ได้แล้ว ก็ ย่อมจะเป็นที่ รู้
 ว่าผู้^{นี้}นี้มี คดีอันชด โขมทุกขัง ไม่มี ใคร เขาเห็น
 ก็ช่วยเขาจึง ไม่ช่วย เขาเป็นชระ ก็ จะปล่อยให้ มัน
 ร้องเอง เมื่อ เวลาเสด็จ พระ ราชดำเนิน ไป ไกล
 คุด ไกล ทิม ก็จะเป็น อย่าง ให้ คน โทษแตกตื่นเอิก
 เกริกอ้อ อึง ไป ตั้งแต่ นั้นสืบไป เมื่อ นานจะมี ทาง
 เสด็จ พระ ราชดำเนินไป มา ที่ ไคทาง ไคใน ทางนั้น
 ถ้ามี ทิม มี ตราง มี คุด ที่ ขังคนโทษอยู่ที่ ไคไคดิน
 ไคก็ ให้ กรมวัง มี ฉาคหมายไป ให้ เข้า ของ มารวัง
 คน โทษ ในที่ ขัง ของ ตัว ๆ อย่าให้ ร้อง แรก วุ่น วาย
 ไป แล อย่าให้ ออก มว วังไล่ กระ บวนเสด็จ คน โทษ
 ทั้ง ชวง เมื่อ ผู้คุมคุม เหวง เกิน ฎาทำ อย่าง ไร
 ผิด ๆ นัก ก็ให้ ร้อง ต่อ เจ้าขุน มูล นายใน หม่นนั้น
 กรม นั้น จนถึง ผู้หลักผู้ใหญ่ ในกรม นั้นเป็น ที่ สุด อย่าให้
 ค่อย ร้อง สกิด ทาง เสด็จ เลย ถ้าจะ ร้อง ใน หลวงก็

ให้หาผู้ นายหน้า มา ร้อง ถวาย เรื่อง ราว แทน ใน
 เวลาที่ไปรุดให้ ร้อง อย่าให้ ก้า เรียบ ใน เวลา ที่ เสด็จ
 พระ ราช คำ เนิน ถ้า ก้า เรียบ ร้อง ใน เวลา เสด็จ พระ ราช
 คำ เนิน ใน ทิม ไตตรง ไตการ ที่ ร้อง ก็ จะ ไม่ เคา เป็น
 ตก ก็ เจ้า ของ ทิม เจ้า ของ ตรง ผู้ คน ใหญ่ ผู้ คน ร้อง
 จะ ต้อง รัย พระ ราช อา ญา เช่น ให้ ผู้ หลัก ผู้ ใหญ่
 ทก หมวก ทุก ด้รม เอา ใจ ใส่ ความ ทุก ชั่ว ของ คน โทษ อย่า
 ให้ ผู้ คน ทำ เหลือ เกิน อย่าง ธรรม เนียม ไป เมื่อ คน
 โทศ มา ร้อง อย่าง ไร ก็ ให้ ใต้ ตาม ตัก สิ้น ให้ อย่า
 ปล่อย ให้ คน โทศ ข้าม เกิน เจ้า ขุน มล นาย เจ้า ของ ทิม
 เจ้า ทร รว มา เขิก เกริก แก่ ใน หลวง เมื่อ เสด็จ
 พระ ราช คำ เนิน ได้

ประ กาศ มา ณ วัน พุท เดือน เจ็ด แรม สิบ สอง ค่ำ
 มีมโรง สัม ฤทธิ คัมภ์ จุล ศักร ราช ๑๒๓๐ ฤา เป็น วันที่
 ๒๒๔๔ ใน ราช การ ประ ทุ บัน นี้

ประกาศว่าด้วยนาม วัดราช ประทีป

มี พระบรมราชโองการ ให้นำ พระบัณฑิต ชูรส
 สิ้นหาท ให้ ประกาศ แก่ ข้าทูลลอองธุลีพระบาท
 ฝ่ายหน้า ฝ่ายใน ผู้ใหญ่ ผู้น้อย ทุกหมู่ ทุกกรม ทุก
 พนักงาน แล พระสงฆ์ สามเณร ทวยราษฎร ทั้ง
 ปวง ในกรุง เทพ แล หัวเมือง ให้ ทราบ ทักกันว่า
 พระอาราม ซึ่งทรงบริจาคนาม พระราชทรัพย์ ให้ จัดซื้อ ที่ แล
 ทรงสร้าง ภาสกรรังษี ในทิศตะวันออก พระบรมมหาร
 ราชวัง พระราชทานนามไว้ ว่า วัดราชประทีปสุโขทัย
 มหาสิมาราม ตามธรรมเนียม ไปราชนคร ซึ่งเคยมี
 มาในเมืองใหญ่ ๆ ที่ตั้งเป็นกรุงพระมหานครอย่าง
 เมืองสุโขทัย เมืองสวรรคโลกย์ เมืองพระพิศณุโลกย์
 แลกรุงเก่า คือ มีวัดมหาธาตุ แล วัดราชประทีป
 สุโขทัย แล วัดราชบุรณ เป็นชื่อสำหรับเมืองทุก
 เมือง แล นามชื่อ ว่า วัดราชประทีป ในครั้งนั้น แล
 เติมเริ่มแรกสร้าง ก็ ได้ โปรดให้ เขียนลงในแผ่น
 กระดาษ ชักไว้ เป็นสำคัญ ภายหลัง โปรดให้ จาก
 ชื่อ นั้นลงในเสาศีลาทิศตามกำแพงนั้น ก็มี แต่ บัด
 นี้ มี ผู้เรียก แล เขียนลงในหนังสือ ตามตำริห์ของ
 ตนเองว่า วัดราชบัณฑิตยบ้าง วัดทรงประทีป บ้าง

เปลี่ยนแปลงไปไม่ถูกตามชื่อ ที่พระราชทานไว้แต่เดิม
 ทำให้ เป็นสอง อย่างสาม อย่าง เหมือนขนานชื่อชื่อใหม่
 เพราะ ฉนั้น ครั้นแต่ สืบต่อไป ห้าม เข้าให้ ใคร
 เรียก ร้อง แล กราบ ขัง คม ทูลพระกรุณา แลเขียนลง
 ในหนังสือ ขาดหมาย ใน ราชการ ต่าง ๆ ให้ผิด ๆ ไป
 จาก ชื่อที่ พระ ราช ทาน ไว้ นั้นเป็นอันขาด ให้ ใช้ว่า
 วัด ราช ประทีปสุ ฤฯ ว่า ให้ สั้น ชื่อ วัด ราช ประทีปสุ
 สหิตย มหา สี่ มา ราม ให้ ย้ง ยืน คง อยู่ ดังนี้ ถ้า ผู้ใด
 ใ้ อ่าน แล้ว ฟัง คำ ประภาค นี้ แล้ว ชื่น ชัก ใช้ ให้ ผิด
 เพี้ยน เปลี่ยน แปลง ไป จะ ให้ ปรียบ ไตรม แก่ ผู้ นี้ เป็น
 เงิน ตรา ๒ ตำลึง มาซื้อ ทราขาย ไปรบ ใน พระ อาราม
 วัด ราช ประทีปสุ นั้น แล

ประ กาศ มา ณ วัน จันทร เดือน เก้า ชน คำ หึ่ง
 ปี มโรง สิบ ฤทธิ ศก

อนึ่ง ใน แผ่น ดินแต่ ไบราณ เมือง ไทน์ เบ็น
 เมือง หลวง ใน เวลา ไค เวลา หึ่ง ม็อง นั้น มี วัด
 สำ คัญ สาม วัดชื่อ ดังนี้ วัด คือ มหาธาตุ ๑ วัด
 ราชภู บูรณ ๑ วัด ราชประทีปสุ ๑ ชื่อ สาม
 นกรุง เก่าก็ มี พิณ โลกย์ ก็มี สุโขทัยก็มี สวรรค
 โลกย์ก็มี แต่ ใน กรุง เทพ ขางนอกนี้ ครั้น ถึง

แผ่นดินที่หนึ่งสร้างกำแพงลงแล้ว ก็ทรงสร้าง
 พระอารามหลวง เป็นแต่แปลงชื่อเก่าที่มีชื่อมาแล้ว
 คือวัดสลักที่อยู่ใกล้ พระบรมมหาราชวังข้างใต้
 ที่เดิมก็น้อยสร้างต่อออกมาเป็นที่ใหญ่ แล้วขนาน
 นามว่า วัดนฤพานาราม แล้วให้โปรดแปลงเป็นวัด
 ศรีสรรเพชญ์ แล้วภายหลังทรงพระดำริที่ว่า ใน
 นครเทพบางกอกนี้ วัดมหาธาตุยังไม่มี ก็วัดมหา
 ธาตุเป็นที่อยู่ สมเด็จพระสังฆราช ๆ อยู่ในวัดสลัก
 ซึ่งแปลงมาเป็นวัดนฤพานาราม แล้วแปลง
 มาเป็นวัดศรีสรรเพชญ์นี้ ควรให้แปลงเป็นวัด
 มหาธาตุ ตามตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช
 เพราะฉะนั้น วัดนี้จึงเรียกวัดมหาธาตุทุกวันนี้นั้น คน
 เก่าคนแก่ยังหลงเรียกว่าวัดศรีสรรเพชญ์อยู่บ้าง แต่
 เกือบจะน้อยแล้ว ชื่อวัดนฤพานารามก็ไม่มีใคร
 เรียกเลย เกือบจะหาแต่ผู้รู้ก็ไม่มี ที่ท้ายพระ
 บรมมหาราชวังข้างใต้ มีวัดเดิมเป็นวัดใหญ่ชื่อ
 วัดโพธารามชาวบ้านชาวเมืองแต่โบราณมาเรียกวัด
 โพแผ่นดินที่หนึ่งได้สร้างลง พระราชทานนามว่า
 วัดเชคพนวิมลมังคลาราม ชื่อพระราชทานมีผู้
 เรียกอยู่แต่ในพระราชวัง แลคำเพชทุกบาทหมาย

นอกนั้นแล้ววัดนั้น เป็น เคาทร้ายยัง เรียก ว่า วัด โฟ
 อยู่ ที่ แผ่นดิน ควร เห็น ว่า ชื่อ พระ ราชทาน เป็นชื่อ
 ครั้ง ไม่ คัด บัด ไม่ แน่น จะ คัด แปลง ใหม่ เหน้ ไม่ ชนระ ะ

ยัง อีก วัด เลียบ เจ้า ฟาก กรม หลวง เทพ ทริ รั กษ์ ทรง
 สร้าง พระ อุ โย สด ใหม่ แล หอ ไตร บลง ใน หลวง จึง
 พระ ราชทาน นาม ว่า วัด ราษฎร์ บรม เพื่อ จะ ให้ เป็น
 คู่ กับ วัด วัฒน ทาชาต ก็ เป็น วัด เคาทร้าย เหมือน กัน
 คน เรียก วัด เลียบ อยู่ เหน้ เอง ทั้ง บ้าน ทั้ง เมือง
 เพราะ เป็น คู่ กับ วัด โฟ เหมือน บ้าน เลียบ บ้าน แพน
 บ้าน โฟ บ้าน ว่า แขวง กรง เก่า คล่อง ปาก นึก
 ยก ไม่ ไ้ อย่ ว่า แต่ คน อื่น เลย ถานา นกรม ดาง องค์
 ใน วัด เหน้ เอง ไม่ รั จัก ชื่อ ว่า วัด ราษฎร์ บรม ก็ มี

ได้ ยิน ความ ตาม ลัทธินิ เก่า ช้าง เมือง เหน้ เกล้า ดี บ
 มา ว่า วัด วัฒน ทาชาต มี ทุก เมือง นั้น เพราะ เป็น พระ
 เจาศิษฐาน ของ พระ เจ้า อ โสถ กรม ทาราช ทั้ง แต่ ครั้ง
 พระ เจ้า อ โสถ ราช แล่ สาค นาท ก บ้าน ทุก เมือง แก
 เติม ที่ ครั้น สาค นาท ั้ง แล้ว พระ เจ้า แผ่น ดิน แล ราษฎร์ ใน
 เมือง นั้น ๆ คิก จะ ให้ มี วัด เป็น ที่ อยู่ พระ สงฆ์ ชน
 อีก สอง วัด พระ เจ้า แผ่น ดิน จึง สร้าง วัด หนึ่ง ชน ก้วย
 พระ ราช ทริ พย หลวง ราษฎร์ เรียบ รว ยกัน สร้าง วัด หนึ่ง ชน

ด้วยทุนเงินของ เรียบไร จึงให้ชื่อ วัด ราชบูรณ แปล
ว่า ราชบูรทำให้เต็ม ก็ฝ่าย วัดที่ พระเจ้าแผ่นดิน
สร้าง จึงขนานนามว่า วัดราชประดิษฐฐาน แปลว่า วัดใน
หลวงสร้าง ด้วยทุนหลวงอย่าง เดียว แต่ วัดมหา
ธาตุ นั้น เพราะเป็นที่ ตั้ง พระบรมธาตุ ซึ่ง พระเจ้า
อโศกราช แจกมา แต่ เต็ม จึง เรียก วัดมหาธาตุ
คำโบราณเล่ามา อย่างนี้

ก็ เมืองใหญ่ ๆ มี วัดมหาธาตุ วัดราชประดิ
ฐาน วัดราชบูรณ ทุกเมือง แต่ ในกรุง บาง ออก
นี้ ยังไม่มี จึง ทรงสร้าง ขึ้นที่ทิศตะวันออก พระ
บรมมหาธาตุวัง แล้ว ทรงพระราชนามว่า วัด
ราชประดิฐ ก็คือ วัดราชประดิฐฐาน นั้นเอง แต่
ตลาดนอก ออกเสีย เพราะกลัวคนจะ เรียกว่า วัดราช
ประดิฐาน เหมือนที่ ฐานกรุงเก่าไป วัดนี้ ฐานวัดเล็ก
ใหญ่ก็เท่า ๆ กันกับวัดราชประดิฐฐานที่ กรุงเก่า แต่
เดี๋ยวนี้ คนมา เรียกว่า วัดราชบัณฑิตย เรียกอย่าง
นี้ผิด พจนานุกรมบัณฑิตย ไม่ได้ เข้าทุนด้วย ถ้าใคร
ขึ้นเรียกขึ้น เขียน อย่างนี้ จะ ปรบ สอง คำดัง

ประ กาศ สุ ริ ย ป ระ ค า ท ม ค ท ว ง

มี พระ บรม ราชา โองการ มา ร พระ บัณฑิต สุ ร สิงศ
นารถ ให้ ประ กาศ แก่ ข้าราชการ ผู้ ใหญ่ ผู้ น้อย

แล พระ สงฆ์ สาม เณร แล ทวย ราษฎร ทั้ง ปวง ใน
กรุง เทพ แล หัวเมือง ให้ ทราบ ทัก ว่า สุ ริ ย ป ระ ค า
ค ร ึ่ง นี้ มี ใน วัน อัง คาร เกือบ สิบ ษณ คำ ห่ง ย ม โอง
สั ม กุ ท ธิ ค ึ่ง นี้ จะ จั บ ใน เวลา เช้า ๔ โมง เสด็จ ไป จ น
เวลา บ่าย โมง เสด็จ . ึ่ง จะ โมง ษณ บริ ส ท ธิ ก ึ่ง สุ ริ ย ป
ร า ค า ค ร ึ่ง นี้ ใน กรุง เทพ . นี้ จะ ไม่ ได้ เหน จั บ
ท ม ค ท ว ง จะ เหน ทว ง พระ อ า ท ิ ค ิ ย์ เกลือ อย น้อย
ข้าง เหนือ แรก จั บ จะ จั บ ทิศ พาย ्षย์ ค ่อน อ ค ร
ใน เวลา เช้า ๔ โมง กั บ ษณ ท ึ่ง แล้ว หัน ครา ษ ไป
ข้าง ใต้ จ น ถึง เวลา ๕ โมง ๘ ษณ จะ สิ้น ทว ง ข้าง ทิศ
อ า ค เณ ย์ คร ึ่ง นี้ เวลา ๕ โมง ๘ ษณ แล้ว พระ อ า ท ิ ค ิ ย์
จะ ออกจาก ที่ บัง ข้าง ทิศ พาย ्षย์ คร ึ่ง นี้ บ่าย โมง กั บ
๖ ษณ จะ โมง ษณ บริ ส ท ธิ ค ิ ล ก ข้าง ทิศ อ า ค เณ ย์ คำ
ทาย นี้ ว่า ที่ คำ บล หัว วาน

แต่ ใน กรุง เทพ . นี้ จะ จั บ เวลา เช้า ๔ โมง
กั บ ษณ ท ึ่ง ค ่อน ๆ จั บ ทิศ พาย ्षย์ เหมือ น กั น แล้ว
จะ หัน เร็ว ไป ข้าง ทิศ ป จิม แล ทว ก ิ แล ท ก ิ ษณ จะ จั บ

มากที่สุกสัก ๕ ส่วนๆ ๖ ส่วนเหลือส่วนหนึ่ง เมื่อ
 เวลา ๕ โมง ๘ ยาคจะเหลืออยู่ข้างทิศอีสานแลออก
 แล้วก็จะเร็วไปคายนแลหลก ข้างทิศอาเหนย์เหมือน
 กัน ต่อในทะเลลงไปในทิศใต้ โดยอย่างใด
 ที่เที่ยวถึงประมาณ ๖๐๐๐ เส้นเศษ จึงจะได้เห็น
 ภัยสังฆวง พระอาทิตย์มีตมิกอยู่ นานถึง ยาคหนึ่ง
 ของนาฬิกา คือ ๖ นวที่ นาฬิกาถล แต่ในที่ต่าง ๆ
 เวลาจับนั้น ยาคแลนาที่ก็คงไม่ต้องกับสุริยปรา
 ศาหมตดวงเช่นนี้ ในพระราชาณาจักรแผ่นดิน
 สยามลวงกาลนานถึง ๕๖๐ ปีเศษ จึงจะได้เป็นจะได้
 เห็นคราวหนึ่ง เป็นการแปลกประหลาดอยู่

แลการคำนวณสุริยปราศา ที่ว่าจะเช่น
 นี้ ได้ทรงด้วยพระองค์ทราบายเป็นแน่มา นานก่อน
 ความเล่าๆกันอ้ออิง ในคนต่างประเทศจะทราบ
 เพราะคนต่างประเทศอ้ออิงในเร็ว ๆ นี้ก็หาไม่ ได้ทรง
 กำหนดไว้ว่าจะเสด็จพระราชดำเนินลงไปทอดพระ
 เนตร ๐ บัดนี้กำหนดนั้นถึงแล้ว จึงจะเสด็จพระราช
 ดำเนินออกไปเมืองประจวบคีรีขันธ์ พร้อมด้วยพระ
 ราชวงษานุ วงษบาง พระองค์ แลเสนา ขดี บาง
 ท่าน ทอดพระเนตรสุริยปราศาที่ในอ่าวทะเลซื่อ

อ่าวแม่รำพึง แขวงเมืองประจวบคีรีขันธ์

ในกรุงเทพฯ นี้ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวง
 เทเวศร์ วชิรินทร์ กรมหลวงวงษาธิราชสนิท
 กรมหมื่นนเรศวริศราชูศักดิ์เทพ กรมหมื่นนภชาลยวิริรักษ์
 พระเจ้าราชวรวงษ์เธอ กรมหมื่นนภมรินทร์ภักดี พระเจ้า
 จรวรวงษ์เธอ กรมหมื่นอนันตการฤทธิ พระเจ้าวรวงษ์เธอ
 กรมหมื่นสิทธิสุขุมการ แลเจ้าพระยาทิพากรวงษ์
 มหาโกษาธิบดี เจ้าพระยาบวรราช เจ้าพระยาธรรม
 มาธิกรณ์ เจ้าพระยาพลเทพ เจ้าพระยามขมมนตรี
 พระสังฆราชฤทธิไกร พระยามณเฑียรบาล จะได้อัย
 รัชชาพระนคร สิริยุปราคาครั้งนี้ ไม่มีใครมา
 ขงตอกออย่าให้ราษฎรเด่า ๆ ไปได้ ว่าในหลวงถูก
 หลอกถูกหลวง ไม่รู้เท่ารู้ทันคน ๆ คนขงอะไร ๆ
 ประทศมาณวันพฤหัสบดี เดือนเก้าแรมสามค่ำ
 รุศศักราช ๑๒๓๐ ปีมะโรงสัมฤทธิศก

• ประ กาศ มหา สง กราน ๓ ปี ชา ล อัฐ ศก

มี พระ บรม ราช โอง การ ให้ ประ กาศ แก่ ชน
ทง บ่วง บัน ตาท นัย ถือ พระ พท ธ สาค ณา แล ชรรม เนียม
มี เกอ น วัน คิน อย่าง เช่น ไซ ใน เมืง ไทย ให้ ทรา ย
ท่ว กั น ว่า ใน ปี ชา น อัฐ ศก นี้ วัน พท เกอ น ห้า
แรม ๑๑ ค่ำ เป น วัน มหา สง กราน ๓ พระ อา ทิต ย
จะ ชน รา ยี เมศ ใน เว ล ๓ ทุ่ม กั บ ๓๖ นาที วัน พท ศก
บคิ วัน ศก ร เกอ น ๕ แรม ๑๒ ค่ำ แรม ๑๓ ค่ำ เป น วัน
เนา วั น เสาร์ เกอ น ๕ แรม ๑๔ ค่ำ เป น วัน เถ ลิง
ศก ชน ศก รา ช ไท ม เป น ๑๒๒๘ ใน วัน ศก ร เว ล ๑๑ ทุ่ม
กั บ ๔ นาที ๑๒ วิ นาที วัน เสาร์ เป น นำ วัน นี้ ต้อง ว่า
เป น วัน เถ ลิง ศก เพราะ ค่ำ ภี ร ไท ร นัย คั น วัน แต่ เถ็ ยง
คิ น เกอ น เข้า วัน นี้ เพราะ ฉน นี้ ใน ปี นี้ การ ทำ บุญ
แล เล่น นิก มั ต ร ฤ กษ สง กราน เป น ๔ วัน ตาม เคย มี มา
แต่ เกอ น ใน ลาง ปี

มี สก กราน ๓ นาม กร อย่าง ไร ทรง พา หน
อะ ไร ฤ กษ า หาร อะ ไร ถือ อะ ไร จะ ว่า มา กี่ ไม่ ต้อง
การ ไท ร จะ ไท ร ทรา ย ก็ มา ต ร ุ ป ที่ แชน ไร่ ใน พระ
บรม มหา รา ช วิ ง เถ ลญ

อักษณ จก หมาย วัน คิน เกอ น ปี ไซ ๓ วั น คิ น

เดือน ๕ แรม ๑๓ ค่ำ จก ทมาถลง ซอชี่ใน ที่ตั้ง ปวง
 ให้ว่า บัชาน บัง เป็น สิบ คัก ก็ ถ้า จก ลศ คัก ราช ทั่วย ให้ วาง
 เป็น ๑๒๒๗ อยู่ ตั้ง แต่ วัน เสาร์ เดือน ๕ แรม ๑๔ ค่ำ
 ไป ถึง วัน พฤหัส บัง เดือน ๔ แรม ๑๕ ค่ำ จึง เป็น
 วัน ทรุค สุก บัชาน นี้ ให้ ใช้ ว่า บัชาน อัฐ คก ลง เลข
 จก คัก ราช ว่า ๑๒๒๘ แก้ เลข ๑๕ ตาม บั แผ่น กิน ชั่ง
 เขียน ไว้ บน ศก นั้น เมื่อ เปลี่ยน อัฐ คัก แล้ว ให้
 เขียน เลข ๑๖ ไป กว่า จะ เปลี่ยน คัก ใหม่ เกิด

ใน บัชาน อัฐ คัก นั้น วัน จันทร์ เดือน ๕ ชน ๓ ค่ำ วัน
 หนึ่ง วัน อาทิตย์ เดือน ๑๐ แรม ๑๓ ค่ำ วัน หนึ่ง เป็น
 วัน ประ ชม ถือ น้ำ พระ พิ พิณ น สัตยา

วัน ศุกร เดือน ๖ ชน ๑๓ ค่ำ เป็น วัน จะ ได้ ทำ พระ
 ราช พิธี จรด พระ นัง คัล ให้ ราช ภูร ลง มือ ทำ นา
 ภาย หลัง วัน นั้น คือ ตั้ง แต่ วัน เสาร์ เดือน ๖ ชน ๑๔
 ค่ำ ไป ห้าม มิ ให้ ลง มือ ทำ นาก่อน นั้น เข้า มา ตลอด
 พระ ราช อาณา เขต ฤา ใน วัน ศุกร เดือน ๖ ชน ๑๓
 ค่ำ นั้น จะ ทำ ได้ แต่ แรก ษา กรุง เก่า แห่ง เดียว

วัน วิสา ขบูชา ที่ ถือ ตาม ขรรณ เนียม ใน พระ อัฐ
 ถดา ว่า เป็น วัน ประ สตร แล ได้ ตรี ส รุ แล ปวิ นิพาน ของ
 พระ พุท ๓ เจ้า นั้น บัชาน หนัก กัษ ตรี ฤกษ วิ ๓ ข บูร ๓ มิ

ตั้งแต่วันเสาร์ เดือน ๕ ขึ้น ค่ำหนึ่ง ไปจนถึงวันศุกร์
 เดือน ๕ แรม ๑๓ ค่ำ จก หมายลงชอช ในที่ทั้งชวง
 ใ้ว่าบ้านยังเปน สิบคัก ถ้าจกเทศจักรราชด้วยใ้วาง
 เปน ๑๒๒๗ อย่ ตั้งแต่วันเสาร์ เดือน ๕ แรม ๑๔ ค่ำ
 ไปถึงวันพฤหัสบดี เดือน ๕ แรม ๑๕ ค่ำ ซึ่งเปน
 วันตรุษศก บ้านนี้ใ้ใ้ว่าบ้านอัฐศก เลข
 จกจักรราชว่า ๑๒๒๘ แก่เลข ๑๕ ตามบ้านดินซึ่ง
 เขียนไว้บนคกนั้น เมื่อเปลี่ยนเปนอัฐคักแล้ว ใ้
 เขียนเปนเลข ๑๖ ไปกว่าจะเปลี่ยนคักใหม่เกิด

ในบ้านอัฐคักนี้ วันจันทร์ เดือน ๕ ขึ้น ๓ ค่ำ วัน
 หนึ่ง วันอาทิตย์ เดือน ๑๐ แรม ๑๓ ค่ำ วันหนึ่ง เปน
 วันประชม ถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา

วันศุกร์ เดือน ๖ ขึ้น ๑๑ ค่ำ เปนวันจะทำพระ
 ราชพิธีบูรพพระนริศ ใ้ราชภูรลงมือทำนา
 ภายหลังวันนั้น คือตั้งแต่วันเสาร์ เดือน ๖ ขึ้น ๑๔
 ค่ำไป ห้ามมิใ้ลงมือทำนาก่อนนั้น เข้ามาตลอด
 พระราชอาณาเขตฯ ฤาในวันศุกร์ เดือน ๖ ขึ้น ๑๓
 ค่ำนั้น จะทำได้แต่แรกขาดรุ่งเก่าแห่งเดียว

วันวิสาขบูชาที่ถือตามธรรมเนียม ในพระอัฐ
 กดาว่า เปนวันประศกร แลใ้ครัสรู้แลประวิฬานของ

พระพุทฺธเจ้าหน้ ^๖ ขัน นกั ยัทร ฤกษวิ ีสาขบูรณม
 ไม่มีใน เดือน ๖ เพราะ เดือน นั้นวันเพ็ญ ไม่ ถึง ฤกษ
 วิสาข จะ ไป ใต้ ฤกษ วิสาข บูรณม ี คือ วัน อังคาร
 เดือน ๗ ขัน ๑๕ ค่ำ ใน กลาง เดือน ๖ นั้น มี แต่ การ
 ราช นัคร มง คต คือ ใน พระ บรม มหาราช วังนี้ จะมี การ
 สม โภช พระ มหา เสวตร นัคร ที่ พระ ที่ หนึ่ง ศีลิต มหา
 ยรา สาท วัน เสาร์ เดือน ๖ ขัน ๑๕ ค่ำ ที่ พระ ที่ หนึ่ง
 ไพ ศาล ทก ยีณ วัน อา ทิตย เดือน ๖ ขัน ๑๕ ค่ำ ที่ พระ
 ที่ หนึ่ง อนนต ส มา คม วัน จันทร เดือน ๖ แรม ค่ำ หนึ่ง
 เป น การ มง คต สำหรั บ พระ ราช วัง ตาม บั

ใน ขั ชาล อัญ คั กั น มี อธิ ก มาศ ๆ ตก ใน เดือน ๖ แต่
 ให้ เรียก เดือน ๘ เป็น สอง หน เป็น เดือน ด้ วัน ทั้ง สอง
 เดือน ตาม เคย

เมื่อ เขียน เลข ครุ เดือน ๘ ก่อน ให้ เขียน เลข ๘
 เลข เดียว แล้วย กา หมาย ไว้ ข้าง ล่าง ดัง ตัวอย่าง นี้ ๘

ให้ รุ ว่า จะมี เดือน ๘ หลัง ใน เดือน ๘ หลัง นั้น เลข
 ๘ เป็น สอง ตัว ซ้อน กัน ไว้ ทำย ครุ ดัง ตัวอย่าง นี้ ๘ เดิก

ใน ๑๘ บม อธิ ก มาศ ๗ ครั้ง จัก เป น ระ ษะ ๆ เป น

อิศราเสมอไป คือ นับต้นแต่ปีที่กำหนดว่าไปนั้นกัน
 อย่างมีชวงกุดคือไป อธิกมาสมีในปีที่ ๓ ที่ ๖
 ที่ ๙ ที่ ๑๑ ที่ ๑๔ ที่ ๑๗ ที่ ๑๙ ว่า โดยย่อย่อเข้า ก็
 ควรว่า อธิกมาสมีในปีที่ ๓ เว้น ๒ ปีอย่าง มีในปีที่
 ๖ เว้น ๒ ปีหนึ่ง อย่าง ที่ว่า เว้นสามปี ๆ จึงมีอธิกมาส
 คราวหนึ่ง นั้น เป็นคำชาว วิก ๆ ไกลไกลไม่รู้จักอะไร
 ไม่ควรเชื่อฟัง เคยใช้ อย่างนี้ แต่โบราณมาอย่า
 สนิทเท่าใดเลย

ในปีชวด อัฐศักราช วันเสาร์ เดือนแปด อุตตรา
 สาธ แรมค่ำหนึ่ง เป็นวันเข้าปฐมพรรษา วันอาทิตย์
 เดือน ๙ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เป็นวันเข้าปัจฉิมพรรษา เพราะ
 เดือนนี้ จะ เป็นวันเพ็ญ แต่วันขึ้น ๑๔ ค่ำ วันพฤหัสบดี
 ยก เดือน ๑๑ ขึ้น ๙ ค่ำ เป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษา
 ในพระบรมนหาราชวัง ตามกำหนดสรียคติกาถ

วันพฤหัสบดียก เดือน ๑๒ ขึ้น ค่ำหนึ่ง เป็นวันพระ
 ราชพิธีของเปริยงยกโคม วันอาทิตย์ เดือน ๑๒
 แรม ๓ ค่ำ เป็นวันตกโคม ให้พระราชวงษานวงษ์
 แด่ข้าทูลลอองธุลีพระบาท แด่ราษฎร บันฑา ซึ่ง
 ะได้ยกโคมตกโคม รู้แล้วทำตามกำหนดนี้

วันศุกร์ เดือน ๑๒ แรมค่ำหนึ่ง เป็นวัน ขึ้นพ้อพราหมณ์

จะ ใ้ ทำ พระ ราช พิธี กฤติ เกยาด หอ พระ เทวสถาน
ถ้า จะ ทำ พิธี มาฆบูชา ใน บัน ๕ ตก ใน วัน จันทร
เดือน ๓ ขึ้น ๑๔ ค่ำ ๕ ใ้ พ่อพราหมณ์ จะ ใ้ ทำ
พิธี ศิว ราตรี ใน หอ พระ เทวสถาน ด้วย

พระ ราช พิธี คเชนทร์ สวด สนาณ ๒ ครั้ง คง ทำ
ใน วัน ขึ้น ๓ ค่ำ ขึ้น ๔ ค่ำ เดือน ๕ แล ขึ้น ๔ ค่ำ ๕
ค่ำ เดือน ๑๑ ตาม เคย ทก บ

แล พระ ราช พิธี สวรรค์ คง ทำ ใน วัน แรม ๑๓ ค่ำ ๑๔ ค่ำ
๑๕ ค่ำ เดือน สิบ ๓ ราตรี ใ้ การ เปน เสร็จ ใน วัน
ขึ้น ค่ำ หนึ่ง เดือน สิบ เอ็ด ลอย พระ ประชิป ใน วัน ขึ้น
๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ แรม ค่ำ หนึ่ง ทั้ง เดือน สิบ เอ็ด แล เดือน
สิบ สอง เปน ๒ วัน

พระ ราช พิธี ตรี ยัม พวาย เริ่ม แต่ วัน ขึ้น ๗ ค่ำ
เดือน ๒ ไป จน วัน แรม ค่ำ หนึ่ง เดือน ๒ สิบ ราตรี แล
พระ ราช พิธี ตรี พวาย เริ่ม แต่ วัน แรม ค่ำ หนึ่ง เดือน ๒ ไป
การ เปน เสร็จ ต่อ วัน แรม ๕ ค่ำ เดือน ๒ ห้า ราตรี

แล พระ ราช พิธี สัม พัจฉร นิณ คง ทำ แต่ วัน แรม
๑๑ ค่ำ เดือน ๔ ไป ๔ ราตรี ๕ วัน การ เปน เสร็จ ใน
วัน แรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ ตาม เคย เหมือน อย่าง ทุก บ
ยัง บัน ไม่ ยก เขือง

ในรัชกาล อัฐ ค่ำนี้ วันพฤหัสบดี เป็นวันรุ่ง ไขษ
วันอังคาร เป็น วันโลกวิาศ วันพุธ เป็น วันอุมาสู
วันอาทิตย์ เป็น วันอิบตี

หนึ่งวันอุโสด เป็นที่ รักษาอุโสดคิดแก
ทำมหากรรมสวณะ ซึ่งผิดกับวันที่นับว่าวันอุโ
สด ถ้าวันพระตามเคย รู้ด้วยกันในชาวสยาม
ทั้งปวงนี้ ในรัชกาล อัฐ ค่ำนี้ มี ๑๒ วัน คือวันศุกร
แรม ๑๔ ค่ำ ในเดือน ๘ อทราสาธ วันเสาร์ชน ๗ ค่ำ
ชน ๑๔ ค่ำ วันอาทิตย์แรม ๗ ค่ำ ในเดือน ๘ วันจันทร์
แรม ๑๔ ค่ำ ในเดือนสิบ วันอังคารชน ๗ ค่ำ แล ชน
๑๔ ค่ำ วันพุธแรม ๗ ค่ำ ในเดือนสิบเอ็ด วันศุกร
ชน ๑๔ ค่ำ แลวันเสาร์แรม ๗ ค่ำ ในเดือนอ้าย วันจันทร์
ชน ๑๔ ค่ำ แลวันอังคาร แรม ๗ ค่ำ ในเดือน ๓ รวม ๑๒
วันเท่านี้เช่นวันรักษาอุโสด แลมหากรรมสวณะ โดยตรง
นอกจากสิบสอง วันทั้งนี้แล้ว ก็คงต้องกันในวัน
ตามเคย คือวันชน ๘ ค่ำ ชน ๑๕ ค่ำ แลแรม ๘ ค่ำ
แรม ๑๕ ค่ำ ในเดือน ถ้วนๆ แรม ๑๔ ค่ำ ในเดือนขาด
ทุกเดือน ตลอดช่วยคงที่ ต้องกันอยู่ วันศุกรเดือน
๒ ชน ๑๓ ค่ำ พระอาทิตย์ เวลาเที่ยง ตรงศีรษะใน
ประเทศของเมืองสาขัน ไปเหนือ วันพฤหัสบดี เดือน

แยกปฐมาสาธณ ๘ คำ พระอาทิตย์เที่ยงสตกทางเหนือ
 จะกลับลงใต้ เป็นอาขันธ์สงกรานต์เหนือเข้าวัส
 สันตกฤตวันจันทร์เดือน ๘ ปฐมาสาธณ แรม ๕ คำ
 ดวงพระอาทิตย์เป็นเล็กที่สุด เพราะชั้นสูงเป็นสถลคติ
 หรือพสุสงกรานต์เหนือ วันพฤหัสบดีเดือน ๘ ชั้น ๕
 คำ พระอาทิตย์เที่ยงตรงคี่เศษประเทศบางกอกขา
 ลงไปได้ วันอาทิตย์เดือน ๑๐ ชั้น ๑๔ คำ พระอาทิตย์
 เที่ยงถึงถึงกลางทางที่โหนดไปเหนือไปได้ เป็น
 สามัญสงกรานต์เข้าสารทศวันศุกรเดือนอ้าย
 ชั้นสิบสี่คำ พระอาทิตย์เที่ยงสตกทางใต้จะกลับมา
 เหนือเป็นอาขันธ์สงกรานต์ใต้เข้าสิสิรวฤตวันอังคาร
 เดือนอ้าย แรมสิบคำ พระอาทิตย์เป็นดวงโตที่สุด
 เพราะตกนิตย เป็นสถลคติสงกรานต์หรือพสุสง
 กรานต์ใต้ วันนั้นเรียกว่าสงกรานต์ฝรั่ง เพราะ
 ศักราชฝรั่ง ชั้นเป็น ๑๘๖๗ ว่าให้พอให้คนใกล้ ๆ
 ฝรั่งได้รู้ ผู้ว่าระไว้ถือศาสนาฝรั่งหาไม่วันพฤ
 ติธิม ๔ แรม ๑๔ คำ พระอาทิตย์เที่ยงชั้นมาถึงถึงกลาง
 ทางที่จะโหนดไปเหนือไปได้ ชื่อสามัญสงกรานต์
 เข้านิทานระริค หนึ่งวันเวลาพระอาทิตย์ยกเปลี่ยน
 ชั้นราศีใหม่ ชื่อบริเวณว่าสงกรานต์เดือนในเข้าน

อยู่ ศกนี้ พระอาทิตย์ตกดิน ราตรี เมศดัง แดจัน พก
 เกือนห้า แรม ๑๑ คำ เวลา ๗ ทุ่มกับ ๓๖ นาที อยู่ใน
 วันเสาร์ เกือน ๖ แรม ๑๓ คำ เวลา คำแล้ว ๔ ทุ่ม
 กับ ๔๘ นาที ใน เกือนนี้ วันขึ้น ๖ คำ วัน แรม ๖ คำ
 เป็น คีติมหาศุญ แล้ว ยก ไป อยู่ ราตรี พกศกจันวัน
 พก เกือน ๘ ขึ้น คำ หนึ่ง เวลา เข้า ๓ โมง กับ ๓๖ นาที
 ใน เกือนนี้ วันขึ้น ๔ คำ แรม ๓ คำ เป็น คีติมหา
 ศุญ แล้ว ยก ไป อยู่ ราตรี เมถุนจันวันเสาร์ เกือน ๘ ขึ้น

สอง คำ เวลา สองยาม ใน เกือนนี้ วันขึ้น ๘ คำ แรม
 ๘ คำ เป็น คีติ มหาศุญ แล้ว ยก ไป อยู่ ราตรี กรกฎ
 จันวัน เกือน ๘ ขึ้น ๔ คำ เวลา ย่ำเย ๒๔ นาที ใน เกือน
 นี้ วันขึ้น ๖ คำ วัน แรม ๖ คำ เป็น คีติ มหาศุญ แล้ว
 ยก ไป อยู่ ราตรี สิงห์ จันวันเสาร์ เกือน ๑๐ ขึ้น ๖ คำ
 เวลา ย่ำเย ๒ โมง กับ ๔๘ นาที ใน เกือนนี้ วันขึ้น
 ๑๐ คำ วัน แรม ๑๐ คำ เป็น คีติ มหาศุญ แล้ว ยก
 ไป อยู่ ราตรี กัญ จันวันจันทร์ เกือน ๑๑ ขึ้น ๖ คำ เวลา
 ๘ ทุ่ม ใน เกือนนี้ วันขึ้น ๘ คำ แรม ๘ คำ เป็น
 คีติ มหาศุญ แล้ว ยก ไป อยู่ ราตรี คุลย์ จันวัน พคม เกือน
 ๑๒ ขึ้น ๗ คำ เวลา ๒ ยาม กับ ๒๔ นาที ใน เกือนนี้ วัน

ชน ๑๒ คำ แรม ๑๒ คำ เป็นคติมหาสุณ แล้ว ยก ไป
 อยู่ ราชพิภัก ในวันศุกร เดือน ๑๑ ชน ๓ คำ เวลา
 ย้าย ๒๔ นาที ในเดือนนี้ วันชน ๑๐ คำ แรม ๑๐ คำ
 เป็นคติมหาสุณ แล้ว ยก ไป อยู่ ราชชนุ จนวันเสาร์
 เดือน ๑๑ ชน ๓ คำ เวลา ๒ ชั่วโมง กับ ๒๔ นาที ใน
 เดือนนี้ วันชน ๒ คำ วันแรม ๒ คำ เป็นคติมหาสุณ
 แล้ว ยก ไป อยู่ ราชมัจฉา จนวันจันทร์ เดือน ๑๑
 เวลา ย้าย ในเดือนนี้ วันชน ๑๒ คำ แรม ๑๒ คำ
 เป็นคติมหาสุณ แล้ว ยก ไป อยู่ ราชกมล จนวันอัง
 การ เดือน ๑๑ ชน ๓ คำ เวลา ๒ ชั่วโมง ในเดือนนี้ วันชน
 ๔ คำ แรม ๔ คำ เป็นคติมหาสุณ แล้ว ยก ไป อยู่ ราช
 มิณ จนวันศุกร เดือน ๑๑ ชน ๔ คำ บัดเดายัง เป็นอยู่
 ศก อยู่ ในเดือนนี้ วันชน ๒ คำ แรม ๒ คำ เป็นคติ
 มหาสุณ แล ชงกล่าว มา นี้ เพื่อ จะ ให้ ท่าน ทั้ง ปวง
 ใ้รู้ เทียบ แเคียง หน้าฝน แล หน้า มา หน้า น้อย ใน ปี
 หลัง กับ ปี ปรุ ษัน นี้ เป็น ประโยชน์ เพราะ การ ชง จะ
 เทียบ แเคียง นี้ จะ คิด แต่ง ง่าย ๆ สั้น ๆ แต่ เพียง เดือน
 ๑๑ เดือน คือ เดือน ๓ เดือน ๘ ใน ปี หลัง มา เทียบ แเคียง
 ๑๑ เดือน ๓ เดือน ๘ ใน ปี แล เดือน ๑๑ เดือน ๑๒ ใน
 ปี หลัง มา เทียบ กับ เดือน ๑๑ เดือน ๑๒ ใน ปี

ทั้งนี้จะเป็นแน่ไม่ได้ ต้องเทียบเดือนตามระยะ
พระอาทิตย์ยกตั้งกล่าวแล้ว จึงเป็นแน่ได้

ท่านผู้ต้องการ จะหาฤกษ์ก็วันที่ เมื่อรู้วันพระ
อาทิตย์ยกเป็นวันห้ามการมงคลทั้งปวงแล้ว จะได้
หลักเล็งเสียแต่จะได้ประพฤติกการมงคล ในวัน
อื่น ๆ นอกจากวันทั้งวัน

ว่าตามอธิกมาศ โดยอธิกมาศตกในขัณฐานอัฐ
ศกหรืออธิกมาศตกในเดือน ๕ นั้นว่าเหมือนเดือน ๕ เป็นสอง
หน้าจะหาฤกษ์ยาม ที่ต้องการให้ถูกแท้จะต้องคิดว่า
เดือน ๖ เหมือนเป็นเดือน ๕ เพราะวันเพ็ญ เดือน ๖
พระจันทร์ยังไม่ถึงวิสาข นักยัตฤกษ์ ระทำวิสาข
บูชา ก็ยังหาชอบไม่ ต่อวันเพ็ญ เดือน ๗ จึงได้
วิสาข นักยัตฤกษ์ ควรทำวิสาขบูชา ว่าตามตำรา
ที่แท้ อธิกมาศ ๖ นั้น เหมือนหนึ่งเดือน ๕ สองหน้า
เดือน ๗ มีนักยัตฤกษ์ เหมือนเดือน ๖ เดือน ๘ มี
นักยัตฤกษ์ เหมือนเดือน ๗ ต่อเดือน ๘ จึงทรงเป็น

เดือน ๘ แท้ แต่อย่างธรรมเนียมลัทธิตามสยามประเทศ
นี้ แลเมืองอื่น ๆ เป็นอันมาก ยันคากที่ใช้เดือน
ตามทางพระจันทร์แท้โบราณมา ดูท่วงทีจะเห็นว่า

นักยัตร์ถูกขอื่น ไม่สำคัญมากนัก สำคัญอยู่ที่แต่วัน
 เข้าพรรษา มากกว่านักยัตร์ถูกขอื่น ก็ถ้าจะเรียก
 ขอื่น เดือน เป็น สอง ขอื่น สองหน ใน เดือนต่าง ๆ ที่
 อธิกมาศตก ก็จะเป็นที่ คนชาวบ้านชาวเมืองที่ ไร่ ไร่นา
 จะจำบากไป จึงเรียก ขอื่น เข้าเป็นหนสองเฉพาะ
 แต่ในเดือน ๘ ทกคราว อธิกมาศ เพื่อจะมี ให้คลาต
 วันเข้าพรรษา ผู้ซึ่งจะหาถูกขงามยามก็ ได้ถูกต้อง
 แท้ จึงผ่อนผันคุณ แลราสี พระอาทิตย์ แลถูกข
 พระจันทร์ ตาม ประ โภทิน ไทว ให้สมควร เกิด

วันจันทร์ เดือน ๑๐ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ขัน อัฐ ศก ศักราช
 ๑๒๒๘ แต่เวลาพลบค่ำ ไป จะเห็น ขอบพระ จันทร์หมอง
 อยู่ข้างทิศบูรพา เยื้องทิศารครั้นถึง เวลา ๗ นาฬิกา
 ฤกษ์ ๑๐ นาที แต่เที่ยง คือใกล้ เวลาทุ่มหนึ่งจึงจะ
 เห็นพระจันทร์ ขาดขอบแปล แหว่งแต่ ต่อเวลา ๘ นา
 ฬิกาก็ ๘ นาที แต่เที่ยง คือ เวลา ๒ ทุ่มก็ ขาดหนึ่ง
 พระจันทร์ จะ เป็น สรรพเคราะห์ สิ้นดวง ครั้นเวลา ๘
 นาฬิกา ๘ นาที แต่เที่ยง จะ เป็นถึง คราห์ เวลา
 ๑๐ นาฬิกา ๑๐ นาที แต่เที่ยง คือยามหนึ่งกับ ๖
 ขาต พระจันทร์ จึงคาย เห็นดวง ออกมาข้างทิศบูรพา
 ต่อเวลา ๑๐ นาฬิกา ๑๐ นาที แต่เที่ยง คือ ๘

ท่อม กับ ๖ บาท พระ จันทร์ จึง จะ เป็น โมงษ บริสุทธขวิ
บูรณ เต็ม กวง แต่ จะ หอมอง ไป

วัน อังคาร เดือน ๓ แรม ๑๔ ค่ำ ยี่ชาน อัฐ ศก
ก็ เป็น คราว จะ มี สรี ปราคา แต่ ยัง หา ได้ คำ นวน
เลื่อยก ทัน เวลา ลง พิมพ์ ไม่ แคลง อยู่ ว่า จะ ไม่ เหน
ที่ ทรู เทพ ๑ ค้วย หุก หวิด อยู่ ถ้า จะ เหน ก็ เล็ก
น้อย เวลา ข่าย โมง เสศ ๓ ๒ โมง ยัง ไม่ ได้ ทำ
เลข เลื่อยก เลย

วัน อังคาร เดือน ๔ ขึ้น ๑๔ ค่ำ ยี่ชาน อัฐ ศก จะ
มี จันทร์ ปราคา จะ จับ แต่ ใน เวลา ข่าย ไม่ เหน เมื่อ
จับ จะ เหน ต่อ เมื่อ เวลา จะ ปล่อย จะ คลาย ใน เวลา ท่อม
หนึ่ง เข้ามา ยัง หา ได้ ทำ เลื่อยก ไม่ เมื่อ ทำ เลื่อยก
ได้ ความ ว่า เป็น คราว อย่าง ไร จะ ปล่อย จะ คลาย กัน เว
ลา ไร จึง จะ ลง พิมพ์ ปรระ ภาศ มา ครัง หลัง ราช
การ อื่น ๆ มาก ยัง ไม่ ได้ ช้อง จะ คำ นวน เลข จะ ได้ ไตร
คำ นวน ก็ หาย นัก เขา แ่น ไม่ ได้

วัน จันทร์ เดือน ห้า แรม ๒ ค่ำ เวลา ๕ ท่อม เสศ
เกือบ ๒ ขาม วัน หนึ่ง วัน อาทิตย์ เดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ
เวลา ๘ ท่อม เสศ วัน หนึ่ง ใน สอง วัน นี้ ชาว พระ เสาร์
จะ เข้า ใน พระ จันทร์ เป็น แ่น เข้า มา ใน คำน ทวัน ออก แล้ว

จะ ออกไป บ้านทุกวัน ตก ใจ ๗ ได้ เห็นแล้ว อย่างนั้น
ตาม พุกซุบ ซิบกัน ไปต่าง ๆ สำคัญผิด ๆ เพราะ
เป็น ควาวคาว เกือบ เกิน ทรงทาง ร่วมกัน ก็ จึง กัน โดย
ธรรมดา อย่างนั้นเอง ไม่ เป็น เหตุ การ อะไร

เมื่อ วันนั้น เคือน ยี่ ล่วง ไป ๆ ครั้ง นี้ ชาย ของ มนุษย์
ทั้ง ปวง ใน โลก ครึ่ง นี้ ประมาณ ๘๐ ปี แล ทำ ลง มา
กว่า นั้น ก็ หมก ไป สิ้น ไป โกลด ต่อ เวลา ที่ จะ ถึง แก่
ความ ตาย เข้า ไป ทุกวัน ๆ สิ้น เข้า ไป ทุก เวลา
ความ ตาย ไม่ เลือ ก นำ ว่า ผู้ ไท เป็น คน จน คน มี ผู้
ก็ แล ไพร่ ชาว ขัน ชาว วัค ไม่ ล่วง พ้น จาก ความ
ตาย ได้ เลย ก็ แล สัตว์ ทั้ง ปวง มนุษย์ ทั้ง ปวง ย่อม
รัก ชี วิตร หมก คัว ยกัน กตวิทา ไม่ อยา ก ตาย เป็น
ธรรมดา ถึง ภาระ นี้ ก็ ไม่ ล่วง ความ ตาย ไป ได้ ตาม
ปราชูณา ชี วิตร ของ มนุษย์ ทั้ง ปวง ของ สัตว์ ทั้ง ปวง น้อย
นัก น้อยหนา มี แต่ หมก ไป สิ้น ไป เหมือน หนึ่ง น้ำ
ใน แม่ น้ำ น้อย ใน ควาว รุ แล้ง มี แต่ แห้ง ไป
หมก ไป ค่าย เกียว ก็ ชาย ของ มนุษย์ ทั้ง หลาย สัตว์ ทั้ง
หลาย น้อย นัก ควาว ที่ ผู้ เป็น คน ก็ มี ชัญญา จะ พึง
เชื่อกันว่า เกลียค ชิง แล้วย รیب เร่ง ประ พุติ การ ก็
การ ชอบ ที่ เป็น ที่ ตั้ง สุข ประ โยชน์ แก่ กัน ให้ มาก โดย

เป็นการ เร็ว การ กว้าง เหมือน คนที่ สี่ สะ เพลิง ไหม
 วิษัณหา หน้า เครื่อง เย็น ค่ำ เพลิง ใน สี่ สะ ฉะนั้น การ ประ
 พุทธิ ซอย ก็ เป็น คุณ เปน ประ โยชน แก่ กัน ซึ่ง สำ เร็จ
 เปน ที่ พึ่ง ทำ นัก ของ สัตว์ ทั้ง ปวง ที่ นัก ปราช เชน อัน มาก
 เห็น ว่า ซอย ก็ พร้อ ม กัน นี้ คือ ความ เมตตา กรุณา
 แล สง เคราะห์ อุน เคราะห์ เพื่อ แล ความสำเร็จ ให้ แก่ กัน
 ทั้ง ใน หมู่ มนุษย์ แล หมู่ สัตว์ แล ครั้ง คน ไร่ ให้ เต็ม พร้อ ม
 คว้า ความ ก็ ความ ซอย ๑๐ อย่าง คือ ไม่ ขำ สัตว์ เปน
 ให้ ทาย ไม่ ลัก ล้อ ทรัพย์ ของ ผู้ อื่น ไม่ ประ พุทธิ ฝึก
 ใน ที่ ๆ ไม่ ควร ล่อง เปน ผู้ ถู สัตย์ ไม่ กล่าว เท็จ พ้อ
 ล่อง ให้ ผู้ อื่น หลง ไม่ พุก ทุบ บง ส่อ เสียด ให้ ผู้ อื่น แลก
 ราว กัน ไม่ พุก คำ หยาบ ให้ เจ็บ ร้อน ใจ ผู้ อื่น ไม่ พุก
 เพื่อ เจ้อ เปลา จาก ประ โยชน ไม่ มุ่ง หมาย ออกจาก
 ไร่ ทรัพย์ ของ ผู้ อื่น คว้า ความ มัก ได้ ไม่ มี ฝัก ใจ เจ็บ
 จน ถึง แข่ง ให้ ผู้ นั้น ทาย บ่อ ม ตรี ตรอง คว้า ปัญญา ที่
 ซอย ไม่ ถู มั่น ตาม ความ เห็น ฝึก ทาง ที่ ทาง ชั่ว การ
 ประ พุทธิ ซอย ก็ ๑๐ อย่าง ดัง ว่า มา นี้ เปน ความ ก็ ความ
 ซอย มี สำ หรับ โลกย์ ทั้ง อยู่ เสมอ ะ มี ผู้ ถู ก ก็ ไม่
 มี ใคร ถู ก ก็ ก็ คง มี อยู่ อย่าง นี้ ไม่ แปร ผัน บัด เข็อง
 เปน อย่าง อื่น ไป เลย เปน อัน ชาติ

แต่การฆ่าสัตว์นั้น ว่าตาม พระบัญญัติใน พระ
พุทธศาสนา เป็นอย่าง อุกฤษฏ์ ก็ ย่อม โทษหนัก โทษ
เขาตามที่ เป็นมนุษย์เป็นสัตว์ก็รักษา แต่ห้ามมิให้
ตัดฟัน ตัดไม้ กอป่า ห้อมมิ ให้ ชุก ให้ เขาทำแผ่นดิน
ให้ กำเรียบ อนุโลม ตาม สัททวิชน บาง จำ พวก
ซึ่ง ถือกัน ในที่ บาง แห่ง ว่า เป็น ขาบ เพราะ ถือว่า กัน
ไม่ว่า กอป่า แล แผ่นดิน มีชีวิต รั เป็น รั ค่าย เหมือนกัน
บาง พวก ถือว่า ข้ามมนุษย์มี ชาติ เสมอกับ คน รั
จัก ชุ รั จัก ทกซ์ เหล่า เดียวกัน จึง เป็น ขาบ ข้ามสัตว์
อื่น นอก นั้น ไม่ ขาบ สัททวิชน สอง พวกนี้ ไม่ ต้อง กัน
แก่ง แยก กัน อยู่ ตั้ว นี้ นัก ปราชญ์ มี บัญญา เป็น อัน
มาก ใคร่ ครวน เทียบ เคียง ค. เห็น ว่า สัตว์ มี ชีวิต แล้ว
ใคร ว่า ก็ เป็น ขาบ สัน แต่ ว่า สัตว์ มี คุณ มาก ขา บ มาก
มี คุณ น้อย ขา บ น้อย ค้าง ข้าม ค่าย การ ขวเขว ขว ย จัก หา
เตรียม การ มาก ก็ ขา บ มาก น้อย ก็ ขา บ น้อย โดย สม
ควร ใน การ ถือ เขา สิ่ง ของ ที่ เจ้า ของ หวง แตน ไม่
ยอม ใ้ นั้น เมื่อ ว่า ตาม บัญญา ใน พระ พุทธ ศาสนา
ก็ ย่อม โทษหนัก โทษ เขา ตาม สิ่ง ของ ของ มนุษย์
ที่ มี ราคา มาก ราคา น้อย ตาม สม ควร แต่ ฝ่าย ใน ของ
สัตว์ ชาติ อื่น หาก มนุษย์ ไม่ ว่า ไว้ แต่ เมื่อ ว่า ค่าย การ

ที่ควรประพฤติทั่วไป ใน โลกขบถแล้ว ผู้มีปัญญาใคร่
 ครอบงำ ก็ เห็นว่า ของ ที่ มี เจ้า ของ หวง เหน แล้วจะ
 มาก จะ น้อย ก็ ที่ ต้อง คง เป็น ยาย สั้น เพราะ เจ้า ของ
 เขา ไม่ ขอม ใ้ - เพราะ ฉนั้น กาว ที่ เว้น จาก ถือ เฮ
 ของ ที่ เจ้า ของ หวง เหน เป็น ทาง แห้ง ความ ก็ ความงาม
 ใน โลกขบถ แต่ ผู้มี ปัญญา เหน พร้อ ม กัน ว่า เป็น กศล ก็
 การ ประพฤติ ผิด ใน ที่ ที่ ไม่ ควร ล่วง เล่า เมื่อ พิเคราะห์
 คุ เจ้า สัว ไม่ อบาก จะ ใ้ หลึง ผู้ เป็น เมีย ไป รัก ใคร
 ประปน กับ ชาย อื่น หลึง ผู้ ภรรยา เล่า ภอ ใจ จะ ใ้
 สัว ร่วม รัก อยู่ แต่ กับ คน บิ คามาร ภาณู ติ พ้น อัง ฝ่าย
 หลึง ก็ ไม่ อบาก จะ ใ้ หลึง ผู้ บุตร แล ที่ เป็น ญา ติ พ้น
 อัง ไป คบ หา กับ ชาย อื่น นอก จาก ชาย ผู้ เจ้า ของ คุ
 ใ้ การ กำหนค ตาม ที่ กัง ไร ใน บาง ประเทศ เมื่อ ชาย
 มา ประพฤติ คง ที่ อยู่ ตาม ประสงค์ กัง ว่า มา นั้น ก็ เป็น
 อื่น ผูก พัน รัก ษา จิตร สัว เมีย บิ คามาร ภาณู ติ พ้น อัง
 ไร ไม่ ใ้ กำ เรียบ ร้าว ราน เกิด เกลาะ วิ วาท ใ้ พรัก
 พร้อ ม เป็น คู่ ใน การ งาน นั้น ๆ เมื่อ มา เถมิค จาก ที่
 ว่า มา นั้น ก็ เป็น เหตุ ใ้ กำ เรียบ จิตร ร้าว ราน เกิด
 เกลาะ วิ วาท วุ่น วาย ไม่ พรัก พร้อ ม ใน กิ
 การ จึง เห็น ว่า การ ประพฤติ ผิด ใน ที่ ไม่ ควร ล่วง

เปนชาย การรงควั้น จากประพฤติ ผิด ถึง ว่า มา ^{นี้}
 เสีย ใต้ เปนความดีความชอบ โลกย การเจรจา
 คำเท็จแล้ว เมื่อ ว่าตาม บัญญัติ ใน พระพุทธศาสนา
 ก็ ปรีย โทษหนัก โทษเบา ตาม ความ ล่วง การ
 ผิด พุทธบัญญัติ ถึง นักปราชก็ เห็น ต้อง กั้น ว่า เปน
 ชาย แท้ เพราะ พ้อ ลวง ให้ ผู้ ฟัง ทราบ ความ ผิด ไป
 สำคัญ ผิด ไป แต่ ความจริง พุค คำ ส่อ เสีย ผิด คำ
 หยาบ คาย พุค คำ เพ้อ เจ้อ ทั้ง ๓ นี้ เพราะมี โทษ ทำ ผู้
 พร้อม เปรียง ให้ แดก ร้าว ให้ ผู้ ฟัง เกิด ความ เจ็บ
 ซ้ำ ใจ ด้วย เรื่อง ที่ ไม่ ถอด ประ โยชน ทำ ให้ ผู้ ฟัง
 เสื่อม การ งาน เสีย ประ โยชน ที่ จะ ใ้ ท้ว นักปราช
 จึง เห็น พร้อม กั้น ว่า เปน ชาย ความ โลกตยาก ใต้
 ของ ผู้ อื่น นัก คิด จะ เอา มา เปน ของ ตน เสีย ถ้าย เคี้ยว
 ไม่ คิด ขอ แล ซอหา แลก เปลี่ยน ตาม ควร ความ ประ
 ทษ ร้าย ผูก ใจ เจ็บ คำ ริห แช่ง สัตวนนี้ ๆ มนุษย นี้ ๆ
 ซึ่ง คน ไม่ ชอบ ใจ คิดจะ ให้ ขาด บุญ จะ ไม่ ให้ มี ด้ว อยู่
 ใต้ แล ความ เห็น ผิด จาก คั้น เหตุ ของ บุญ ของ
 ชาย เห็น ส่วน ผิด ว่า เปน ชอบ เห็น ส่วน ชอบ ว่า เปน
 ผิด ความ เหลือ ว่า ทาง ความ ดี ทั้ง ๘ ไม่ เปน ความ ดี
 ทรง ความ ชั่ว ทั้ง ๘ ไม่ เปน ความ ผิด จึง ให้ เกิด ความ

คยากได้ แล่ความประทุษร้ายแรงกล้า จนล่วงฆ่า
 สัตว์ สกัทรพช ประพฤติผิดในที่ ไม่ควรล่วง พุท
 เท็จ ส่อ เลียด หยาบ คาย เพ้อ เจ้อ มาก ญูล จน เลื่อม สุนดู
 จากทางชอบทางผิดทุกประการ เพราะฉะนั้นนักปราช
 ญ์ มี ปัญญา ใ้ ทราบ ความ ชอบ ความ ผิด คึง ว่า นี้ มา ว่า
 เป็นเหตุแห่งทางที่ไปดีไปชั่วแล้ว จึงประพฤติตนให้ดำรง
 อยู่ ใน ความ ดี ความ ชอบ ละ เว้น ความ ผิด ความ ชั่ว
 อันเป็นทาง จะ ใ้ ทั้ง ที่ ชั่ว เลียด ใ้ ห่าง ไกล ด้วยความ
 ไม่ เลิน เล่อ ใน ที่ ทุก แห่ง ใน การ ที่ จะ พึง ทำ ทุก
 ประการ นั้น เทอญ

หนึ่ง การ แสวงหา แล่ ถือ สาศนา ซึ่ง จะ เป็น ที่ พึง
 ของ ตน ใน ซาคี นี้ ซาคี น้า ก็ เป็น การ ที่ สม ควร เป็น ที่ ยิง
 แล้ว ควร ที่ ทำ น ทั้ง ปวง ทุก ๆ คน จะ ตรี ตรอง ใคร
 ครวน ด้วย ปัญญา ตนเอง เมื่อ เห็น คน ประจักษ์ ว่า
 สาศนา ไค ใน หมู ไค พวก ไค จะ เป็น ที่ พึง ใ้ ควร แก่ ปัญ
 ญา แล้ว ก็ พึง ถือ แล ปฏิบัติ ตาม สาศนา นั้น โดย หน้า
 ใจ ตนเอง อย่า ถือ ด้วย การ คั้น การ เกน แล การ ใ้
 ภา แล ว่า ธรรม เนียม เคย ถือ สิบ ๆ มา ฤา อ่าง การ ที่
 ไม่ เห็น ประ จักษ์ มา ว่า มา ชู ใ้ กลัว ใ้ ที ใจ ก็ อย่า
 มีความ พิศวง ค้อ เหตุ ค่าง ๆ แล้ว ถือ ตาม ทำ ตาม มั่ง

ไว้ที่ฝั่งที่นี้ด้วยอันงามที่สมควรแล้ว จึงประกอบ
ความเลื่อมใสให้มาก จึงประวิติตามก็ระมีความ
เจริญดีแก่ตนทุกคน ๆ นี้แล

สำนักหอสมุด

ประ กาศ ให้ ใช้ คำ พด

ประ กาศ มา ให้ คน เขียน หนังสือ ท่อง ทราบ ทักกัน
 แล้ว ถึง เกต ใช้ ให้ ถูก ใน ที่ ควร จะ ว่า ว่า กับ ว่า แก่
 ว่า แต่ ว่า แต่ ว่า ต่อ แล คำ ว่า ทรง นั้น พง ถึง
 เกต ให้ แผล แล้ว ใช้ ให้ ถูก ไป กับ มา กับ นิ่ง กับ
 นอน กับ ยืน กับ เดิน กับ กิน กับ เย่ กับ ทำ ด้วย กับ
 คุย กับ เล่น กับ เทียว กับ พุด กับ เจริญ กับ
 ปลูก ชาติ กับ คีต อ่า กับ เหม่ นอก กับ เซ่น กับ ชอบ กับ กับ
 ชอบ อธิบาย ไคร กับ วิวาท กับ ชก คี กับ รัก ไคร กับ ชอบ
 ภาด กับ อยู่ ด้วย กับ อว ไคร กับ อยู่ กับ เอา ไว้ กับ สม คม กับ
 ร่วม กับ พร้อ ม กับ รวม กับ ผล กับ คีต กับ ร้อย กับ ครึง
 กับ ตรง กับ กับ ต้อง กับ กับ เกี้ยว ช้อง กับ พย กับ
 สิ่ง นั้น กับ สิ่ง นั้น คน นั้น กับ คน นั้น ผัว กับ เมีย นาย
 กับ บ่าว ซ้ำ กับ เจ้า ขตร กับ บิดา ชาย กับ หญิง พระ
 สนม กับ ศฤ ศ์ ชู ชาว วัค กับ ชาว บ้าน ซ้าง กับ ม้า โค
 กับ เกวียน เงิน กับ ทอง หมื่อ เข้า กับ เขิง กราม ผล วย
 กรง ทหาร กับ ย่น ร่วม กับ รอง เท้า คน กับ เรือ เข้า
 กับ ผู้ มี ชื่อ กระจาการ กับ ลก ความ โทษ กับ จำเลย
 หมอ กับ คน ใช้ ที่ บ้าน กับ ที่ สวน

08/10/2566 ให้ แก่ ไร่ แก่ มอช แก่ ชน แก่ สิ่ง แก่

วิชาแก่ ตีอว่าแก่ ขอกแก่ เล่าแก่ คอยแก่ แจ้ง
 ความแก่ พ้องแก่ ร้องแก่ ท้อทเทแก่ ทับถมแก่
 ไร่ใจแก่ ปลงใจแก่ ไร่ชู่ระแก่ จำนำแก่ ฆ่าศึกแก่
 ควรแก่ สหควรแก่ ทำแก่ ทำคุณแก่ ลงโทษแก่
 จำแยกแก่ แย่งขึ้นแก่ เสียเงินแก่ ปรีย์ใหม่แก่
 ไร่ความแก่ ส่งให้แก่ เอรยัดไร่แก่ ตักสินให้แก่
 เปนสิทธิแก่ ตกไปแก่ เอนดูแก่ สงเคราะห์แก่
 อนุเคราะห์แก่

ขอแต่ เอาแต่ รัยมาแต่ เอาไปแต่ เอามา
 แต่ ใต้มาแต่ เรียบแต่ รุ่งแต่ เก็บเงินแต่ บืม
 มาแต่ เรียบภาษีแต่ ซ้อแต่ เช่าแต่ กู้แต่ ใต้แต่

รัยสารภาพต่อ รัยผิดต่อ

ถึงชีพ ตักขยี่สำหรับหม่อมเจ้า ถึงแก่พิราลัย
 สำหรับเจ้าประเทศราช ถึงแก่มรณภาพ สำหรับ
 พระสงฆ์มีบันฑาศักดิ์ ถึงอนิจกรรม สำหรับขุนนาง
 เจ้าพระยามา ๑๐๐๐๐ ถึงอาสัญกรรม สำหรับขุนนาง
 เปนพระยา ถึงแก่กรรม พระหลวงลง ไปนมสาค
 เล็กหลวง แดจางวาง นายเวน ปลัด เวณของ เจ้าต่าง
 กรม แด ยัง ไม่ได้ตั้งกรมแด พระสงฆ์สาม เณร สามัญ
 แด กง สุต แด ผู้ช่วยราชการ กง สุต ต่างประเทศ แด

บาท หลวง แล หลวง ญวน.

ตายสำหรับ เลข ไพร์ หลวง ไพร์ สมมหาเด็ก ขอเฝ้า
 เจ้าต่าง กรม แล ยัง ไม่ ใ้ คัง กรม แล เสมียน
 ทนาย เงินผูก บั จิน คัก แล ทาย เสดย แล คน ลูก ค้า
 ต่าง ประเทศ ที่มี ใ้ กง สุต แล มี ใ้ ผู้ ช่วย กง สุต ต้อง
 ว่าตายหมด ว่าถึงแก่กรรมไม่ใ้เลย สัตว์ เคียร รัจฉาน
 ที่มี ใ้ สัตว์ คน เลี้ยง ทั้ง ปวง คือ นก เนื้อ ปลา ลง ไป
 จน มต ปลวก แล คัน ไม้ ไย หญ้า ใ้ ว่า ตายหมด ว่า
 อย่าง อื่น ไม่ ใ้ แต่ สัตว์ ที่เป็น ของ คน เอียง คือ
 ช่าง ม้า โค กระ บือ แพะ แกะ แล นก เขา ไก่ เป็ด ปลา เงิน
 ปลา ทอง ใ้ ว่า ส้ม ฤาจะ ว่า ส้ม แต่ ช้าง ม้า ชั้ หนะ วา
 นอก นั้น จะ ว่า ตาย ก็ ใ้

คำ ว่า ถึง แก่ กรรม ใ้ ใ้ แต่ ผู้ มี บั น ทาคัก กั
 ไพร์ ใ้ ไม่ ใ้ ทราบ ใ้ ผ่า ลอ ออง ขู ลี พระ บาท ไม่มี ทรง
 เสด็จ พระ ราช คำ เนิน ไม่มี ทรง เสด็จ หนึ่ง ไม่มี ทรง
 เสด็จ ยืน ไม่มี ทรง เข้า ที่ พระ บั น ทม ไม่มี ทรง ตรัส
 ไม่มี ทรง เสวย ไม่มี ทรง สรง ไม่มี ทรง ทรง
 ช้าง พระ ที่ หนึ่ง ไม่มี ชั้ ทรง ม้า พระ ที่ หนึ่ง ไม่มี ชั้ ทรง
 พระ ราช ยาน ไม่มี ชั้ ทรง ราช รถ ไม่มี ชั้ ทรง เรือ
 พระ ที่ หนึ่ง ไม่มี ชั้ ทรง ยাত্র ไม่มี ชั้ ใ้

ค่าแข่งแผ่นดินว่าไม่ได้ ให้ว่าขยายข้าตบ
 แผ่นดิน ค่าแข่งต่อเจ้าว่าไม่ได้ ให้ว่าขยายข้า
 ตอเจ้า ค่าแข่งคนอื่นไม่ใช่เจ้า ให้คงว่าค่าแข่ง
 จะว่าเจรจาขยายข้ามิได้ ค่าแข่งพระราชาคณะ
 ถาบันุกรมขยา เรียบญภิกษุสามเณร จะคงว่าค่าแข่ง
 ฤาจะว่าเจรจาขยายข้าก็ได้อีก

พระ กาศ เคื่อน สติ ใน คำ ที่ เรียก ภาษามาตร

แล วัด พนัญ เเชิง

ภาษามาตรา คำนี้ เรียกมาแต่ ขรม โบราณ ก็ จะ
กลับ เขาค้น เปน ปลา ยเรียก ว่า มาตรา สาก กศ หุก เหมือน
จะ ไป เรียก มหาต ไทย ว่า ไทย มหาต กระลา โทม จะ
ไป เรียก ว่า โทม กระลา ฟัง ไม่ ได้ เลย เพราะ อย่าง
นี้ ให้ คง เรียก ว่า ภาษามาตรา ตาม เดิม อย่า เรียก ว่า
มาตรา สาก กลับ หน้า เปน หลัง เลย เปน อัน ซาก ถ้า
ใคร อยาก เรียก อย่าง นั้น อยู่ ก็ ให้ ผูก คอ คาย เชือก คอ
คายน ฤ กิ น ยาคาย ไป เลียบ ให้ พ้น เมือง มนุษย์ เกิด ไป
เรียก อยู่ ใน เมือง ผี ให้ สบาย

วัด พนัญ เเชิง อีก คำ หนึ่ง ว่า วัด พระ เจ้า พนัญ เเชิง
ให้ คง เรียก อยู่ ตาม เดิม อย่า ออก ตะ วิ เสน ลน เรียก
ว่า ผนัง เเชิง เพราะ เขา เรียก อย่าง นั้น ทั้ง บ้าน ทั้ง
เมือง แต่ ไทหน ๆ มา มา แปลง ว่า ผนัง เเชิง ก็ ไม่ เห็น
เพราะ เขา เปน ขศ เปน เกียร ตี ะ ไร ลำ แดง แต่ ไร
ของ ผู้ แปลง ไม่ รู้ ภาษา เดิม ว่า เขา ตั้ง ว่า พนัญ
เชิง ด้วย เหตุ ไร ประ การ หนึ่ง วัด นั้น ก็ เปน วัด ราชครู
ไทย จีน เปน อัน มาก เขา นับ ถือ ว่า ศักดิ์ สิทธิ์ ก็ ผู้ เจ้า
ของ วัด เดิม ที่ ตั้ง ชื่อ นั้น ไว้ จะ เปน ผี สาง เทว ภา ดิง

สื่อย่างง ไรไม่รู้ มาแปลงเว็ภกซนใหม่ ๆ คุเหมืออ
ผู้แปลง ก็จะไม่สู้สขย ไม่ภอที่ จะย้ายก็อข่า
ยกไป เลขให้คงไว้ตามเดิม เด็ด

สำนักหอสมุด

ประ กาศ เงิน บั จิน ๒๗๖๓ ทำ ถนน

มี พระบรมราชโองการ ให้ ประ กาศ แก่ จิน
 ทั้ง ๒๗๖๓ ซึ่ง ต้อง เสีย เงิน ผู้ ก ๒๗๖๓ เข้า มา ช่วย ราช
 การ แผลนดิน ทั้ง ๒๗๖๓ ให้ ทราบ ว่า เงิน ผู้ ก ๒๗๖๓
 ราย ๒๗๖๓ ๒๗๖๓ นี้ ให้ จ่าย ทำ ถนน เจริญกรง แล
 ถนน หลวง ไทใหญ่ ตลอดจน ไป ลำ เเพ็ง แล ออก กระ ๒๗๖๓
 แล ออก ไป กลาง ท่ง ทาง คลอง ตรง เชน ทาง ชน ได้
 แล้ว ยัง แต่ จะ ต้อง จัก ซอ ซาย กรวด เพิ่ม เต็ม ให้
 ทาง แชน ก ๒๗๖๓ ยัง จะ แก่ ไช ต่อ ไป ๒๗๖๓ แต่ ถนน
 บำ รุง เมือง นี้ ทรง พระ ราช ศรัทธา วิชาค พระ ราช
 ทรมัย แต่ พระ คุล ๒๗๖๓ ใน ที่ จ้าง จิน ทำ แล ซอ ศลา ยาว
 กระ หนาย สอง ข้าง ถนน แล ได้ ซอ ซาย ดม แล เพิ่ม
 เต็ม แล จะ เพิ่ม เต็ม ต่อ ไป ถนน บำ รุง เมือง นี้ ไม่
 ได้ ใช้ เงิน บั จิน เลย ใน พระ ราช ทรมัย พระ
 คุล ๒๗๖๓ ทั้ง ๒๗๖๓

เงิน บั จิน ๒๗๖๓ ลอ คณ นี้ ได้ โปรค ได้ จ่าย จ้าง
 จิน ทำ ถนน ขวาง ตั้งแต่ วิก ยว นี เวศ นี ๒๗๖๓ ลง ๒๗๖๓
 จน ริม วัง พระ เจ้า น้อย ยา เชน กรม หลวง เทเวศร
 ๒๗๖๓ ๒๗๖๓ การ ได้ เริ่ม ๒๗๖๓ บ้าง แล้ว ๒๗๖๓

เสร็จแล้วจะไปรื้อให้ย้ายสร้างถนนลงไป แต่ขอทดลอง
 แลศาลเจ้าพระกาฬ ไชยศรี พระเสื่อเมือง พระ
 ทรงเมือง ลงไปจนตะพานหิน แล้วจะทำถนน
 สำเพ็งลงไปจนวัดสัมพันธวงษาราม แลวัดประ
 ทมคงคา แลแวงออกประจวบทางใหญ่เจริญกรุง
 ในที่ควร การทั้งปวงจะใช้ด้วยเงินผูกขี้ในข
 ษวคออกศกนี้ ให้เงินทั้งปวงขึ้นค่าซึ่งได้เสียเงิน
 ผูกขี้เข้ามาในหลวงทั้งปวงจึงขึ้นชื่อว่า ได้เสีย
 ไรกันสร้างถนนทางเจริญกรุง แลถนนทางถนนสำ
 เพ็งขึ้นเป็นประโยชน์แก่คนทั้งปวงนั้นเถิด อย่า
 คิดเสียใจว่า ต้องเสียเงินเข้ามาในหลวงเปล่า ๆ
 เลย ให้คิดว่า ได้เสียไรกันสร้างถนนใหญ่
 แล้วจะสร้างขึ้นทำนบบำรุงบ้านเมือง ซึ่งเป็นที่อาศัยด้วย
 กัน เงินต้องเสียเงินเมื่อมีระกาหรือศึกแลมีชวคออกศึก
 นี้คุณละ สบาย ๆ สองคราวรวม เช่นคนละแปด
 บาทสร้างถนนใหญ่ ในหลวงก็ได้เสีย พระราชทรัพย์
 ของพระคลังในที่ สร้างถนนบำรุงเมืองขึ้น
 เหมือนเข้าเสียไรกันเงินนั้นนี้ ให้เงินทั้งปวงขึ้น
 ขึ้นขึ้นก็เถิด

ประ กาศ กําหนด การ เฉลิม พระ ชนม์ พรวรษา

มี พระ บรม ราชโอง การ คำว่า วั น กําหนด
 เฉลิม พระ ชนม์ พรวรษา เป็น สอง อย่าง คือ คึก ตาม
 คำ ชน แรม ของ เดือน อย่าง หนึ่ง คึก ตาม วั น น้ํา สง
 กรานต์ เดือน ๓ สง กรานต์ ๕ อย่าง หนึ่ง ก็ สอง
 อย่าง นี้ ไป ร่วม กัน เป็น วั น เดียว แต่ ใน ปี ที่ ๑๘
 ที่ ๓๘ ที่ ๕๗ ที่ ๗๖ แล ที่ ๙๕ นอก แต่ วั น กําหนด
 ตาม สง กรานต์ เดือน แล กําหนด ตาม ติ ถัด คง เยื่อ
 วั น กัน ไป ไกล ข้าง ไกล ข้าง ใน ปี นี้ กําหนด เฉลิม
 พระ ชนม์ พรวรษา ที่ เต็ม ๖๐ เป็น การ ใหญ่ คง คึก
 ตาม สง กรานต์ เดือน ตก ลง คง เป็น วั น อัง คาร เดือน
 สิบ เดือน สาม คำ แล วั น พท เดือน สิบ เดือน แรม
 สี่ คำ ต่อ กัน การ ที่ ให้ ผล ของ นี้ ให้ คง ตาม หมาย
 ประ กาศ ที่ พิมพ์ ที่ แจก มา ก่อน นี้ แล อย่า หลง ทำ
 เลอะ ไป

ของ เลียง พระ สงฆ์ ขอ ให้ ทำ แต่ เครื่อง เนื้อ
 เต็ม ปลา เต็ม เป็น ของ แห่ง แล เครื่อง เต้า หู้
 เครื่อง ถั่ว ต่าง ๆ แล เครื่อง ผัก สด ผัก ต้ม
 เครื่อง ทอง แล ของ หวาน เป็น ผล ไม้ แล จัน อับ ต่าง ๆ

ตามนี้แต่จะคิดทำไป ขยำ ทุบ ทำเครื่องสด
 เครื่องคาว เป็น การ ประกวดกัน เสย เพราะ
 ทำด้วย กัน มากกว่ามาก จะ เป็น เหตุ ให้ สัตว์ ต้อง
 ทาย เป็น ขาป ไป บ้าน เมือง ฝ่าย เรา เคย ถือ ว่า หน้า
 สัตว์ ขาป จะ ทำ บุญ แล้ว ก็ คิด ขยำ ให้ เป็น ขาป จึง คี่

ประกาศการทำขอ

เลียงพระ ในการเฉลิมพระชนม์พรรษา
มีพระบรมราชโองการดำรัสว่า ไก่ทรง

ศรัทธาว่า ข้าราชการแลราษฎรในกรุงนอกกรุง
คนกันทำของจะเลียงพระสงฆ์ ในวันซึ่งการเดือน
สิบเอ็ดแรมสามค่ำ มากนักทุกแห่งทุกตำบลทั่ว
ไปนั้นก็ชอบแล้ว แต่ทรงพระราชนิพนธ์เห็นว่า
จะฆ่าสัตว์มีชีวิตคือ สุนัข เป็ด ไก่ แก ปลา แล
อื่น ๆ ให้ตายเป็นอันมาก จะเห็นไปว่าเป็นเวลาเฉลิม
พระชนม์พรรษา สัตว์ที่มีชีวิตจึงต้องตาย
เป็นอันมากดังนี้ เป็นเวลาทำบุญแล้วจะมา
ทำบุญเล่าคุณไม่ควร เพราะบ้านเมืองนี้ถือ
บรมพุทธศาสนา แลมีลัทธิถือว่าการฆ่าสัตว์เป็น
บาป ขอให้ท่านทั้งปวงชนนาคที่เริ่มการทำบุญ
ในครั้งนี้ คิดนึกย้ายทำของ เลียงพระสงฆ์
แต่ที่ควร จะเป็นเครื่องเค็มเครื่องบวช เว้นจาก
ทำให้ชีวิตสัตว์เป็นอันตายนั้นเช่นการดี เพราะเป็น
การพระราชพิธีมงคลกรมอันใหญ่ แล้วจะเจ็บไปด้วย
การบาปเล่า ให้ท่านทั้งปวงชนนาคที่เริ่มการมงคล
เฉลิมพระชนม์พรรษาครั้งนี้ คิดการให้สมควรเพื่อ

บ่ระ ภาค ทัง หนังสือ แล ลง หนังสือ พิมพ์

มี พระบรมราชโองการดำ รัส ใต้ บ่ระ ภาค
ว่า หนังสือ ทัง แล หนังสือ ไป ลง พิมพ์ บ้าน หมอ
อเมริกา ทั้ง สอง อย่าง นี้ จะ เชื้อ ฟัง เขา เช่น จริง ไม่
ได้ เห็น เช่น การ พิ รุ ทธ นั ก เพราะ ใคร ทำ อย่าง
นี้ เห็น ชัด ว่า จะ ว่า เขา ตรง ๆ ไม่ได้ จะ แกล้ง
นิ นทา ว่า ประจวน เขา ให้ ความ อธิง ๆ ไป เท่านั้น ไม่ เช่น
ความ จริง ถ้า จริง แล้ว ทาง ที่ จะ ว่า นั้น มี อยู่ คือก
โรง ศาล แล ร้อง ถวาย ฎีกา เชื่ ก เผย อย ไม่ ห้าม
ทรง พระ กรุณา ไป รท ว่า ผู้ ที่ มี ทุก ขั ว อย เกยว ขั ว
อย่าง ไร ๆ ให้ มา ร้อง ถวาย ฎีกา ถ้า ใคร ผู้ นี้ ค้ ธิง
กั ก ขั ว จดง จำ อยู่ มา ไม่ได้ จะ ให้ เจ้า ขน มน
นาย ฎำ ญา ตี ทั น้ ธิง พวก พ้อ ไร ใคร ๆ มา ถวาย แท ก
ได้ ถวาย ข้าง น้ ภา ได้ ข้าง ใน ก้ ได้ ทาง มี อย่าง
นี้ ไม่ เติ น ตาม ทาง กลับ ไป ลง หนังสือ พิมพ์ บ้าง
ทำ หนังสือ ทัง บ้าง เห็น เช่น พิ รุ ทธ นั ก ถึง จะ ว่า ช้ ก
ค น้ ภา ขั ธิง ฎำ กล่าว โทษ บ้าน เมือง ต่าง ๆ จะ ให้ ใน
หลวง ทรง หั ยิบ เรื่ ก ใน หนังสือ พิมพ์ ออก ให้ ช้ ภา เขา
เช่น เหตุ เช่น ผล เห็น ไม่ได้ ใคร ไป ทำ อย่าง นี้

เห็นชอบเปล่า ทำหน้าที่ไว้ รอหนังสือพิมพ์ไปอ่าน
แล้วอย่าเชื่อฟังเขาเป็นจริง ให้เข้าใจถึงประ
กาศนี้เทอด

สำนักหอสมุด

ประกาศ ร่าง พระราชหัตถ์ เลขา
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระจอมเกล้า
เจ้าแผ่นดินกรุงสยาม บัญญัติไว้ เป็นสำคัญว่า
เงินตราเป็นพระราชทรัพย์ข้างใน ขึ้นนอกจากจำ
นวนวงเวียนของพระคลัง สำหรับจ่ายแจกเบี้ยหวัด
แลจ่ายใช้ราชการ บัดนี้ทรงพระเมตตาปราณี
อารักขาต่อพระบรมญาติ ซึ่งเป็นพระเจ้าลูกเธอ
ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย แล
พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว แล
พระเจ้าลูกเธอในแผ่นดินประจุบันนี้ จึงยกพระ
ราชทานแก่ ส่วนหนึ่งเท่านั้น เป็น
รางวัลเล็กน้อย เพื่อบำเหน็จหวัดเพราะ
ได้ทำราชการมาในแผ่นดินประจุบันนี้ ได้ ๕ ปี
มาแล้ว ไม่มีถ้อยความเป็นเหตุให้ทรงรังเกียจ
ซัดเคืองเป็นข้อใหญ่ใจความเลย อันนั้นก็เช่น
ความชอบอันใหญ่อยู่แล้ว อนึ่งคำว่า เบี้ยหวัด
แลรางวัลก็เป็นคุณ เบี้ยหวัดพระราชทานทุก

๕ แล้ว ถึงเพิ่มข้างก็ขอว่าเขยหัวคไป . . . ๕
 พระ ราชทาน ครั้งนี้ อีกเล็กน้อย ให้ ปรากฏว่า เขย
 ราชวัล แล เพราะที่ กตัว
 ความ ผิด อยู่ไม่ ได้หา ทริพพ์ ด้วยอธิบายต่าง ๆ ที่ ชักขวาง
 ต่อ ราชการ แผ่นดิน จน มี ที่ ได้ น้อยกว่าที่ เสีย
 ไป จึง พระ ราชทาน ให้ ครั้งนี้ ด้วย ทรง พระ
 ราช คำ รั้ ว่า ให้ ไป เป็น ต้น ทน ประ กอบ การหา ก้า
 ไร ไว้ ใช้ สอย ต่อ ไป เป็น กำ ลัง ราชการ แต่ ทรง ขอ
 เสีย ว่าอย่า เอา ไป ใช้ นี้ สิ้น แล เล่น ไป ซ้อ ฝน แล
 ใช้ การ ที่ ไม่ ชอบ พระ ราช หฤ ไทย์ แล ประ กอบ การ
 อย่าง ไต ๆ ที่ จะ ให้ ต้น ทน สบาย สบาย เสีย นี้ อย่า ทำ
 เลย จึง คิด อาน ประ กอบ การ โดย อบาย ต่าง ๆ ที่ ชอบ
 ธรรม ให้ เกิด ภัค ผล ตาม กำ ลัง เด็ด กำ ไร ที่
 ได้ มา จะ ใช้ สอย เสีย . . . ถ้า ทำ บุญ ให้ ท่าน ก็ ตาม
 จะ เพิ่ม เข้า ใน ทน ทำ หา ผล ต่อ ไป ก็ ตาม เด็ด ซึ่ง
 พระ ราชทาน ครั้งนี้ จะ ประ สงค์ ต้น ทน แล ผล กำ
 ไร คั้น นั้น หามี ได้ ต้อง พระ ราช ประ สงค์ จะ ไตร ได้ แต่
 ความ ยิน ดี ว่า ทำ ได้ ผล มาก เจริญ แก่ ผู้ รับ พระ ราช
 ทาน ไป เท่า นั้น เพราะ ฉนั้น บั หนึ่ง ทำ หา ผล
 ได้ เท่า ไค ให้ กราย ทูล ให้ ทรง ทราบ เจียม ๆ แต่

ที่จริงจะทรงสืบสวน ถ้าได้ ความว่าจริงก็จะทรง
 ยินดีมาก ถ้าหากไป พระ รวช ทรัพย์ เช่นนี้ยัง
 หาได้ อีก สบายพระ ราชฤไทย เมื่อใดก็จะพระ
 ราชทานเพิ่มมาให้ เช่นอื่นอีกต่อไป ในภายหน้า เพื่อ
 ทำนุบำรุงพระบรมญาติให้มีกำลังวังชา ช่วยกัน
 รักษาพระเกียรติยศกิติคุณ ของพระบาทสมเด็จพระ
 พระพุทธเลิศหล้านภาลัย แด่พระบาทสมเด็จพระ
 พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้ทรงดำรงแผ่นดิน
 สืบพระเกียรติยศกิติคุณ ในพระบาทสมเด็จพระ
 พุทธยอดฟ้าจุฬาโลกย์ ซึ่งเป็นต้นในพระบรม
 ราชวงศ์นี้ ให้ดำรงด้วยดีเป็นปรกติ อย่าให้
 ลุกห้อยอนเสื่อมทรามห่างเหินไปได้ ด้วยเหตุใด
 เหตุหนึ่งได้เลย แลให้ความสัมพันธ์ประวิพัตของ
 พระราชตระกูลกับตระกูล เจ้าราชินิกุล เชื้อพระวงศ์ซึ่ง
 ได้เป็นผู้มีบันดาศักดิ์ ทำความชอบแก่แผ่นดิน
 มาแต่ก่อนจนบัดนี้ นิตินันท์ถาวรณียังยืนไม่
 ห่างเหินเสื่อมถอยน้อยไปด้วย จึงช่วยกันคิดการ
 ทั้งปวง ซึ่งเป็นเครื่องประคับ พระเกียรติยศ
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุกพระองค์ ใน

พระวงษน เป็นไปคงที่ ดาวจรต้งยืนนอชยพร้อม
 มลทุกประการ เป็นอันตลอดพระเศษพระ
 คณ เทย
 พระราชทานฉวณ

สำนักหอสมุด

ประ ทาศ วิ ธี ขอก ศั ก ราช

ล ทธิ ขอก ศั ก ราช อย่าง เก่า เป็น สอง อย่าง อย่าง
 หนึ่ง ตั้ง แต่ เพ็ญ เดือน ๖ ล่วง แล้ว ก็ ขอก ยืน อยู่
 อย่าง หนึ่ง ไม่ มี อธิ ก ภาศ ว่า ล่วง เสศ วัน (เท้า น)
 ยิง ๑๑ เดือน เสศ วัน (เท้า น) เมื่อ พ้น เดือน ๗ เพ็ญ
 ไป แล้ว ก็ ว่า ล่วง แล้ว เดือน หนึ่ง กับ เสศ วัน ยิง
 ๑๐ เดือน กับ เสศ วัน เมื่อ ล่วง เดือน แยก ปรุ มา สาธ เพ็ญ
 แล้ว ขอก ล่วง ๒ เดือน กับ เวศ วัน แล้ว จึง ขอก ยิง
 ยืน อยู่ ว่า ๑๐ เดือน กับ เสศ วัน ด้วย อำนาจ แห่ง อธิ

ก ภาศ - ครั้น ล่วง ถึง เพ็ญ เดือน แยก ทูติ ยา สาธ แล้ว
 ก็ ขอก ล่วง สาม เดือน กับ เสศ วัน แล้ว ขอก ยิง เก้า
 เดือน กับ เสศ วัน ด้วย สามารถ ฤา อำนาจ แห่ง อธิ ก
 ภาศ ทั้ง นี้ ลด หลัง เพิ่ม นำ ไป จน ถึง เพ็ญ เดือน ๕

ก็ ขอก ว่า ล่วง แล้ว ๑๒ เดือน กับ เสศ วัน ด้วย สามารถ
 อำนาจ

อธิ ก ภาศ เอา ไว้ ช่าง หลัง ตั้ง แต่ เพ็ญ เดือน แยก
 ปรุ มา สาธ มา จน เดือน ๖ ขึ้น ปี ใหม่ อย่าง หนึ่ง

ตั้งแต่ แรม เดือน ๖ มาแล้ว ก็ บอกว่า เสตวันล่วง
แล้ว (เท่านี้) ยัง ๑๒ เดือน กับ เสตวันด้วย สามารถ
อำนาจ

อีก มาศ ว่าอย่างนี้ไปตกเดือนเพิ่ม นำลดหลัง ไป จน
ขึ้น เดือน ๖ ขึ้นใหม่ว่าข้าง หลัง เสมออยู่

พวกที่ใช้ อย่าง หลัง ก็ อย่าง ก่อน ว่า การ ก็
รู้ อยู่ แล้ว ว่า จะมี อีก มาศ ด้วย คำ แนวน ได้ เอง
ๆ ฟัง หมายถึง สงคราม สำหรับ ปี ว่า ปี นี้ จะมี อีก
มาศ ก็ มา บอก ยัง ๑๑ เดือน ตั้งแต่ เพ็ญ เดือน ๖ มา จน
เพ็ญ เดือน ๗ แล บอก ว่า ยัง ๑๐ เดือน ตั้งแต่
เพ็ญ เดือน ๗ มา จน เพ็ญ ๒ ชู มา สาธ นี้ ทำ เป็น ไม่
รู้ ไม่ เห็น ว่า จะมี อีก มาศ แล้ว ทำ เป็น ฟัง รู้ เข้า
ว่า ปี นี้ มี อีก มาศ เมื่อ วัน เพ็ญ เดือน แยก ๒ ชู มา
สาธ นี้ จึง ชี้ บอก ว่า ยัง ๑๐ เดือน ด้วย สามารถ
อำนาจ

อีก มาศ คง นี้ เป็น ปกติ ไป อวด ตัว ว่า ไม่ รู้ ไม่
เห็น อะไร ข้าง ไทว ต่อ ไม่ ได้ เข้า พรรษา จึง รู้
ว่า มี อีก มาศ แก่ ตัว ใหม่ นี้ ไม่ ดี เลย ไม่ งาม เลย
อย่าง หลัง นี้ ก็ ลัทธิ เก่า เป็น สอง อย่าง ๆ นี้ แล คง
ว่า แต่ ข้าง หลัง ทั้ง สอง อย่าง

ในพวกกรรมบุคคล คิดว่าผิดปรกติอยู่ที่ไหน
 ๕ เดือน ๖ เดือน คือ บอกว่า ล่วง แต่เสศวัน แต่
 หน้า เพ็ญ เดือน ๖ แล บอก ล่วง เดือนหนึ่ง แต่ หน้า
 เพ็ญ เดือน ๗ บอก ล่วง ๒ เดือน ตัด หน้า เพ็ญ เดือน ๘
 การ เป็น ปรกติ ไม่ผิดที่ เคยทุกข แต่ ที่ บอก ว่า
 ล่วง ๑๒ เดือน แต่ หน้า เพ็ญ เดือน ๖ บอกว่า ยัง ๑๑ เดือน
 แต่ เพ็ญ เดือน ๗ บอกว่า ยัง ๑๐ เดือน แต่ หน้า เพ็ญ
 เดือน ๘ นั้นผิดปรกติที่ เคยบอก ทกขที่ ไม่มี อธิก
 มาศ จึง ต้อง วาง ข้าง หลัง ข้าง ยัง แก่ ตัว ที่ บอก ผิดปรกติ
 ก็ ตั้ง แต่ เพ็ญ เดือน แปร ทติยา สาร ไป แล้ว ต้อง ยก เอา
 มา วาง ข้าง ล่าง ทก เดือน ไป เพราะ บอก ว่า ล่วง แล้ว
 สาม เดือน หน้า เพ็ญ เดือน แปร แล เดือนอื่น ต่อ ๆ ไป
 จน บอก ว่า ล่วง แล้ว ๑๒ เดือน ใน เบื้อง หน้า เพ็ญ
 เดือน ๕ นั้นผิดปรกติที่ เคย บอก ทก เดือน ๆ ใน ข
 ที่ ไม่มี อธิก มาศ จึง ต้อง วาง ไว้ ข้าง ล่าง ก็ บอก ว่า
 ยัง ๘ เดือน ใน เบื้อง หน้า เพ็ญ เดือน แปร ทติยา สาร ไป
 แล บอก ว่า ยัง ๘ เดือน ๗ เดือน แต่ หน้า เพ็ญ เดือน
 ๘ แล เดือน ๑๐ ไปจน บอก ว่า ยัง แต่ เสศ วัน ใน
 กาล เบื้อง หน้า เพ็ญ เดือน ๕ นั้น เป็น คำ ไม่ผิดปรกติ
 ที่ เคย บอก จึง ไม่ ให้ ว่า ข้าง บอก ยัง ว่า สั้น ๆ สติ

ธรรมยุติกานี้ ^{มี} อธิกมาคให้วาง ^{ข้าง}
 ขอกยังตั้ง ^{แต่} แรมเดือน ๖ ไป ^{จนถึง} ขันเดือน ๘
 ทศมาส ^{ตั้ง} ^{แต่} แรมเดือน ๘ ^{ทุก} วิชาสาข ^{ไป} ให้วาง
^{ข้าง} ขอก ^{ล่วง} ^{ข้าง} ขอก ^{ยัง} ยก ^{เสีย} การ
 เช่น แขนง คาบโยนิโสการิตา ^{อยู่} อย่าง ^{นี้} ^{แต่}
 เคย ^{นี้} พวก ธรรมยุติก ^า ไม่ ^{ถึง} เกต ^{สง} ^{กา} ^{ถือ} ^{แต่}
 ลัทธ [ิ] ^ก ^า ^ม ^ๆ ^{กัน} ^ง ^ม ^ง ^{่า} ^ม ^{ไป} ^{ไม่} ^พ [ิ] ^จ ^า ^ร ^ณ ^า ^{จะ} ^ไ [้] ^เ ^ช ^า
 ก็ ^{จะ} ^เ ^ล ^อ ^ะ ^{ไม่} ^{รู้} ^{จัก} ^ล [ั] ^ธ [ิ] ^{เก} ^{่า} ^ใ ^ห ^{มี} ^เ ^า ^ร ^า ^เ ^ล ^ย

ตำหนักวัดสมเด็จ

พระบรมราชาไซวาท เรื่อง เคนเป็นขุนนาง

พระยานคร สวรรค์ภูธร แก่กำมั่วแล้ว แต่

เคยน้าข้างแรม ทรงพระราชาดำริที่ว่า พระ
 ยอดเมืองขวางปลัด เติมเป็นหลวง เทียรณราชยก
 ไตร มานาน แต่ครั้งแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระ
 หนึ่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้นเมื่อพระยานคร สวรรค์ภู
 เป็นพระยานคร สวรรค์ พระยอดเมืองขวางเก่า
 เป็นพระยาบรรพตภูมาธิการแล้ว ก็ได้โปรดให้
 เป็นพระยอดเมืองขวางปลัดทำราชการมา ที่แท้
 พระยานคร สวรรค์ภู แต่ก่อนเป็นแต่หลวง อรรมา
 กรมการผู้น้อย ต่ำศักดิ์กว่าพระยอดเมืองขวาง
 ผู้ดี เมื่อเป็นหลวง เทียรณราชยก ยี่ตรนั้นอีก แต่
 เพราะเป็นข้าหลวงเติมมา จึงโปรดเกล้าโปรดกระ
 ษัตริย์ให้ เป็นพระยานคร สวรรค์ ก็ยี่ตรนั้นถึงแก่
 กรรมแล้ว ทรงพระราชาดำริเห็นว่า ควรจะ
 ให้ พระยอดเมืองขวางปลัด เป็นพระยานคร
 สวรรค์ ทำราชการ ผดุงพระเดชพระคุณต่อไป
 เพราะราชการในเมืองนคร สวรรค์ประการใด ๆ พระ
 ยอดเมืองขวางผู้นั้นเข้าใจ จะให้ทำราชการดี

ถัดจากนั้นก็ไปเป็น... ก็ผู้อื่นจะไปเป็น...
 ผู้มีบรรดาศักดิ์สูงอย่างครั้งหนึ่ง พระยาอนิเขต ราช
 าทอง วรกรรม พระคำรวจ ไปเป็น... ครั้งหนึ่ง พระยา
 อภัยสงคราม เจ้ากรมอาษาใหญ่ ฝ่ายพระยวรราช
 ไปเป็น... ผู้มีบรรดาศักดิ์ใหญ่ในกรมเทพฯ อยู่ก่อนแล้ว
 ไปเป็น... ผู้สำเร็จราชการเมืองตังนั้น... ยกไว้แต่ผู้
 น้อย ๆ มิใช่ผู้มีบรรดาศักดิ์ใหญ่ในกรมเทพฯ ถ้า
 ขึ้นไปเป็นที่พระยานครสวรรค์... เห็นขนบราชการ
 ในเมืองนั้นจะ... ได้ดีกว่าพระยอดเมืองขวาง
 ซึ่งทำราชการอยู่ในเมืองนั้นมานานตังนี้... จะหมาย
 เชื่อว่าจะเป็นที่ดีกว่าไม่ได้... เพราะใครจะยกตะ
 ภายขึ้นไป... ก็คงจะเห็นเห็นเสียสิ้นบน ๕๐ ซึ่ง ๕๐ ซึ่ง
 ขึ้นไป... เงินสิ้นบนนั้นจะเอามาทำไหน... ที่มีของ
 ตัวก็... ลงทุนของตัวมาเสียสิ้นบน... ถ้าไม่มีก็คง
 จะ... ยืมเขามาเสียสิ้นบน... ต้องเสียดอกเบี้ยไป
 พลัง... ต้นทุนแลดอกเบี้ยนั้นจะเอามาทำไหน... ก็
 คงจะไป... ไร่เอาที่ไพร่บ้านพลเมือง... แลลูกค้าวา
 นิชคิย ๆ สก ๆ ไปต่าง ๆ... ทำให้ราษฎรได้ความ
 เกิดร้อนยิ่ง... ไปกว่าปรกติเป็นแน่... จึงเห็นเป็น
 แต่อยู่แล้วว่า... ผู้ใดเห็นเห็นจะไปเป็น... ผู้สำเร็จ

ราชการหัวเมือง คนนั้นลี้ภัยหนีกับข้าศึก
 ที่เรียกว่าค่า • ผู้ใดรับสินบนเกินเกิน ช่วยแก้ไข
 ให้คนเช่นนั้นได้ไปเป็นตุลาการเมือง จะ
 ได้บาปกรรมมากนัก เหมือนกับเขาทำไปปล่อย
 ในบ้านในเมือง เช่นที่ อยู่ ของมนุษย์ ขอเสียเด็ก
 อย่างเอาเลย

ที่เมืองนครสวรรค์ นั้น จะโปรดให้ พระยอด
 เมืองขวางปลัดเป็นพระยานครสวรรค์ หลวง
 เทียบกรมราชยกบัตร จะโปรดให้ เลื่อนเป็น พระยอด
 เมืองขวาง นายเทศมณฑล เล็กบุตร นายมีหมื่น
 ภูภักดิ์ เสียจักษุข้าหลวงเดิม จะโปรดให้ เป็นหลวง
 เทียบกรมราชยกบัตร

นายมีนั้นได้ เคยทรงใช้ สร้อย มาแต่เดิมซ้ำ
 นาน เคยทรงเห็นสติปัญญาปากคำมา • เคยรับ
 สั่งใช้ ให้ไปเฝ้าไปหาเจ้านาย แด่ขุนนาง ในกรุง
 เทพ มาแต่ก่อน บัดนี้ก็ยัง อยู่แต่ชรามาก
 อายุ เกือบ ๘๐ แล้ว เสียจักษุทั้งสองข้าง เป็นราช
 การไม่ได้ ถ้ายังหนุ่มอยู่ๆ ไม่เสียจักษุก็ทรง
 พระราชดำริเห็นว่า ควรจะ เช่นพระยานคร
 สวรรค์ได้ นายมี มีบุตรชาย ๓ คน นาย กอน

ที่หนึ่ง นายเกดที่ สอง .. พระ เอม พิธี ธรรม ที่ สาม
 นาย กอน นาย เกด ก็ ติม ก็ ถวาย ทั่ว เป็น มหา เล็ก
 ใน พระ ธรรม มหา ราช วัจ .. แต่ นาย กอน นั้น ครั้น มา
 ภายหลัง เชื่อม อด อ้อม อด ฤๅ ภา คาศ หมาย การ เติ น
 รั มาก ล้น ใ ไป จึง หนี โท ท์ เจ้า นาย ติม ของ ทั่ว ของ บิ ตา
 ใ ไป ถวาย ทั่ว ทำ ราช การ ใน พระ ธรรม ราช วัจ จน ได้
 ลาก ฆา ท ก็ เป็น ที่ นาย ฆล ของ ไน ยนา รณ แต่ นาย เกด
 พระ เอม พิธี ธรรม นั้น ก็ ยัง คง ทำ ราช การ ใน พระ
 ธรรม มหา ราช วัจ ตาม สังกั ต ติม มี ความ ชอบ อยู่
 พระ เอม นั้น ยวช เป็น พระ ฤ กษ อยู่น ก็ ทรง พระ ภา รณา
 ชย เลียง ใ ให้ เป็น เหมือน เช่น พระ เปร็ ยณ ใ ได้ ไตร
 ย แล นิต ย ภา ต รั ยี่ ส ม ค ว ร แ ก้ ความ รั แล ความ
 สามารถ ใน พระ พุ ทธ สาค ณา แต่ นาย เกด นั้น ยัง ทา
 ใ ได้ ทรง พระ ภา รณา ชย เลียง ใ ให้ มี ตำแหน่ง ราช การ
 สฐาน ไท ไม้ ครั้น จะ ใ ไม่ ได้ ใ ได้ ก็ มี ยศ ย่าง ก็ จะ เป ย
 ที่ เสีย ใจ แ ก้ นาย เกด แล พระ เอม ซึ่ง เป็น ผู้ ช้อ
 สัต ย สุ รริ ต ใ ไม่ ได้ คิ ก โท ท์ ยั ย เจ้า นาย ติม ของ ทั่ว
 ใ ตาม นาย กอน พี่ ฆา ย

อนึ่ง ถ้านายเกดแลพระเอมไม่ได้มียศ ก็ จะ
 สุมความว่าร้าย คิกร้ายของนายกรผู้พี่ ว่าเพราะ

โจทท์จับเจ้า นายเดิม ของตัว ไป จึง ได้ คีมือคนนั้น เพราะ
คนนั้นอย่าง ไร ๆ ก็คงจะ ไปรตนายเอกให้ เป็น หลวง เทียบ
ฉราชยก ขัตต เมือง นคร สวรรค์ ให้ จึง ได้ ถึง จะ ไร
ฉลาด อย่าง ไร นายมี เลียบ จักมี ผู้บิคา ก็ คง จะ ช่วย
ทำนุบำรุง

ที่ เมือง ไชยนาถนั้น พระยา ไชยราชช่วยหนัก เป็น
วรรณโรค ใน ท้อง ถึง ขวม แล้ว ถ้า ถึง แด่ กรรม
ลง ก็ ทรง พระราช คำริห์ไว้ จะ ให้ พระ ยา อัญจนคค
ทศ รักษา เมือง กระ ฤา พระ ยา อภัย สงคราม ฤา
จมีน เต็กชาย นาย ไท นายหนึ่ง ไป เป็น ห้าม อย่า
ให้ ใคร คิด เห็น ผิด ๆ ไป ตะกาย ตะกย วัน วาย อาณ
เขา เลียบ เปล่า ใคร คิด เห็น เห็น เอา ที่ ผู้ ส่า เจริงราช
การ เมือง ต่าง ๆ ห้าง พระ เนตร พระ กรรม ค้วย เลียบ
สิน ขน ข้าง นี้ ข้าง นั้น อย่าง นี้ ควร ที่ นัก ปราชญ์
ฉลาด รู้ จะ คิด เห็น ว่า ผู้ นั้น ไร ใช้ มนุค คิด
แต่ จะ ไป กิน เนื้อ เตื่อ หมิง มนุค เป็น เทียง แท้ ถ้า
ใคร ช่วย แก้ว ช่วย ไซ ผู้ นั้น ก็ ขาป นักหนา

เรื่อง เมือง นคร สวรรค์ เมือง ไชยนาถ ใคร อย่า
คิด อย่าง ไร เลย ถ้า ขึ้น เพ็ค ทอด จะ เอา ใคร
ไป ก็ จะ ทรง เห็น ว่า ผู้อยาก ไร เป็น ผู้ ส่า เจริงราช

ถาวร เห็น เห็น นั้น ก็ คือ ผู้ เพ็ด ทูล แก่ ไซ ก็ คือ ว่า
 อมนุษย์ ภู มิ เข้า สิ่ง จึง คิด การ จะ ภู มิ เหนอ มนุษย์ ให้
 เกิด ไซ จะ ทำ ให้ ไพร ไร่ ไร่ ความ ยาก ไม่ ต้อง การ เลย
 เที่ยวนั้น แต่ คน คำ ๆ เลว ๆ แขน ก็ ไม่ เป็น แขน
 คน ก็ ยัง คิด เจ้อ เจอะ จะ เอา ที่ พระ ยาน คร สวรรค์
 จะ เลี้ย เงิน สิบ บน ๘ พัน บาท ๕ พัน บาท แล ชน นาง
 ยาง นาย ไป ที่ ไท้ แฉว ทิศ นั้น ทำ ยศ เกิด ๆ จน ต้อง ไท้ ยศ ทัพ
 เลื่อง ภา ชื่อ ฉาว มา แต่ ก่อน ยัง เกิด เห็น จะ เอา ที่
 พระ ยา ไซ ยา ก็ เมือง ไซ ยา ชาติ ร้าย ใคร ไป
 เป็น ผู้ สำ เร็จ ราช การ เมือง ต้อง ถอด กลั บ มา เป็น
 พระ ยา ไซ ยา นอก ราช การ อยู่ ถึง สาม นาย แต่ ก่อน คือ
 พระ ยา ไซ ยา หอ ๑ พระ ยา ไซ ยา ปลอก ๑ พระ ยา
 ไซ ยา กลั บ ๑ ก็ ถ้า เขา คน เช่น นี้ คือ ไป ที่ ไท้ น
 ฉาว ที่ นี้ มา หลาย ครั้ง ไป เป็น กลั ว จะ ต้อง เป็น เกิด ไป
 กว่า พระ ยา ไซ ยา นอก ราช การ จะ เป็น พระ ยา
 ไซ ยา ตี ตัก จน ตาย ไป

คำ ที่ ว่า มา นี้ จะ เรียก ว่า คำ ประ ภา ค์ ก็ ไม่ ได้
 เพราะ ย่น เพ้อ นก ไคร อย่า ว่า เพ้อ รดย ผู้ แต่ง รั
 วัล อยู่ แล้ว ว่า เพ้อ

ประภาศุ์ รัง คราภูคุ้ม ม ห้าม คำนำ

หนังสือเจ้าพระยาพลเทพย ธรรมพลเสวยเส
 นายที่ ศรีวิไชยราช มไทย ธรรมย ดเนกอนัน ติชัญญา
 ทวาร พิจารณ ปฏิพัทร นพรัตนมรธาธร มหิศวรร
 สมท เชชู เกษตราธิยติ อภยพิริยปรากกรมพาห
 มาถึงผู้สำเร็จราชการ เมืองกรมการ ข้าหลวง
 เสนาแลนายบ้าน นายอำเภอ ทก ตำบล ด้วยมีพระ
 บรมราช โองการ คำ รัศ เหนือเกล้าฯ สั่งว่าเพราะแต่
 ก่อน เมื่อครั้ง ประภาศุ์ ได้ เลิกนา ราย ชัก ทั้ง สิ้น
 แต่ เมื่อปีแรกเกิดนา นั้น ได้ ทรงพระ มหากรุณา ไปรค
 เกล้าฯ ให้มี คำ ประภาศุ์ ไว้ว่า ไพร่ หลวง หมู ไค ถ้า
 ทำน เสนา ยก ผู้ใหญ่ เห็น ว่า ต้อง รัศ ราชการ มาก
 เป็น นิตยกว่า ไพร่ หลวง หมู อื่น ครา ภูม ซึ่ง พระราช
 ทาน คุ้ม ห้าม ได้ แต่ อากิร สม ภาภิษรตลาตค้ำหน้า โดย
 สวม ญู เสมอ แก่ ไพร่ หลวง ทก หมู ทุก กรม นั้น ไม่
 พอ เป็น กำ ลัง เลียง ชี วิตร แก่ ไพร่ หลวง ะ พวก ไค ซึ่ง
 ไม่ ได้ ทำ มาหา กิน ด้วย ทำ สวน ทำ ไร่ แล คำ ขาย ใน
 ทั้ง ทลาต แล หา ปลา ใน น้ำ นั้น แล้ว จะ กราบ ทูล พระ
 กรุณา ขอ ให้ ยก ขำ นา พระ ราช ทาน คน ละ เท่า ไร

ก็ พระราชทาน ตรา ฎม พิเศษคุ้มค่ามาให้ โดยสมควร
 ครั้น เมื่อ บั้น เมีย สัมภุทธิศก เสกตั้งพระราชดำเนิน
 ไป ประภาษ เมือง เพชรบุรี ได้ทอดพระเนตร เขามหา
 สนน ทรง เห็น ว่า เป็นที่ สบาย ซอบกตสมควร จะ
 เป็นที่ ประทับ ได้ จึง มี พระบรมราชโองการ ดำริค
 เห็นโอเกล้าฯ สั่งให้ เจ้าพระยาศรีสุริยวงษ์ เป็นแม่
 กอง ทำการที่ เขามหาสนน เจ้าพระยาศรีสุริยวงษ์
 จึง เกณฑ์ พวกลาวพวนลาวทรงดำ มา ทำทาง แลการ
 คัดขนศิลาถมที่ ลุ่ม แล ปราย ที่ ตอน เป็น ราชการ
 หนัก แกร่มาก เพราะ ฉะนั้น บัดนี้ จึง เจ้าพระยาศรี
 สุริยวงษ์ สมันตพงษ์ พิสดร มหาบุรุษรัตโนคม บรมอัคร
 มหาเสนา ยศ อภัยพิริยปรากกรมพาศู ที่ สมุหพระ
 กระลา โหม กราย บังคม พูลพระ กรุณาว่า ลาว พวน
 ลาวทรงดำ ได้ รับ ราชการ ตลอด พระ เศษ พระคุณ
 มากกว่า ไพร่ หลวง หมูอื่น ตรา ฎม ซึ่ง พระ ราช ทอน
 ไว้ ให้ คุ้ม ห้าม ขวกรสมภักดิ์ ปรตลาต คำน้า ทั้ง ยวง นั้น
 ก็ ไม่มี ที่ จะ ใช้ คุ้ม ห้าม สิ่ง ไต ให้ วิเศษ กว่า ไพร่ หลวง
 หมูอื่น ได้ เพราะ ใน เมือง เพชรบุรี การ ทำ ไร่
 ปลูก เพราะ พืช ผล ต่าง ๆ แล การ หา รัง หา ปลา แล ค้า ขาย

อย่างอื่น ดาวหมุน ๆ ไม่ได้ทำเป็นที่เลียงชีวิตของคน
 ได้ ๓ ไตรย แต่กรทำอย่าง เดียว เป็นที่เลียงชีวิต
 จะขอ รัยพระ ราชทานยกค่า มา ให้ โดยสมควร เพื่อ
 จะ ได้ เป็นกำลังทำราชการ ฉลอง พระ เกศพระศวงมาก
 กว่า ไพร่หลวง สามัญ จะ ได้ เช่นที่ ยินดี ไม่ เป็น
 ที่ เลียงใจ ว่าต้อง รัย ราชการ มากกว่า ไพร่หลวง
 หมู่อื่น ครั้น ได้ ทรง ศึกกับ ทรง พระ ราช กำ วัช ์ เห็น
 ชอบด้วยแล้ว จึง ทรง พระ มหากรรณา ไพร่ค ฤ ์
 ให้ทำทวากุมพิ เศศเป็น สำคัญ ให้ยกค่า แดพระ ราชทาน
 ได้แก่ ไพร่หลวง ดาวทอง ดาวเงิน เมื่อพระ ฤ ์
 เสมอคน ละ แยกบาท ตั้งแต่ จำนวน ยี่ มหมื่นเอก คัก
 ไปทุก ยี่ แล้ว ให้ คี ์ พิมพ์ แจก ไป เป็น สำคัญ ใน เมื่อ
 ไพร่หลวง หมู่นั้น คน ละ ๑๒๒ มี กำหนก ได้เขียน ชื่อคน
 แล คำนี้ แล คำบนบ้าน จำนวนนา ถ้วนถี่ แล้ว ประทับ
 ตรรกุมคัม ห้าม แล ตรรกุม เกษตราธิษที่ ว่า การ
 นามา เป็น สำคัญ ทุก ๑๒๒

ให้ ผู้ สำ เร็จราชการ เมือง กรม ธาร ข้ำหลวง เสนา
 ช่าง ไป เรือกเงิน ค่า นา แต่ ราย ฎร นั้น ตรวจ ๕
 แล คำนี้ ขตรภรรยา คำขลบ้าน จำนวนนาคาม
 คณังสี่พิมพ์ ๐๘/๑๐/๒๕๖๐ ถ้า เห็น ว่า นาย ไค เจ้า ของ

โต ของ โพร่ หลวงลาวพวนลาวทรงคำที่ออกชื่อมา
แล้วนั้นทำได้น้อย มีค่านาคำกว่าแปดบาทลงมา
ก็อย่าให้เรียกเงินค่านาคำแต่เจ้าของนารายนี้เลย ถ้า
นารายโตเจ้าของโตทำได้มาก มีค่านาเกินกว่า
แปดบาทขึ้นไปให้ยกเงินค่านารายนี้ ให้เจ้าของ
นั้นเสมอแต่คนละแปดบาท ที่เหลือเกินกว่านั้น
จึงให้ผู้สำเร็จราชการเมืองกรมการ แลข้าหลวง
เสนา เรียกมาเป็นค่านาตามธรรมเนียม ถ้า
มีหนังสือชื่อใครอย่างใด ๆ เป็นหนังสือเขียนมิ
ใช่หนังสือพิมพ์ แลไม่มีตราภูมิคุ้มห้ามแลตรา
กรมเกษตราธิปัตย์ ในพระบรมมหาราชวังมาเป็น
สำคัญดังนี้ แลอย่าให้เชื่อฟังเลย เช่นอันชาติที่เกี่ยว
ให้จับเอาตราภูมิคุ้มกับตัวผู้ถือนี้มาส่งยัง
กรมเกษตราธิปัตย์ จะให้พระราชทานรางวัลแก่ผู้จับ
โดยสมควร

หนังสือพิมพ์ฉบับนี้ ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้า
โปรดกระหม่อมพระราชทานให้แก่ นาย รูป พรรณ
ผิว เนื้อ คำนี้ ภรรยาชื่อ บ้านอยู่ แขวง
ตั้ง กต ๒๕๖๖/2566

ได้รับตราหนังสือพิมพ์ไป ๓ วัน คำ สี่

วอก ไทคัง กุล ศักราช ๑๒๓๒ ๗

สำนักหอสมุด

ว่าด้วย วันธรรมสวนะ

ในกาลบัดนี้ พระสงฆ์ที่มีคฤหัสถ์ที่มีเป็น
 อัมมมาก ที่มีอุสาหะไร้วินัยทำกรรมสวนะแลรักษา
 อโงศสัสสให้ถูกตรง วันเพ็ญวันดับที่แท้แลวัน
 ที่ ๘ นั้นแต่วันเพ็ญวันดับนั้นไป ก็เพื่อจะอนุ
 เคารวะแก่ชนพวกนี้ ให้รู้วันเพ็ญวันดับ แลวัน
 ที่ ๘ ที่แท้ จึงให้เขียนรายวันเพ็ญวันดับ
 แลวันขึ้น ๘ คำ แรม ๘ คำไว้ตลอดด้วย ใน
 ระกาตรีศกนี้ เดือน ๕ วันขึ้น ๘ คำขึ้น ๑๕ คำ
 เป็นวันอังคาร แรม ๘ คำเป็นวันพุธ แรม ๑๔ คำ
 เป็นวันอังคาร เดือน ๖ ขึ้น ๘ คำขึ้น ๑๕ คำ
 เป็นวันพุธ แรม ๘ คำ แรม ๑๕ คำ เป็นวันพฤ
 หัสศกนี้ เดือน ๗ ขึ้น ๘ คำขึ้น ๑๕ คำเป็นวันศุกร์
 แรม ๘ คำเป็นวันเสาร์ แรม ๑๔ คำเป็นวันศุกร์
 เดือน ๘ ขึ้น ๘ คำขึ้น ๑๕ คำเป็นวันเสาร์ แรม
 ๘ คำ แรม ๑๕ คำเป็นวันอาทิตย์ เดือน ๘ ขึ้น
 ๘ คำขึ้น ๑๕ คำเป็นวันจันทร์ วันแรม ๘ คำ แรม
 ๑๕ คำเป็นวันอังคาร เดือน ๘ ขึ้น ๘ คำเป็น

วันพุท. ขึ้น ๑๕ ค่ำ เป็นวันอังคาร วันแรม ๗ ค่ำ
 แรม ๑๔ ค่ำ เป็นวันพุท เดือน ๑๐ ขึ้น ๘ ค่ำ
 ขึ้น ๑๕ ค่ำ เป็นวันพฤหัสบดี วันแรม ๘ ค่ำ แรม
 ๑๕ ค่ำ เป็นวันศุกร์ เดือน ๑๑ ขึ้น ๘ ค่ำ เป็นวัน
 เสาร์ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เป็นวันศุกร์ วันแรม ๗ ค่ำ แรม
 ๑๔ ค่ำ เป็นวันเสาร์ เดือน ๑๒ ขึ้น ๘ ค่ำ ขึ้น ๑๕
 ค่ำ เป็นวันอาทิตย์ แรม ๘ ค่ำ แรม ๑๕ ค่ำ เป็น
 วันจันทร์ เดือน ๑ ขึ้น ๘ ค่ำ เป็นวันอังคาร ขึ้น
 ๑๕ ค่ำ เป็นวันจันทร์ แรม ๗ ค่ำ แรม ๑๔ ค่ำ เป็น
 วันอังคาร เดือน ๒ ขึ้น ๘ ค่ำ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เป็นวัน
 พุท แรม ๘ ค่ำ แรม ๑๕ ค่ำ เป็นวันพฤหัสบดี
 เดือน ๓ ขึ้น ๘ ค่ำ เป็นวันศุกร์ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เป็น
 วันพฤหัสบดี แรม ๗ ค่ำ แรม ๑๔ ค่ำ เป็นวันศุกร์
 เดือน ๔ ขึ้น ๘ ค่ำ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เป็นวันเสาร์ แรม
 ๘ ค่ำ แรม ๑๕ ค่ำ เป็นวันอาทิตย์ ให้สังเดทวัน
 เหล่านี้ให้แน่นอน แล้วจะทำกรรม สอนะ แลรักษา
 อุโบสถสี่สัปดาห์ให้สมควรแก่ความเลื่อมใส

อนึ่งถ้าจะทำพิธีมาฆบูชา ตามนิยมซึ่งมี
 กำหนดในคำภีร์ อรรถกถา ว่าเป็นวันที่ชุมนุม
 พระสาวก ๑๒๕๐ แลพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ได้ทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์นั้น ให้ทำในวันขึ้น
 ๑๔ ค่ำขึ้น ๑๕ ค่ำทั้งสองวัน เป็นอันถูกต้อง
 แล้วอย่าได้สงสัยเลย ถ้าไม่เชื่อก็ได้พิเคราะห์ที่
 ฐ พระจันทร์ในอากาศนั้น เทอญ

ประกาศว่า ค้วย ผัว สัน ถัก

ผ้าซ้อ (นิสิตหนัง) เป็นของอย่างหนึ่ง มีพทธานุญาตให้ทำ ให้ใช้ว่าไว้ ในจิวร ชนง แล มีประมาณยัง คับ ในปา จิต คีย กัณฑ์ วรรคปลาย เป็น สิก ขา ขทอนหนึ่ง เป็นผ้าวิเสศอย่างหนึ่ง ซึ่งควรระ เล็ดกว่าผ้า ไทรยจิวร ทั้งสาม ผืน สำหรับ ภิกษุ จะ ได้ ใช้ รักษา ภาย รักษาจิวร แล รักษา เสนา ศนะ มี อยู่ ใน วิ นัย บัญ ญู ตี แต่ผ้า นั้น เคี้ยว นี้ ไม่ ได้ ใช้ มา นาน แล้วย ก็ เมื่อ จะ ไม่ ใช้ก็ ได้ ไม่มี โทษ ก็ เพราะ ภิกษุ ถือ เต จี วริก ก็ ต้อง ยก เสียบ ไม่ ใช้ แต่ ถึง ภาระ นั้น พทท บัญ ญู ตี เป็น สิก ขา ขทภิกษุ ก็ จำ ระบุ ตัง คัก ษา ฐู ไร่ ึ่ง จะ ชอบ แต่ บัด นี้ ความ ใน สิก ขา ขท นั้น ถึง พระ รา ษา คณะ บาง องค์ ที่ มี บัณฑิต คัก มาก เลื่อน ที่ เป็น ถึง สม เ็จ พระ รา ษา คณะ แล้วยัง เป็น พระ รา ษา คณะ สูง อายุ แก่ จน ถึง ๖๐ พรรษา แล้วยัง ก็ ไม่ ฐู เมื่อ ยาม จะ มา ต้อง เทศนา ต้อง เจริญ ถิ่น นิสิต หนัง นั้น ก็ ว่า งม ภาย มี คม ทไม่ เข้าใจ เถยจน ถึง แผล คำ ขา พิ (อะ ทะ สกั ง นิสิต ะ นัง) ว่า สัน ถัก ไม่ มี ผ้า ยก ก็ ว่า ได้ หน้า อายุ แก่ กฤ ษุ ที่ เป็น สิบ

พระสมณะ: แ่ตหนึ่ง ลือ ไม่ ออก รุ่ง แต่ ลึก ซ้ำ ๑๑
 ผู้ด ลัง ลอน ให้ ลือ ย รุ่ง ลึก ซ้ำ ย ทน ได้ เห็น ะกิด นก สิง
 ตัว พระ ราชา คณะ นี้ จะ เพลิก เพลิน ไป ด้ว ความ คุด
 ที่ ไม่ เอา ใจ ไล่ ลึก ซ้ำ ย ทน นี้ แล้ว ไม่ รุ่ง จัก อาย ก็ คี่ พระ
 เจ้า แ่น กิน ซึ่ง เป็น ที พัก อยุ่ รุาก ก็ ด้ย กย๋ อง ตั้ง แต่ง
 ให้ มี ตาน นั คร ยศ คี่ กี่ เป็น พระ ราชา คณะ แล้ว ถวาย
 นิศย ภัทร อยุ่ เป็น นิศย นั้น เมื่อ ด้ย ทรง สตัย ค่าง ม ๆ
 ง่าย ๆ เกอ ๑ ก้ง นี้ มีความ รำ คาน พระ ราชทุก
 ทัย ละ ฉาย แชน นัค แต่ ครัน จะ ด้ย จะ ตก ให้ เอา
 ใจ ไล่ ลึก ซ้ำ ให้ รุ่ง ไว้ เพื่อ จะ ด้ย ใช้ ใน เวลา เมื่อ
 จะ ค้อง ออก ซอ ชอ ร ท ค้อง บัง คับ ใน วั นัษ คื่อ เมื่อ
 ส่ำ แคน จรรม เทศ น้า กี่ คี่ เมื่อ จะ ด้ย กษา ความ พระ
 สงษ์ บาง คราว ก็ คี่ จะ ค้อง ออก ซอ ของ นั้น อธิบาย
 ของ นั้น แล้ว จะ ด้ย ด้ย ด้ย ด้ย ด้ย ด้ย ด้ย ด้ย ด้ย ด้ย
 เบอน ไป ให้ ด้ย รุ่ง แล้ว ๆ หัว เราะ เาะ ด้ย ด้ย ก็ ทรง
 พระ ราช คำ รีก เป็น นั ใน พระ ราชทุก ทัย อยุ่ แล้ว ว่า
 ทาร ที่ จะ ทรง ตก ด้ย ครัน นี้ เาะ เหมือน นก นขการ
 ที่ ขราศ ว่า ว่า น้า ท่า ไป อยน ห ทนค แต่ ก้ง กระ
 ด้ย กัด ยาก วัทร ของ พระ เจ้า แ่น กิน ที่ เป็น ด้ย อยุ่ รุาก
 อยุ่ ถ่ม ด้ย พระ ราชา คณะ นี้ ควร จะ ทรง ด้ย ด้ย ด้ย

08/10/2566

อย่างไรให้ เป็น คน โดยทางธรรมตาม วิไลย พัด
 ปรารถนา ทรง ปรนนิบัติ ไป อย่าง นั้น เอง เหมือน กับการ
 ถวาย เงิน ทอง แก่ พระ สงฆ์ ด้วย กับ ขี้บ ไวหาร ถึง
 ทรง ทราบ แล้ว ว่า พระ สงฆ์ ไม่ ต้องการ ด้วย กับ ขี้บ
 ไวหาร ก็ กำรัส ไป อย่าง นั้น เอง ด้วย กับ ขี้บ ไวหาร
 แต่ กอ ไม่ ให้ เลียบ ถิ่น ภาณวาท เพราะ ฉนั้น บัด นี้ จึง
 มี พระบรมราชโองการ ให้ เจ้าพนักงาน จัก แจง
 แต่ง คัด ผ่าน สี ทะ นัง นั้น ให้ ต้อง อย่าง ต้อง ประมาท
 ตาม ความ ใน ยา พิ แล อรรถ ชู กะ ธา ฎีกา เป็น ผ่าน สี ทะ
 นัง วิชย ฌน พระ ราชทาน มา แก่ พระ ราชาคณะ แล
 พระ ราชวงษา นวงษ ซึ่ง ทรง ผนวช มี ถานันทร เป็น
 พระ ราชาคณะ แล ขว เวียง แล พระ อนุฐาน อนุกรม ยา
 เวียง ผู้ ใหญ่ ซึ่ง ควร จะ เลื่อน ที่ เป็น พระ ราชาคณะ
 ต่อ ไป รปลด ฌน เพื่อ จะ ให้ รู้ จัก ว่า ผ่าน สี ทะ นัง ตาม
 วิ นัย บัญ ญัติ เป็น ดัง นั้น จะ เชื่อก ก็ ตาม ไม่ เชื่อก ก็ ตาม
 จะ เขา ใจ ใส่ ก็ ตาม ไม่ เขา ใจ ใส่ ก็ ตาม เมื่อ เวลา จะ
 ออก ชื่อ ฌน ผ่าน สี ทะ นัง นั้น เมื่อ เทศ นาท คิยสัง คาย นาย
 จะ ไม่ ใส่ ว่า ผ่าน สี ทะ นัง ไม่มี ฌน ถ้า ว่า ล้อม ๆ แล่ม ๆ
 อ้อม ๆ อ้อม ๆ อ้อย น้า อาย น้า บัด นี้ ๗ อหัง พระ สงฆ์
 เมื่อ จะ เทศ นานี้ ก็ จะ พก ยก ตม ก็ ตี มก พก บ่อย ๆ ที่

08/10/2566

เกี้ยว ว่า ภิกษุตั้งอยู่ในศีล ๒๒๗ ผ่านผู้ใดที่ไป
 นั้น จนผู้หญิงแลเด็ก ๆ ก็พูดกันออกไปว่า พระสงฆ์
 นี้ ศีล ๒๒๗ ก็นิสัยทะนะ ลึก ขาบทที่ว่าด้วยประ
 มาณผ้า นิสัยทะนะ เช่น นั้น ก็มิในพระปาฏิโมกษณ์
 เปนหนึ่งใน ๒๒๗ ข ก็ถ้าพระสงฆ์รูปใดมาเทศนา
 ว่า เลื่อนเขื่อน ไม่รู้จักผ้า นิสัยทะนะ ไม่เข้าใจ แล้ว
 ผู้หญิงก็เด็ก ๆ ก็จะมีว่า ศีล ๒๒๗ ของพระสงฆ์
 รูปนี้ ไม่ครบๆ เปนที่อัประยศ อตธาย เพราะไม่
 สมกับ คำปฏิญาณว่า ศีล ๒๒๗ นั้น ว่า มาทั้งนี้ทราบ
 แล้วว่าจะ ไม่เป็นที่ยินดีแก่ท่านผู้อ่าน แต่เข้าใจ
 ว่า คำที่ว่ามานี้ ท่านผู้ใดที่ฟังแล้วไม่ชอบใจ ท่าน
 ผู้นั้น จะ ไม่เป็นเขตร ให้ เกิด ขาป แก่ผู้ว่าหนักอก ท่าน
 ผู้ใดที่ ไ้ อ่าน คำที่ว่ามานี้แล้ว มีความยินดีสัก
 การ เห็นชอบด้วย ท่านผู้นั้น จะ เป็น บุญเขตร แรง
 ยิ่งกว่าเขตรขาปจึงได้ ว่า มา เมื่อท่านผู้ใดเห็นว่า ล่วง
 ว่า จู้จู้ ไม่ต้องการ ขอ ขมาโทษ เสีย เกิด อย่าง ชัก
 ครอบงำ

ประกาศว่าด้วยเรื่องพืชนี้

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมดำรัสสั่งให้เล้าความหลังให้ท่านทั้งปวงฟังแลเตือนสติให้ท่านทั้งปวงรับฟัง แต่ก่อนมาคัมภีร์นี้ ก็เป็นเยี่ยมอย่างประเพณีผู้มียศในพระสงฆ์ท่านองค์ใดรูปใด เป็นราชาคณะถานานุกรมแลเจ้าอธิการแล้ว ก็ไม่ถือตาลีขัยลานตามธรรมเนียมถือพืชนี้แทนตาลีขัยทุกแห่งทุกตำบลสืบ ๆ มา ก็ฝ่ายคฤหีฐนี้ แต่ก่อนนี้ถือพืชนี้เป็นเครื่องยศมั่นในหลวงอยู่งานในที่พระบันทม แลที่ทรงเครื่องแลที่เสวย ฤาหมากได้คอยู่งานข้างหน้าก็ใช้พืชนี้ทั้งสิ้น ต่อเสด็จออกแขกเมืองฤาออกพลับพลา จึงอยู่งานพืชขโยก ว่าด้วยเจ้านายทั้งปวงก็ใช้พืชนี้เป็นเครื่องยศอยู่งานทุกชั้นทุกแห่ง ขุนนางแต่สระสนานแลแต่ชั้นชิงช้า ก็มีทนายแยกพืชนี้ตามสองเล่ม เมื่อลงจากข้างไปแคร์แล้ว ทนายก็ถือพืชนี้พัดไปทั้งสองข้าง เพราะแต่เดิมชาวบ้านใช้พืชนี้เป็นเครื่องยศอย่างนี้แล้ว บางทีผู้มียศเป็นเจ้าของพืชนี้ล้มตายหายไป ก็เก็บ

เอาพืชนี้ที่ ใช้ ไป ถวาย พระสงฆ์ ไป ใช้ เปน ตาลบัก
 ฝ้าย พระสงฆ์ ได้ เครื่องยศ ของ ศฤหัฐ ไป ใช้ ก็ ดี ใจ
 ว่า ไม้ ของ ผู้ กิ ก็ ได้ ลกสิศ ถือ พักวี ประ ฎิยัติ ทัว ตาม
 ยศ บ้าง ถือ เปน ตาล บัก บ้าง | นัย ถือ ก็น่า เปน
 พระ สงฆ์ มี บัน ตาคัก กิ่ง ใช้ พืช นี้ ความ นี้ เปรียบ
 เหมือน เครื่อง ลำ ของ ฉ้อ ฟา ไบรดา นก เขื่อน นก
 เสียว ทาง หงษ์ เครื่อง ประ คัย หลั คา แล ชุ่ม จร นำ คหุ
 เครื่อง เหล่า นี้ ก็ มี ก็ เปน เครื่อง ประ คัย สำ หรับ ราช
 อิศริยยศ คือ ทำ ใน พระ ที่ นิ่ง น้อย ใหญ่ ใน พระ ราช
 วัง แล วัง เจ้า ต่าง ๆ ภาย หลัง ใน หลวง ทรง พระ ราช
 ครัทธา ให้ ไป ทำ ถวาย ใน พระ ศาสนา คือ ทำ ใน พระ
 วิหาร พระ อุ โย สตุ หอ ไตรย โรง ธรรม แล กฎิ ที่ อย
 พระ สงฆ์ ผู้ ใหญ่ ฝ้าย พระ สงฆ์ เมื่อ ได้ ขอ รอย ่าง
 เช่น พระ ราช วัง แล วัง เจ้า พระ เจ้า แผ่นดิน ได้ มี
 ขึ้น ได้ ใน วัตถุประสงค์ ใจ ก็ ผู้ ที่ จะ ประ ฎิยัติ พระ สงฆ์
 ให้ ชอบ ใจ แล จะ ทำ บุญ ให้ มาก ก็ ทำ ถวาย ชัน สรวัง
 ถวาย ชัน ชุก ชุม มาก ทั้ง หัว เมือง แล ใน กรุง อย่าง
 พืช นี้ แม้ ไม้ มี เจ้า ของ เสี่ย หาย ล้ม ตาย ผู้ ที่
 จะ ทำ บุญ เห็น ว่า พระ สงฆ์ ชอบ ใจ มาก อยาก ถือ
 อยาก ใช้ ก็ ทำ ชัน ถวาย เปน การ บุญ ไป จน ถึง มี ผู้

ทำพิธี เจต กาน เจต ชำ โหม ครบ เก้า อย่าง คร่อม เข็ม
 หลวง บัด โหมศ แพร บัด ขาย เป็น ของ เครื่อง ตำหริย
 ผู้จะ ช้อ ไป ทำ ขนญ ให้ ทาน ครั้นกาลนาน มา พระ สงฆ์
 ในกรง เทพ ๑ ก็ รู้ จัก ชัก ว่า พัก เก้า ชั เก้า เส้น
 เป็น พัก อย่าง เครื่อง ยศ แท้ ก็ พัก เจต ชำ นั้น เป็น แต่
 ของ คน ทำ ขาย โดย ความ มัด ง่าย หามิ ถาน องค์
 ไค ใช้ ไม่ ยิ่ง หลง ใช้ แต่ พระ สงฆ์ บ้าน นอก ขอก น
 ไม่ สง เกศ สง กา จึง ยัง ใช้ อยู่ แต่ การ ข้าง บ้าน นาน
 มา แล้ว ผัน แปร ไป แต่ ฝ่าย พระ สงฆ์ ยัง ไม่ หัน เห็น
 ตาม ไป เลย เปรียบ เหมือน อย่าง เครื่อง ล้า ของ
 น้อย ฟ้า ไชรกา ชุ่ม รนำ เมื่อ มี ผู้ ทำ ที่ วัต มากมาย
 หลาย แห่ง หลาย ตำ บล มาก ไป กว่า พระ ราช มณ
 เข็ยร แล ตำหนัก เจ้า นาย ตาคน ทั้ง หลาย ที่ เห็น ของ
 อย่าง นี้ มี ใน วัต โดย มาก ก็ สำคัญ ไป เสีย ว่า ของ อย่าง
 นี้ เป็น ของ วัต มิ ไซ้ ของ บ้าน คน ไป มา ต่าง ๆ ก็ มัก
 ว่า พระ ราช มณ เข็ยร เหมือน พระ วิหาร แล พระ อ
 ไย สด แต่ แรก เห็น นึก ว่า วัต เล่า ตำหนัก เจ้า ก็
 ว่า เหมือน โรง ขรรม แล ภู วัต เมื่อ แรก เห็น นึก
 ว่า วัต เล่า เพราะ การ เป็น ตั้ง นี้ เจ้า นาย ทั้ง ปวง ก็
 ขาย ไป ถึง สร้าง ตำหนัก สร้าง วัง ก็ ยัก ย้าย เป็น

คิด เช่น เก่ง ไปต่าง ๆ ไม่ใคร่จะทำ ล้ายอริ น้อฟ้า
 ไวรกาจนในหลวง ก็ทนไม่ได้ พระที่นั่งใหม่ ๆ
 ก็ยกย้ายเป็น คักมีหลายชั้น ประหลาด ๆ ไป บังค
 ษณ ล้ายของ น้อฟ้า ไวรกา อยู่แต่ ของ เก่า แลที่ไว้
 พระพุทธรูป ชุ่มจร นำ นั้นต่าง แห่งก็ แปลง ของ
 เก่า เสีย เป็น ชุ่มหลายชั้น ต่าง ๆ ไปก็มี เพราะ
 รัง เกียง ที่ คน ไปมา ว่า เหมือน รัต นั้น เป็น เหตุ ฉันท
 ถึง พืชนี้ ช่าง ชาว บ้าน ก็ เกิดยค อดหาย น้อย ดือ น
 นาน แล้ว เพราะ เหตุ ที่ เหน พระ สงฆ์ ผู้ มียศ เขา
 ไป ถือ เป็น คา ลี บั ก ทก ทน ทก แห่ง ไป มากกว่า ผู้
 ที่ ใช้ ใน บ้าน แต่ ครั้ง ปลาย แผ่นดิน พระ บาท สม
 เด็จ พระ พุท เลิศ หล้า นภา ไลย เจ้า นาย เป็น อัน
 มาก หลาย แห่ง ด้วย ก็น เลิก พืช นี้ เสีย ไม่ ใช้ ใช้
 พัก จน นก เป็น เครื่อง อยู่ งาน ยัง คง ใช้ อยู่ แต่ ใน
 หลวง ครั้น มา ถึง แผ่นดิน พระ บาท สม เด็จ พระ
 นัง เกล้า เจ้า อยู่ หัว ถึง พัก อยู่ งาน ก็ ใช้ พัก จน นก
 สัน ทัง ช่าง นำ ช่าง ใน พืช นี้ ของ เก่า ที่ มี กำ เป็น
 ทอง เป็น แต่ สำ หรับ เชิญ ตาม เสด็จ ฉ่า ชัก นำ ก็น น
 เรือ พระ ที่ นัง ไป ตาม เคย อย่าง แต่ ก่อน มา ถึง แผ่น
 ดิน ยศ ย นัน นี้ พืช นี้ เลิก หลุด ที่ เกียว ถึง พืช กำ ทอง

ก็ทำกำทอน ค่อเข้ากับชนนท ไม่ได้ใช้พัชนีหุ้ม
 โหมคหุ้มทาคเลย พวชนียังเหลือใช้ในข้างบ้าน
 บัชนีอยู่สองอย่าง คือสำหรับอยู่งานเจ้านายเล็ก ๆ
 เมื่อไปนั่งฟังสวดภาสม โภชโสภณต์อย่างหนึ่ง สำ
 หรัย เล่นละครมีนางไปนั่งพักตัวบนเครื่อง เมื่อทำ
 บครำลง สรงทรงเครื่องอย่างหนึ่ง ก็การเล่นละคร
 นั้น เขาการโบราณมา สำแกง เหมือนกับหญิง
 โบราณไว้ผมยาว ละครก็ต้องรัทซ์ข้อง ทำเป็นผม
 ยาว เหมือนคนโบราณ แลอยู่งานโสภณต์เจ้านั้น
 เพราะการโสภณต์ก็คล้ายกับเล่นละคร อย่างแยบฉัตร
 แลเชิญเครื่อง ก็ใกล้การเล่นละครที่เคี้ยวพัชนี
 ใช้ข้างบ้านยังเหลืออยู่แต่เท่านั้น นอกนั้นถึงพัชนี
 ที่จิชนก็ เป็นแต่สำหรับถวายพระสงฆ์ เพราะพระ
 สงฆ์ยังคงชอบใจว่าเป็นเครื่อง ประคัมสำรับยศ
 ผู้ใหญ่ ไม่กระตักเลยจนเท่าทุกวันนี้ ก็แต่
 ยังได้ยินพระสงฆ์รูปหนึ่งว่า ประหลาดอยู่ด้วย
 พวชนี แต่ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า
 เจ้าอยู่หัว แต่หาไม่มีผู้ใดเอาใจใส่ตามไม่ ท่าน
 พวชนี คือพระญาณสมโพธิที่วังวัดนาคกลาง ท่าน
 นั้น แม้เป็นพระราชาคณะแล้ว ไม่ถือพัชนีเลย

ครบ ถ้อยคำที่กาลิย์ก ไชยกาล แต่คัดคำเสียให้เสีย
 ผิดกันกับพระสงฆ์อนุจร น้อยหนึ่ง เพื่อจะได้ถือ
 พิชโยภย สมเองโดยสทกด้วย เมื่อมีผู้ทักถามท่าน
 ว่าทำไมไม่เข้าคณ จึงไม่ถือพิชนีอย่างท่าน ทั้งปวง
 ที่มีบัณฑิตก็ ท่านตอบว่าพิชนีนั้นท่านคิดไปค
 รูปว่าง เทน เป็นหน้าบัณฑิต ใครคิดอ่านทำขึ้นเมื่อ
 ไรให้เป็นรูปอย่างนี้ ผู้นั้นจะไม่ได้พิจารณาให้
 เลอียดเลข ทำขึ้นโดยใจมักง่าย ท่านทั้งหลายที่
 รัยใช้ก็คิดใจ ใช้ไปไม่มีสตินึกได้บ้างเลย ว่า
 รูปว่างไม่คิ ไม่เป็นมงคลเลย เอมมาถือ ยิ่งน่า
 ยิงคาตรอชหวัศรอชหุ อย่างไรไม่รู้ ย่นำว่าคาณ
 ใจ คิคค เกิดบ้านอื่นเมืองอื่น พระสงฆ์ที่มีกาลิย์ก
 ยักอย่างไปต่าง ๆ อย่างกาลิย์กพม่า ก็เช่นไช
 กาลิก้านชุก อย่างลังกาก็เป็นพักบ้างวางพักทั้งรูป
 ไช้มน ๆ พักจีนเป็นอันมากหลายอย่าง ทั้งของเถ
 ที่ง้อมมาค่างนำก็มี ที่ซึ่งอยู่ก็มีก็ไม่มี เช่น
 พิชนีของไทยเลย พิชนีของไทยนี้รูปว่างนำริง
 เกียรนำบัณฑิต นักผู้ที่ทำที่ไช้ ไม่คิดคู้บ้างเลย ว่า
 รูปว่างไม่สู้ชอบกล

ประกาศว่าด้วยเนื้อนิลกลาปน

มีพระบรมราชโองการ ให้ประกาศแก่ผู้
 ที่ใต้รัชพระ ราชทาน แหวนนากปัดอกมิดไปให้
 ทราบ ว่าแหวนนี้ทำด้วยทองผสมชื่อเนื้อนิลกล
 ลาปนผสมตามคำราของโบราณทุกซ่ง คือเข้า
 ทองนพคุณ หงสกุท สุกจนบริบูรณ์แท้ส่วนหนึ่ง เงิน
 ไล่ให้จนสิ้นชิ้นแลทองแดง เช่นเงินบริสุทธิ์แท้
 ส่วนหนึ่ง ทองแดงไล่ให้สิ้นสังสัทธิชุกแลชิ้น
 ที่เกี่ยวสองส่วน แล้วจึงผสมโลหสามอย่างนี้
 ให้กินกันเป็นอันเดียว เรียกว่าเนื้อนิลกลาปน
 เป็นของโบราณ กาลก่อนเมื่อเวลาแรกตั้งพุทธศาสนา
 ในเมืองมคธ เขาใช้เนื้อโลหนี้เป็นรูปเขยหนัก
 ๕๐ ถลาคือสองสลึงเพอง เรียกว่าเนื้อนิลกลาปน
 ก็คือ นิลกลาปนนี้ ก็เขาเรียกเขยคือส่วนที่ ๕
 ของนิลกลาปนนี้ คือเนื้อเขยหนัก ๕๐ ถลาคือ
 เรียกว่าบาท ก็ด้วยบาทอันนี้แลพระพุทธรเจ้าทรง
 บุญญคือหินนาทานปราชิกแก่ภิกษุ แลภิกษุนีทั้ง
 หลาย ว่าภิกษุแลภิกษุนีซ่งลภแลเนื้อเนื้อโลห

08/10/2566

อย่างนี้หนัก ๑๐ กล้าขึ้นไปก็ถึงของอันที่ตรา
 คาเท่าๆ สูงกว่าเนื้อโลทหนึ่ง ซึ่งหนัก ๑๐ กล้าก็หนัก
 แลหนักนี้ เป็นปราชิก ถ้าต่ำกว่านั้นอาบัติไม่ถึงปรา
 ชิก คือถ้าแลเนื้อโลทเช่นนี้ หนักแต่ก่่าหนึ่งสอง
 กล้า ถ้าสูงของอันควรค่าเพียงเท่านี้ เป็นแต่อา
 บัติทุกกฎ ถ้าเนื้อโลทมากกว่าสอง กล้าขึ้นไป
 ค่ากว่า ๑๐ กล้าลงมา ถ้าของควรค่าเนื้อโลทเท่า
 นี้ หนักแลหนักนี้ ผู้ลักแลฉ้อก็ต้องอาบัติถุลลัจ
 จัย พระบัญญัติวินัยของโบราณ ยังคับด้วย
 เนื้อนิลกสาปหนึ่ง มีในพระคำภีร์แลตำราของเก่า
 นั้น พระศาสนาแผ่ไปในนานาประเทศ
 ที่ไม่มีเนื้อนิลกสาปนี้ใช้ โบราณท่านจึงคิด
 ตามลัทธิ ว่าทองหนักหนึ่ง ๒๐ เมต เข้าเปลือก
 ราคาเท่ากับเนื้อนิลกสาปหนึ่งหนัก ๑๐ กล้า ที่เรียก
 ว่าบาท คิดค่าเนื้อทองในเนื้อนิลกสาปหนึ่ง ๑๐ กล้า
 นี้ กล้าหนึ่งหนัก ๔ เมต เข้าเปลือก ๑๐ กล้า
 เช่น ๔๐ เมต เข้าเปลือก ก็ใน ๑๐ กล้านี้ ๑ เนื้อ
 ทองแต่ ๑๐ เมต เข้าเปลือก เนื้อเงิน ๑๐ เมต
 เข้าเปลือก เนื้อทองแดง ๒๐ เมต เข้าเปลือก
 ก็เมื่อจะแยกคิดว่าทองแดงราคาเท่าใด ราคา

08/10/2566

ทองแดงก็ จะ น้อย เมื่อมาผสมเข้ากับเงินที่หนัก
 เท่ากับทอง ส่วนหนึ่ง อีก ราคา ก็จะไม่ เท่ากับรา
 คาของนพคุณ ที่โดยทำเป็น ๑๖ หนักโดยสูง
 เป็น ๑๘ หนัก แต่ท่านคิดโดยคุณของผสมแล้ว
 ท่านตัดความว่า เนื้อนิลกลสายน์หนัก ๑๐ กล้า
 ราคาเท่ากับราคาของนพคุณ หนัก ๒๐ เมกเข้า
 เปลือก เมื่อคิด ๑๖ หนักก็ เป็นเงิน ๕ สลึง ก็
 เนื้อนิลกลสายน์ ๑๐ กล้านั้น ถ้าคิดแต่ ๘ หนักอย่าง
 ราคานาค ในกาลทุกวันนี้ ก็เป็นเงิน ๕ สลึง ถูก
 ต้องกัน เนื้อนิลกลสายน์ราคา ก็เท่ากับ ราคานาค
 ที่ใช้ซื้อขายกันโดยมาก ในกาลทุกวันนี้ แต่อาจารีย์
 ที่ไม่รู้จัก เนื้อนิลกลสายน์ แลไม่ได้คิดเทียบ
 ราคานาคที่คนซื้อขายกันอยู่ ก็มักคิดราคา
 ยาทเป็นวัตถุอันหาทานวุ่น ๆ ไปไม่ต้องกัน เนื้อ
 นิลกลสายน์ที่ เป็นแหวนพระ ราชทานมานี้ ได้มี
 พระบรมราชโองการ ให้ช่างทองชำระไล่หล่อ
 หลอมทำให้ ถูกต้อง ตามคำจริง ๆ แล้วจึงทำ
 เป็นแหวนปลอกมีกลระวง ๆ หนักวงละ สอง สลึง เพื่อง
 หนักว่าเป็นนิลกลสายน์หนึ่ง เมื่อพระ ราชทานไปแก่
 ผู้ใดให้ผู้นั้น เก็บไว้ ฤๅสรวมนี้ไว้สำหรับ

๐๘๑๑๕๖๖

รุกก ถึง พระ เกษ พระ คุณ เมื่อ เล็ก ไปกว่า นว ของ
 ผู้ ไ้ รัย พระ ราช ทาน ไป แล้ว จะ ไป ให้ ช่าง รวย
 รัต ไ้ เชื่อง ออก ไป ควร แก่ นว ของ ทั่ว ก็ ตาม ถ้า ถ้า
 จะ เอา เป็น เครื่อง รวง เช่น วัตถุ ที่ เช่น สวัสดิ คม คล
 เมื่อ เวลา สบาย ๆ จะ ถวาย ได้ ทรง ลง อภิ ยร ซึ่ง เป็น มง
 คล สำ คัญ ๆ ก็ จะ ลง พระ ราช ทาน เอา ไว้ ให้ สร. ม นว
 ทำ การ มง คล คือ โทน ุ ก ัก ค ั ผ ม ฤ าล ัง หน้ ้า แด
 เจิม อย่าง เอา ไป สร ม นว ที่ จะ ั ย ั ของ ส ม ม ม ไม่
 เป็น มง คล ผู้ ไ้ รัย พระ ราช ทาน แทวน เหนอ นิล ก
 สาป ณ์ ไป สร ม นว ให้ สร อ ย ทรง พระ อธิ ฐาน พระ
 ราช ทาน ส่วน พระ ราช ฤ ค ล เป็น พระ ราช วร รา สา ขอ
 ให้ ท่าน ผู้ นั้ เจริญ อยา ย วร ร ณ ส ุ ข พ ล ป ระ ฎิ ภา ณ ส ุ น ท ร
 ส าร ส ม บ ติ คี รั ส วั ส ั ค ั พ ิ พ ั ค ม ม ง ค ล ส ุ ร ะ พ คุ รั ฝ ั ล
 ที่ ั ก ะ ป ะ ก ร ร เ ท อ ญ

ประ กาศ มี ลคร ผลอง พระ ศรี รัตน
มหา เจดีย์ ให้ ผู้ ที่ จะ มา ดู มี เงิน เข้า ส่วน บุญ

ไปรดเกล้าไปรดกระหม่อม ให้ ประ กาศ แด่
ข้า ราช การ แล ราษฎร ที่ จะ เข้า ไป ทูล คร ที่ มี ใน
วัน แรม ๑๑ ค่ำ แรม ๑๒ ค่ำ แรม ๑๓ ค่ำ ขึ้น ให้ รู้
ว่า การ ครัง นี้ มี ลคร เป็น การ สม โภช ผลอง พระ
ศรี รัตน มหา เจดีย์ ที่ เค็ม ก่อ ราก ใน วัด พระ ศรี
รัตน สาค ทวาราม มี ใช้ เป็น การ เล่น ใคร ๆ จะ มา
ดู ลคร จึง ช่วย ขุน ใน ก่อ ราก พระ มหา เจดีย์ นี้
ตาม ศรี ทักษิณา แล อ สาท คือ จง เอา เงิน ตั้งแต่ คน ละ
เพ็ช หนึ่ง ขึ้น ไป มา ทิด เทียน ที่ โรง ที่ รับ เงิน กระ
ตาม นั้น ทุก คน ก่อน จึง เข้า ไป ดู ๆ จะ ถวาย อัฐ
แผ่น อัฐ หัก ปูน ผง น้ำ อ้อย เหลว แล ทราย บ้าง
คำ มี ตาม ได้ ช่วย ใน การ พระ มหา เจดีย์ แล้ว
จึง เข้า ไป ทูล คร ได้ พระ ราช ทาน ส่วน พระ ราช กุศล
ให้ ทุก คน ขอ ให้ ท่าน ผู้ ได้ ช่วย ใน การ พระ ราช
กุศล นี้ เป็น สุข สวัสดิ์ ทุก คน เทอญ

ใคร มา ดู ลคร เปลา ไม่ ช่วย ใน การ ก่อ พระ

เจกีย์ไม่ควรเลย ควรจะติเตียนว่า ไม่คิดถึง
 พระเดชพระคุณ ศระหนักของ เล็กน้อย ซึ่งโปรด
 เกล้าโปรดกระหม่อม ให้ประกาศทั้งนี้ ด้วยพระ
 ราชประสงค์จะใคร่ให้ท่านทั้งปวง ได้ส่วนพระ
 ราชกุศล มิใช่จะไว้ของเรื้อไร เท่าใดนักหนา

ประกาศแม่พระราชกุศล

บอกเข้าบิณฑิไถกระเทียมมถมพิน วัตราช ประคิษฐ

ฎีกาแม่กุศลมาถึงท่านทั้งหลายทั้งปวงผู้มีศรัทธา วัตราชประคิษฐ พระอารามหลวงใหม่ ซึ่งสร้างขึ้นไว้จังหวัด สนามทหาร ตึกคั้นแก่นั้น มีพระราชประสงค์ จะถมพินชานนอกพระวิหาร พระเจดีย์ให้สูงกว่าพินดินเดิมสี่ศอกเศษ ให้งามเหมือนพระอารามในแขวงกรุงเก่า แต่ครั้งจะถมด้วยดินแลทราย กลัวจะหนักรากหนักซอกเซไป จึงต้องพระราชประสงค์ให้กระเทียมที่เป็นดินมาแต่เมืองจีน จะเอามาถมพินให้เขาราก เพราะดินไถกระเทียมแดง ไม่ผูกไม่เข้ขุยเหมือนดินตม ใครมีไถกระเทียมแตกไว้ อยู่ก็ตีก็อยู่ ก็ตีถ้ามีศรัทธาก็ให้เอามาทุลเกล้า ถวาย เพิ่มพระราชกุศล ถ้าจะขายก็ให้พระราชทานราคาให้ของสองอันสามอัน การประกาศนี้เป็นบอกเข้าบิณฑิไถกระเทียมอย่างเดียว ไม่เรียกเงินทองอะไร ถ้าหากจะมีละครรับเข้า

บิน ไท กระเทียม วัน พทช วัน พท หักขบต์ วัน สักกร
 เกือน อ้าย ชน เก้าคำ ชน ลีบ คำ ชน ลีบ เอกคำ . ผู้
 จะ มาตุ ลคร ให้หา ไท กระ เทียม มา ถ้าหา ไท กระ
 เทียม ไม่ ได้ ก็ ให้หา ไท เลก ไท น้อย ขวด ก้า ซา ฎา
 กระ ตวง แดก ๆ เลียบ ๆ บันคา ที่ เป็น ของ มา แต่
 เมือง จีน ฎา ตุ่ม เลก ๆ ที่ ไม่ แดก ร้าว เป็น เครือง
 จะ ถม ที่ ได้ มา ส่ง แล้วย จึง จะ ให้ คุ ลคร

จะ เอา ไท กระ เทียม เรียบ เรียง ถม ที่ ซาน พระ วิ
 ทาร พระ เจดีย์ วัด ราช ประ ตี ยชู ฎา ซาน กุฎี นั้น เพื่
 จะ ให้ เขาราก ใคร ขย่ำ คั้น ฎา ไป ว่า จะ ผั่ง เงิน ผั่ง
 ทอง เงิน ทอง ดึง มี ก็ ไม่ ผั่ง เลย จะ จ้าง คน ทำ งาน
 การ วิชา อาราม รัง มัง บ้าน เมือง ถนน แหนทาง ฎา แจก ย้าย
 พระ ราช วงษา หวงษ์ แล ผู้ มี ความ ชอบ ที่ คมร จะ ได้
 รัช พระ ราช ทาน แล บำ เพญ พระ ราช กุศล แจก ย้าย
 แก่ สมนพ ราหมณ์ ว่า จารย คน ชรา พิ การ ท่วง ๆ ที่
 กว่า ไม่ ต้อง กลัว คัก เลือ เหนือ ได้ อะ ไร ไม่ ได้
 คิค ช่อน เร้น ใคร จะ เอา มา ผั่ง เลียบ ทำ ไม ขย่ำ ฎา
 ไป ผิด ๆ แล้วย คิค ขค วัต ให้ ยับ เย็น เลียบ เปล่า เลย ทำ
 มุญ จริง ๆ ไม่ ว่า เท็จ ไร่ ทอก ใคร ไม่ เชื่อก เมื่อ เวลา
 ถม ไท กระ เทียม นี้ มา ก็ อด มอง คอย คุ เอา เดิก กง

จะ เหน้ แต่ ไท เป่ล่า ๆ ทั้ง นี้ห้ ไม่ มี เงินทอง เลย ถึง
 ทำงาน การ ก็ ไม่ ได้ ยี่ด บัง อะไร คนที่ ทำการ ก็
 แต่ ล้วน ลุก ข้าง ไม่ ไซ่ คน หลว่ ไม่ เชื่อก ก็ สืบ
 งาม เขา เด็ด

ประ กาศ กำ หนกที่ จะเอาทอง แปะ มา^{หู้}ขึ้น
เอา เงิน ไป แปะ ท้อง พระ คตัง

ประ กาศ แก่ ผู้ รัย พระ ราช ทาน ทอง ทศ ทอง
พิศ ทอง พัก คิงส์ ไซ แทน ส่วน เงิน เขี้ยว ศึก เดก
น้อย ทุก นาย ได้ ทวาย ว่า ผู้ โภ ได้ รัย ทอง แปะ ไป
ถ้า จะ ใคร ได้ เงิน ไร่ เร็ว ๆ ก็ ให้ แลก ล้ำ กับ เงิน ของ
ผู้ อื่น ไร่ ไป พลาด ก่อน ทั้ง แปะ ไร่ ไป จน สิ้น เกือบ สิบ
สอง ผู้ ที่ ได้ รัย พระ ราช ทาน เขี้ยว ศึก เป็น ทอง
แปะ ไป อย่า เพื่อ มา แลก เปลี่ยน เอา เงิน คืน ขอ
ให้ รอ ไว้ จน สิ้น เกือบ สิบ สอง จึง เอา มา แลก แต่ ผู้
อื่น นอก จาก ผู้ ได้ รัย พระ ราช ทาน ทอง แปะ ไป ถึง
เป็น คน ใน เขี้ยว ศึก ก็ คน นอก เขี้ยว ศึก ลุก ต้า
วานิช ใน ประเทศ นอก ประเทศ ก็ ได้ ซ้อ ทอง แปะ
ไป แล้ว จาก ผู้ ได้ ทอง แปะ ก็ ได้ ไซ ของ ให้ ผู้ ได้
ทอง แปะ แล้ว รัย เอา ทอง แปะ ไป ก็ จะ เอา ทอง แปะ มา ขึ้น
เอา เงิน ไป แปะ ท้อง พระ คตัง นั้น ได้ ทุก วัน ไม่ ห้าม
ไม่ ขัด ทาง ค้า ขาย อย่า สดุง สเกือบ ไป ใคร เอา
ทอง แปะ ผอ^{หู้} ไซ เอา เงิน ไป แปะ ท้อง พระ คตัง เงิน ที่

เปลี่ยนทอง แปะ ก็ จะ ให้ แก่ ผู้ นั้น เป็น ของ ผู้ นั้น แต่
 จะ มา พ้อง ร้อง กัน ว่า ใช้ ฤๅ วาน • ให้ เขา ทอง แปะ มา
 แลก เงิน แล้ว ผู้ รัย วาน ขอ เงิน เสีย ไม่ ให้ ก็ ก็ ให้
 แต่ น้อย ก็ ก็ ไม่ รัย ตัก สิ้น ให้ ความ แต่ จะ ไร่ ใจ กัน

ผู้ที่ ไร่ ขอ ทอง แปะ ไป ฤๅ ขาย ของ ไร่ ทอง แปะ ไป
 ฤๅ ผู้ ที่ ไร่ รัย พระ ราช ทาน ทอง แปะ ไป เกษ ไร่ จน
 ถึง กำหนด ทั้ง สาม พวก นี้ ถ้า เขา ทอง แปะ มา แลก
 เงิน ที่ คลัง ชาว คลัง ไม่ ให้ ก็ ก็ ให้ ไม่ เต็ม
 กำหนด ราคา ทศ พิศ พิศ ดึง ส์ ทั้ง ประ กาศ แล้ว ก็ ก็
 ออย่า เพื่อ เขา ทอง แปะ ให้ ไร่ ที่ คลัง ให้ พา ทอง แปะ
 มา ร้อง ถวาย ฎีกา เด็ด จะ พระ ราช ทาน เปลี่ยน
 เงิน ให้ โดย เร็ว

ประการนี้ ถัดมาคนที่รับทองทศพิศ พัดกิมส์
 ครั้งนี้ ได้พระราชทาน ทองทศ ทองพิศ ทอง
 พัดกิมส์ ไป เป็นเบี้ยหวัด แก่ข้าราชการ เป็นอัน
 มาก ถึงก่อนนี้ ไปก็ได้ ทรง ทงทาน บ้าง พระ
 ราชทาน บ้าง ถ้าผู้ที่ได้รับพระราชทานทองแปไป เอา
 ไป ขอซื้อ ของ ก็ดี แลกเงิน ก็ดี ใช้หนี้ ก็ดี ข
 ขาย ให้ จึง เปลี่ยนเงิน ให้ จึง รับ แทน หนี้ โขย สดวก
 เด็ดอย่า รังเกียจ เเสบ ลูกค้าวานิช ฤา ผู้ใด ๆ ขาย
 ของ ได้ ทองแป ไว้ ฤา ลูกนี้ มา ใช้ นี้ ให้ เป็น ทอง
 แป ฤา ได้ ซื้อ ทอง แป ไว้ ถ้าต้องการ เงิน ให้ มา
 ขน เอา เงิน แก่ ชาว พระ คลัง มหา สม บดี ที่ คอย รับ
 อยู่ที่ ศาลา ริม ประตู ข้าง พระที่นั่ง สุทไทยย์ สวรรีย์
 ข้าง เหนือ ทุก วัน ไม่ ชัก ขวาง อะไร ให้ เสีย
 ประโยชน์ แต่ทองแปนี้ ถัดไป เจาะ ไป ตัก เสีย แล้ว
 ไม่ รับ ใช้ ให้

สำนักหอสมุด

ท้าวพระ ราชทาน กำกับทองแป้ พักกิ่งส์

ทองแป้ จำพวกนี้ เป็นทอง เนื้อ แปรต เสกสอง คือ
ทอง ไบย ช้ออันเสง มีน้ำหนักเพองหน่งกับวิ
ต่างค้หน่ง คือหนักกว่าเงินเพองซน ไบ้เท่า
ส่วนที่ ยี่สิบของเพอง ๆ ถ้าถ้ำหนักเรียกอย่างเงิน
ก็ควรจะว่าเพองหน่งกับกิงหน่ง แปะ เช่นนี้ รา
คาสิบแปดหนัก เป็นราคาแป้ละ สิบ สลึง ที่ เรียก
ว่าค่า สิบเงิน แปะ เช่นนี้ ผู้ใดได้ ไป เมื่อต้องการ
ทอง แล้วจะ ขยทำรูปพรรณก็ ได้ ไม่เสียเปรียบนัก
เพราะ สิบแปดหนักนั้น ก็ โกลั ราคาทอง อย่างสูง
อยู่ แล้ว แต่ ถ้ำว่าเมื่อ ไม่ชอบใจก็ ให้ เขาทองแป้นั้น
มา เปลี่ยน เขา เงิน สิบ สลึง ที่ เจ้าพนักงาน พระ
คลังมหา สมบัติ ซึ่ง ไป คอย รับหมาย ใช้ แทนเงิน
อยู่ตามเคยนั้น ก็จะ ได้ เงิน ไปทันที ไม่มี ชัก
ขวาง ไม่ ควรจะ เกือบเลยง แปะหน่ง ราคา สิบ สลึง
สองแป้ ราคาห้าบาท สิบแป้ ราคาสิบบาท แปะแป
ราคาห้าตำลึง สิบหกแป้ ราคา เป็น ซ้ง เงินคือ สิบ
ตำลึง ไทย สาม สิบสองแป้ เป็น ราคา ซ้ง ไทย
หน่ง ย้ง ยน ถ้า เขาทองแป้ ครานี้ มา ซนที่ พระ
คลังมหา สมบัติแล้วใดก็จะ คิคเงินให้ราคาแป้ละ สิบ สลึง

ประ กาศ ว่า ทัวย ประ ภู สึง ขรณ วัค ขุน แสณ

มี พระบรม ราช โอง การ ใน พระ บาท สม เ็จ
 พระ จอม เกล้า เจ้า อยู่ หัว คำ รัศ สึง ให้ ประ กาศ พระ
 ราช ทาน พระ ราช กุศ ล แก่ ราช ภูว ชาว ทรง เก่า ให้
 ทราบ ว่า พระ มหา สดุดี เจกีย์ วัค ขุน แสณ เป็น ของ
 สูง ใหญ่ อยู่ ไกล พระ ราช วัจ จันทร เกษม เป็น ที่ ประ
 ทิษ พระ มหา สดุดี เจกีย์ นั้น ข้า รุท ชุค ไชย มา นาน
 ทอด พระ เนตร เหนือ ๆ ทรง ว่า คาญ พระ เนตร แด
 ทรง เสียดาย ของ ใหญ่ ของ เก่า จึง มี พระบรม ราช
 โอง การ คำ รัศ สึง พระ ษา ราช สง คราม จ้าง ลก
 จ้าง ประ ภู สึง ขรณ ขุน ให้ ใหม่ ให้ เชื้อ ใหญ่ กว่า
 เก่า มัน คง ดจรร ลี ไป ให้ ภาย หน้า แด ให้ ประ ภู สึง
 ขรณ พระ วัหาว หลวง สำ หรับ พระ เจกีย์ แด กำ แพง
 ล้อม แด ชุค คู ล้อม ถม กิน ให้ ตอน ทัวย คำ จ้าง เทว
 ไท จะ ทรง ขริจาค เป็น พระ พุท ธิ บุษ า ภาย หลัง มี กรม
 การ ทรง เก่า กราย ทล พระ กรุณา ว่า พระ มหา สดุดี
 เจกีย์ พระ อดิ ษ คัก กสิ ธิ มี ปรา ภู หาร เหน เป็น
 วัค มี แสง สว่าง ขาง คราว มี ผู้ รั เหน หลาย คน ราช ภู

ที่ วิเหณี-เหต อัครรรณ นน นย ถิต มาก อยู่ ใต้ ทรง สติข
 ติงน งาม มี พระ บรม ราช โองการ คำ ว่า ถ้า
 ราษฎร นย ถิต พระ มหาสอุป เจกัย วัค ขุน แส น มาก ก็
 ทรง พระ โสมน คยิ น ตี ก้วย ไป รท พระ ราช ทาน ชอง
 โอ ภาศ แก่ ราษฎร ให้ ทำ บุญ เป็น พระ พุท ธ ุช ุชา ช่วย
 ใน การ พระ ราช กุศล ประ ฎี สย ขรณ พระ มหาสอุป
 เจกัย พระ วิหาร ทลวง แล ศาสา คำ แพง แก้ว ทััง
 ปวง ใน วัค ขุน แส น นี้ ตาม แต่ ศรัทธา อู สาท เกิด
 ใน วัน อัง การ เกื้อน อ้าย ขน สาม คำ แล วัน พุท
 เกื้อน อ้าย ขน ส คำ บั ผล สย ทศ กน จะ เสค จ พระ
 ราช คำ เนิน มา เริ่ม การ ก่อ เป็น กุณ แล จะ ไป รท
 ให้ มี ละ คร ข้าง ใน เล่น เรื่อง พระ เมาราย น์ ปราช นนท
 ยักษณ เรื่อง พิราพ ใน เวลา เชน วัน ที่ หนึ่ง กอน แล
 เล่น เรื่อง พระ อุน รุท ใน วัน ที่ สอง เพื่อ จะ ให้ ราษฎร
 ประ ชุม ถิน ณ พระ ราช วัง จันทร เกษม อนุ โมทนา
 พีระ ราช กุศล นัน แล ให้ ราษฎร ที่ มี ศรัทธา อู สาท
 ขริ ภาศ ช่วย ใน การ พระ ราช กุศล นัน คณะ อัฐ หึง
 สอง อัฐ ขน ไป จน เพลง สลึง ขา ท คำ ลึง ขน ไป ตาม ใต้
 ตาม มี เดก การ นี้ ไม่ กณ ท ยิง คยิ น ุช ุชา อะ ไร ทอก
 ชึง ให้ ประ ภาศ ทััง เพื่อ จะ ให้ ราษฎร ได้ มี ความ ยิน

ก็ได้รับ ส่วน พระ ราช กุศล เข็ม เงิน ที่ ร้าย ฏูระ
 เข้า ด้ว ย ให้ มา คิด เห็น ที่ โรง ตะ กร พระ ราช วัง
 จันทร เกษม ฅวัน อัง คาร เกื้อน อ้าย ขน สาม คำ
 แล วัน พุท ม เกื้อน อ้าย ขน ส คำ พร้อ ม กัน จะ ไป รก
 ให้ พระ ยาราช สง คราม แม่ กอง แล ผู้ กำ กั บ รัธ ไว้ จำ ย
 ใน การ วัท ขน แส น เมื่อ พระ มหา สด ปร เจ กั ย แล พระ
 อาราม นั้น เสรี จ แล วั ท่าน ทัง ปวง ที่ ด้ เข้า เงิน ช่ว ย
 ก็ จะ ด้ เหน ด้ น มั ค ฎาร อยู่ เหนือ ง ๆ จะ ด้ เจริญ กุ
 ศล สม บั ทิ เปน เหนือ นิต ย ์ ไป

ประกาศ นี้ แต่ แก่ ไทย จัน มอญ ดาว ท น บั ทิ
 พระ พท ธ สาศ ณา ไม่ ว่า อะ ไร แก่ แชน แล ฝ รัง ท บั ทิ
 สาศ ณา อื่น คน บั ทิ สาศ ณา อื่น ขอ ย่า ทัว เราะ เยาะ เข็ ย ขอ ย่า
 ล่วง มา ทัง ขหว ง ว่า อะ ไร ไป เลย

สำนักหอสมุด

ประกาศว่าด้วย เครื่อง รอง หน้าฝนอย่างยุโรป

ท่านทั้งปวงจงทราบเถิดว่า เมื่อเดือนอ้าย
 ปีมเสง นพศก เซอ รอ เบ็คส์ จอม เบิกกง สล อังฤษ
 คนใหม่ สมเด็จพระนาง กวิน วิก ตอ เรียบ พระเจ้า
 กรุงลอนดอน ทรงให้เข้ามาค้ากับลคค้าฝ่ายอง
 ฤษ อยู่ในกรุง เทพ ใน เมืองกง สล คนนี้มานั้น กวิน
 วิก ตอ เรียบ พระเจ้ากรุง ลอนดอน ได้มอຍให้คุม
 พระราชสาสน์ แล เครื่อง มง กล ราช บรรณาการ เข้า
 มาทูลเกล้าฯ แด่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัวด้วย ในเครื่อง ราชบรรณาการ จำพวก
 นี้มีเครื่อง รอง หน้าฝน วิก ประมาท รู้ว่า หน้าฝนตก
 ลงจะมากน้อยเท่าใด จะรู้ได้โดยเลื่อยดีกว่า เครื่อง
 มือที่จักแรงไว้ ใช้มาแต่ก่อน คือนว อย่าง อังฤษ
 นวหนึ่ง แข่งผ่อนบรรณให้ เหน้ได้ถึง ร้อยสี่วัน เครื่อง
 มือนี้ดีมาก แต่ที่คนที่ รอง หน้าฝนแต่ก่อน สัน
 ดานไพร่อยาบายคาย เลวหนัก รู้จักแต่จะหงเข้าต้ม
 แกลงตำน้ำพริก กินเข้าแล้ว เกยจคร้านที่จะล้างมือ
 แลหาผ้าเช็ดมือ เอามือเช็ดหัวตัวเองไม่รู้จัก

08/10/2566

คุดูแลใช้ของดี ๆ เลย โกลนัทหมวแต่ความรู้
 เลือดยก เพราะฉนั้นก่อนนี้ไปด้วยเครื่องมือนี้หา
 ไว้ความเพนแม่ไม่ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัว ก็ยังไม่ได้ทรงพิจารณาถึงเกศทราย
 โดยฉนั้น ฟังได้ทรงตั้งแต่วันจันทร์ เดือนหก แรมหก
 ค่ำมาได้ความเพนแม่ฉนั้นแล้ว แต่ครั้งนี้จะไปรค
 ให้ลงพิมพ์หนังสือข่าวบอกมาโดยกำหนดนี้ อย่าง
 อังฤศตามเครื่องมือ คนไทยทั้งปวงเคยถึงเกศ
 แม่หัวอย่างไทย ก็จะไม่เข้าใจจึงทรงกำหนด
 เพนขนาดหัวอย่างไทย คือ เจศเมศเข้าเปลือก
 ตะแคงเป็นหัวหนึ่ง แต่จะแบ่งเป็นสี่กระเขียต ฤ
 แยกกระเขียตอย่างหัวไทยนั้นอย่าขนัก ฝนตกน้อย
 ไม่ได้ถึงกระเขียตก็ไม่มีจำนวนจกขานูชี้ไว้ ใ้เสีย
 เสสไปทุกเวลาฝนตก อย่างเก่าจึงได้แบ่งหัวหนึ่ง
 เป็นสี่กระเขียตเรียกว่าทสางค์ ถึงกระนั้นก็ต่าง
 เวลาฝนตกน้อยกว่าทสางค์ ก็ยังว่าไม่ได้หน้า
 เครื่องมือที่มาจากเมืองอังฤศใหม่นี้ แบ่งหัวหนึ่ง
 ไปได้ถึง ๑๐๐ ส่วน เรียกว่าสทสางค์ สิบสทสางค์ จึง
 เป็นทสางค์ สิบทสางค์ จึงเป็นหัวให้รู้ดังนี้เดีจจำชื่อไว้
 ให้แม่เทศน

ประกาศว่า ด้วยวิธี คณิต อธิ กมาศ

อธิ กมาศ นั้น ใน ๑๙ ปี มี ๗ ครั้ง จำไว้ให้มัน อย่ำ
 หลงไหลว่า ๓ ปี มี หก ครั้ง ถัดตามธรรมเนียม
 เมือง ปี มี อธิ กมาศ เกือบแปดไปเป็นสองหน ครั้ง ๖
 ๖ สิบเก้าปี จำชื่อ คักกราช ไว้ให้มัน ในชั่วอายุ
 คนที่เรา รู้จัก เป็น ขุนห้าตาบายของเรา มา คือ
 ให้นับแต่ ขุนศรีศก จุลศักราช ๑๐๙๓ มาจนถึง ปี
 มเส็ง เอกศก จุลศักราช ๑๑๑๑ เป็น ๑๘ ปี ๖ ๖
 ๖ แต่ ปี มเมีย โทศก จุลศักราช ๑๑๑๒ มาจนถึง ปี ชวศ
 สัมฤทธิ์ศก จุลศักราช ๑๑๓๐ เป็น ๑๘ ปี ๖ ๖
 ๖ เป็น ๒ ๖ ๖ ตั้งแต่ ปี ผล เอกศก จุลศักราช ๑๑๓๑ มา
 จนถึง ปี แม่นพศก จุลศักราช ๑๑๔๘ เป็น ๑๘ ปี ๖ ๖
 ๖ ๖ ๖ ๖ เป็น ๓ ๖ ๖ ตั้งแต่ ปี ออก สัมฤทธิ์ศก จุลศักราช ๑๑๕๐
 มาจนถึง ปี ขาน อัฐศก จุลศักราช ๑๑๖๘ เป็น ๑๘ ปี ๖ ๖
 ๖ ๖ ๖ ๖ ๖ ๖ ตั้งแต่ ปี เถาะ นพศก จุลศักราช ๑๑๖๘
 มา จนถึง ปี รกา สปัตศก จุลศักราช ๑๑๘๗ เป็น ๑๘
 ๖ ๖ ๖ ๖ ๖ ๖ ๖ ๖ ๖ ๖ ตั้งแต่ ปี จอ อัฐศก จุลศักราช
 ๑๑๘๘ มา จนถึง ปี มโรงศก จุลศักราช ๑๒๐๖ เป็น

๑๙ บัณฑิตพระชะหนึ่ง : เปนที่ ๖ ตั้งแต่ บัณฑิตพระชะปดัก
 จุลศักราช ๑๒๐๗ มา จนถึง บัณฑิตพระชะจตุร จุลศักราช
 ๑๒๔๕ เปน ๑๙ บัณฑิตพระชะหนึ่ง เปนที่ ๗ ตั้งแต่ บัณฑิต
 จตุร จุลศักราช ๑๒๒๖ ไปจนถึง บัณฑิตพระชะจตุร
 จุลศักราช ๑๒๔๕ เปน ๑๙ บัณฑิตพระชะหนึ่ง เปนที่ ๘
 ตั้งแต่ บัณฑิตพระชะจตุร จตุร จุลศักราช ๑๒๔๕ ไปจนถึง
 บัณฑิตพระชะจตุร จตุร จุลศักราช ๑๒๖๓ เปน ๑๙ บัณฑิตพระ
 ชะหนึ่ง เปนที่ ๙ ตั้งแต่ บัณฑิตพระชะจตุร จตุร จุลศักราช ๑๒๖๔
 ไปจนถึง บัณฑิตพระชะจตุร จตุร จุลศักราช ๑๒๘๒ เปน ๑๙ บั
 ดิตพระชะหนึ่ง เปนที่ ๑๐ ตั้งแต่ บัณฑิตพระชะจตุร จตุร จุลศักราช
 ๑๒๘๓ ไปจนถึง บัณฑิตพระชะจตุร จตุร จุลศักราช ๑๓๐๑ เปน
 ๑๙ บัณฑิตพระชะหนึ่ง เปนที่ สิบเอ็ด

ใน ระยะเวลา ๆ เหล่านี้ให้นับแต่ บัณฑิตพระชะหนึ่ง ถึง
 บัณฑิตพระชะจตุร ที่เก้า ที่สิบเอ็ด อย่างว่า ที่ สิบสอง
 ที่ สิบสี่ ที่ สิบเจ็ด ที่ สิบเก้า เปน บัณฑิตพระชะ
 ระยะเวลาเหมือนกัน ถ้าจะจำให้สั้น ๆ ให้แล้วไว้ว่า
 ๓๑, ๓๒, ๓๓๒, เปน บัณฑิตพระชะ ๗ คนแล แต่เมื่อ
 คิดอย่างนี้ เปน การ ขยาย นักษัตริย์ พระจันทร์
 วันเพ็ญ มักคลาไคลไปหลาย ๆ เดือน ถ้าจะคิด
 ให้ถูก นักษัตริย์ ตาม บัณฑิตพระชะ คงต้อง ให้ รู้ว่า

ขี้ปลากระยะ ก้อน ขี้ตันกระยะ ที่ ออกชื่อ มู นั้น คง
 แต่ ขี้จอกโทศก จลศักดิ์ราช ๑๐๘๒ นั้น ลงมา ขี้
 ปลากระยะ ที่ ออกชื่อ แล้ว ทั้ง ปวง คือ ขี้มเสะ เขกศก
 ขี้ชวคส์ม ถทศก ขี้มแมนพศก ขี้ชานอจุศก ขี้รกา
 สปัตศก ขี้มโรงฉศก ขี้กนเบญจศก ขี้มเมียบัจฉศก
 ขี้ฉลุตรีศก ขี้วอกโทศก ขี้เงาะเขกศก ขี้เหล่านี่
 เกือบแปดทศกสาธ . เป็น เกือบอีก มาก แต่ ตร
 ทที่ เกือบ ขี้ แต่ เกือบ ๘ หน้า เกือบ นั้น ไป ๓๓ เกือบ ตก
 สก เพียง เกือบ ๕ คง ชื่อ เต็ม เกือบ ที่ ๓๔ ซึ่ง เรียก
 ว่า เกือบ ๖ นั้น เป็น เกือบ อีก คือ เป็น เหมือน เกือบ ๕
 เกือบ อีก ยก เสีย ไม่นับ นับ แต่ เกือบ ที่ เป็น
 หน้า เกือบ เกือบ นั้น ไม่นับ นับ แต่ หน้า เกือบ นั้น ไป ๓๓
 เกือบ ตก สก เกือบ ๑๒ เกือบ ที่ ๓๔ เป็น เกือบ อีก เป็น
 เหมือน เกือบ ๑๒ สองหน เกือบ นั้น ยก เสีย ไม่นับ นับ
 แต่ หน้า เกือบ นั้น ไป ๓๒ เกือบ อีก ตก เกือบ ๘ ขี้จุมมา
 สาธ เกือบ ๘ ทศกสาธ นั้น เป็น เกือบ อีก คง ท
 ตาม ขี้สุท กระยะ แล ๗: ถ้า จะ เล่า ให้ สั้น ๆ ก็ ให้
 เล่า ว่า ๓๓, ๓๓, ๓๒, ๓๓, ๓๒, ๓๓, ๓๒,
 เป็น กระยะ อย่าง นี้ แล ให้ เล่า ชื่อ เกือบ ๘ สองหน ๕
 สองหน ๒ สองหน ๑๐ สองหน ๗ สองหน ๓ สองหน ๑๒

สองหม ในลัทธิ ๘ สองหมอีก คิดไปอย่างนี้ อย่าง
 หลง อย่างดีแล้ว ใช้ไปได้ นานถึง ๘๐๐ ปี แต่ประจวบ
 ๘๐๐ ปี เพราะ ๘๐๐ ปี ๑๖๐๐ ปี ๒๔๐๐ ปี จะ
 ค้อระแก้ว รยะ เลียบใหม่ แต่อย่าให้ว่า เลยเกินอว
 ยไป เพราะ ๘๐๐ ปี คลาค ๑๐ วัน ๑๖๐๐ ปี คลาค ๒๐
 วัน ๒๔๐๐ ปี คลาค ๓๐ วันแต่ไม่ตรงแท้ ต้องตรวจ
 ให้แน่ จึง แก่ได้ ฤาจะให้ว่าแต่สิ้น คือว่าถึง ๘๐๐
 ปีแล้ว ให้ เขารยะที่ ควรจะเป็น ๓๓, ๓๓, ๓๒, นั้น
 เขาแต่เป็น ๓๓, ๓๒, ซ้ำเข้า แล้วถึง ๓๓, ๓๓, ๓๒,
 ไปใหม่ ถ้าได้ แก่ใน ๘๐๐ ปี เสศเสมอไปได้ ทุกคราว
 อย่างนี้ เป็นดี ถ้างมงาม อยู่ จน ถึง ๑๖๐๐ ปี จะ
 ต้อง แก่ เช่น สอง ซ้ำ ไล่ ๗ วัน ถ้างมงาม อยู่ จน ถึง
 ๒๔๐๐ ปี มาศ เกิดขึ้น ถึง เกือบหนึ่ง ปี เอ็นั้น
 ถ้าจะ แก่ ใน ปี ที่ ไม่มี อธิ มาศ ก็ วาง อธิ มาศ ลอย
 ลง เกือบหนึ่ง จน อธิ มาศ สอง ปีติดกันก็ได้ ฤา
 ทำอย่างนั้นจะเป็นที่ ตกใจ ว่า สิดไป แก่ หนุใน ปี
 ที่ สอง เช่นว่า ก่อน เป็น สาม ซ้ำก็ได้ ฤา ใน ลัทธิ
 ละ เขียคน ต้อง เลื่อน ๓๓, ๓๒, เข้าให้ ต้อง ซอบ ด้วย
 นกษัตร ฤกษวัน เพญ ถ้า เหนจะ คลาค ไป ก็ ให้ แก่
 ตาม ควร ๘๘/๑๖๖๖ นำ หลัง ให้ ต้องกัน หนึ่ง ปี ใด เว้น ปี

เก็บไว้ มีอธิกมาศอีก ขึ้นนี้ วิสาขบูชา ครึ่งเดือน ๖ ปี
 ไท เว้นสอง ปี แล้ว จึงมีอธิกมาศ.. ขึ้นนี้ วิสาขบูชา
 ขยับกลาง เดือน ๗ ว่าด้วยลักษณะอธิกมาศนี้ เพื่อจะ
 ให้รู้ง่าย ๆ ด้วยกันทั้งตามธรรมเนียมแลการเลียบค
 เพื่อจะให้ถูกนักยศรฤกษ์ แลประการหนึ่ง ในปีที่
 มีอธิกมาศตกในรศฝน คือเดือน ๑๐ สองหน
 แลเดือน ๑๒ สองหน นั้น ตำราโบราณฉบับหนึ่งท่าน
 ว่าไว้ว่าจะยกเอาอธิกมาศที่ควรจะวางขึ้นนำต่อ
 นั้นไปมาวางเสียในขึ้นนี้ ถึงวันเพ็ญเดือน ๘ พระ
 จันทรเพ็ญอยู่ในฤกษ์บรรพาสาธ อตราสาธ วันแรมค่ำ
 หนึ่ง ลวรเป็นวันเข้าพรรษาได้ อยู่ที่เอาเดือนนั้น
 ให้เป็นเดือน ๘ ปฐมาสาธ เอาเดือน ๘ เป็นทศ
 ยวิสาขจึงฤกษ์วันเพ็ญเป็นสามวัน แรมค่ำหนึ่ง
 ค่อนั้นมา พระสงฆ์ก็เข้าพรรษาได้ เป็นชู้ฉิมพรร
 ษา ถ้าได้เข้าชู้ฉิมพรรษาในขึ้นนี้ พวกนี้
 พวกนี้ก็จะได้จิรกาล ในเดือนที่เป็นปลายรศ
 ฝนมีที่สุกในวันเพ็ญที่มี พระจันทร์เสวยฤกษ์กติก
 ขึ้นนี้ พระสงฆ์เข้าชู้ฉิมพรรษา ในวันแรมค่ำหนึ่ง
 เดือน ๘ ก็ควรแต่จะไม่ได้จิรกาล เพราะออก
 พรรษาแล้ว ๐8/4/2566 ถึงเดือนที่สุกรศ ฝน อธิกมาศ

เช่นนี้ เรียกในตำราว่า อากมีญญาชิกมาศ เรียก
 ในบาฬีว่า วัสสุกัฒนัง มิใช่ วัสสิกสาฎิกาสึกขา
 ยทวิภังค์ แล วัสสุปนาบิกขันธ์แต่ พวกชาววิก ไม่รู้
 จักอะไร ข้างทางพระ อาทิตยพระ จันทร์ ก็ยังมี
 ง่ามถือ เอาคำว่า วัสสุกัฒนัง แผลว่า อชิกมาศ
 สามีญญาการทุกวัน จึงไม่ไ้ถือได้ทำ ถึงจะประ
 กาศให้ทำก็กลัวจะไม่มีใครเชื่อ ถึงพระสงฆ์พวก
 ขรรคมยตติกา แลวงหาว่าจะทำให้ถูกสาครณาแล้ว
 ก็ยังม่งายอยู่ ไม่ใคร่จะเงี่ยหฟัง ไม่สังเกตสัง
 กา ที่จริงนั้นเรื่องนี้ทั้งบาฬีแล ตำรามีร่วมกัน
 เมอศวิ ทรงอโคยเลอียก แล้วยควรจะเห็นจริงด้วย
 ได้ คำว่า วัสสุกัฒนังนั้น จะมาแปลว่า อชิกมาศ
 สามีญญา ไม่ถูกเลยจริงๆ ไม่สมกับ ความที่ว่าใน
 บาฬี วัสสิกสาฎิกาสึกขา ยทวิภังค์ แลนิทานหนึ่ง
 ใน วัสสุปนาบิกขันธ์นั้นเลย พิเคราะห์เหตุความ ให้
 เห็นแท้แน่เถิด

ถึงตำราอากมีญญาชิกมาศนั้น ก็มีใช้เช่น
 ตำราภาษาไทยใหม่ ๆ ที่แต่งกัน เช่น วรรณภาษา
 สังสกฤตของโบราณแท้ที่เค็ชว ขอท่านผู้แปลนัก
 ปราชแก่ 8/10/2566 ไม่เป็นแต่ผู้แต่ไลภาษิกจงสืบค้นให้รู้

แลศกพิหารณาให้เข้าใจความเกิด

อภิมาศนี้ เปน ของ สำ หรั ย สำ หรั ย เกือนประ
 จำโลกยมา นวน ก่อ น พทท กาล ถ้า จะ ไม่ มี แล้ว นัย
 ยี่ เกือน รก ก็ จะ เกลื่อน กลาก ไปหมก แต่ วัส สุกั ทมิ
 เปน ของ มี ชัน ใน พทท กาล ด้วย พระ ราช ตำ วิห
 สม เก็จ พระ เจ้า พิม พิ สาร เจ้า มคธ ราชู คิคทรวงประ
 กาศให้อนโถม แก่ พระ วิห ยัญ ญติ เพื่อ เปน ประ
 โยชน แก่ พระ สงฆ์ จะ ให้ ใ้ จี วร ตาก สม ครร แก่
 พระ พุท ธ บัญ ญติ ใน จี วร กาล แล วัส สูป ญา ยิก กาล
 ไม่ เปน ของ ตาม ทาง พระ อา ทิศ ยพระ จันทร แท้ ผู้
 กล่าว กัจ นี้ เหน ความ เปน แน่ แล้ว ผู้ อ่า นอย่า ว่า
 ผู้ กล่าว เลี้ย จริต เลย คุ ษา พื คุ ตำ รา เกิด อย่าง เชือ
 คำ คหะ มงาย นก ตำ รว อภิมาศ อย่าง อื่น ๆ ก็
 มี มาก แต่ เปน การ ไม่ ใ้ ไ้ จะ ว่า ไป ก็ ไม่ ค้อง การ
 ว่า แต่ เพียง เท่า ที่ ว่า นี้ ก็ เหน ว่า กอ อยู่ แล้ว ที่
 จะ สัจ เกต ล่วง นำ กลบ หลัง ไป ไ้ นาน เมื่อ ค้อง การ
 ข้าง หยาย สำ หรั ย ข้าน สำ หรั ย เมือง จะ เรียบ ซ้อ เกือน
 ก็ ให้ เชา ต กณ ทที่ ว่า ๓๓, ๓๓, ๓๒, ๓๓, ๓๒, ๓๓,
 ๓๒, คื่อ บที่ ๓ ที่ ๖ ที่ ๘ ที่ ๑๑ ที่ ๑๔
 ที่ ๑๗ ที่ ๒๕/๒๕ ตาม ระเบียบ ถ้า จำ ระเบียบ ไม่ ไ้

สิบ ไสยว่า ขี้ไหนดมี อธิกมาศ ๓๖ ไม่มี อธิกมาศ ให้ตั้ง
 จุลศักราช ขี้ไหนด ลง เขา ๘ ลง เล็บ เขา ๑๘ ทหาร
 ใต้ เสศ สุนทร กิติ ๓ กิติ ๖ กิติ ๙ กิติ ๑๑ กิติ
 ๑๔ กิติ ๑๗ กิติ เสศ ๖ อย่าง กิติ ทั้ง สุนทร เปน ๗ อย่าง
 นมี ใน ขี้ไหนด ขี้ไหนด เปน ขี้ไหนด อธิกมาศ เปน แยก สอง คน
 เสศ นอก นี้ เปน ขี้ไหนด กิติ ถ้าจะ รั โดย ละ เอียด เพื่อ
 จะ ให้ ถูก นัก ษัตริ ฤกษ์ ก็ ให้ ดู เขา ลักษณ ที่ ให้ นัย ว่า
 ๓๓, ๓๓, ๓๒, ๓๓, ๓๒, ๓๓, ๓๒, นั้น เกิด ถ้า จำ ระยะ
 ไม่ได้ ว่า จะ นัย มา แต่ ไหนด ก็ ให้ ตั้ง จุลศักราช ขี้
 ไหนด เขา แยก ลง เขา ๘ ทหาร ถ้า ใต้ เสศ สุนทร นัย ตั้ง
 ตั้ง แต่ เดือน ๘ ขี้ไหนด ไป ถ้า เสศ ไม่ สุนทร ก็ นัย ขี้ไหนด
 หลับ แต่ ขี้ไหนด เข้า ไป หา ขี้ไหนด มี เสศ สุนทร แล้ว นัย แต่
 นำ เดือน ๘ ขี้ไหนด ไป ๓๔ เดือน เขา เดือน ๓๔
 เปน อธิกมาศ แล้ว นัย แต่ นำ เดือน นัย ไป อีก ๓๔ เดือน
 ผลสม เปน ๖๘ เดือน แต่ แรก นัย เดือน ที่ หกสิบแปด
 เปน อธิกมาศ แล้ว นัย แต่ นำ เดือน นัย ไป อีก ๓๓
 เดือน เปน ๑๐๑ เดือน เดือน ที่ ๑๐๑ เปน อธิกมาศ
 แล้ว นัย แต่ นำ เดือน นัย ไป อีก ๓๔ เดือน รวม แต่ แรก
 นัย มา เปน ๑๓๕ เดือน เดือน ที่ ๑๓๕ เปน อธิกมาศ
 แล้ว นัย ต่อ ไป อีก ๓๓ เดือน รวม เปน ๑๖๘ เดือน

เดือนที่ ๑๖๘ เป็นอธิกมาส แล้วนับต่อไปอีก ๓๔
 เดือน เป็น ๒๐๒ เดือน นับแต่ต้นมา เดือนที่ ๒๐๒ เป็นอ
 ธิกมาส แล้วนับต่อไปอีก ๓๓ เดือน เป็น ๒๓๕ เดือน
 เดือนที่ ๒๓๕ ก็ เป็นอธิกมาสว่า อย่างนี้ ก็ เหมือนกัน
 ที่ว่าก่อน เดือนท้ายระ ะยะ นี้ เป็น เดือน ๘ สองหน
 ต่อไปเป็นเดือน ๕ สองหน ต่อไปเป็นเดือน ๖ สอง
 หน ต่อไปเป็นเดือน ๑๐ สองหน ต่อไปเป็นเดือน ๗
 สองหน ต่อไปเป็นเดือน ๓ สองหน ต่อไปเป็นเดือน
 ๑๒ สองหน ต่อไปก็กลับเป็นเดือน ๘ สองหนอีก
 เมื่อ นับอย่างนี้ ก็ ให้ เล่าว่า ๓๕, ๓๕, ๓๓, ๓๔
 ๓๓, ๓๕, ๓๓, นับอย่างนี้ มาก ไปกว่าก่อน เพราะ
 นับเอาเดือน อธิกมาส เข้าด้วย ฟัง รู้ว่า ใน ระ ะยะ ๑๘
 ๖ เป็น ๒๓๕ เดือนทุกเมื่อ ก็คือเป็นเดือนอธิกมาส
 ๗ เดือน เดือนสำหรับ ปี ๆ ละ ๑๒ ใน ๑๘ ปี เป็น
 ๒๒๘ ผสมกับอธิกมาส ๗ เดือน เป็น ๒๓๕ คณงม ๆ
 เพอน ๆ ว่าสามปี จึงมีอธิกมาสเสมอไป เมื่อถึง
 ปีมีอธิกมาสมาเร็ว ใน ปีที่ ๒ ก็ตาม อะระ ะ คัชหา
 ไป ไม่ใคร่จะ เชื่อเช่นทั้งนี้ ก็เพราะไม่จำนำจำหลัง
 แลเป็นเพราะงมงาย วิชานี้ ใคร ๆ เขารู้มีอยู่ถม
 ไป ไม่เรียกให้รู้แล้วมีหน้าซ้ำไม่เชื่อด้วยฤ

พระ คำกร เชื้อ ไม่ ไ้ฎา เมื่อมี อยู่ ชดึ เย่าง นั ก
จะ ขอ ตอช ตาม ความ คืด เหนว่า อรรชู ฎดา จารย
นั้น ท่าน ก็ เปน ชาว วัคมี ไซ้ ชาว บ้าง แต่ ท่าน คื
ฎว่า ชาว วัคทุก วัน ใน บ้าน เมือง เรา ค้วย แต้ง ภา
ษามคช ไ้ คล่อร พด ถก ค้อง ลักษณ บังคช แล หมัน
หมัก ฎก ถึ แต้ง ใน ภาษา ที่ ร่ว ม กั ย ขา พ็ ลัก ว่า พระ
สงฆ์ ใน บ้าน เมือง เรา ใหลาย ลีบ เท่า การ นั้น เปน
วิชา ของ ท่าน แต้ แต่ ใน การ คำนวร คติ พระ อา
ทิกตย คติ พระ จันทร เปน คัน ษณู ญติ ษึ เดือน คิน วัน
ที่ ถก แต้ นั้น ไม่ เปน วิชา ของ ท่าน เหน ท่าน จะ ไม่
เข้า ใจ ว่า ถึง วิชา คำนวร ทาง พระ อา ทิกตย พระ จันทร
ษึ เดือน คิน วัน แต้ ท่าน เหน ก็ จะ จม จะ ไหล เหมือน
พระ สงฆ์ ใน บ้าน เรา เมือง เรอ แล คฤหัฐ แต้ วัค
งมอ ยี่ เช่น คน เมือง เรา นี้ เอง จำ ไม่ ไ้ ฎ กั สำ คัญ
ว่า จำ ไ้ จัง ว่า ลง ไร่ ผิด ๆ เมื่อ จะ เอา คำ นั้น
มา เชค ชู ก็ เชค ชู เสียบ เปลว่า ไซ้ อะ ไร ไม่ ไ้
อย่าง หนึ่ง คำ ราวว่า ไร่ อิก ว่า เดือน ไร ไม่ มี
อา ทิกตย ษก ษั ษ รา ษี เปน วัน คั ย สอง หน ใน รา ษี เทียว
เดือน นั้น ไทร เรียกว่า ปา ยี่ มาศ เปน เดือน ไร่ ย ไม่
มี ฤกษ เดือน ปา ยี่ มาศ นั้น คื เดือน อธิก มาศ เมื่อ

08/10/2566

ว่าอย่างนี้ ก็ถูกอยู่ไม่ผิด แต่ว่าไม่ให้ใช้แล้ว
 อย่างมากไปเลย ระยะก็ไม่เสมซี เมื่อเป็นอย่าง
 นั้น อธิกมาศในกาลบัดนี้ คงจะตกแต่ในเดือน ๕
 เดือน ๕ เดือน ๖ เดือน ๗ เดือน ๘ เดือน ๙
 เดือน ๑๐ เพราะพระอาทิตย์โคจรเข้า ราศีหนึ่งถึง
 ๓๑ วัน ๓๒ วัน ตั้งแต่เดือน ๑๑ ไปจนเดือน ๓
 นั้น พระอาทิตย์โคจรเร็วแต่เดือนละ ๓๐ วัน แล
 ๒๙ วัน วันอาทิตย์ยกพร้อมก็ถึงเดือนกันทุกราศี จะ
 มีคัมภ์สองหน ในราศีเดียวกันไม่ได้

กล่าวด้วยลักษณะอธิกมาศนี้ ก็ที่ วิสาขบูชา
 ก็ที่ ถ้าวันพระเลื่อนตามลักษณะปักชัศนหน้าก็
 ให้ผู้อ่านรู้ว่าผู้ตกกับคนที่พอใจจะถืออะไร ๆ ให้
 ถูกไม่ยังคัมภ์มีบูชาใครให้ถือ ผิดกรรมเนียมบ้าน
 เมืองคอแก้วด้วยกรรมเนียมบ้านกรรมเนียมเมือง แล้ว
 ก็อ่านแต่ข้างต้นเกิดการวิเสศอีกอย่างหนึ่ง ตาม
 กรรมเนียมบ้านเมืองก็เคยมี คือลาวปู่โหรเขา
 เห็นว่าวันเข้าพรรษา ก็ดียังไม่เต็มเป็น ๑๕ ฤๅ
 ฟังเต็มหน้าที้อ่อน ถ้าฤๅกษวันเข้าพรรษาไม่ถึง ๒๐
 แล้ว เขามักเพิ่มเดือนเจกเป็นเดือนถ้วน เรียกอธิก
 วาร ๆ ^{๐๘} ^{๐/๒๕๖๑} นี้ มีในระยะ ๕ ปี ๖ ปี ฤๅถ่วงมา ถึง ๗

ขึงมี^๕คู่^๖ไป^๗อีก ๓ ข^๘เขาก^๙ก็^{๑๐}วาง^{๑๑}การ^{๑๒}ท^{๑๓}โหว^{๑๔}ทำ^{๑๕}นั้น^{๑๖}ก็^{๑๗}
 พาล^{๑๘}จะ^{๑๙}วุ่น^{๒๐}ๆ^{๒๑}อยู่^{๒๒}ค^{๒๓}ใน^{๒๔}สม^{๒๕}ค^{๒๖}ป^{๒๗}น^{๒๘}น^{๒๙}ย^{๓๐}บ^{๓๑}เ^{๓๒}ก^{๓๓}า^{๓๔}ๆ^{๓๕} อ^{๓๖}ธิ^{๓๗}ก^{๓๘}ว^{๓๙}าร^{๔๐}
 ต^{๔๑}ิด^{๔๒}กัน^{๔๓}๒ ข^{๔๔}ี้^{๔๕}ก็^{๔๖}มี^{๔๗} เป็น^{๔๘}ท^{๔๙}ง^{๕๐}นี้^{๕๑}ก็^{๕๒} เพราะ^{๕๓} หล^{๕๔}ง^{๕๕} ไท^{๕๖}ล^{๕๗} ไม่^{๕๘}วาง^{๕๙}
 อ^{๖๐}ธิ^{๖๑}ก^{๖๒}ว^{๖๓}าร^{๖๔} มา^{๖๕}แต่^{๖๖}หล^{๖๗}ง^{๖๘} ทำ^{๖๙}ให้^{๗๐} เล^{๗๑}อ^{๗๒}น^{๗๓} เ^{๗๔}ย^{๗๕}อ^{๗๖}น^{๗๗} ไร่^{๗๘} ไม่^{๗๙}เอา^{๘๐}ใจ^{๘๑}
 ใส่^{๘๒} จ^{๘๓}น^{๘๔} เ^{๘๕}ล^{๘๖}อ^{๘๗}ะ^{๘๘} เ^{๘๙}้า^{๙๐}มา^{๙๑}ด^{๙๒}ัง^{๙๓} ส^{๙๔}อง^{๙๕} วัน^{๙๖} ถึง^{๙๗} ไท^{๙๘}ร^{๙๙} ท^{๑๐๐}ุ^{๑๐๑}ก^{๑๐๒}ว^{๑๐๓}ัน^{๑๐๔} ก็^{๑๐๕} ไม่^{๑๐๖}
 ไค^{๑๐๗}ระ^{๑๐๘} จะ^{๑๐๙} แน^{๑๑๐} เป็น^{๑๑๑} แต่^{๑๑๒} ก^{๑๑๓}ุ^{๑๑๔}สม^{๑๑๕}ค^{๑๑๖} อ^{๑๑๗}า^{๑๑๘}ท^{๑๑๙}ิต^{๑๒๐}ย^{๑๒๑} ส^{๑๒๒}ม^{๑๒๓}ค^{๑๒๔} จ^{๑๒๕}ัน^{๑๒๖}ท^{๑๒๗}
 ล^{๑๒๘}ย^{๑๒๙}กัน^{๑๓๐} เป็น^{๑๓๑} เ^{๑๓๒}ย^{๑๓๓}น^{๑๓๔} แล^{๑๓๕}้ว^{๑๓๖} ท^{๑๓๗}ำ^{๑๓๘} เป็น^{๑๓๙} ก^{๑๔๐}ุ^{๑๔๑}ย^{๑๔๒} แ^{๑๔๓}ล^{๑๔๔} ท^{๑๔๕}ิด^{๑๔๖} เป็น^{๑๔๗} แต่^{๑๔๘}
 ค^{๑๔๙}ว^{๑๕๐}า^{๑๕๑}ม^{๑๕๒} ปลาย^{๑๕๓} ไม่^{๑๕๔} มี^{๑๕๕} ล^{๑๕๖}ัก^{๑๕๗}ย^{๑๕๘}ณ^{๑๕๙} ซึ่ง^{๑๖๐} เป็น^{๑๖๑} พ^{๑๖๒}ิน^{๑๖๓} ส^{๑๖๔}ม^{๑๖๕}ค^{๑๖๖}นี้^{๑๖๗} แ^{๑๖๘}ย^{๑๖๙}
 ป^{๑๗๐}ร^{๑๗๑}ว^{๑๗๒} น^{๑๗๓}ี่^{๑๗๔}ๆ^{๑๗๕} ย^{๑๗๖}าว^{๑๗๗}ๆ^{๑๗๘} เพราะ^{๑๗๙} อ^{๑๘๐}ุ^{๑๘๑}พ^{๑๘๒}ระ^{๑๘๓} จ^{๑๘๔}ัน^{๑๘๕}ท^{๑๘๖}โค^{๑๘๗}จ^{๑๘๘}ร^{๑๘๙} ไป^{๑๙๐} ท^{๑๙๑}ุ^{๑๙๒}ก^{๑๙๓}
 ษ^{๑๙๔}ี^{๑๙๕} ก็^{๑๙๖} ทำ^{๑๙๗} ให้^{๑๙๘} พ^{๑๙๙}ระ^{๒๐๐} จ^{๒๐๑}ัน^{๒๐๒}ท^{๒๐๓}ร^{๒๐๔} เ^{๒๐๕}ก^{๒๐๖}ิน^{๒๐๗} เร^{๒๐๘}ว^{๒๐๙} เ^{๒๑๐}ก^{๒๑๑}ิน^{๒๑๒} ซ^{๒๑๓}้ำ^{๒๑๔}ท^{๒๑๕}า^{๒๑๖} เ^{๒๑๗}ส^{๒๑๘}ม^{๒๑๙}อ^{๒๒๐} ไม่^{๒๒๑}
 ใน^{๒๒๒} เ^{๒๒๓}น^{๒๒๔}ก^{๒๒๕}ิน^{๒๒๖} พ^{๒๒๗}ระ^{๒๒๘} บ^{๒๒๙}า^{๒๓๐}ท^{๒๓๑}ส^{๒๓๒}ม^{๒๓๓} เ^{๒๓๔}ก^{๒๓๕}เ^{๒๓๖}จ^{๒๓๗} พ^{๒๓๘}ระ^{๒๓๙} จ^{๒๔๐}อ^{๒๔๑}ม^{๒๔๒} เ^{๒๔๓}ก^{๒๔๔}ล^{๒๔๕}้า^{๒๔๖} เ^{๒๔๗}้า^{๒๔๘}อยู่^{๒๔๙} ห^{๒๕๐}ัว^{๒๕๑} ใ^{๒๕๒}้
 มี^{๒๕๓} อ^{๒๕๔}ธิ^{๒๕๕}ก^{๒๕๖}ว^{๒๕๗}าร^{๒๕๘} เ^{๒๕๙}ก^{๒๖๐}เ^{๒๖๑}น^{๒๖๒} ๗ เป็น^{๒๖๓} เ^{๒๖๔}ก^{๒๖๕}เ^{๒๖๖}น^{๒๖๗} ถ^{๒๖๘}้วน^{๒๖๙} เม^{๒๗๐}ื่อ^{๒๗๑} บ^{๒๗๒}ิ^{๒๗๓}ข^{๒๗๔}า^{๒๗๕}น^{๒๗๖} ฉ^{๒๗๗}ค^{๒๗๘}ก^{๒๗๙}
 ศ^{๒๘๐}ก^{๒๘๑} ราช^{๒๘๒} ๑๒๑๖ คร^{๒๘๓}ึ่ง^{๒๘๔} หนึ่ง^{๒๘๕} แ^{๒๘๖}ล^{๒๘๗}้ว^{๒๘๘} มา^{๒๘๙} มี^{๒๙๐} ใน^{๒๙๑} บ^{๒๙๒}ัว^{๒๙๓} อ^{๒๙๔}ก^{๒๙๕} ไท^{๒๙๖}ศ^{๒๙๗}ก^{๒๙๘}
 ศ^{๒๙๙}ก^{๓๐๐} ราช^{๓๐๑} ๑๒๒๒ คร^{๓๐๒}ึ่ง^{๓๐๓} หนึ่ง^{๓๐๔} แ^{๓๐๕}ล^{๓๐๖}้ว^{๓๐๗} มา^{๓๐๘} เม^{๓๐๙}ื่อ^{๓๑๐} บ^{๓๑๑}ิ^{๓๑๒}ข^{๓๑๓}า^{๓๑๔} น^{๓๑๕} ส^{๓๑๖}ั^{๓๑๗}ป^{๓๑๘}ศ^{๓๑๙}ก^{๓๒๐}
 ศ^{๓๒๑}ก^{๓๒๒} ราช^{๓๒๓} ๑๒๒๗ คร^{๓๒๔}ึ่ง^{๓๒๕} หนึ่ง^{๓๒๖} แ^{๓๒๗}ล^{๓๒๘}้ว^{๓๒๙} ค^{๓๓๐}็^{๓๓๑} ใ^{๓๓๒} บ^{๓๓๓}ัว^{๓๓๔} น^{๓๓๕}ำ^{๓๓๖} ไท^{๓๓๗}ร^{๓๓๘} ว่า^{๓๓๙} จะ^{๓๔๐}
 มี^{๓๔๑} ใน^{๓๔๒} บ^{๓๔๓}ั^{๓๔๔}ม^{๓๔๕} แ^{๓๔๖}ม^{๓๔๗} ตรี^{๓๔๘}ศ^{๓๔๙}ก^{๓๕๐} ศ^{๓๕๑}ก^{๓๕๒} ราช^{๓๕๓} ๑๒๓๓ อ^{๓๕๔}ีก^{๓๕๕} คร^{๓๕๖}ึ่ง^{๓๕๗} หนึ่ง^{๓๕๘} แ^{๓๕๙}ล^{๓๖๐}
 ะ^{๓๖๑} ใ^{๓๖๒} บ^{๓๖๓}ั^{๓๖๔}ม^{๓๖๕} ใน^{๓๖๖} บ^{๓๖๗}ั^{๓๖๘} ช^{๓๖๙}ว^{๓๗๐}ค^{๓๗๑} อ^{๓๗๒}ธิ^{๓๗๓}ศ^{๓๗๔}ก^{๓๗๕} ศ^{๓๗๖}ก^{๓๗๗} ราช^{๓๗๘} ๑๒๓๘ อ^{๓๗๙}ีก^{๓๘๐} คร^{๓๘๑}ึ่ง^{๓๘๒} หนึ่ง^{๓๘๓}
 จะ^{๓๘๔} พ^{๓๘๕}ุด^{๓๘๖} ถ^{๓๘๗}ัง^{๓๘๘} อ^{๓๘๙}ธิ^{๓๙๐}ก^{๓๙๑}ว^{๓๙๒}าร^{๓๙๓} เ^{๓๙๔}น^{๓๙๕} น^{๓๙๖}ั^{๓๙๗}ค^{๓๙๘}น^{๓๙๙} แ^{๔๐๐}ก^{๔๐๑}ๆ^{๔๐๒} ที่^{๔๐๓} ไ^{๔๐๔}้^{๔๐๕} เ^{๔๐๖}ก^{๔๐๗}ิ^{๔๐๘}ก^{๔๐๙}ย^{๔๑๐} อ^{๔๑๑}ธิ^{๔๑๒}
 ก^{๔๑๓}ว^{๔๑๔}าร^{๔๑๕} ๘ คร^{๔๑๖}ึ่ง^{๔๑๗} ๑๐ คร^{๔๑๘}ึ่ง^{๔๑๙} ๑๑ คร^{๔๒๐}ึ่ง^{๔๒๑} ๑๒ คร^{๔๒๒}ึ่ง^{๔๒๓} แ^{๔๒๔}ล^{๔๒๕}
 ก็^{๔๒๖} มี^{๔๒๗} จ^{๔๒๘}ำ^{๔๒๙} ไม่^{๔๓๐} ไ^{๔๓๑}้ - มี^{๔๓๒} ท^{๔๓๓}ว^{๔๓๔} ไร^{๔๓๕} ก็^{๔๓๖} มี^{๔๓๗} ข^{๔๓๘}ั^{๔๓๙}น^{๔๔๐} ว่า^{๔๔๑} เ^{๔๔๒}ก^{๔๔๓}เ^{๔๔๔}น^{๔๔๕} ๗ เป็น

เกิดคนขาด จะ เป็น เกิดคน ถ้วน อย่างไร ก็ ไม่ เคย
 ภาย เคย เชน แล ชื่น ๆ ไป เป็น ทั้ง นี้ ก็ เพราะ ไม่ สังเกต
 สังภา แต่ การ อธิ ทวาร ไทร ทนาย นี้ ก็ ที่ การ วาง
 อธิ กมาศ เช่น ว่า มา แต่ หลัง นี้ นี้ ก็ ที่ จะ ตก กัน ตก เมือง
 ทุก บ้าน ก็ หว ไม่ เมือง ที่ ถัด ทิศ อื่น ถัด สาค นาน อย่าง
 แยก อย่าง ฝรั่ง ยก เลียบ เด็ด เพราะ เขา ถัด สาค นาน
 อย่าง อื่น ธรรมเนียม ใช้ ชี้ เกิด คน วัน คั้น ก็ จำ จะมี ต่าง
 หาก ก็ ที่ ถัด พระ พทท สาค นาน เดียว กัน พระ สงฆ์ ๖
 ไป มา ดึง กัน ร่วม อาศน์ ชุม นม ใน สังฆ กรรม แล
 การ นิมนต์ ด้วย กัน การ ถัด วัน พระ ๘ คำ วัน พระ ๑๕
 คำ แล เข้า พรรษา ออก พรรษา ใน เมือง ต่าง ๆ เหล่า
 นี้ คือ เมือง เขมร เมือง ลาว เมือง มอญ เมือง พม่า
 เมือง ลัง กา ลาง ที่ ก็ ถัด กัน ลาง ที่ ก็ เลื่อน วัน นี้ ก็ ไป
 เหมือน กับ แยก เจ้า เชน แล แยก สห นที่ คือ ตัว พม่า
 เข้า รัต แยก เรียกว่า แยก ไท เมือง นี้ กับ แยก จริง ๆ
 ใน เมือง อารบิ เมือง ตระเก เมือง ปาว สี่ ถัด วัน คั้น
 ลาง ที่ ก็ ถัด กัน ลาง ที่ ก็ ไม่ ถัด กัน แยก เมือง นี้ ก็
 งม เต็ม ที่ ไม่มี วิสา เช่น คำ มูล ที่ จะ ไปได้ คิค คั้น
 วัน เป็น แต่ เจ็บ ห พัง ช้าง ไทย วัน ไท ไทย ว่า ชน คำ
 หลึง ก็ ช่าง สอน คำ หน้า วัน นี้ ไป เป็น วัน คำ หนึ่ง ของ

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

คิวทุกเมื่อ ไม่มีหลักหลายในวิชาข้างเขตกเลข
 เหมือนอย่างที่เมืองเขมรเคยมี ก็ใช้วัน
 เลื่อนกับวันในกรุงเทพ ๆ อยู่แต่กับขลุ่ยมีทศก
 มา หาไว้วางอชิกวารไม่ วันในกรุงเทพ
 เป็น ๗ คำก็ว่า ๘ คำวันอื่น ๆ ก็เลื่อนไปวันหนึ่ง
 หกเมืองทั้งปวงที่มีพระพุทธรูปสาสนา ถัดวันคืน
 ต่างก็ตรงกัน ต่างก็เอียงกันดังนี้ ผู้ที่จะประ
 ฏิบัติพระพุทธรูปสาสนา จำคิด แลฟังพระธรรมให้
 ถัดวันอโยสถ ๆ เป็นพระสงฆ์จะถือกำหนดต่าง ๆ
 ที่มีในวินัย ถือว่าสถิตสาฎิกาปริเยสนะเขตระแล
 ฐิตสถิตสาฎิกากรณนิवासนเขตระ แลวันเข้าบุรีพรธา
 ยัจนิมพรธา แลอจเจกจิวรเขตระ แลวันมหาขวาร
 ฌวเตมาลีนี้ จากุมาลีนี้ แลกฐิมุฬการสมัย ๆ
 โยสถในปักขทั้งปวง แลธรรมสวนะภระกาลให้
 ถูกต้อง จะถือวันคืนอย่างเมืองไหน จึงจะเป็นบุญ
 เป็นกุศลมาก แลจะไม่เป็นอาบัติ เพราะคลาดกำ
 หนดไป ๆ ไม่ได้กำหนดนั้น ๆ ถ้ามีผู้ถามอย่างนี้
 ก็เห็นจะมีผู้คอยห้าม ๆ ย่าง ๆ ละเอียดยอดกัน
 มาหาห้ามยั้ง ก็ที่คอยห้าม ๆ นั้นก็จะตอบ
 ว่าอยู่เมืองไหนก็ตั้งถือตามเมืองนั้น จะผิดก็ตาม

08/10/2566

พระลูกก็ตาม เหมือนกับเขาทั้งหลายมา ๆ ด้วย
 กัน แล้วเป็นที ที่จะตอบ ละ เกียกของกัน ม่อหัน มา
 คำขยาย นั้น ก็ จะ ว่า เพราะ มี พระ ขา พิ ใน วิส สย
 นย ยิน ชัย ช ว่า ให้ ประพฤติ ตาม พระ เจ้า แผ่น ดิน
 ใน หลวง ขาด หมาย ให้ ทำ อย่าง ไร ก็ ต้อง ทำ อย่าง นั้น
 ให้ ด้อย อย่าง ไร ก็ ต้อง ด้อย อย่าง นั้น ซึ่ง ว่า อย่าง นั้น
 ก็ คือ ว่า ตาม ใจ คน ที่ จะ ไม่ ชัด เพื่อน บ้าน เมือง เกียว
 กัน แล จะ ไม่ ชัด อำนาจ ผู้ มี บัน ตา ก็ คิด คำ ที่ ว่า อย่าง
 นี้ คือ จะ จก หมาย วิธ อื่น ใน ที่ ทศ โศคน หมาย
 แล สล มาศ วิธ อื่น ใน กรม ขรรหม ขวัก คน ต่าง ๆ ตาม
 กฎ หมาย นั้น ก็ ที่ ตาม พระ ราช กำนัด วิธ นี้ คือ ฆ่า
 พระ พิ พัง สัก ขา แล วิธ ทร กว วิธ สร กรานต์ สารท
 เป็น การ เล่น นิก ยัทร ฤ กษ แล วิธ วิ เสศ กำนัด พระ
 ราช พิ ชิม มง คล ภาด อะ ระ มง คล การ ต่าง ๆ ก็ ที่ ตาม
 ขรรหม เนียม บ้าน เมือง ไม่ เกียว ข้อง ด้วย การ พระ พทช
 สาศ นาน นี้ ควร แท้ แลแล้ว แต่ การ ท มา เกียว ข้อง
 แก่ การ พระ พทช สาศ นาน จะ ต้อง สืบ หา ที่ แท้ ที่ จริง
 จึง จะ ได้ แล คำ ที่ อ่าง ว่า พระ พทช เจ้า อนุ ญา ต์
 ให้ ทำ ตาม พระ เจ้า แผ่น ดิน นั้น คือ ผู้ ที่ จะ ว่า อย่าง
 นี้ ไป ลอย เขา ขา พิ ที่ ว่า ด้วย วิส สย ก็ คุ้ม ทัง ว่า ก่อน

เห็นมาว่า... ฤๅอย่างหนึ่งก็เพราะเขาตำอรรถฤๅถ
 ที่ว่าวิสรรคามลิม๑ ซึ่ง เปนข้อยังไม่ในบาฬีนั้น
 มาพูดมากไป อย่าให้ว่ามากไปเลย จะขอว่าเขา
 แต่ความประสงค์ จำโลกยัญญูตีตกบ้านทุกเมือง
 ซึ่งข้อสืบกันมา ว่าปี่ ว่ารศว่าเค็ชฌ ว่าภักษณ
 ว่าภักษณเมธแล้วว่ากัคำ ๆ ทั้งปวงจึงใคร่ไม่ให้
 ใครไม่ให้ ยิงดับ พระอาทิตย์ พระจันทร์ส่องดวง
 โคจรในจักรวาล ถึงที่นั้น ๆ ที่คั้นนี้ ๆ ก็เห็นด้วย
 อากาศต่าง ๆ ในภักษณฤๅถนั้น ๆ เปนคติดีในภักษ
 ณะชฌเอ รศร้อน รศหนาว รศฝน เวียนไปครบ
 สามแล้วจึง เปนปี่ เมื่อพระจันทร์ดวงเต็มอยู่กัดาว
 ภฤๅติกาฤๅโรหิณีคือฤๅถ ๒ แก่นาคีฤๅ ๓ ช่อหนา
 ที่จึงเข้ารศหนาว เมื่อพระจันทร์ดวงเต็มอยู่กั
 ดาว ฤๅถ ๒ รศพศฤๅ อศรพศฤๅ คือฤๅถ ๑๑ ฤๅถ
 ๑๒ ฤๅถ ๑๓ จึงเข้ารศร้อน เมื่อพระจันทร์ดวง
 เต็มอยู่กัดาว ๒ รศพศฤๅ อศรพศฤๅ คือ ฤๅถ ๒๐
 ฤๅถ ๒๑ จึงเข้ารศฝน ต่อ รศประจบกันจึงจะว่า
 เปนปี่ได้. แต่ตามธรรมเนียมที่ใช้ในคัมภีร์
 เขาสมันตรฤๅ เปนคัมภีร์ วิสสาณะรศ เปนปลาย เพราะ
 รศหนาว สมมต๑๑ เปนเข้า รศร้อน สมมต๑๒ เปน

X

กลางวัน รุก ฝน เวลาที่ คน จะ พัก จะ หยด สิ้น มค ว่า
 เป็นกลางคืน เพราะ คนนี้ ขรรณ เข็ม นัย อ้าย น้ สาม
 สี่ จึงตั้งตน แต่ หน้า เกษณ ๑๒ เป็นขรรณ เข็ม มา
 ก็ อธิกมาศ มี แทรกทั้ง ๓ รุก ทำให้ รุกหนึ่ง เป็น ๕
 เกษณ ไปลง ครัง ลง คราว ก็ เพราะ ถ้า หนตพระ จันทร
 เพญ ไม่ ถึง ฤกษ ที่ เป็น ที่ เปลี่ยน รุกตั้งว่า จึง ค้อง
 มี อธิกมาศ รุก จะ มาออกกัน เขา เปล่า ๆ ไม่ แลค
 นัย ยักร ฤกษในท้องฟ้าจะ ว่า เป็นฤก ไม่ ได้ ถ้า พระ
 จันทร เพญ ไม่ ถึง ฤกษ อาสาธ แล้ว ถึง เจ้า แผ่นดิน
 จะ มายัง คับ ให้ พระ สงฆ์ เข้า พรรษา แต่ เกษณ ๖
 ก็ ก็ เกษณ ๗ ก็ ก็ ก็ ไม่ เป็น พรรษา ใคั้น ไค ถึง
 X ว่า การ ละ เอียดลง ไป ใน วัน คับ วัน เพญ แลวัน แปก
 คำ ทก เกษณ ก็ เหมือนกัน เมื่อมิ ไซ้ วัน คับ แท้ เพญ
 แท้ แลมิ ไซ้ วันที่ ๘ แต่ หน้า คับ แท้ เพญ แท้ ถึง
 เจ้า แผ่นดิน จะ มายัง คับ ให้ เป็น วัน พระ ให้ เป็น วัน
 อุโบสถ ก็ ไม่ เป็น เหมือนกันตาม พระ พุทธ สาค น
 เพราะ บัญญัติ ใน พระ พุทธ สาค น เขา จาก ทสี่ ฤ
 ยักร สี่ ที่ เป็น คับ แท้ เพญ แท้ แลวันที่ ๘ แต่ หน้า
 คับ แท้ เพญ แท้ นั้น ไป เป็น วัน พระ เป็น วัน อุโบสถ
 ถ้า จะ ทำตาม สาค น แล้ว ก็ ค้อง อธิ สาค น อย่าง เก็ชว

08/10/2566

พระจันทร์ที่เพนียดลับนั้น เป็นผู้ชี้วันพระแก่คน
ทั้งปวง

ก็ถว้จะตั้งเกดว่าพระจันทร์เพนียดลับเมื่อไรคัย
เมื่อไร พระจันทร์เพนียดลับตั้งเกดง่าย คัยวันไร
เห็นพระจันทร์ดวงกลมแท้ ไม่ร่อยน้าร่อยหลังวัน
นั้นเป็นวันเพนียดลับ แต่เมื่อพิเคราะห์เข้าโดยละเอียด
เวลาที่จะเห็นพระจันทร์เต็มดวง อยู่นั้นเห็นอยู่
๑๒ ชั่วโมง คือก่อนเวลาเพนียดลับ ๖ ชั่วโมง แลที่
หลังเวลาเพนียดลับ ๖ ชั่วโมง การคคิแลพระจันทร์
แดงกับพระอาทิตย์ เช่นมัทยมนเสมอไปสมมิต
ว่าเท่ากัน

ประกาศว่าด้วย ทำเงินแดง

ด้วยมีพระบรมราชโองการมาพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
 ทรงเห็นว่า การที่คนทำเงินแดงปลอมใช้สอยรบกวนคนกับ
 กษาณิกเงินดี ในพระราชกำหนดกฎหมายเก่าให้ลง
 พระราชอาญา ๖๐ ปีแล้วให้ตัดมือเสียอย่าให้กุม
 ค้อนคีมได้ แล้วจำใส่คุกไว้จนตาย ภายหลัง
 มาโปรดให้ยกโทษตัดมือเสียให้ลงพระราชอาญา ๖๐
 ปีแล้วจำใส่คุกไว้ ๘ ปีข้าง ๑๐ ปีข้าง เห็นว่า
 เชือกหลายแล้ว ก็โปรดให้พ้นโทษมาทำราชการอยู่
 ในกรมช่างเงิน สืบต่อมาคนทำเงินแดงปลอม
 ใช้สอยมีมากขึ้น ราษฎรที่ทูลเงินไม่ขึ้นก็ทูล
 ขาดทอง ทรงพระราชดำริเห็นว่าคนที่ทำเงิน
 แดงนี้ มิโทษมากตั้งใจจะฉ้อคนทั้งที่พระ
 ราชอาญาเขตร ฉ้อทั้งพระฉ้อทั้งคนทั้ง
 ชาติบ้าน วิถีโดยที่ที่ประจำนี้จำเพาะมีแต่เจ้าพนักงาน

งานแต่ง เคี้ยว เหมือนกับ ในหลวง เสนอ นาย ประ
 ก็นำ เงิน สูง ข้า แลหนักเบา กับ คน ทั้งหลาย ทวี
 พระราชอาณาเขต อ้ายพวก เหล่านี้ ทำเงิน แดง
 ปลอม เงิน ก็ ทำตรา ที่ ปลอม ตรา หลวง มี โทษ เช่น
 มหันตโทษ จึงโปรด ให้ คัด มือ เสียบ เพียง ข้อ แล
 จำไว้ ว่าคุณคน ตาม ตาม พระราชกำหนด เก่า แต่ คน
 ที่ เป็น ลูก มือ นั้น ให้ คัด หัว เสียบ คน ที่ รับ เขา เงิน
 แดง ไป ใช้ นั้น ให้ เขา ไป เป็น ตะ พุ่น หนุ่ ข้าง คน ที่
 ทำ เงิน แดง คน ที่ ใช้ เงิน แดง ใน กรุง เพชร มหานคร
 ทุกวัน นี้ ก็ เขา ขาง กว่า แต่ ก่อน สืบ ได้ ความ ว่า
 ยังมี อยู่ บ้าง เล็ก น้อย ไป เทียบ ลอ ปลัก ทำ ต ม บ้าน แดง
 แล หัว เมือง ทรง พระ มหา กรุณา อาณา ประ ชา
 ราช ไร เวศ พระ ราช ทาน โอภาศ ว่า ถ้า ผู้ ไค ทำ เงิน
 แดง ก็ คัด ใช้ เงิน แดง ก็ คัด เป็น ผู้ สำนัก ให้ ทำ เงิน แดง
 ก็ คัด ให้ มา สุกะ โทษ ทวี ต่อ พระ ราช รong เมือง พระ
 เทพ ผล เจ้า กรม กอง กระเวร พระ ศรี ไกร ลาศ เจ้า
 กรม ข้าง เงิน เครื่อง มือ ของ ทวี มี อยู่ เท่า ไร ให้
 เขา มา สุง เสียบ ให้ สิ้น ถ้า อยู่ ที่ แขวง เมือง ไค ก็
 ให้ ไป สุกะ โทษ ทวี ต่อ เจ้า เมือง กรม การ เมือง นั้น แต่
 ให้ เจ้า เมือง กรม การ ร่อง ออก ลง มา คยา ให้ นิ่ง

ความไว้จนล่วงเวลา ถ้ายังไม่ มีผู้ฟ้องร้องซัก
 ทอดถึง ก่อนวัน ลุกะโทษ ก็ จะไปรุดให้ ยกโทษเสีย
 ทำหนังสือ ทานชนไว้ แล้ว ให้ มีนาย ประกันตัว
 ไว้ เป็นช่าง คีทอง บ คีทอง แดง แลอื่น ๆ ถ้า ลุกะ
 โทษว่า ใต้ เป็น ลุกะ มือ คน นั้น ๆ ใต้ รับเอา เงิน แดง
 ของ คน นั้น ๆ ไป ใช้ ใต้ เป็น ที่ สำนัก ให้ คน นั้น ๆ
 ทำ เงิน แดง กระจากการ ใต้ ใต้ ผู้ ทำ เงิน แดง มา
 ชำ ระ เป็น สัจ จะ ไปรุด พระ ราช ทาน รวง วัน ให้ กับ
 ผู้ มา ลุกะ โทษ ตาม สม ควร แล้ว จะ ไปรุด ยก โทษ
 ผู้ นั้น เสีย ไม่ ได้ ต้อง เหยย น ตี ของ จำ แล เสีย เงิน ทอง
 ถ้า ไม่ มา ลุกะ โทษ มี ผู้ มา ฟ้อง ร้อง ซัก ทอด ถึง ก่อน
 ก็ จะ เอา ตัว ผู้ นั้น เป็น โทษ ตาม พระ ราช กำหนด ไปรุด
 เกลา ไปรุด หม่อม ให้ คี พิมพ์ ประ กาศ มา ให้ ท้าย
 ทั้ง ปวง เชื้อ แท้ เทศณู ประ กาศ มา ฅวัน อัง คาร แรม
 คำ ทนง เกื้อน อ้าย บี้ เาะ สปี ตศก

พระ กาศเทือน สติ คำว่า ใ้

คำว่า ใ้ ใช้ในคำกรายทูลได้ แต่ของ ไม่
 มีตัว คือ ใ้ ความ ใ้ โทษ เอาใจ ใ้ ใ้ ใจ
 รักใคร่ ใ้ จริต แลอื่น ๆ ใ้ ของมีตัว ไม่ได้หมด
 อย่าง ใ้ ขวตร ต้อง ว่า ใ้ ภัยขวตร ฤา เจ้า นาย ก็ ว่า ทรง
 ขวตร ใ้ เลือ ใ้ กัง เกง ก็ ว่า ห่ม เลือ หุ่น กัง เกง
 ฤา ทรง พระ สนิษ เพลา แล ผลของ พระ องค์ ใ้ หมวก
 ว่า สวม หมวก แล ทรง พระ หมามา ลา ใ้ คุม ว่า ชัก คุม ใ้
 กำไล ใ้ เกี่ยว ว่า สวม กำไล สวม เกี่ยว ใ้ ขึ้น ว่า
 ปัก ขึ้น ใ้ สร้อย ใ้ ใ้ ว่า ผูก สร้อย ผูก ใ้ ใ้
 ใ้ ตรวน ใ้ ชื่อ ใ้ คา . ว่า จำ ใ้ จำ ตรวน จำ
 ชื่อ จำ คา ใ้ คุณ ว่า จำ คุณ ขึ้น คุณ ส่ง คุณ ชิง คุณ
 เข้า คุณ ใ้ ตรวง ใ้ ทิม ว่า ชิง ตรวง ชิง ทิม ใ้
 เล้า ว่า ชิง เล้า ใ้ กรง ว่า ชิง กรง ฤา ไว้ ใน กรง
 ใ้ หม้อ ใ้ ไ้ ใ้ ขวด ว่า กรอก หม้อ กรอก ไ้ กรอก
 ขวด ใ้ เรือ ว่า ชิง ทุก เรือ ใ้ คลัง ว่า ชิง คลัง
 ส่ง คลัง เข้า คลัง ฤา เกี่ยว ไว้ ใน คลัง ใ้ คีบ ใ้ คู้
 ใ้ ดุง

081012566

ถ้าพูดถึงกิริยาที่ว่าเข้าหีบ เข้าตู้เข้าถัง ใ้ยัง
 ใ้ฉาง ว่าชั้นยั้ง ชั้นฉาง ถ้าเป็นสัน คำนี้ว่า
 บันทุกกำ ชั้น บันทุกสำเภอา ถ้าเป็นของถึว่าเอา
 ไว้ในกำ ชั้น ในสำเภอา ใ้ข้าง ใ้ เหวียน ใ้ต่าง
 ถ้ามก กัว่า บันทุกข้าง บันทุก เหวียนบัน ทุกต่าง
 ถ้าน้อย กัว่า ชั้นข้าง ชั้น เหวียน ชั้นต่าง ฤาไป
 บนข้างบน เหวียนบนต่าง ใ้กะ บง ตะกร้าตะแกรง
 กัว่า ไว้ในกระ บง ตะกร้าตะ แกรง ใ้กุนแจ ใ้กลอน
 ว่า ลัน กุนแจ ชัก กลอน ตกน้ำใ้ตุ้ม ใ้ถึง ว่าข้าง
 ตุ้ม ชึง ถึง ใ้หมุดคำนี้ ถ้าเป็นหมุดแปลว่า สอก
 หมุด ถ้าเป็นหมุดตรึงแลชักสิ่ง ของ ไท ๆ กัว่า ตรึง
 หมุด ชักหมุด ใ้ยาถึว่า ทายา ฤา ให้ยา ชักยาตาม
 สมควร ไม่ว่า ใ้ บ้วนใ้กะ โดนว่า บ้วนลง กะ โดน

สำนักหอสมุด

ตราภูม คุ่มห้าม

สำนักราท่านเจ้า พระยาจักรี ตรี องค์ รัชนี สมุทนายมห
 อรรคมาเสนาธิบดี อภัย พิริย บรม ปรมา พาศุ พรหม
 กับ เจ้า พระยา อรรคมาเสนาธิบดี อภัย พิริย บรม
 กรม พาศุ สมุท พระ กระ ตา โหม ได้ รั้ง พระ บรม
 ราช โอง การ โปรค เกตุ ำ โปรค กระ หม่อม แล้ว ทำ ให้
 ไว้ กษั ไพร่ หลวง ใน พระ บรม มหา ราช วัง แล พระ
 ขวร ราช วัง ทุก คน เพื่ อจะ ให้ ไป ทำ การ ทา กิน โดย
 สทว ก ตาม แขวง หัว เมือง บัน ตา ชัน กรม พระ
 มหาด ไทย กรม พระ กระ ตา โหม กรม ทา เป็น สำ
 คัญ ให้ ผู้ รั กษา เมือง ผู้ รั้ง รั้ว แขวง กรม การ
 แล นาย น้ำ กำ นัล สทว ก แล นาย อ่า กร สม พัก ยร ทั้ง
 ปรวง ให้ ทรา ย ทัว กัน ว่า บัด นี้ มี พระ บรม ราช โอง การ
 มาร พระ บัณ จูร สุร สี่ ทะ นาท ใน พระ บาท ส้ม เค็ จ
 พระ จอม เกตุ ำ เจ้า อยู่ หัว คำ รัส เห็น อ เกตุ ำ เห็น อ กระ
 หม่อม สั้ง ว่า ตรา ภูม คุ่ม ห้าม ซึ่ง ทำ แต่ ครั ้ง
 แผ่น คิน ที่ ล่วง แล้ว มา ยัง ตก อยู่ ใน มือ ไพร่ หลวง
 เป็น สำ คัญ ทุก คน นั้น ครัน กาล ล่วง นาน มา เห็น
 ความ ก็ เช่น ความ เก่า ไม่ สม ควร แก่ กาล

แผ่นดินประจวบนั้น แลตัวไพร่หลวงซึ่งได้ตราคุม
 ไปแต่ครั้งนั้น บัดนี้ก็ตายเสียแล้ว เป็นอันมาก
 เจ้าหม่อมตนาย ก็หาเอาตราคุมห้ามนี้มาคืนให้
 กับเจ้าพนักงาน ไม่ซื้อขายกันต่อๆ ไปก็มี ข้างท
 ภรรยาได้ฉ้อใหม่เป็นคนที่ไม่ควร จะได้ตรา คุม
 ห้าม ก็ได้ตรา คุมห้ามไปแอบอ้างชักขวางไม่
 ได้เรียกส่งพักศรอากรค่านี้ ต่ำตลาด ที่ เป็น
 ล้วนควร จะเก็บมาจับจ่าย ใช้ ในการแผ่นดิน มีเหตุ
 ชวนแล้วให้ความมาเป็นหลายราย แลไพร่หลวง
 ที่สักขมใหม่ก็มีมาก ยังหาได้ รับพระ ราชทานตรา
 คุมห้ามสำหรับตัวไม่ บัดนี้ไพร่หลวงใหม่เก่า
 ก็รับราชการตามพนักงานด้วยกันทุกคน เช่นแต่
 หนักแรงมากบ้าง พอประมาณบ้าง จึงทรงพระกรุณา
 โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ ทำตรา คุมห้าม
 ใต้ใหม่ เป็นหนังสือพิมพ์ ในท้องความเช่นแต่มีเส้น
 ดินสอดำเขียน ในคำที่แปลกันทุกฉบับ ได้ ประทับ
 ตราสามดวงไว้ ในที่ สี่สถาน ๆ ทุกฉบับเป็น สำคัญ
 คือกรมขุนพลเรือน ได้ บัดตรา พระ ราช สักประจำ
 ชื่อคน แห่งหนึ่ง บัด ตราประจำศกแห่งหนึ่ง
 บัดตรา พระ กษัตริ์ ประจำศกกำกับมาด้วย ถ้ากรม

๘๓๘
 จนกระหม่อมพระเจ้าบรมโกศได้เสด็จขึ้น
 ประจําหอคนแห่หนึ่ง ประจําคุกแห่หนึ่ง ยศตรา
 พระราชเสด็จครั้ง ประจําศึกกำนันมาด้วย
 แลถึงนเพ็ญจะให้ไพร่หลวง ได้ไปเที่ยวทำราชการ
 ตามหัวเมืองชน กรมพระมหาศไทย กรมพระ
 กลาโหมกรมท่าทั้งปวงโดยสะดวก จะได้เป็นที่เชื่อ
 ถือตามดวงตรา ที่เคยใช้ทองตราตั้งหัวมาแต่ก่อน
 แลมีตราช้างที่มุกอักษรว่าตราภุมคุ้มห้าม เป็นอักษรย่อ
 อีกดวงหนึ่ง เป็นตราพระราชทานออกมาให้เจ้าพนักงาน
 พระคลังมหาสมบัติ ผู้กำนันประทับที่จำนวนเงิน
 ชั่ง โปรดกําหนดให้ยก แก่ไพร่หลวงตามกรมต่าง ๆ
 โดยควรนั้นมา เป็นสำคัญ ให้ถียมไพร่หลวง
 คนละฉบับ แลตั้งแต่ให้ตัวตราภุมคุ้มห้ามเก่า
 ตกค้างอยู่ที่ผู้ใด ๆ ฤๅหนึ่งถือตราปลอมประ
 ทัษตราอื่นนอกจากตราสามดวงที่ว่าแล้วก็มิ
 ผู้เขาไปอ้างคุ้มตัว ก็อย่าให้ผู้รักษาเมืองผู้รั้ง
 การหมายบ้านนายอำเภอ นายหน้านายอากร
 จนอนตลาต เชื้อพึงเขาว่าเป็นตราภุมคุ้มห้ามเป็นอันขาด
 ที่เกี่ยว ให้จับเขามาส่งกับเจ้าพนักงานนคร
 เทพมหานครสืบสืบ แต่ตราภุมคุ้มใหม่ที่เป็น

ครั้ง ลือ พิมพ มีดวง ตรี สำคัญ พร้อม คึง ว่า ด้ว นั้น
 เป็น ตรี ภูมิ แท้ มี บัง คับ เป็น อนิ ชาติ มา ว่า ถ้า
 แด ไพร์ หลวง จะ ไป ช้อ ชาย ลัง ของ ตรี พ เหตุ ต่าง ๆ แด
 ทำ มา ทา กิ น ใน ที่ น้ำ ที่ ยก ใน แขวง ด้ว เมือง ปาก
 ใต้ ฝ่าย เหนือ ไท ๆ ก็ ใต้ ทุก แขวง ทก เมือง ถ้า มี
 อาก ร คำ น้ำ สม พัก ษร ตลา ตจะ ต้อง เลี้ย ทรง พระ
 กร ณา ไป รค เกล้า ไป รค ทร หม้อ ม ยก ลท พระ ราช ทาน
 ให้ แก่ ไพร์ หลวง - ตาม ด้ว แกร ราช การ ใหญ่ น้อย
 แด ใ้ ไกล ใ้ ไกล ใ้ ชิด ใ้ ห่าง ต่าง ๆ ก็นิ คำ ลัง นัง
 ย่าง ด้ว ยาท ย่าง ทก ยาท ย่าง เจด ยาท ย่าง
 แยก ยาท ย่าง ตาม ก้า หน แด มา ใน เรือ น เงิน สำ หรับ
 ด้ว บัน นี้ ๆ ประ ษัต ตรี ย่าง ที่ เป็น สำคัญ อนัน บัง คับ
 มา ว่า ถ้า แด ไพร์ หลวง ทร ม เคี้ยว กัน เกิด วิ วาท กัน
 เป็น แด เมือ ความ ด้ง เถียง กัน แด เหตุ เล็ก น้อย มี ใต้
 เป็น เหนือ ความ ประ ทุ ษร ้าย แก่ แผล นคิน ความ ฆ่า ฟัน กั น
 แด ความ ผู้ ร้าย ปลัน ชิง แด อื่น ๆ ซึ่ง เป็น ช้อ ใหญ่ แล ด้ว ให้ เจ้า
 ทร ม ปลัด ทร ม สุ่ม ด้ว ชาญ ชี ย เจ้า หมู มน หนาย คิค อ่า น
 ประ อง คอง ว่า กล่าว เป็น ความ ไกล เกลี้ย เปรียบ เที้ย บ
 ลง ใต้ เป็น อนิ แล ด้ว แก่ กัน แต่ ใน หมู ใน ทร ม นัน ๆ เอง
 อย่า ให้ ผู้ รั กษา เมือง ผู้ รั กษ ทร มการ ใน เมือง ชน ทร ม พระ

มหาดไทย กรมพระ กตาท โหม กรมท่า ทุก เมือง รับ
 ค่ะดี . แล้ว เจะ กุม เอา ไป พิจารณา เรียก ค่า ฤชา ตระ
 ลา การ สิ้น โหม พิ ไนย์ แก่ ไพร่ หลวง กรม เทียว กั้น เลย
 ฉ้า แด ไพร่ หลวง ต่าง หมู่ แด ไพร่ สังกัก พัน จะ พ้อง
 หาก ล่าว โทษ แก่ ไพร่ หลวง ๆ จะ พ้อง หาก ล่าว โทษ
 ไพร่ หลวง ต่าง หมู่ แด ไพร่ หลวง สังกัก พัน จึง ให้
 ผู้ รักรักษา เมือง ผู้ รักรักรม การ หา ตัว เอา ไป พิจารณา
 สืบ สว่น หา ความ จริง ตาม พระ ราช กำหนด กตทหมาย
 ถ้า ไพร่ หลวง แพ้ แก่ คดี ผู้ใด ๆ ก็ คดี จะ ต้อง ปรบ ใหม
 ส่วน ซึ่ง เปน เงิน พิ ไนย์ มาก น้อย เท่าใด ทรง พระ กรุณา
 ไป รศ เกลา ไป รศ ทร หม่อม ยก พระ ราช ทาน ให้ แก่
 ไพร่ หลวง อย่า ให้ ทร ละ การ เรียก เอา เงิน พิ ไนย์
 กับ ไพร่ หลวง เลย เปน อื่น ซาก . ถ้า ไพร่ หลวง จะ ไป มา
 ค่า ซาย แด หา ปลา ใน ที่ มี ค่า น้ำ ทำ ไร่ ปลก ของ
 ที่ ต้อง เรียก สม พัก ษร ซาย ของ ที่ จะ ต้อง เสีย ค่า ที่
 ซาย แก่ กำนัน ตลาด เมื่อ นาย อากร ค่า น้ำ นาย อากร
 สม พัก ษร จะ เรียก เอา ค่า ตลาด ค่า น้ำ ค่า สม พัก ษร
 ผู้ เจ้า ของ บอ กว่า เปน ไพร่ หลวง ก็ ให้ เรียก ทร ากุม คุ่ม
 ห้าม หู ทร วจ ทร ทร แล รูป พรรณ สูง ต่ำ คำ ชาว แด คำ
 นิต ใน ตัว แล กำหนด จำ หวน เงิน ที่ ไป รศ พระ ราช ทาน

08/10/2566

ยกให้เณรผู้หนึ่งเท่าใด แล สอดข้อตัว ข อ ภรรษา
 ทำ ขดบ้านสัง กทม นาย ให้ ถ้วน ถี่ ถ้า ถูก ต้อง กัย อัก
 ขร เขียน เส้น คิน สอ ที่ ค่อ หนึ่ง สือ พิม พู่ แล ทวง ทรา
 น่น นอน แล แล้ว ก็ ให้ ยก ค่า ตลาต ค่า หน้า ค่า สม พัก ษร
 ให้ กัย ไพร่ หลวง ผู้ นั้น เท่า จำนวน เงิน ที่ จก หมายถึง ไว้
 แลแล้ว ประทับ ทรา ข้าง ที่ เป็น สำคัญ มา นั้น ถ้า ค่า
 ตลาต แล ค่า หน้า ค่า สม พัก ษร จะ ต้อง เสีย มาก เกิน จาก
 ที่ ไปรค พระ ราชทาน ขก ลด ให้ ฤ กำนัด ตลาต แล นาย อากร ค่า
 หน้า ค่า สม พัก ษร เรียก เขา แต่ ส่วน ที่ เกิน มา เบน
 หลวง ตาม แต่ อย่าง ใน พิก ค้อ ตรา อย่า ให้ ผู้ อ้น กค ชี่
 เรียก เขา เหลือ เกิน ไป เป็น เหตุ ให้ ไพร่ หลวง ได้ ความ
 เดือด ร้อ น ไค้ เลย ให้ นาย อากร ค่า หน้า แล สม พัก ษร
 แล กำนัด ตลาต ทั้ง ปวง จึง ขู ราย ก่า หนควี เสค ใน ตรา
 ภพ นขั นี้ ว่า ทรง พระ มะ หา กรณา ไปรค ยก ให้ อากร
 ค่า หน้า แล สม พัก ษร แล ค่า ตลาต ซึ่ง ค่ำ กว่า จำนวน เงิน
 จะ ต้อง เสีย เป็น เงิน

ลงมาให้ แก่ นาย
 ผู้ น้อ มี คำ นี้ ห้

คน นร ูป พรณ
 ภรรษา ขอ

ประกาศ พักตัว อากรร คำน้ำ

มี พระบรมราชโองการ มาร พระขนิษฐ สรสิงห
นาท ประ กาศ แก่ ราษฎร ซึ่งอยู่ ใน กรุง เทพ มห
นคร แด่ แขวง จัหวัด หัวเมือง ปาก ใต้ ฝ่าย เหนือ ให้
รู้ พักตัว อากรร คำน้ำ • ซึ่ง เคย มี ยั้ง ยืน มา แต่ โย ราช
หน้า ให้ ทราบ ขง ทวักัน เพื่อ จะ มี ให้ นาย อากรร ลวง หลอก
เรียก เหลือ เกิน ไป พักตัว อากรร คำน้ำ นั้น ดังนี้

หน้า จัก เรือ แห พาน ลำ หนึ่ง ให้ เรียก บั ๗ ละ สอง
คำ ลึง กง เรือ แห โปง ลำ หนึ่ง ให้ เรียก บั ๗ ละ คำ ลึง กง
เรือ แห ทอด ลำ หนึ่ง ให้ เรียก บั ๗ ละ บาท เรือ ซ้อน
ใหญ่ ลำ หนึ่ง ให้ เรียก บั ๗ ละ สอง สลึง เรือ ซ้อน เล็ก
ลำ หนึ่ง ให้ เรียก บั ๗ ละ สลึง สุ่ม คน หนึ่ง ให้ เรียก บั ๗
สลึง ชาย คัก ปลา ตะ เพียน คน หนึ่ง ให้ เรียก บั ๗
บาท แทง ทรบ คน หนึ่ง ให้ เรียก บั ๗ ละ สลึง ฉมวก
คน หนึ่ง ให้ เรียก บั ๗ ละ ๗ ลอย ยืน คน หนึ่ง ให้ เรียก
๗ ละ ๒ สลึง ลอย นอน คน หนึ่ง ให้ เรียก บั ๗ ละ บาท
คัก ตุ่ม คน หนึ่ง ให้ เรียก บั ๗ ละ สลึง คัก ไทร คน หนึ่ง
ให้ เรียก บั ๗ ละ ๒ สลึง คัก ลม คน หนึ่ง ให้ เรียก บั ๗

08/10/2566

๕๖
 เพลง เบต ราว คนหนึ่ง ให้เรียก ขั้ ละ ๒ สลึง ตก
 เบต ปลาหางปลาแมงคัก คนหนึ่ง ให้เรียก ขั้ ละ ๕๖
 สวิง กุ้ง คนหนึ่ง ให้เรียก ขั้ ละ ๕๖ เพลง สวิง ปลาคน
 หนึ่ง ให้เรียก ขั้ ละ ๕๖ อวน ลำ หง ให้ เรียก ขั้ ละ
 สอง ตำ ลึง กง เซงเลง คนหนึ่ง ให้เรียก ขั้ ละ ยาท
 ขกข เลข ปากกว้าง คำกว่า ๕ คอก ลงมา คนหนึ่ง
 ให้เรียก ขั้ ละ สลึง กัก จัน คนหนึ่ง ให้เรียก ขั้ ละ
 สลึง ซนาง คนหนึ่ง ให้เรียก ขั้ ละ สลึง ตก เบต ทรง ขั้ หนึ่ง
 ให้เรียก ร้อย ละ สอง ๒ สลึง โพงพาง ช่องหนึ่ง ให้ เรียก
 ขั้ ละ ตำ ลึง ตัก ชุก ๑๐ ชุก ให้ เรียก ขั้ ละ ๕๖
 ขกข ขัน ซ่อ ปากกว้าง ตั้งแต่ ๕ หง ขึ้น ไป -วา หง
 ให้ เรียก ขั้ ละ ๒ สลึง จีบปากหนึ่ง ให้ เรียก ขั้ ละ ยาท
 กักราลำ หง ให้ เรียก ขั้ ละ ตำ ลึง กง ลอยพาย ให้
 เรียก ขั้ ละ ตำ ลึง ซัน ลอย เสน่เห็น ปากกว้าง ตั้งแต่ ๑๐
 คอก ขึ้น ไป ให้ เรียก ขั้ ละ กง ตำ ลึง ถ้า ราษฎร ชุก
 ผัก ลอย น้ำ ปลุก ไร่ น้ำ ย้าน กว้าง ๕ คอก ๖ คอก
 ยาว ๓ วา ๔ วา ไม่ เรียก อากร ถ้า ยาว ตั้งแต่ ๕ วา ๖ วา
 ขึ้น ไป เรียก เป็น กร่า คิค กว้าง ๕ คอก ยาว ๕ คอก
 จักร สวัด ไร่ เท่า ไถ ให้ เรียก ขั้ หนึ่ง กว้าง ๕ คอก ยาว ๕ คอก
 เป็น เงิน เพลง ถ้า ราษฎร ชุก บ่อ ขัง ไร่ ไร่ กั้น

ไม่ใกล้ ซึ่ง ปลา เชน แค่ บ่อ ชึ่ง น้ำ ยาว ๕ วา ๓ วา
 ๒ วา ๓ วา ไม่ เรียก อากกร ถ้า ยาว กว้าง มาก
 กว่า ๓ วา ชึ่ง ไป มี ปลา ใน บ่อ ให้ คีตง ตรัส ตะ วา เชน ค่า
 หน้า หนึ่ง ให้ เรียก บั ดะ สดิง

น้ำ เคน รั้ว ปะ กัก คอก ลำ หนึ่ง ให้
 เรียก บั ดะ สดิง คำ ลัง กง รั้ว ปะ กัก ปลา ลำ
 หนึ่ง ให้ เรียก บั ดะ คำ ลัง กง เวช ลอด มอชน ลำ
 หนึ่ง ให้ เรียก บั ดะ สดิง คำ ลัง กง รั้ว ไทร มา น ลำ
 หนึ่ง ให้ เรียก บั ดะ สาม คำ ลัง เขต ลาก ลำ หนึ่ง
 ให้ เรียก บั ดะ ๑๐ สดิง สู้ กั้น รั้ว ไทร มา น ทาง หนึ่ง
 ให้ เรียก บั ดะ คำ ลัง ที่ โพง พาง ปาก น้ำ ให้ เรียก
 บั ดะ คำ ลัง ที่ โพง พาง ถัด ชัน มา ให้ เรียก บั ดะ
 สดิง ๓ บาท ที่ โพง พาง ถัด คอก ชัน มา ให้ เรียก บั
 ดะ คำ ลัง รั้ว กาย เคษ บาย เขี้ย ให้ เรียก บั ดะ ๒ สดิง
 ขอก แททะ เเล ให้ เรียก บั ดะ บาท เย็ด กเรา ให้
 เรียก บั ดะ สดิง แทง รั้ว ปู่ ให้ เรียก บั ดะ สดิง สดิง
 สดิง คน ลาก อวน คน หนึ่ง ให้ เรียก บั ดะ บาท เขต วา กข ย์ ุ
 หนึ่ง ให้ เรียก บั ดะ ๒ สดิง ซ่อน กุ้ง ซ่อน ปลา
 คัน หนึ่ง ให้ เรียก บั ดะ ฟอง รุน กุ้ง ทะ เเล ให้ เรียก
 บั ดะ กง คำ ลัง รั้ว โพง พาง ลาก ปลา ใน คลอง ให้ เรียก

ข^๗ ๒ สลึง รั้ว โพงพางลำแม่ น้ำ ให้เรียก ข^๗ ๒ คำ
 สลึง รั้ว กัด ข^๗ ให้เรียก ข^๗ ๒ สลึง ประกักคอกปลา
 เรือ ผดนม ขก นาย เรือ เสียบ นอกนั้น คนหนึ่ง ให้เรียก
 ข^๗ ๒ ขาท ไส้ กุ้ง ไส้ เคย คนหนึ่ง ให้ เรียก ข^๗ ๑๐
 สลึง ครอง ข^๗ ให้ เรียก ๖ สลึง เกื่อนหนึ่ง ให้ เรียก
 ลอง สลึง รั้ว ทาง กุ้ง กาง เคย น้ำ จัก น้ำ เค็ม รั้วหนึ่ง
 ให้ เรียก ข^๗ ๒ ขาท เขต ลาก กระ เบน ลำหนึ่ง ให้ เรียก
 ข^๗ ๓ ขาท เขต พ่อ กระ พง คนหนึ่ง ให้ เรียก ข^๗
 ๒ สลึง เขต ราว ปลา หาง กี่ ให้ เรียก ข^๗
 ๒ สลึง เขต สาย ปลา หาง กี่ ให้ เรียก ข^๗
 สลึง เขต ปลา มี น้ำ ลำหนึ่ง ให้ เรียก ข^๗ ๒ สลึง
 อวน ราก ขก นาย เรือ เสียบ นอกนั้น คนหนึ่ง ให้ เรียก
 ข^๗ ๒ ขาท รั้ว ไทร มา นกลาง คลอง ให้ เรียก ข^๗ ๒
 สลึง รั้ว ไทร มา นริม คลอง ให้ เรียก ข^๗ ๒ สลึง
 คำ สลึง กิ่ง ฆอลม กู เรา ให้ เรียก ข^๗ ๒ คำ สลึง ประกัก
 คอก ตะ พง ล^๑หนึ่ง ให้ เรียก ข^๗ ๒ คำ สลึง กิ่ง ขก น้อย
 ไส้ เคย ริม ผัง ให้ เรียก ข^๗ ๒ สลึง กระ ตาน ไส้ ห้า เคย
 แด ห้า สลึง ต่าง ๆ คนหนึ่ง ให้ เรียก ข^๗ ๒ สลึง กระ ตาน
 ล้วง หมัก ให้ เรียก ข^๗ ๒ สลึง ขก หอย ปลา ก เขก
 ให้ เรียก ข^๗ ๒ สลึง ๒ สลึง ฆวมก คนหนึ่ง ให้ เรียก ข^๗

๑. สว่างกั๊กกั๊กไม่มีคน ให้เรียกขลุ่ย ๕ เพลง
 เขตวาสาตากเขตลำหนึ่ง ให้เรียกขลุ่ย ๖ เพลง
 เรือหาหอยแครงคนหนึ่งให้เรียกขลุ่ยขาท เรือหาหอย
 ตะพงลำหนึ่ง ให้เรียกขลุ่ยขาท เรือหาหอย
 หลอดคนหนึ่งให้เรียกขลุ่ยขาท เรือหาหอยแมงภ
 คนหนึ่งให้เรียกขลุ่ยขาท ตะมจับน้ำแห้งมี
 ขลุ่ยไม่มีเผือกให้เรียกขลุ่ยต่ำถึง ตะมจับน้ำ
 ลึกมีเผือกมีก้นมีขลุ่ยให้เรียกขลุ่ย ๕ ทำถึง เผือก
 โข้จับน้ำแห้งให้เรียกขลุ่ย ๓ ทำถึง เผือกวัง
 มีก้นจับน้ำไม่แห้งให้เรียกขลุ่ย ๔ ทำถึง ขวน
 วังให้เรียกขลุ่ย ๔ ทำถึง ขวนตีเคยให้เรียกขลุ
 ๕ ทำถึง ขวนตากปลิงให้เรียกขลุ่ย ๖ ทำถึง
 แกลนแทงปลิง คนักแทงปลิงจับปลิงลำหนึ่งสองคน
 ให้เรียกขลุ่ยต่ำถึง คนักแทงกระจับตัวกระลำ
 หนึ่ง ๒ คน ให้เรียกขลุ่ย ๒ ทำถึง ราษฎรทำขวน
 ไส้รวีจับปลาทะเลกลางคลองริมคลอง ยาวตั้งแต่
 หัววาหกวาให้เรียกขลุ่ยหนึ่งขาท แต่ที่หนองน้ำ
 นั้นไม่เช่นที่ตมทางราษฎรไปมาหาถิ่น ก็ให้เพน
 ของนายอากรทำไปตามเดิม ถ้าราษฎรจะทำก็
 ให้ไปว่ากล่าวกับนายอากรให้ตกลงกัน ถ้านาย

อา กรยอม ให้ ทำ กี่ ไค่ ถ้า นาย อา กร ไม่ ยอม ให้
 ทำ กี่ อย่า ให้ ราชภูร ชั่ง อา กร แล ลัก อด ย ทำ บ่ ฉา ใน
 หอง ชั่ง เป็น ของ นาย อา กร เป็น อื่น ชาติ แล ให้ นาย
 อา กร เรียก อา กร ค่ำ น้ำ แก่ ราชภูร ที่ มี เกรอง มี อ
 หากิน ใน การ ที่ จับ กุ้ง จับ ปลา ใน ทะเล ลำ น้ำ ลำ
 ลำ คลอง แล ขาง ที่ เป็น ทาง น้ำ ไหล แล ใน ที่ ไค่ ๆ
 ที่ ไม่ ใช้ ห้วย หอง ตาม พิกัด ซึ่ง มี มา ใน ท้อง ตรา
 นี้ ห้าม อย่า ให้ นาย อา กร เรียก อา กร ค่ำ น้ำ ล่วง
 แหวง ล่วง อำ เกอ ให้ ลำ เหลือ ผิด ด้วย พิกัด อย่าง
 ขรรณ เนียม แต่ สิ่ง ไค่ สิ่ง หึ่ง ไค่ แต่ การ ที่ จะ ไม่
 ให้ นาย อา กร แล ราชภูร บัด ทำ นบ ลง ภาระ ชั่ง รัง
 ๕ ผะ อก นี้ ห้วย คลอง ชั่ง ขาง ไว ให้ ราชภูร ไค่ หากิน
 เสมอ กัน ทัว หน้า ให้ นาย อา กร เรียก อา กร ค่ำ น้ำ แก่
 ราชภูร แต่ ที่ มี เกรอง มี อ หากิน นั้น สิ้น พิกัด อา กร
 ค่ำ น้ำ ใจ ตำน่า เต็ม แต่ เท้าน

ถ้า นาย อา กร ค่ำ น้ำ มา เรียก อา กร ค่ำ น้ำ แต่
 ราชภูร เหลือ เกิน ช่น ไป กว่า พิกัด นี้ แล ถ้า ราชภูร
 อยู่ ใน กรอง เทพ มหา นคร ให้ ทำ เรือ ง รว มา ช่น
 ต่อ เจ้า พนักงาน พระ คลัง มหา ส่ม บัด ให้ ขำระ ให้
 แล ใน ๑๕ วัน ถ้า ราชภูร อยู่ ณ แหวง หัว เมือง กี่ ให้

ไปฟ้องต่อเจ้าเมืองกรมการ ให้ชำระให้แล้ว
 ใน ๑๕ วัน ถ้าเจ้าเมืองกรมการไม่ชำระให้ไว้ก็ให้
 เจ้าเมืองกรมการ เร่งบอกส่งลงมาต่อเจ้าพนักงาน
 งานพระคลังมหาสมบัติ ณ กรุงเทพมหานคร ให้ชำระ
 ให้แล้ว ใน ๑๕ วัน ถ้าเจ้าพนักงานงานพระคลังมหาสมบัติ
 หนึ่งเสียไม่ชำระให้ใน ๑๕ วัน ก็ให้ราษฎรทั้งใน
 กรุง แล นอกกรุง ทำเรื่อง รว ร้อง ถวายฎีกา แต่
 เรื่อง รว นั้น ให้เร่งส่งให้คืบ อย่าให้มีคำ
 หยาบ แล อย่างว่าเป็นสำนวนขี้ตายนะ ไปให้ว่าแต่ใจความ
 ของตัวตรง ๆ ถ้าทำเองไม่ได้ก็ให้ไปหากกรม
 ล้อม พระราชวังให้ช่วยทำให้ เรื่อง รว ที่ทำ
 เอง ก็ที่ที่กรมล้อมพระราชวังทำให้ก็ให้ไปวาน
 ข้าราชการฝ่ายหน้าฝ่ายใน ที่ เปนญาติพี่น้องญาติ
 ชอบพอกัน ช่วยถวายให้ เวลา ไร ๆ ก็ไม่ห้าม จะ
 ทรงรับ ผู้ที่รับเรื่อง รว ของราษฎรมา ทูลเกล้า
 ทูลกระหม่อมถวาย ให้ภาควิเจ้าของเรื่อง รว มา
 ด้วย จะไม่ มี โทษ แก่ ผู้รับ เรื่อง รว มา ถวาย เสนอ
 ถ้าไม่มีผู้ใดช่วยถวายให้ ก็ให้ราษฎรคอยในวัน
 เจ็ด คำลับห้า คำ ทก ๆ เกือน จะ คืบ กลอง วินิจฉัย เกร
 เมื่อ ใ้ คืบ กลอง วินิจฉัย เกร แล้ว ถ้า เส็จ ใจ ออก

ก็ให้เอาเรื่อง รวาทลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ถ้า
ไม่เสด็จออก ก็ให้มรย่นกับเจ้าพนักงานผู้รับท
หน้า ทอดทองวินิจฉัย เภาวิ เทอญ

ประกาศมาตวัน พทอ ขน สิบห้าคำ เดือนธันวาคม
ปีมโรง นกษัตร อัฐศก

เจ้าพนักงานหอสมุด

ประ กาศ มหา สง กรานต์

มี พระบรมราชโองการ ให้ ประกาศแก่ชนทั้งปวง
 ยืน ตา ท น บ ถือ พระ พทท ศาสนา แล ขรรณ เนียม บ
 เดือน วัน คิน อย่าง เช่น ไซ ใน เมือง ไทย ให้ ทราช
 ทวี กนิ ว่า ใน บัม โรง สัม กุ ทธิ ค์ กนิ วัน เสาร์ เดือน
 จิตร คือ เดือน ห้า แรม สี่ ค่ำ เป็น วัน มหา สง กรานต์
 พระ อา ทิ ตย์ จะ ชน รา สี่ เมศ ใน เว ลาย่า ย โมง หนึ่ง กั บ
 ๑๒ นา ทิ วัน อา ทิ ตย์ เดือน จิตร คือ เดือน ห้า แรม ห้า
 ค่ำ เป็น วัน เหนว วัน จันทร เดือน จิตร คือ เดือน ห้า แรม หก
 ค่ำ เป็น วัน เถลิง ศก ชน ศั ก รา ช ใหม่ เป็น ๑๒๓๐ ใน
 เว ลาย่า ย ห้า โมง กั บ ๒๙ นา ทิ เพราะ ฉนั้น ใน บั น การ
 ทำ บุญ แล เล่น นั ก ยั ต ร ฤ ก ย สง กรานต์ เปน ๓ วัน
 ตาม เคย มี โศ ย มาก บั น สง กรานต์ นาม กร อย่ าง ไ
 ทรวง พา ษณะ ะ ไ ภา กษา ทาร ะ ไ . ถือ ะ ไ จะ ว่า
 มา กั ไม่ ค้อง การ ไคร จะ ไคร ทราบ กั มา คุ ร ุ ป ท
 เขียน แชน ไว้ ใน พระ บรม มหา รา ช วั ง เถอญ

ลักษณะ จต หมาย วัน คิน เดือน บั ไซ กนิ คอ ตง
 ๐๘/๒๕/๒๕๖๓
 แต่ วัน อัง การ เดือน จิตร คือ เดือน ห้า ชน ค่ำ หนึ่ง ไป

จน ถึง วันอาทิตย์ เดือน จิตร คือ เดือนห้า แรมห้า
 คำ เจกหมาย ลงชื่อ ในที่ ทั้ง ปวง ให้ ว่า บั่มโรง
 ยัง เป็น นพ คัก ก็ ถ้า เจก จุล คัก ราช ให้ คง เป็น ๑๒๓๔
 อยู่ ตั้ง แต่ วัน จันทร เดือน จิตร คือ เดือนห้า แรมหก
 คำ ไป จน ถึง วัน ศุกร เดือน ผดณ คือ เดือนสี่ แรม
 สิบห้า คำ ซึ่ง เป็น วัน ทรุษ สิบห้า นั้น ให้ ใช้ ว่า บั่ม
 มโรง นัก ษัตริ สัมภูทิก คัก ลง เลข จุล คัก ราช ว่า ๑๒๓๐
 แก เลข ๑๗ ตาม บั่ม แผ่นดิน ซึ่ง เขียน ไว้ บน ศก นั้น
 เมื่อ เปลี่ยน นพ ศก แล้ว ให้ เขียน เลข ๑๘ ไป กว่า จะ
 เปลี่ยน ศก ใหม่ เด็ด

ใน บั่ม โรง สัมภูทิก คัก นี้ วัน พุท ศก คือ เดือน จิตร
 คือ เดือนห้า ขึ้น สาม คำ วันหนึ่ง วัน จันทร เดือน ภัทร
 ยท คือ เดือน สิบ แรม สิบ สาม คำ วันหนึ่ง เป็น วัน
 ประชุม ถือน้ำ พระ พิพัฑฒ สัตยา วัน จันทร เดือน พิสาข
 คือ เดือน ๖ ขึ้นห้า คำ พระ อาทิตย เวลาเที่ยง ตรง สี่
 ใน ประ เทศ บาง กอก ขา ขน ไป เห็น

วัน จันทร เดือน พิสาข คือ เดือน ๖ ขึ้น ๑๓ คำ
 เป็น วัน จะ ทำ พระ ราช พิธี จรด พระ นัง คัด ให้ ราษฎร
 ลง มือ ทำ นา ภาย หลัง วัน นั้น คือ ตั้ง แต่ วัน พท เดือน
 พิสาข คือ เดือน ๖ ขึ้น คำ หนึ่ง ไป ห้าม มี ให้ ลง มือ ทำ

นารก่อด ฉ. ฎาในวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๓ ค่ำนั้น ตลอด
พระ ราช อาณาเขต

วันวิสาขบูชาที่ถือตามนิยมในพระบรมมหาราชวัง
ว่าเป็นวันประสูติแรกเกิดของพระ
พุทธเจ้า นั้น ย็นนักยัตระกษวิสาขบรมมัตกใน
วันพุธเดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เป็นขัณษาตในข้างขึ้น

ในพระบรมมหาราชวังนี้ จะมี กัรสมโภช
พระมหาเสวตธวัตรที่พระที่นั่งสุทไธสมหาปราสาท วัน
อังคาร เดือนหกขึ้นสิบสี่ ค่ำ ที่พระที่นั่งไพศาล
ทักษิณวัน พุทธเดือนหกขึ้น ๑๕ ค่ำที่พระที่นั่งอนันต
สมาคม วันพฤหัสบดี เดือนหกแรม ค่ำหนึ่ง เป็น
การมงคล สำหรับพระ ราช ว่างตามเคยอย่างทุกปี

วันอาทิตย์ เดือนอาสาฬห คือเดือนแปด ขึ้น
สอง ค่ำ พระอาทิตย์ตกทางเหนือจะกลับลงใต้ เป็น
อาษันสงกรานต์เหนือ เข้าวิสาขขึ้นตรุษ

วันอาทิตย์ เดือนอาสาฬห คือเดือนแปดแรม ค่ำ
หนึ่ง เป็นวันเข้าพรรษา

วันพฤหัสบดี เดือนอาสาฬห คือเดือนแปด ขึ้น
สิบสาม ค่ำ พระอาทิตย์เป็นเล็กที่สุดเพราะขึ้นอยู่เป็น

ขลุ่ยสิริ ฎาพลสงกรานต์เหนือ

วันอังคาร เดือนสามวัน คือเดือนเก้า แรมห้าค่ำ
เป็นวันเข้าขัณฉิมพรรษา

วันอาทิตย์ เดือนสามวัน คือเดือนเก้า แรมสิบ
สามค่ำ พระอาทิตย์เที่ยงตรงคือ ค่ำระเทศ
บาง ออกขาลงไปได้

วันอังคาร เดือนอ้ายคือเดือนสิบเอ็ด
๒ ค่ำ พระอาทิตย์เที่ยงถึงกลางทางที่จะโอบไป
เหนือไปได้ เป็นสามัญสงกรานต์เข้าสารทศ

วันพฤหัสบดี เดือนอ้ายคือเดือนสิบเอ็ด
สิบห้าค่ำ เป็นวันมหาปวารณา

วันอาทิตย์ เดือนกฏติกาคือเดือนสิบสอง
สองค่ำ เป็นวันพระราชพิธีเฉลิมพระชนม์พรรษา

วันพฤหัสบดี เดือนกฏติกาคือเดือนสิบสอง
สิบสามค่ำ เป็นวันเริ่มพระราชพิธีจองเปรียงจะ
ได้ยกโคม

วันพุธเดือนมฤคสิร คือเดือนอ้าย
สิบห้าค่ำ เป็นวันลตโคม ให้พระราชวงษานวงษ
แลเข้าทูล
ลของลตพระบาท แลราษฎร
ยื่นตาซึ่งจะได้ยกโคม
ลตโคมให้รู้แล้วทำตามกำหนดนี้

ใคร ๆ ถือตามอย่างธรรมเนียมสยามมิใช่ทำ
ตามคำคนทรงเจ้าผี ค่างจีนอย่ายกโคมก่อน วัน

พท. เดือน ๑๒ ขึ้น ๑๓ ค่ำ ตรีเพ็ญว่าถึงเดือน
 ๑๒ แล้ว อนึ่งอย่าเพื่อซึ่งลตโคมก่อนวันพท เดือน
 อ้ายขึ้น ๔ ค่ำตรีเพ็ญว่าพันเดือน ๑๒ แล้ว ฤกษ์
 ขึ้นชอขอย่างนั้น ถ้าถ้อยค่างเงินจะยกโคมลตโคม
 ก่อนฤกษ์หลังกำหนดนี้ ให้ผูกปลายเสาโคมด้วย
 กิ่งไม้ตามอย่างเงิน

วันจันทร์ เดือนมฤคสิร คือเดือนอ้ายแรม ค่ำ
 หนึ่ง เป็นวันชี่พ่อพรหมณ์ จะไ้ทำพระราชพิธี
 ฤกษ์ เกษณหอย พระเทวสถาน

วันจันทร์ เดือนขมย คือเดือนยี่ ขึ้น แแปด ค่ำ
 พระอาทิตย์เที่ยงสุดทางใต้จะกลับขึ้นมาเหนือ เป็นอา
 ยันต์สงกรานได้เข้าสิสิรรค วันศุกร์ เดือนขมย
 คือเดือนยี่ แรมสี่ ค่ำ พระอาทิตย์เป็นดวงโตที่สุด
 เพราะตกนิตย เป็นขุฎีสิสิฤกษ์สงกรานต์ได้เป็น
 ยี่ใหม่ อย่างชาวต่างประเทศรู้ตัวกันมาก

ถ้าจะทำพิธีมาชุมนุมชาคามลัทธิ มีนิยมในคำ
 ภัทรธรรมฐกถา ว่า เป็นวันที่ชุมนุมพระสาวก ๑๒๕๐
 นลพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรงแสดงโอวาทปา
 ฐโมกขนั้น ในวันนี้เพญมาฆบรณมีตกใน วันศุกร์
 เดือนมฤค คือเดือนสี่ แรมห้าค่างหนึ่ง แลชี่พ่อพรหมณ์

จะ ได้ ทำ พิธี สิวาราตรี ฌทศพระ เทวสถาน. วันอา
ทิตย เดือนจิกร คือ เดือนห้า ขึ้นเก้าค่ำ ยี่มเสงยัง
เป็น สัมฤทธิ ค่ำก็ พระ อาทิตย ขึ้น มา ถึง กง กลางทาง
ที่ จะ โอน ไป เหนือ ไป ได้ ชื่อ สามัญ สง กรานต์ เข้า
นิทานรฤ

พระ ราช พิธี คเชนทรวศิว สนาทสอง ครั้ง คง ทำ
ในวัน ขึ้น ๔ ค่ำ ๕ ค่ำ ใน เดือนจิกร คือ เดือนห้า
แฉขึ้น ๔ ค่ำ ๕ ค่ำ ใน เดือนอศุข คือ เดือนสิบ
เอก แล พระ ราช พิธี สาราทคง ทำ ในวัน แรม ๑๓ ค่ำ
แรม ๑๔ ค่ำ แรม ๑๕ ค่ำ ใน เดือนพัทรยท คือ
เดือนสิบ ให้ การ เปน เสรี ใน วัน ขึ้น ค่ำหนึ่ง เดือน
อศุข คือ เดือนสิบเอก

พระ ราช พิธี ตรี ยัม พวาย เริ่ม แต่ วัน ขึ้น ๗ ค่ำ
เดือน ขศย คือ เดือนยี่ ไป จน วัน แรม ค่ำหนึ่ง เดือน
ขษย สิบ ราตรี

แล พระ ราช พิธี ตรี พวาย เริ่ม แต่ วัน แรม ค่ำ
หนึ่ง เดือน ขศย คือ เดือนยี่ ไป การ เปน เสรี ๓ วัน
แรม ๕ ค่ำ เดือน ขศย ๕ ราตรี

แล พระ ราช พิธี สัม พัง ฉะ ฉิน คง ทำ ตั้งแต่ แรม
๑๑ ค่ำ เดือน ผศุณ คือ เดือน ๔ ไป ๔ ราตรีห้า

วัน ก้าว เป็นเสร็จในวัน แรม สิบห้าค่ำ เดือนพฤศจิกายน
ตามที่เคยเหมือนอย่างทุกปีไม่ยกย่องอะไร

ในขั้มโรงสัมฤทธิ์ศักดิ์นี้ วันพุธเป็นวันของไชย
วันพฤหัสบดีเป็นโลกวินาศ วันอังคารเป็นวันอุษาสน์
แฉะ เช่น วันอธิยัติ

หนึ่งวันอุโบสถเป็นที่รักษอุโบสถคือ แดทำ
มหากรรม สวณะ ซึ่งผิดกับวันที่นับว่า วันอุโบสถ
ฤๅวันพระตามเคยรู้ด้วยกัน ในชาวสยามทั้งปวง
นั้น ในขั้มโรงสัมฤทธิ์ศักดิ์นี้มี ๑๘ วัน คือวันพุธ
ขึ้นค่ำหนึ่ง แฉะวันพฤหัสบดี ขึ้น ๘ ค่ำ ในเดือนพ
สาช คือเดือน ๖

วันเสาร์ขึ้นค่ำหนึ่ง แฉะวันอาทิตย์ขึ้น ๘ ค่ำ ใน
เดือนอาสาช คือเดือน ๘.

วันอังคารขึ้นค่ำหนึ่ง แฉะวันพุธขึ้น ๘ ค่ำ ใน
เดือนภัทรบท คือเดือน ๑๐

วันศกขึ้นค่ำหนึ่ง แฉะวันเสาร์ ขึ้น ๘ ค่ำ แรม
ค่ำหนึ่ง แฉะวันอาทิตย์แรม ๘ ค่ำ ในเดือนกฤตีกา
คือเดือน ๑๒

วันจันทร์ขึ้นค่ำหนึ่ง แฉะวันอังคาร ขึ้น ๘ ค่ำ
แรม ค่ำหนึ่ง 08/10/2566 วันพุธ แรม ๘ ค่ำ ในเดือนบุศย

คช. เดือน ยี่

วันพฤหัสบดี ขึ้น ค่ำ ห้าง แลวันศุกร์ ขึ้น ๙ ค่ำ
 แรม ค่ำ ห้าง แลวันเสาร์ แรม ๙ ค่ำ ในเดือนพฤศจิกายน
 คช. เดือน ๔ รวมเป็น ๑๘ วันเท่านี้ เป็นวันรัก
 ษาอุโบสถศีลแลทำมหากรรมสวณะโดยตรง นอก
 จาก ๑๘ วันนี้แลวัน ก็คงต้องกันในวันตามเคย
 คช. ในวันขึ้น ๘ ค่ำ ขึ้น ๑๕ ค่ำ แลแรม ๘ ค่ำ
 แรม ๑๕ ค่ำ ฤาแรม ๑๔ ค่ำ ในเดือนขาดทุก
 เดือน ตลอดช่วยไม่ยกเองอะไร

วันเวลาพระอาทิตย์เปลี่ยนขั้วราศีใหม่ ซึ่งเรียก
 ว่าสงกรานต์เดือน ในชั้นโรงสัมฤทธิ์ คักัน พระอา
 ทิตย์ยกขึ้นราศีเมษ ตั้งแต่วันเสาร์ เดือนจิตรี คช.
 เดือน ๕ แรม ๔ ค่ำ เวลาบ่ายโมง ๑ กับ ๑๒ นา
 ทึ อยู่จนวันอังคาร เดือนพิจิตร คช. เดือน ๖ แรม
 ๖ ค่ำ เวลาบ่ายเที่ยง ในเดือนนี้ วันขึ้น ๒ ค่ำ แรม
 ๒ ค่ำ แรม ๖ ค่ำ เป็นกีดมหาสุญญ แล้วยกไป
 อยู่ราศีพฤกษิก จนวันศุกร์ เดือนเชษฐ คช. เดือน ๗
 แรม ๗ ค่ำ เวลา ๒ ทุ่มกับ ๔๘ นาที ในเดือนนี้
 วันขึ้น ๖ ค่ำ แรม ๖ ค่ำ เป็นกีดมหาสุญญ แล้ว
 ยกไปอยู่ราศีเมถุน จนวันอังคาร เดือนอาสาวิ คช.

08/10/2066

เดือน ๘ แรม ๑๐ ค่ำ เวลาบ่ายโมง ๑ กับ ๓๒
 นาที ในเดือนขึ้นวันขึ้น ๔ ค่ำ แรม ๔ ค่ำ แรม
 ๘ ค่ำ เป็นที่ถ่มหาสุณ แล้วยกไปอยู่ราชภัฏ
 จนวนศุกรเดือนดาววัน คือเดือน ๘ แรม ๑๑ ค่ำ
 เวลา ๗ ทุ่ม กับ ๓๖ นาที ในเดือนขึ้นวันขึ้น ๖
 ค่ำ แรม ๖ ค่ำ เป็นที่ถ่มหาสุณ แล้วยกไปอยู่รา
 ชีสังห จนวนจันทร์เดือนภัทรบท คือเดือน ๑๐ แรม
 ๑๓ ค่ำ เวลา ๓๐ ขาม กับ ๑๒ นาที ในเดือนขึ้น
 วันขึ้น ๑๐ ค่ำ แรม ๑๐ ค่ำ เป็นที่ถ่มหาสุณ แล้วยก
 ไปอยู่ราชภัฏ จนวนพฤหัสคย คือเดือน ๑๑ คย
 คือเดือน ๑๑ แรม ๑๔ ค่ำ เวลาบ่าย ๒ โมง กับ ๔๘ นา
 ๓ นาที ในเดือนขึ้นวันขึ้น ๘ ค่ำ แรม ๘ ค่ำ เป็นที่ถ
 มหาสุณ แล้วยกไปอยู่ราชภัฏ จนวนเสาร์เดือน
 กฤตยา คือเดือน ๑๒ แรม ๑๕ ค่ำ เวลาเที่ยงแล้ว
 ๒๔ นาที ในเดือนขึ้นวันขึ้น ๑๒ ค่ำ แรม ๑๒ ค่ำ เป็นที่ถ่มหา
 สุณ แล้วยกไปอยู่ราชภัฏ จนวนอาทิตย์
 เดือนมฤตสิร คือเดือน ๑ แรม ๑๔ ค่ำ เวลาสอง
 ขามกับ ๔๘ นาที ในเดือนขึ้นวันขึ้น ๑๐ ค่ำ แรม ๑๐ ค่ำ
 เป็นที่ถ่มหาสุณ แล้วยกไปอยู่ราชภัฏ จนวน
 อังคารเดือนบศย คือเดือน ๒ แรม ๑๕ ค่ำ เวลา

เช้า ๒ โมง ดับ ๒๔ นาที ใน เดือนนี้ วันขึ้น ๒ ค่ำ
 แรม ๒ ค่ำ เป็น คติ มหาสุณ แล้ว ยก ไป อยู่ ราช
 มังกร วัน พท เดือน มาฆ คือ เดือน ๓ แรม ๑๔ ค่ำ
 เวลา ค่ำ แล้ว ๔๕ นาที ใน วัน ขึ้น ๑๒ ค่ำ แรม ๑๒ ค่ำ
 เป็น คติ มหาสุณ แล้ว ยก ไป อยู่ ราช กุมภ วัน
 วัน ศุกร เดือน ผกคณ คือ เดือน ๔ แรม ๑๕ ค่ำ เวลา
 บ่าย ๒๔ นาที ใน เดือนนี้ วันขึ้น ๔ ค่ำ แรม ๔ ค่ำ
 เป็น คติ มหาสุณ แล้ว ยก ไป อยู่ ราช มีน วัน
 อาทิตย์ เดือน วิสาข คือ เดือน ๖ ขึ้น ค่ำหนึ่ง ยม
 เสง ยัง เป็น สัมฤทธิ ศก อยู่

ใน ยม โรง สัมฤทธิ ศก นี้ วัน อังคาร เดือน
 ภัทร มท คือ เดือน ๑๐ ขึ้น ค่ำหนึ่ง จะมี สุริยุปราคา
 ที่ กรุง เทพมหานคร จะ เห็น ใน เวลา สาย ๆ ไป แล สุริ
 ยุปราคา ครึ่งนี้ จะ เห็น ทั่ว กัน ตลอด พระ
 ราช อาณาจักร ตั้งแต่ หัว เมือง ปาก ใต้ ฝ่าย เหนือ
 ยัน ทาที่ จะ ใต้ รัช ทัง ลือ พิณ พิน แต่ เวลา เมื่อ จะ รัชนี
 จะ เห็น ไม่ เสมอ กัน คือ หัว เมือง ฝ่าย ตะวัน ออก ไป
 โกล จะ เห็น ใน เวลา สาย ไป กว่า กรุง เทพมหานคร
 ฝ่าย หัว เมือง ตะวัน ตก แล้ว จะ เห็น เข้า ไป กว่า เวลา
 ใน กรุง เทพมหานคร เวลา แรก รัชนี รัชนี ช้าง ตะวัน

ตกค่อ:ข้างทิศพายัพ เมื่อจะหลุด ๆ ข้างตะวัน ออก
 ค่อนข้างทิศอาคินัย ที่ตำบลใกล้เมือง กษ
 เมืองประจวบคีรีขันธ์ ทั้งในเขตแดนในทะเลจะเห็น
 จัปหมกดวงพระอาทิตย์ที่เดียว จะมีแต่แสง
 เรือง ๆ รอบพระอาทิตย์ อยู่สักนาทีหนึ่งสองนาที
 แต่ซึ่งจะเห็นอย่างนั้นอยู่ตำบลที่เดียว ที่จะเห็นจับไม่
 หมกดวงนั้นมาก ข้างเมืองเหนือเห็นแหวงข้าง
 ใต้ น้อย ในหัวเมืองปากใต้ เมือง กษ ชนม่าจะ
 เห็นแหวงข้างใต้มากแต่ไม่หมกดวง ในกรุงเทพ
 มหานครก็ จะเห็น แวงข้างใต้มาก แต่ไม่หมกดวง
 ใต้เมือง กษ ลงไป คือเมือง ชุมภร เมืองไชยา
 แลเมือง นครศรีธรรมราช แลสงขลา จะ
 เห็นแหวงข้างเหนือมากแต่ไม่หมกดวง เมื่อเวลา
 ค่ำพิมพ์นี้ยังไม่ได้คำนวณเวลาลงเป็นแน่ ว่าแต่
 อยช ๆ ไว้ เมื่อกำหนดลงได้เป็นแน่แล้ว จึง
 จะประกาศมาต่อคราวหลัง

วันพฤหัสบดีที่ เดือนสามคือเดือนสาม แรม
 ค่ำหนึ่ง เป็นวันจะมีจันทรปราดา แต่ว่าจะไม่เห็นใน
 พระราชอาณาจักรสยามนี้เลย เพราะจับเวลา
 แล้ว ๓ โมง หลุด ๑๔๕๖๕๖ ชั่วโมง ๑๔๕๖๕๖ ชั่วโมง กลางวัน จะ

เห็น แรกจับ แต่ที่ เกาะ ลังกา นอกพระ วาชี อณาจักร
แต่ ไทร ชุ่ม ๆ ซ้ำม ๆ ลางคน จะ ทาย ว่า เป็กระ
มี ถ้า ทาย ก็ คง ไม่ ตก

เมื่อ จัน คัน เตือน ยี่ ล่วง ๆ ไป ถึง นี้ อ
ย ของ มนุษย์ ทั้ง ปวง ใน โลกย์ ครัง นี้ ประมาณ แยก ลิบ
ยี่ แล ต่ำ ลง มา กว่า นั้น ก็ หมก ไป ลึน ไป โกลี ต่อ
เวลา ที่ จะ ถึง แก่ ความ ตาย เข้า ไป ทุก วัน ๆ สิ้น เข้า
ไป ทั่ว เวลา ความ ตาย ไม่ เล็ด ตหน้า ว่า ผู้ ไค
เป้น คน จน คน มี ผู้ ติ แล ไพร่ ชาว บ้าน ชาว วัด ไม่
ล่วง พ้น จาก ความ ตาย ได้ เลย ก็ แล สัตว์ ทั้ง ปวง
มนุษย์ ทั้ง ปวง ย่อม รัก ชีวิตร อย่ ด้วย กัน หมก
กลัว ตาย ไม่ อยาก ตาย เป้น ชรรมา ถึง กระ นั้น ไม่
ล่วง ความ ตาย ไป ได้ ตาม ปราณ ชีวิตร ของ มนุษย์
ทั้ง ปวง ของ สัตว์ ทั้ง ปวง น้อย นึก น้อย หนา มี แต่ หมก
ไป ลึน ไป เหมือน หนึ่ง น้ำ ไน แม่ น้ำ น้อย ใน คราว
ฤดู แล้ง มี แต่ แห้ง ไป หมก ไป ถ้าย ด้ยว ก็ อย
ของ มนุษย์ ทั้ง หลาย สัตว์ ทั้ง หลาย น้อย นึก ควร ที่
เป้น คน ก็ มี ปัญญา ระ พึง เขื่อน หน้า ยเกลียด ชัง แล
รีบ เร่ง ยระ พฤติ การ ซอย ที่ เป้น ที่ คัง คุช ประ โยชน
แก่ ถัน 08/10/2566 โดย เป้น การ เร็ว การ ด้วณ เหมือน คน

ที่ สละ เพลิง ไม่ ริบร้อน ทาน้ำ เสร็จ เชื้อ กับ เพลิง
 ๓๒๒
 ๓๒๓
 ๓๒๔
 ๓๒๕
 ๓๒๖
 ๓๒๗
 ๓๒๘
 ๓๒๙
 ๓๓๐
 ๓๓๑
 ๓๓๒
 ๓๓๓
 ๓๓๔
 ๓๓๕
 ๓๓๖
 ๓๓๗
 ๓๓๘
 ๓๓๙
 ๓๔๐
 ๓๔๑
 ๓๔๒
 ๓๔๓
 ๓๔๔
 ๓๔๕
 ๓๔๖
 ๓๔๗
 ๓๔๘
 ๓๔๙
 ๓๕๐
 ๓๕๑
 ๓๕๒
 ๓๕๓
 ๓๕๔
 ๓๕๕
 ๓๕๖
 ๓๕๗
 ๓๕๘
 ๓๕๙
 ๓๖๐
 ๓๖๑
 ๓๖๒
 ๓๖๓
 ๓๖๔
 ๓๖๕
 ๓๖๖
 ๓๖๗
 ๓๖๘
 ๓๖๙
 ๓๗๐
 ๓๗๑
 ๓๗๒
 ๓๗๓
 ๓๗๔
 ๓๗๕
 ๓๗๖
 ๓๗๗
 ๓๗๘
 ๓๗๙
 ๓๘๐
 ๓๘๑
 ๓๘๒
 ๓๘๓
 ๓๘๔
 ๓๘๕
 ๓๘๖
 ๓๘๗
 ๓๘๘
 ๓๘๙
 ๓๙๐
 ๓๙๑
 ๓๙๒
 ๓๙๓
 ๓๙๔
 ๓๙๕
 ๓๙๖
 ๓๙๗
 ๓๙๘
 ๓๙๙
 ๔๐๐

๐๘/๑๐/๒๕๖๖
 แล การ ฆ่า สัตว์ นั้น ว่า ตาม พระ บัญญัติ ใน

พระพุทฺธศาสนา เป็น ช่าง อุกฤษณ์ ก็ ปรวิทย์ โทษ หนัก โทษ
 เขา ตาม ที่ เป็น มนุษย์ เป็น สัตว์ ทีวี จา น แล ห้า มี
 ให้ คัด พัน ต้น ไม้ แล กอ หน้่า มี ให้ ชุค ให้ เผล่า ทำ
 แผ่น คิน ให้ กำ เรียบ อนุ โดม ตาม ลัทธิ ชน บาง จำ พวก
 ใช้ ถือกัน ใน ที่ บาง แห่ง ว่า เป็น ขาป เพราะ ถือ ว่า
 ต้น ไม้ กอ หน้่า แล แผ่น คิน มี ชีวิต รั เป็น รั ตาย เหมือน กัน
 บาง พวก ถือ ว่า ฆ่า มนุษย์ มี ซาคี เสมอ กับ
 คน รั จัก คุกร รั จัก ทกซ์ เหล่า เกี้ยว จึง เป็น ขาป
 ฆ่า สัตว์ อื่น นอก นั้น ไม่ ขาป ลัทธิ คน สอง พวก นี้ ไม่
 ค้อง กัน แ่ง แ่ง กัน อยู่ ด้ว นี้ นัก ปราช ผู้ มี ษัญญา
 เป็น อัน มาก ใคร ทรวณ เทียบ เคียง คุ เห็น ว่า สัตว์
 มี ชีวิต ใคร ฆ่า ก็ เป็น ขาป สัน แต่ ว่า สัตว์ มี คุณ
 มาก ขาป มาก มี คุณ น้อย ขาป น้อย ต้อง ฆ่า สัตว์ ด้ว
 การ ชวน ชวาย จัก หา เตรียม กัร มาก ก็ ขาป มาก น้อย
 ก็ ขาป น้อย โดย สม ควร ใน การ เจือ เอา สิ่ง ของ คุ
 เจ้า ของ หวง แหน ไม่ ยอม ให้ นั้น เมื่อ ว่า ตาม ษัญญา คุ
 ใน พระ พุทฺธ ศาสนา ก็ ปรวิทย์ โทษ หนัก โทษ เขา ตาม สิ่ง
 ของ ของ มนุษย์ ที่ มี รา คา มาก น้อย ตาม ควร แต่ ฝ่าย
 ใน ของ สัตว์ ซาคี อื่น จาก มนุษย์ ไม่ ว่า ไร แต่ เมื่อ
 ว่า ด้ว การ ที่ คุร ประ พุค ติ ทั่ว ไป ใน โลก ษ

08/19/2566

ผู้มีปัญญาใคร่ครวญดูก็เห็นว่า ของที่ เจ้า ของ
 หวง แค้น แล้ว จะ มาก จะ น้อย ก็ ที่ .. ก็ คง เป็น ขาป สัน
 เพราะ เจ้า ของ เขา ไม่ ยอม ให้ เพราะ ฉนั้น การ ที่
 เว้น จาก เขา ของ ที่ เจ้า ของ หวง แค้น เป็น ทาง แห่ง
 ความ ดี ความ ราม ใน โลก ย์ แท้ ผู้ มี ปัญญา เห็น
 พร้อม กัน ว่า เช่น กุศล ก็ การ ประ พุ ทิ ธิ ก ใน ที่ ที่
 ไม่ ควร ล่วง เล่า เมื่อ ติ เคาระ ดู เจ้า ด้ว ไม่ หยา ก จะ
 ให้ ผู้ หึง ผู้ เบ่ น เมื่ ย ไป รัก ใคร ประ ปรน กับ ชาย อื่น
 หึง ผู้ ภรรยา เล่า ภอ ใจ จะ ให้ ด้ว ร่วม รัก อยู่ แต่
 กับ คน บิดา มารดา ญาติ พี่ น้อง ฝ่าย หึง ก็ ไม่
 ชอบ ก จะ ให้ หึง ผู้ บุ ตร แล ที่ เป็น ญาติ พี่ น้อง ไป
 คบ หา กับ ชาย อื่น นอก จาก ชาย ผู้ เจ้า ของ ภา ใน
 การ กั าศ เค ที่ ไ้ ตั้ง ไว้ ใน บาง ประ เค เมื่ ชาย
 มา ประ พุ ทิ คง ที่ อยู่ ทุ ม ประ สง ค์ ตั้ง ว่า มา นั้น ก็
 เป็น อัน ผูก พัน ธ์ รัก ษา จิตร ด้ว เมื่ บิดา มารดา ญาติ
 พี่ น้อง ไว้ ไม่ ใ้ กั าว เริบ ร้า ว ราน เกิด เลละ วิ
 วา ท ไ้ พรัก พร้อม เช่น คุช ใน การ นั้น ๆ เมื่ มา
 ละ เมื่ จาก ที่ ว่า มา นั้น ก็ เป็น เค ใ้ กั าว เริบ จิตร
 ร้า ว ราน เกิด เลละ วิ วา ท วุ่น วาย ไม่ พรัก พร้อม ใน
 กั าว การ จึง เห็น ว่า การ ประ พุ ทิ ธิ ก ใน ที่ ไม่ ควร

ล้ม เป็น ขาปี การ รงก เว้น จาก ประ พุคต ผล กิจ ว่า
 มา นั้น เสีย ได้ ุปน ความ ที่ ความ ชอบ ใน โลก นี้
 การ เจริญ คำ เท็จ เล่า เมื่อ ว่า ตาม ขัน ญา ตี ใน พระ
 พุท ธาส าศนา ก็ ปรึ บ โทษ นัก โทษ เขา ตาม ความ ล่วง
 การ ฝึ ก พุท ธ ญาณ ตี ถึง นัก ปราส ตี เห็น ต้อง กัน ว่า
 เป็น ขาปี แท้ เพราะ พ้อ ลวง ให้ ผู้ ฝรั่ง ทราบ ความ ฝึ ก
 ไป สำ คัญ ฝึ ก ต่อ การ เจริญ คำ พุคต ส่อ เสียด พุคต คำ
 อ ยาย คาย พุคต คำ เพื่อ เจ้อ ทั้ง สาม นี้ เพราะ มี โทษ ทำ
 ให้ ผู้ ฝรั่ง เจริญ ให้ แดก ร้าง ให้ ผู้ ฝรั่ง เกิด ความ
 เจริญ ใจ ด้วย เรื่อง ที่ ไม่ พอ ปรโยชน์ ทำให้ ผู้ ฝรั่ง เสื่อ
 การ งาน เสียด ปรโยชน์ ที่ จะ ได้ ทำ นัก ปราส จึง เห็น
 ฝรั่ง กัน ว่า เป็น ขาปี ความ โลก อ ยาก ได้ ของ ผู้
 ฝรั่ง คิ ก จะ เขา เป็น ของ ตน เสียด ถ้าย เทียว ไม่
 คิ ก ขอ แล ซื่อ หา แล แลก เปลี่ยน ตาม ควร ความ
 ปรโยชน์ รั บ ผูก ใจ เจริญ คำ วิธ ี่ แสง สัตว์ นี้ ๆ มนุษย์
 นี้ ๆ ซึ่ง คน ไม่ ชอบ ใจ คิ ก ระวัง สัตว์ จะ ไม่ ให้ มี อยู่
 ได้ แล ความ เห็น ฝึ ก จาก ตัน เสด ของ มุญ ของ ขาปี
 เห็น ส่วน ฝึ ก ว่า เป็น ชอบ เห็น ส่วน ชอบ ว่า เป็น ฝึ ก
 ความ เห็น ว่า ทาง ความ คิ ก ทั้ง ๆ ไม่ เช่น ความ คิ ก ทาง
 ความ ชั่ว ทั้ง ๆ ไม่ เป็น ความ ฝึ ก จึง ให้ เกิด ความ

ชยากได้ ก็ ความ ประทศร้ายแรงกล้า จนล่วง
 ฆ่าสัตว์ สก ทรพีย์ ประพฤติผิด ในที่ ไม่ควร ล่วง
 พุค เต็จ ส่อ เสียดหยาม คาบ เพื่อ เจื่อมาก มุล จน เสื่อม
 สุนญ จากทาง ซออง ทาง ผิดทุก ประการ เพราะ คนนี้ นึก
 ปราศ ผู้ มี ปัญญา ได้ ทราย ความ ชอบ ความ ผิดถึง
 ว่า มา นี้ ว่า เป็น เหตุ แห่ง ทาง ที่ ไป ที่ ไป ชั่ว แล้ว
 ึ่ง ประพฤติ ให้ ค้ำรง อยู่ ใน ความ ดี ความ ชอบ ละ
 เว้น ความ ผิด ทำ ความ ชอบ อัน เป็น ทาง จะ ให้ ถึง ที่ ชั่ว
 ให้ ทาง ไกล ด้วย ความ ไม่ เลิน เล่อ ใน ที่ ทุก แห่ง
 ใน การ ที่ จะ พึ่ง ทำ ทุก ประการ นั้น เหนอญ

อนึ่ง การ แสวงหา แล ด้อ สาคณา ซึ่ง จะ เป็น
 ที่ พึ่ง ของ ตน ใน ชาต นี้ ก็ เป็น การ ที่ สมควร เปน ที่
 ยั้ง แล้ว ควร ที่ ทำ น ทั้ง ปวง ทุก ๆ คน จะ ตรี
 ครอง ใคร ครอบ ครอบ ด้วย ปัญญา ตน เอง เมื่อ เห็น คุณ
 ประจักษ์ ว่า สาคณา ไท ใน หมู่ ไท พวก ไท จะ เป็น ที่
 พึ่ง ได้ ควร แก่ ปัญญา แล้ว ก็ จง ด้อ แล ปฏิบัติ ตาม
 สาคณา นั้น โดย หน้า ใจ ตน เอง อย่า ด้อ ด้วย การ ค่น
 การ เหนอญ . มล การ เล่า ด้อ แล ว่า ธรรม เนียม เคย
 ด้อ สย ๆ มา ๆ การ ที่ ไม่ เห็น มา ว่า มา ชู้ ให้
 ด้ว ให้ ดี ใจ ก็ อย่า มี ความ พิศวง ค่อ เหตุ ทำง ๆ

08/10/2566

แล้ว ถอดตาม ทำตาม เมื่อ ไท่ ทั ฟัง ทั แยะ ถึ อึงนาม
ก็ ควร แลัว ัง ประ กอบ ความ เล็ดม ใส ให้ มาก ัง
ปฏิ บัติตาม ก็ จะ มี ความ เจริญ ทั แก่ คน ทุก ๆ คน
น ใด

อึ่ง ใน ทั เมือง ฝ้าย เหนือ ทั้ แก่ กรุง เก้า
ซึน ไป ปาก ไท้ ทั้ แก่ เมือง สมท ปราการ ออก ไป
ถ้า มี ผู้ ไท้ ไป อยู่ ทั้ ทั เป็น เจ้า ก็ ให้ ผู้ รักษา เมือง
กรมการ ขอ ทั หนึ่ง ทั สำคัญ สำหรับ ทั ถ้า
ไม่ มี ทั หนึ่ง ทั สำคัญ แลัว ให้ ผู้ รักษา เมือง กรม
การ เมือง ทั จั บั ทั ทั ทั ส่ง เข้า มา ัง กรุง เทพ
จะ ไท้ นำ ทั ทั กราย ัง คม ทูต พระ กรุณา ให้ ความ
ทราข ฝ้า ลออง ทั พระ ยาท เป็น ความ ชอบ แก่
ทั เมือง ทั ถ้า มี ผู้ มา โจทย์ ก่ ทัว ทั ก่อน ว่า
มี ผู้ ทั ทั เป็น เจ้า อยู่ ทั ทั เมือง ทั ทั ผู้ รักษา
เมือง กรมการ ทั ความ เล็ด ทั หา จั บั ทั ทั มา ไม่
ถ้า เป็น อย่าง ทั จะ ให้ สง โทษ แก่ ผู้ รักษา เมือง กรมการ
ใน ทั เมือง ทั ให้ ัง ทั ทั

จำนวนหนังสือขายที่โรงพิมพ์คือ

ประกาศพระราชบัญญัติในรัชการที่ ๕.

เล่ม ๕

ราคา ๕ บาท

๓ พระลอลิลิต ๑ เล่ม

ราคา ๓ บาท

๔ สวคมนตรี ๑ เล่ม

ราคา ๑ บาท

๕ วิธีอุปสมบทฝ่ายขรรษยัติแลมหานิกาย

คำแปลแลคำมคอ ๑ เล่ม

ราคา ๓ สลึง

๖ โคลงโลกนิติ ๑ เล่ม

ราคา ๑ สลึง

๗ สุภาสิตสอนหนุ่ม ๑ เล่ม

ราคา ๕ อัฐ

๘ สุภาสิตสอนสตรี ๑ เล่ม

ราคา สลึง เพอง

๙ ประถมกกาแจกลูก ๑ เล่ม

ราคา สลึง เพอง

๑๐ มุลขทขรรพกิจ ๑ เล่ม

ราคา สอง สลึง เพอง

๑๑ ประถมกกาหัดอ่าน ๒ เล่ม

ราคา สลึง หึ่ง

๑๒ โอเวโกล้ำทำรทายเคราะห์ ๑ เล่ม

ราคา สลึง หึ่ง

๑๓ วิธีทำกษีเข้าฝรัง ๑ เล่ม

ราคา เพอง หึ่ง

แลหนังสือเรื่องที่เป็นสารประโยชน์ กำลัง

พิมพ์อีกหลายเรื่อง ถ้าผู้ใดจะจ้างพิมพ์ฎีกา

ใบเสร็จหนังสือเรื่องต่างๆ จะคิดราคาแต่พอสมควร